

STRATEGIA ROZWOJU KRAKOWA. TU CHCĘ ŻYĆ. KRAKÓW 2030.2050.

SPORZĄDZAJĄCY: **Aleksander Miszalski**, Prezydent Miasta Krakowa

NADZÓR MERYTORYCZNY: **Stanisław Mazur**, I Zastępca Prezydenta Miasta Krakowa

ZESPÓŁ REDAKCYJNY:

Krzysztof Görlich, Krzysztof Pakoński, Tomasz Janowski, Magdalena Sroka

ZEWNĘTRZNY EKSPERT METODYCZNY: **Marcin Zawicki**

KOORDYNACJA MERYTORYCZNA PRAC:

Rafał Solecki, Dyrektor Wydziału Strategii i Funduszy Europejskich

Ewa Kolasa, Zastępczyni Dyrektora Wydziału Strategii i Funduszy Europejskich

Piotr Wierchosławski, Główny Analityk ds. Zarządzania Strategicznego i Systemu STRADOM

Marceli Łasocha, Zastępca Dyrektorki Wydziału Planowania Przestrzennego

OPRACOWANIE MERYTORYCZNE:

Pracowniczki i Pracownicy Wydziału Strategii i Funduszy Europejskich

Agata Chelstowska, Anna Ibek-Więcek, Karolina Kapustka, Katarzyna Gasińska-Bańka, Magdalena Kałwa, Marta Skalny, Paweł Szlezynger, Piotr Windak, Wojciech Piątkowski. Agnieszka Czerwińska, Agnieszka Topa, Angelika Guzik, Feliks Pakoński, Jadwiga Kozień, Jakub Cioch, Justyna Sroka, Renata Filip.

Pracowniczki i Pracownicy Wydziału Planowania Przestrzennego

Tomasz Antosiewicz, Ireneusz Jędrychowski, Paweł Mleczek, Agnieszka Barnaś, Agata Budnik, Sebastian Chmielowiec, Jakub Dańczura, Joanna Dudek, Monika Fościak, Agata Gorczowska, Urszula Karpińska, Marzena Klepak, Urszula Klimala, Marcin Kufel, Anna Leśniak, Paulina Liszka, Marcelina Łydka, Katarzyna Nicpoń-Beczek, Urszula Nowak-Błaszczyna, Olga Rodzoń, Mikołaj Sazonov, Adrian Wójcik.

WSPÓŁPRACA MERYTORYCZNA:

Koordynatorki i Koordynatorzy Dziedzin zarządzania

Dyrektorki i Dyrektorzy Wydziałów merytorycznych

Pracowniczki i Pracownicy Wydziałów Urzędu Miasta Krakowa, miejskich jednostek organizacyjnych, spółek miejskich Gminy Miejskiej Kraków

Dokument opracowano z wykorzystaniem materiałów udostępnionych przez Wydział Strategii i Funduszy Europejskich oraz Wydział Planowania Przestrzennego UMK, a także inne wydziały i jednostki UMK.

Podstawa prawna, kontekst i horyzont czasowy

Dokument opracowano zgodnie z: Ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym; Ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju; Ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz Ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

2 lipca 2025 roku Rada Miasta Krakowa przyjęła uchwałę w sprawie przystąpienia do opracowania dokumentu **Strategia Rozwoju Krakowa. Tu chcę żyć. Kraków 2030.2050. (SRK 2030.2050)**. W Strategii przyjęto dwie perspektywy planowania – strategiczną i operacyjną. Perspektywa strategiczna sięga do 2050 roku i obejmuje reagowanie na wyzwania długofalowe. Perspektywa operacyjna sięga do 2030 roku i obejmuje działania priorytetowe, które powinny zostać podjęte w średnim horyzoncie czasu.

Rola Strategii

Strategia Rozwoju to akt polityki rozwoju gminy wiążący w zakresie, w którym ustala plan strategiczny, a także formułuje podstawy polityki w obszarze gospodarowania przestrzenią Miasta. Akty planowania przestrzennego Krakowa muszą uwzględniać politykę przestrzenną gminy określoną w Strategii Rozwoju Krakowa. Tu chcę żyć. Kraków 2030.2050. Strategia jest wiążąca dla wydziałów merytorycznych, jednostek realizujących oraz spółek miejskich w zakresie podejmowanych działań, budżetu oraz planów rzeczowo-finansowych w perspektywie rocznej i wieloletniej. Instrumenty Zarządzania Strategicznego Miasta muszą być zgodne ze Strategią Rozwoju Krakowa. Tu chcę żyć. Kraków 2030.2050.

Różnorodność w języku

W Strategii posługujemy się językiem możliwie prostym i zwięzłym, pamiętając o różnorodności osób, które tworzą wspólnotę Krakowa. Używane w tekście formy w rodzaju męskoosobowym lub formy generyczne (np. mieszkaniec, użytkownik, przedsiębiorca) odnoszą się do wszystkich osób. Mają one charakter skrótowy i służą jedynie zwiększeniu czytelności dokumentu, nie wykluczając nikogo z grona odbiorców.

Spis treści

Wprowadzenie	6
Wnioski z diagnozy oraz kluczowe wyzwania	14
Plan strategiczny	25
Wizja	25
Wartości	25
Misja	26
Logika interwencji	26
Cele strategiczne i operacyjne	27
Cel strategiczny 1. Miasto wysokiej jakości życia	28
Cel operacyjny 1.1. Wysoka jakość zagospodarowania przestrzeni zgodna z ideą miasta bliskiego	28
Cel operacyjny 1.2. Zrównoważony system transportu i mobilności	30
Cel operacyjny 1.3. Nowoczesna i zrównoważona gospodarka komunalna	34
Cel operacyjny 1.4. Zwiększona dostępność mieszkań	37
Cel operacyjny 1.5. Upowszechniony zdrowy i aktywny styl życia	39
Cel operacyjny 1.6. Zrównoważone środowisko, mitygacja i adaptacja do zmian klimatu	41
Cel operacyjny 1.7. Wysoki poziom bezpieczeństwa	44
Cel strategiczny 2. Miasto innowacyjnej gospodarki i wiedzy	47
Cel operacyjny 2.1. Nowoczesny system kształcenia przygotowany na wyzwania przyszłości	47
Cel operacyjny 2.2. Innowacyjne przedsiębiorstwa i atrakcyjne miejsca pracy	49
Cel operacyjny 2.3. Zintensyfikowana współpraca: administracja samorządowa – nauka – biznes	51
Cel strategiczny 3. Miasto kultury i dziedzictwa	54
Cel operacyjny 3.1. Wzmocnione znaczenie kultury dla rozwoju miasta	54
Cel operacyjny 3.2. Zrównoważone zarządzanie turystyką	57
Cel strategiczny 4. Miasto wspólnoty, efektywnie zarządzane	60
Cel operacyjny 4.1. Równe szanse i spójność społeczna	60
Cel operacyjny 4.2. Realne uczestnictwo mieszkańców we współzarządzaniu	63
Cel operacyjny 4.3. Wysoka jakość zarządzania rozwojem miasta i przyjazna administracja	65
Cel operacyjny 4.4. Odpowiedzialne zarządzanie finansami samorządu	67
Cel operacyjny 4.5. Integrujące partnerstwo w Metropolii Krakowskiej	68
Propozycja dodania nowych wskaźników:	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Polityka przestrzenna Krakowa	72
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej	75
Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych	75
System powiązań przyrodniczych	92
Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych	99

Główne elementy infrastruktury technicznej i komunalnej -----	106
Główne elementy infrastruktury społecznej -----	113
Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej -----	116
Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu -	117
Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej -----	130
Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb nowej zabudowy mieszkaniowej -----	137
Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego -----	146
Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej -----	147
Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW -----	156
Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko -----	156
Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej -----	157
Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego -----	158
Zasady zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji -----	159
Obszary strategicznej interwencji -----	163
Kryteria wyboru i delimitacji -----	163
Wyznaczone Obszary Strategicznej Interwencji -----	163
Standardy Urbanistyczne -----	171
System realizacji Strategii -----	176
Zasady realizacji polityki przestrzennej -----	178
Wytyczne do sporządzania Instrumentów Zarządzania Strategicznego -----	181
Ramy finansowe SRK2030.2050 -----	184
Źródła finansowania -----	184
Zintegrowane Inwestycje Terytorialne -----	187
Zintegrowane Plany Inwestycyjne -----	190
Zgodność z politykami wyższego rzędu -----	191
Załączniki do polityki przestrzennej - Mapy wielkoformatowe -----	193

Wprowadzenie

Wizja i potrzeba zmian

Kraków potrzebuje nowej Strategii Rozwoju. Ma ona zapewnić kontynuowanie tego co spowodowało, że jako Krakowianie jesteśmy dumni z naszego Miasta. Kraków, przez dziesięciolecia, stworzył niepowtarzalną sieć ulic, placów i parków powiązanych z przestrzeniami rekreacyjnymi, usługowymi i gospodarczymi. Zbudował silną gospodarkę i wyzwolił wielkie zasoby przedsiębiorczości. To wszystko zanurzone w niezwykłym dziedzictwie historycznym i kulturowym nadaje naszemu Miastu charakter niepowtarzalny. Kraków zarazem potrzebuje nowej, dalekosiężnej wizji, odważnych zmian i wizjonerskiej strategii prowadzących ku przyszłości. Chcemy, aby Kraków umacniał swoją pozycję metropolii europejskiej będącą miejscem, w którym chce się mieszkać, pracować i realizować marzenia. Mamy po temu potencjał i udowadniamy, że potrafimy go wykorzystać.

Globalne i lokalne wyzwania rozwojowe

SRK 2030.2050 powstaje w czasie wyjątkowym. Burzliwe zmiany geopolityczne, rewolucja technologiczna, nowa gospodarka, głębokie przeobrażenia społeczne, w tym zmiany demograficzne oraz niepewność czynią ten czas wyjątkowym. Nasza Strategia to propozycja twórczej adaptacji do tych wyzwań. Jest kompasem, który pozwala odpowiedzialnie wytyczać kierunki rozwoju miasta w czasach wielkich zmian i niepokoju.

Aby Kraków był miastem gwarantującym wysoką jakość życia i przestrzenie dla rozwoju autentycznej aktywności obywatelskiej musimy jeszcze skuteczniej stawiać czoła wyzwaniom wynikającym z niepokojących turbulencji polityczno-militarnych, niekorzystnych przeobrażeń demograficznych, zanieczyszczenia powietrza, zmian klimatu, polaryzacji społecznej oraz nierówności przejawiających się w różnych sferach życia. To nasza powinność.

Rozwój demograficzny i gospodarczy

Kraków zmienia się i rozwija stając się atrakcyjnym miejscem do życia. Rośnie liczba jego mieszkańców, a renowacja Krakowa jako miasta rozważnie łączącego tradycję z nowoczesnością przyciąga nowe osoby. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w Krakowie mieszka 816,6 tys. osób (stan na 31.12.2025 roku). W rzeczywistości liczba faktycznych użytkowników miasta wynosi obecnie około 1,1 mln. Przewidujemy, że w 2050 roku w Krakowie może mieszkać i użytkować miasto około 1,3 mln osób (1,1 mln mieszkańców i 200 tys. użytkowników). Równocześnie prognozy demograficzne dla obszaru metropolitalnego Krakowa wskazują na dalszy wzrost liczby mieszkańców i użytkowników usług miejskich, co podkreśla rosnące znaczenie Krakowa jako ośrodka miejskiego o zasięgu regionalnym.

W skali europejskiej, w corocznym rankingu „Europejskich Miast i Regionów Przyszłości” magazynu fDi Intelligence, Kraków od lat plasuje się w czołowej trójce w kategorii dużych miast europejskich, jako miasto przyszłości o wysokim potencjale rozwojowym. Jest liderem zarówno pod względem kapitału ludzkiego i stylu życia (w edycji 2025 przed Poznaniem i Hamburgiem), jak i przyjaznego otoczenia dla biznesu (przed Poznaniem i Frankfurt nad Menem). Został doceniony także w zakresie potencjału gospodarczego, plasując się na 6. pozycji za Frankfurt nad Menem, Hamburgiem, Düsseldorfem, Göteborgiem oraz Stuttgartem. Kraków wyprzedził w tej kategorii inne duże polskie miasto – Poznań, zajmujące 10. miejsce w klasyfikacji.

Aby sprostać potencjałowi demograficznemu i rozwojowemu, a zarazem najlepiej go wykorzystać w skali lokalnej i europejskiej, potrzebujemy w kolejnych dziesięcioleciach nowych miejsc pracy, parków, układów komunikacyjnych w tym metra, instytucji kultury, szkół oraz

dostępnych cenowo mieszkań. W Strategii i w Planie Ogólnym Krakowa wyznaczamy przestrzenie dla realizacji tych zamierzeń.

Jesteśmy realistami i wiemy, że rozwój miasta i odpowiedzialność za jego przyszłość nie może abstrahować od silnej gospodarki. Przedsiębiorczy mieszkańcy, innowacyjne firmy, potencjał badawczy uniwersytetów i ośrodków badawczych – to filary nowej gospodarki. Gospodarki technologicznie zaawansowanej, ekonomicznie konkurencyjnej i środowiskowo neutralnej. Kraków potrzebuje gospodarki zdywersyfikowanej, silnej nie tylko siłą globalnych centrów usług, ale przede wszystkim silnej siłą firm technologicznych, przedsiębiorstw produkcyjnych zdolnych do konkutowania na globalnych rynkach i oferującej trwałe, wysoko płatne miejsca pracy. Rozwój gospodarczy to także współpraca w ramach Stowarzyszenia Metropolia Krakowska, angażująca gminy, ich związki, mieszkańców oraz partnerów społeczno-gospodarczych. Metropolia dostarcza mieszkańcom i użytkownikom miasta różnorodnych możliwości zatrudnienia, a wspólne działania na rzecz rozwoju przedsiębiorczości stają się kluczowym elementem budowania konkurencyjności regionu.

Gospodarka ma służyć mieszkańcom i wspólnocie. Ma umożliwić realizację naszych marzeń o mieście, w którym mieszkańców stać na zakup mieszkania lub domu, miasto zielonym i bezpiecznym, łatwym do poruszania się, miasto zdolnym do zapewnienia dobrostanu. Śmiała wizja zmian, aby była użyteczna i niosła praktyczne korzyści, musi być mocno osadzona w realiach gospodarczych.

Wierzymy, że Strategia Rozwoju Krakowa 2030.2050 będzie narzędziem, które umożliwi zrównoważony i harmonijny rozwój naszego miasta. Czujemy się zobowiązani do tego, aby budować miasto, które służy wszystkim jego obywatelom, w którym każdy ma zapewnione szanse, aby wykorzystać swój potencjał, żyć w poczuciu dobrostanu i czuć pełnoprawną przynależność do wspólnoty mieszkańców.

Realizacja Strategii ma prowadzić do harmonijnego i zrównoważonego rozwoju Krakowa, respektującego jego wyjątkowe dziedzictwo historyczne i kulturowe. Jej realizacja służyć ma także budowaniu wspólnoty aktywnych mieszkańców dumnych ze swojego miasta, gotowych współpracować dla jego rozwoju w trosce o jego przyszłość.

Spółeczna odpowiedzialność i integracja polityk

Strategia Rozwoju Krakowa szczegółowo opisuje w jaki sposób polityki miejskie (mieszkaniowa, społeczna, gospodarcza, kulturalna, środowiskowo-klimatyczna, transportowa, zdrowotna) są powiązane, jak będą one na siebie wpływać wzmacniając pozytywne oddziaływania, tak ważne dla zapewnienia bezpieczeństwa i wysokiej jakości życia. Dokument, który prezentujemy nie jest zbiorem przypadkowych, politycznych deklaracji, ale planem realnych, powiązanych ze sobą działań.

Strategia Rozwoju Krakowa opiera się na holistycznym podejściu respektującym zasady rozwoju zrównoważonego i „miasta bliskiego”, zakładając wykorzystanie wszystkich zasobów rozwojowych naszego miasta. Łączy ona w sobie wizje, cele i działania. Powiedzieć się, jeżeli stworzymy społeczny pakt na rzecz rozwoju Krakowa, w którym lokalne zasoby będące w posiadaniu gminy, uniwersytetów, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, a nade wszystko mieszkańców uda się zintegrować. Aby osiągnąć sukces i zrealizować cele Strategii Rozwoju Krakowa 2030.2050 potrzebujemy wsparcia rządu i instytucji europejskich. Rozwój Krakowa to nie kwestia o znaczeniu lokalnym. To sprawa o znaczeniu krajowym i europejskim.

Strategia Rozwoju Krakowa to efekt pracy zbiorowej, w której uczestniczyli urzędnicy, menadżerowie, eksperci i radni. W prace nad SRK 2030.2050 zaangażowani byli również przedstawiciele uczelni i ośrodków badawczych. Kilkunastomiesięczne prace prowadzone były w różnych grupach, a ich efekty uzgadniane między nimi także w zakresie zapewnienia spójności między planowanymi miejskimi politykami publicznymi, a ich wymiarem przestrzennym.

Przyjęto, że decyzje strategiczne podejmowane przez Miasto oparte będą na rzetelnych dowodach i argumentach, publicznie przedstawianych i dyskutowanych. Służyć to będzie autentycznemu zaangażowaniu mieszkańców we współdecydowanie o sprawach miejskich, a zarazem czynić procesy decyzyjne transparentnymi i wiarygodnymi.

Kraków oczekuje i potrzebuje zmian – rozsądnych, przemyślanych, dla których podstawą będzie zgoda, współpraca i rzetelna - jak najszerza - dyskusja z mieszkańcami. W 2024 roku, w badaniu „Barometru Krakowskiego”, ponad 90% Krakowian wyraziło zadowolenie z życia w Krakowie, niewiele mniej określiło Kraków jako miejsce, które umożliwia realizację celów życiowych. Mieszkańcy wysoko oceniają krakowską edukację, ofertę kulturalną, wzrosło zadowolenie z czasu dojazdu do pracy, jakości zieleni, wysokie jest poczucie bezpieczeństwa w mieście. Jednocześnie jako priorytet działań dla władz samorządowych na najbliższe lata, mieszkańcy wskazali dalszą poprawę jakości powietrza, zapewnienie bezpieczeństwa w mieście w nocy, poprawę dostępności miejsc parkingowych, zwalczanie uciążliwości hałasu. Kierunki działań Strategii Rozwoju Krakowa 2030.2050. związane m.in. z rozwojem komunikacji publicznej i budową metra, rozwojem sieci dróg rowerowych, współpracą z inwestorami w ramach Zintegrowanych Planów Inwestycyjnych, aby zapewnić jak najlepszą infrastrukturę dla mieszkańców, walka o zieleni i neutralność klimatyczną Krakowa, walka ze smogiem, czy działania zaradcze na wysokie koszty mieszkań stanowią odpowiedź na te oczekiwania.

Ważne jest to, aby Kraków mądrze wykorzystał swój wielki potencjał wspólnotowy, historyczny, kulturowy i gospodarczy do budowania pomyślności w nadchodzących dziesięcioleciach. Ambicje Krakowa powinny sięgać nie tylko do zapewnienia wysokiej jakości życia jego mieszkańców, ale dotyczyć krajowego i międzynarodowego oddziaływania. Strategia Rozwoju Krakowa 2030.2050 jest rozważną propozycją z wyraźnie zarysowanym kierunkiem zmian.

Umowa społeczna na przyszłość

Strategia Rozwoju Krakowa 2030.2050 to swoista umowa społeczna zawarta przez mieszkańców Krakowa mówiąca o tym, jakiego chcemy miasta. To umowa, która jest przez mieszkańców legitymizowana i realizowana w imię odpowiedzialności za to co tu i teraz, ale także za to jaki będzie Kraków w 2050 roku.

Kraków w roku 2050

Kraków jaśnieć będzie na światowej mapie kultury czerpiąc z wielkiego rezerwuaru swojego unikalnego dziedzictwa i wielkich pokładów kultury. Dziedzictwo historyczne i kultura staną się wyróżnikami Krakowa, a zarazem źródłem inspiracji i budulcem dla jego rozwoju, w tym zmiany modelu turystyki w kierunku turystyki zorientowanej na zamożnego klienta o wysublimowanym guście. Filharmonia, opera, teatry będą międzynarodowymi wizytówkami miasta, a ich oferta kulturalna konkurować będzie z ofertą największych europejskich metropolii. Stopień zaangażowania mieszkańców w kulturę generować będzie wysoki kapitał kulturowy stanowiący fundament wspólnoty mieszkańców cechującej się obywatelskim zaangażowaniem w sprawy miasta.

Wysokie walory architektoniczne i ład przestrzenny nadadzą Krakowowi charakter wyjątkowy będący źródłem dumy dla mieszkańców i obiektem zainteresowania i uznania przybywających do Krakowa. Nasze miasto stanie się jednym z wiodących europejskich ośrodków życia architektonicznego i urbanistycznego z unikalnymi wystawami, oryginalnymi projektami architektonicznymi oraz niepowtarzalnymi realizacjami. Poddane skutecznej rewitalizacji tereny problemowe oferować będą przestrzenie o wyjątkowych walorach architektonicznych i funkcjonalnych stając się miejscem do wygodnego życia. Kraków będzie jednym z wiodących europejskich centrów architektury, generujących nie tylko wyjątkowe koncepcje i projekty, ale posiadający zdolność do ich realizacji.

Kraków będzie wiodącym europejskim centrum innowacyjnej gospodarki przekraczającą średni poziom wydajności dziesięciu najbardziej technologicznie zaawansowanych metropolii europejskich. Gospodarka naszego miasta będzie zdywersyfikowana i cechować się będzie wysokim poziomem innowacyjności. Obok centrów usług dla biznesu, znacząco wzrośnie liczba firm technologicznych, przedsiębiorstw produkcyjnych - zdolnych do konkurowania na globalnych rynkach i oferujących trwałe, dobrze płatne miejsca pracy. Wzrost wydajności miejskiej gospodarki prowadzić będzie do jej większej konkurencyjności i wzrostu wynagrodzeń przekraczającą średnie płace dla dziesięciu najbogatszych gospodarek europejskich. Nowa gospodarka Krakowa oparta będzie na biotechnologii, sztucznej inteligencji, przemyśle kosmicznym, inżynierii materiałowej, farmacji oraz innych sektorach opartych na wiedzy. Rozwinięty i innowacyjny ekosystem startupów ściśle powiązany z krakowskimi uczelniami i ośrodkami badawczymi generować będzie przełomowe innowacje o wysokim potencjale implementacji. Sprawny system wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz rzemiosła stanowił będzie ważny element miejskiej gospodarki. Innowacyjna gospodarka Krakowa nie tylko będzie przyciągać nowoczesne, innowacyjne firmy do naszego miasta, ale umożliwi krakowskim firmom ekspansję na konkurencyjnych rynkach międzynarodowych. Współpraca między uczelniami i ośrodkami badawczymi a firmami stanowić będzie trwały fundament budowania innowacyjnej i technologicznie zaawansowanej gospodarki.

Krakowianie będą mieli możliwość zakupu lub wynajęcia dobrej jakości mieszkania po przystępnych cenach. To poprawi dostępność mieszkań i ich standardy oraz zwiększy średnią powierzchnię mieszkania w Polsce do średniego mieszkania w UE (wzrost o 21 m²). Zachęci to absolwentów uczelni wyższych do osiedlania się w Krakowie, jak i przyciągnie nowych mieszkańców. Poprawa dostępności mieszkań będzie efektem wzrostu podaży mieszkań, tak tych budowanych przez prywatnych inwestorów jak i tych powstających w zasobie komunalnym (zasób ten wzrośnie do 30 tysięcy lokali mieszkalnych). Znaczącej poprawie ulegnie relacja wysokości miesięcznego wynagrodzenia do kosztów zakupu mieszkania dzięki poprawie wydajności krakowskiej gospodarki.

Kraków będzie miastem o nowoczesnej i ekologicznej komunikacji, opartej o zasadę mobilności i integracji różnych form transportu - począwszy od metra, poprzez kolej, tramwaje, autobusy, ścieżki rowerowe i ścieżki dla pieszych. Krakowianie będą mogli łatwiej i taniej poruszać się po mieście. Kraków posiadać będzie efektywne powiązania transportowe z gminami ościennymi i nowoczesne lotnisko spełniające najwyższe standardy techniczne.

Krakowskie placówki edukacyjne i oświatowe kształtujące na najwyższym poziomie, kształtują wzorce obywatelskości i otwartości. Ich jakość będzie się przejawiać zarówno poprzez nowoczesne, innowacyjne programy edukacyjne, kadrę nauczycielską o najwyższych kompetencjach oraz wysokiej jakości infrastrukturę edukacyjną, w tym zapleczem rekreacyjno-sportowym.

Aktywność Krakowian znacząco wzrośnie. Miasto zapewni im taką możliwość poprzez budowę odpowiedniej infrastruktury rekreacyjno-sportowej, w tym boisk wielofunkcyjnych, basenów i lodowisk. Sport amatorski wspierany będzie konsekwentnie przez Miasto. Krakowskie kluby sportowe należeć będą do liderów krajowych wspieranych głównie przez prywatnych donorów.

Kraków będzie miastem zeroemisyjnym, pokrytym zielenią, parkami i drzewami oraz zielono-niebieską infrastrukturą. Liczba parków i terenów zielonych wzrośnie co najmniej o 20%, a standardy dostępności do tych terenów należeć będą do najwyższych w Polsce. Edukacja klimatyczna przełoży się na znaczący wzrost świadomości ekologicznej i troskę o środowisko. Zielone ulice poprawią komfort życia w mieście i poprawią jakość urbanistyczną przestrzeni publicznej. Wysoka jakość powietrza, wynikająca między innymi z wprowadzenia strefy czystego transportu oraz niskoemisyjnych źródeł energii, przełoży się na poprawę komfortu życia mieszkańców oraz znaczący spadek zachorowań, które miały miejsce na skutek smogu.

Kraków będzie cieszył się relatywną autonomią energetyczną przejawiającą się posiadaniem własnych źródeł wytwarzania energii, w tym elektrociepłowni, farmy fotowoltaicznej i zaawansowanych technologicznie jednostek jądrowych. Dzięki temu mieszkańcy będą mieli zapewniony dostęp do taniej energii a firmy działające w Krakowie będą miały dostęp do wystarczającego wolumenu energii po korzystnych cenach.

Kraków będzie najbezpieczniejszym miastem w Polsce. W większym niż dotychczas stopniu bezpieczeństwo publiczne będzie efektem wykorzystania nowoczesnych narzędzi i technologii. Krakowianie będą mieli także zapewnione bezpieczeństwo cybernetyczne poprzez wyspecjalizowane jednostki miejskie i agendy rządowe. Miasto dysponować będzie schronami i miejscami ukrycia. Bezpieczeństwo zdrowotne zapewnione będzie przez sieć nowoczesnych szpitali stosujących zaawansowane technologie medyczne. Krakowianie będą mieli także zapewnione bezpieczeństwo żywnościowe poprzez giełdę rolno-spożywczą w Nowej Hucie.

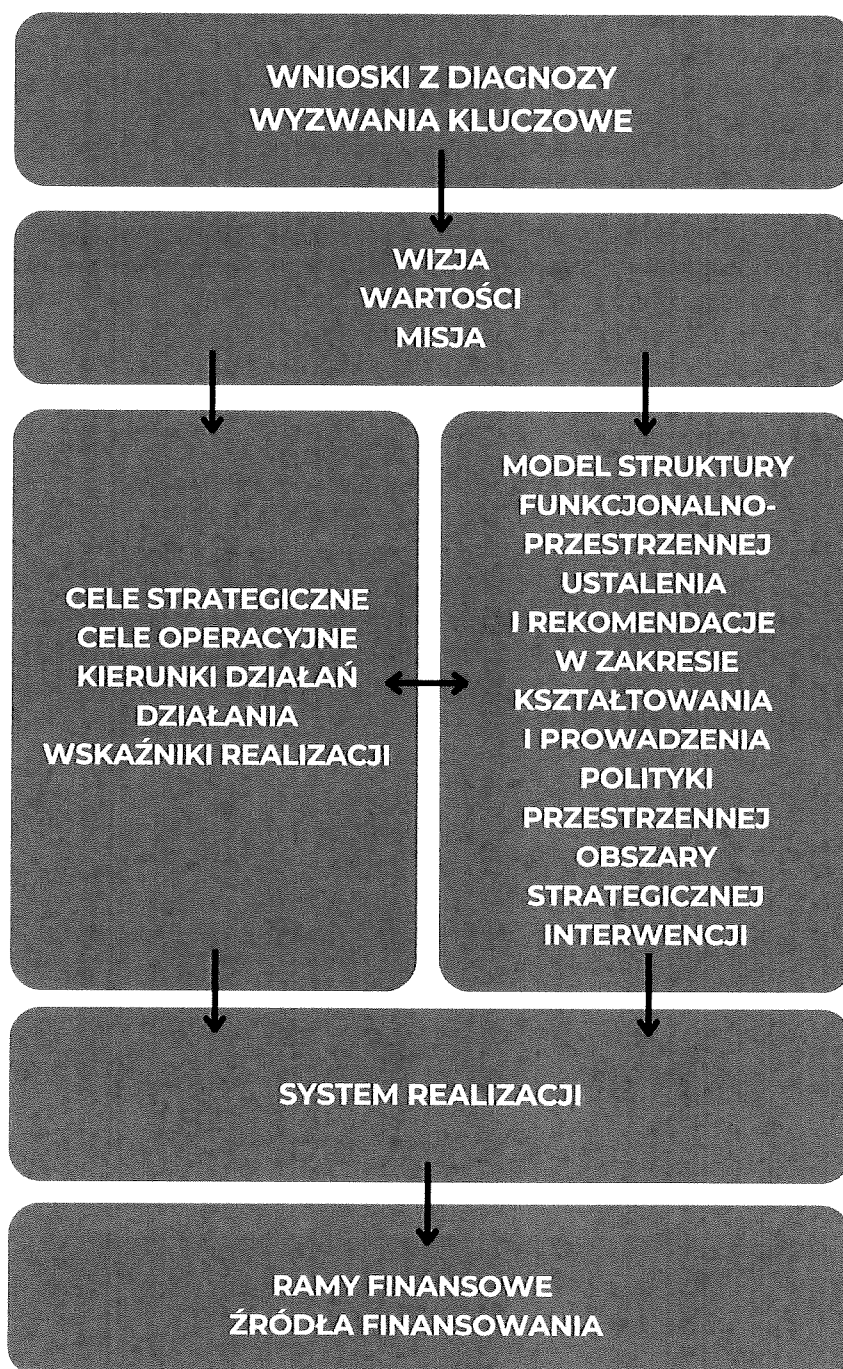
Kraków będzie wiodącym ośrodkiem akademickim i badawczym w Europie. W naszym mieście działać będą centra zaawansowanych technologii i agendy wiodących międzynarodowych instytucji zajmujących się badaniami i rozwojem. Potencjał krakowskich uczelni i jednostek naukowych sytuował będzie nasze miasto w gronie dziesięciu najsilniejszych miast akademickich w Europie. Atrakcyjność naukowa Krakowa przełoży się na wzrost liczby studentów, w tym studentów zagranicznych oraz osiedlanie się w naszym mieście wybitnych badaczy o renomie międzynarodowej. Krakowskie środowisko badawcze i akademickie stanie się filarem nowoczesnej, innowacyjnej gospodarki.

Kraków będzie miastem na wskroś obywatelskim, wspólnotą świadomych obywateli złączonych dziedzictwem historycznym, czujących odpowiedzialność za Kraków i kolejne pokolenia jego mieszkańców. Idea pomocniczości konstytuować będzie fundamenty obywatelskiego miasta. A praktycznym sposobem realizacji idei pomocniczości będzie decentralizacja władzy miejskiej i upodmiotowienie dzielnic tak w wymiarze kompetencyjnym, jak i finansowym. Obywatelskość

przejawiać będzie się tak w zaangażowaniu obywateli w sprawy wspólne, jak i poprzez postawy otwartości, tolerancji i akceptacji oraz solidarności z innymi. Jej przejawem będzie także znaczący wzrost liczby organizacji pozarządowych i ich pełniejsze zaangażowanie a nawet współzarządzanie miastem. Metropolia krakowska znacząco poszerzy zakres i formy współpracy tworzących ją samorządów terytorialnych, a aktywna rola Krakowa, przyczyni się do osiągnięcia efektu synergii kluczowych polityk metropolitalnych, w tym w zakresie planowania przestrzennego, transportu, rozwoju gospodarczego i rekreacji. W konsekwencji, znacząco wzrośnie pozycja metropolitalna Krakowa w wymiarze europejskim.

Kraków będzie skutecznie zarządzanym miastem a decyzje podejmowane przez Miasto oparte będą na rzetelnych dowodach i argumentach, publicznie przedstawianych i dyskutowanych. Kraków będzie miejscem autentycznego zaangażowania mieszkańców we współdecydowanie o sprawach miejskich, a zarazem czynić procesy decyzyjne transparentnymi i wiarygodnymi. Rewolucja cyfrowa wprowadzi nasze miasto do grona pięciu najbardziej zaawansowanych miast europejskich w zakresie wykorzystania nowoczesnych technologii, w szczególności sztucznej inteligencji, do zarządzania miastem.

Kraków przodował będzie wśród europejskich miast o najwyższej jakości życia. Ważnym elementem budującym jakość życia będzie dialog międzypokoleniowy oraz efektywny system aktywizacji seniorów i opieki nad osobami starszymi. Wartościowe przestrzenie urbanistyczne, pulsująca kultura, wielki potencjał akademicki i edukacyjny, miasto pokryte zielenią, rozbudowaną i przyjazną infrastrukturą rekreacyjno-sportową, z komfortową komunikacją zbiorową, profesjonalną opieką zdrowotną, wysokiej jakości usługami publicznymi i innowacyjną gospodarką oraz poczuciem bezpieczeństwa, lokować będzie Kraków wśród liderów miast o najwyższej jakości życia!

Determinanty demograficzne

Prognozowanie zmian demograficznych stanowi kluczowy element definiowania celów i projektowania przedsięwzięć o charakterze strategicznym oraz planowania wynikających z nich operacyjnych działań. Procesy demograficzne wpływają bowiem fundamentalnie na zakres, skalę i naturę każdej z miejskich polityk publicznych.

Na wstępie analizy uwarunkowań demograficznych w Krakowie należy wskazać, że z danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) wynika, że liczba mieszkańców Krakowa w 2025 roku wyniosła 816 614 osób (stan na 31.12.2025 r.). Jednak Kraków zamierza prowadzić aktywną politykę w zakresie rozwoju nowoczesnej gospodarki, podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej oraz tworzenia nowych miejsc pracy co powinno spowodować wzrost liczby mieszkańców do 1,1 mln oraz liczby użytkowników do 1,3 mln w 2050 r.

W projekcie Strategii Rozwoju Krakowa, w odniesieniu do potencjalnej liczby jego mieszkańców w horyzoncie 2050 roku, przyjęto następujące założenia:

- Liczba mieszkańców Krakowa cechować będzie się dodatnim trendem wzrostowym w kolejnych dziesięcioleciach, czego zasadniczym źródłem będą migracje zewnętrzne.
- Atrakcyjność europejskich metropolii jako miejsc wygodnych do życia, oferujących dobre miejsca pracy powoduje wzrost liczby ich mieszkańców (czego przykładem są procesy migracyjne zachodzące w takich miastach tak m.in.: Barcelona, Nicea, Edynburg, Glasgow, Sztokholm, Walencja). Kraków posiada zasoby umożliwiające wzmocnienie jego pozycji jako ważnej europejskiej metropolii, czemu przysłuży się również realizacja ambitnej i prorozwojowej Strategii Rozwoju Krakowa. Dzięki realizacji dokumentu planowane jest podniesienie pozycji Krakowa jako miejsca dobrego do osiedlania się i do życia, co przełoży się na wzrost liczby jego mieszkańców.
- Obecnie w Krakowie oraz powiatach krakowskim i wielickim zamieszkuje ponad 36% mieszkańców województwa, jednocześnie prognozuje się, iż w 2060 roku wartość ta przekroczy 42%. Należy dążyć do tego, aby istotna część tego wzrostu przełożyła się na wielkość populacji Krakowa („Prognoza demograficzna dla województwa małopolskiego do 2060 roku”).
- Budowa metra, może przełożyć się na wzrost PKB Miasta, czego przykładem są inne miasta metropolitalne, gdzie zrealizowana została wskazana inwestycja infrastrukturalna. Badania międzynarodowe obrazują, że miasta posiadające metro w ujęciu rocznym charakteryzują się wyższą realną stopą zmiany PKB o 1,09–1,56 punktu procentowego w stosunku do miast, w którym metro nie funkcjonuje (Analiza zakresu i siły oddziaływania metra na rozwój lokalny obszarów miejskich w Krakowie 2025 roku). Tym samym, możliwe jest wyciągnięcie wniosku, iż metro podnosi atrakcyjność miasta i zwiększania skłonności do osiedlania się w nim.

Definicja użytkownika opiera się na założeniu dojeżdżających do miasta centralnego. Jako użytkownika określa się każdą osobę korzystającą z przestrzeni i infrastruktury miasta, niezależnie od statusu zameldowania czy miejsca stałego zamieszkania. Definicja obejmuje mieszkańców stałych i czasowych oraz osoby przyjeżdżające do miasta w celu pracy, nauki lub innych regularnych aktywności (nieokazjonalnych usług), takich jak uczniowie, studenci i pracownicy korzystający z obiektów położonych w mieście. Do użytkowników nie zalicza się turystów ani osób przyjeżdżających okazjonalnie, na przykład w celu zakupów, wizyty w obiektach kultury czy placówkach zdrowia.

Wnioski z diagnozy oraz kluczowe wyzwania

Kraków jako dynamicznie rozwijające się miasto, stoi dziś przed szeregiem wyzwań strukturalnych i społecznych, które determinują jego przyszły rozwój. Wnioski z diagnozy przedstawiają najważniejsze zjawiska i tendencje wpływające na rozwój Krakowa w perspektywie najbliższych dekad. Obejmują zarówno obszary wymagające zasadniczych zmian systemowych, jak i te, w których niezbędne jest zwiększenie skali lub tempa dotychczasowych działań. Jednocześnie wiele spośród zidentyfikowanych problemów jest już przedmiotem konsekwentnie prowadzonych polityk miejskich, programów oraz inwestycji – jednak skala i dynamika zachodzących zmian sprawiają, że konieczne jest dalsze ich wzmacnianie i lepsza koordynacja. Poniższe wnioski należy więc traktować nie jako punkt wyjścia do podejmowania zupełnie nowych działań, lecz jako uporządkowaną mapę problemów i barier, które wymagają przyspieszenia działań już podejmowanych przez Miasto.

Konkluzję wniosków z diagnozy stanowią wyzwania kluczowe – najważniejsze problemy lub bariery, które trzeba rozwiązać, aby osiągnąć cele strategiczne. Wyzwania kluczowe mieszczą się w czterech obszarach problemowych:

Jakość życia mieszkańców

Wiedza i innowacyjna gospodarka

Kultura i dziedzictwo

Wspólnota i efektywne rządzenie

JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Wniosek z diagnozy: Zasób mieszkaniowy Krakowa stanowi około 3,2% ogólnej liczby mieszkań w Mieście, a jego udział systematycznie maleje, m.in. w wyniku sprzedaży lokali komunalnych z bonifikatą. Wzrost liczby mieszkań w Krakowie nie przekłada się na zwiększenie zasobu komunalnego, co ogranicza dostępność lokali dla osób o niższych dochodach. Średni koszt zakupu 1 m² mieszkania wzrósł z poziomu 11 855 zł w 2022 roku do 16 417 zł w 2024 roku, co oznacza prawie 40% wzrostu w ciągu dwóch lat. Obsługa budowy i zakupu mieszkań komunalnych realizowana jest w ramach Wieloletniego Programu gospodarowania zasobem, jednak skala działań jest niewystarczająca wobec potrzeb. W efekcie rosnące ceny, malejąca podaż i niski udział zasobu komunalnego powodują, że gospodarstwa domowe o niższych dochodach mają bardzo ograniczone możliwości zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych w Krakowie.

Wyzwanie kluczowe: Zwiększanie oferty mieszkaniowej dla gospodarstw domowych o niskich oraz o umiarkowanych dochodach.

Wniosek z diagnozy: Znacząca część Krakowa charakteryzuje się układem przestrzennym, w którym odległości między miejscem zamieszkania, pracy, rekreacji oraz usług są rozmieszczone nierównomiernie, co wymusza na mieszkańcach konieczność pokonywania dużych odległości, celem zaspokojenia podstawowych potrzeb. Wskazuje się, iż 73,9% mieszkańców Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego zgadza się, ze stwierdzeniem, że *lepsze położenie w pobliżu miejsca zamieszkania budynków usługowych takich jak szkoła, ośrodek zdrowia, urząd czy sklep skłoniłoby mnie do załatwiania swoich spraw lokalnie bez potrzeby przemieszczania się na większe odległości.*

W ramach prac nad Strategią dokonano kompleksowej analizy dostępności usług publicznych dla Krakowa w zakresie wybranych budynków usługowych, takich jak: szkoły podstawowe, żłobki, przedszkola, instytucje kultury, sportu, opieki medycznej, zieleni oraz przystanki KMK. Analiza obejmowała średnią, najkrótszą pieszą odległość do usług od miejsca zamieszkania w 123 jednostkach, odnoszących się do podziału Systemu Informacji Miejskiej. Odległości te w Krakowie okazały się bardzo zróżnicowane, w największym stopniu dla opieki zdrowotnej (min: 279 m, max: 8 194 m) oraz żłobków (min: 232 m, max: 7 050 m). Jednostki poddano analizie skupień oraz analizie wartości odstających, dzięki czemu wyodrębniono od 2 do 10 grup jednostek o podobnych odległościach, a także cechach morfologicznych i funkcjonalnych. Podział na 2 grupy dzieli miasto na miasto intensywne, gdzie dostępność usług jest korzystniejsza, a odległość do nich jest niższa lub niewiele wyższa od średniej dla całego miasta oraz miasto ekstensywne, gdzie dostępność usług jest ograniczona, a odległość wyższa lub znacząco wyższa od średniej miejskiej. Podział na 10 grup pozwala dostrzec więcej prawidłowości właściwych dla różnych obszarów miasta. W wyniku analizy dostępności usług sformułowano standardy odległości usług publicznych jako maksymalne odległości dojścia pieszego dla grup jednostek o zabudowie intensywnej i ekstensywnej.

Wyzwanie kluczowe: Zwiększanie dostępności usług i ograniczanie monofunkcyjności jednostek urbanistycznych.

Wniosek z diagnozy: Polityka przestrzenna Krakowa wciąż nie zapewnia pełnej spójności, brakuje kompleksowych standardów urbanistycznych i mechanizmów integracji działań, które zapewniłyby harmonijny rozwój przestrzeni i równy dostęp do usług dla wszystkich mieszkańców. Pomimo podejmowanych inicjatyw, polityka przestrzenna Krakowa pozostaje fragmentaryczna, co zatem wskazuje na konieczność wprowadzenia narzędzi pozwalających na kształtowanie ładu przestrzennego. Narzędzia te muszą pozwalać na skoordynowanie polityki przestrzennej Krakowa z politykami dziedzicznymi oraz polityką finansową. Poprawy wymaga również integracja i koordynacja działań prowadzonych przez poszczególne wydziały Urzędu Miasta Krakowa, które odpowiadają za kształtowanie polityki przestrzennej Miasta. Podniesienie decyzyjności mieszkańców oraz partycypacji społecznej w tematyce procesów zarządzania przestrzenią Krakowa, również powinny zostać włączone w działania realizowane w ramach spójnej i integralnej polityki przestrzennej Krakowa.

Wyzwanie kluczowe: Integrowanie polityki przestrzennej jako podstawy spójnego rozwoju miasta.

Wniosek z diagnozy: Mimo wojny toczącej się za granicą i rosnącego ryzyka nowych form zagrożeń, Kraków utrzymuje wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa mieszkańców – w 2025 roku wyniósł on 85,9%, a w ciągu dnia w okolicy miejsca zamieszkania aż 95,4%. Przestępczość w mieście jest stosunkowo niska i od kilku lat maleje – w 2024 roku odnotowano 19 575 przestępstw, przy wysokiej wykrywalności (60,5%), co potwierdza skuteczność działań służb. Jednocześnie rośnie znaczenie nowych zagrożeń, takich jak cyberprzestępczość i ataki hybrydowe, które wymagają wzmocnienia ochrony cyfrowej oraz odporności infrastruktury krytycznej. Aby sprostać tym wyzwaniom, niezbędne jest stworzenie nowoczesnego systemu zarządzania kryzysowego oraz inwestycje w technologie i zasoby zwiększające bezpieczeństwo mieszkańców.

Wyzwanie kluczowe: Zapewnianie bezpieczeństwa publicznego i odporności miasta wobec zagrożeń wojennych, hybrydowych, terrorystycznych i cybernetycznych.

Wniosek z diagnozy: Mieszkańcy Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego (KOM) wykonują codziennie ok. 2,5 mln podróży, w tym mieszkańcy Krakowa 1,5 mln podróży. Mieszkańcy KOM realizują aż 44% podróży z wykorzystaniem samochodu osobowego. Przeciętny mieszkaniec KOM spędza 41 minut w drodze w relacji dom-praca. Wśród mieszkańców KOM: 67,5% zgadza się ze stwierdzeniem, że: *wiele osób korzysta z samochodu osobowego na co dzień, mimo, że nie jest to konieczne*; 69,5% zgadza się ze stwierdzeniem, że: *popiera wdrażanie środków uspokojenia ruchu w wybranych obszarach/dzielnicach dla poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego*; 67% zgadza się ze stwierdzeniem, że: *intensywny ruch samochodów ciężarowych i dostawczych w mojej okolicy jest dla mnie uciążliwy, więc popieram działania prowadzące do jego ograniczenia*. W 2024 roku w Krakowie liczba zarejestrowanych samochodów osobowych na 1000 mieszkańców w Krakowie wyniosła 611.

Wyzwanie kluczowe: Rozwijanie transportu zbiorowego jako alternatywy dla nieefektywnego transportu samochodowego.

Wniosek z diagnozy: W Krakowie odsetek zgonów z powodu chorób układu krążenia oraz z powodu nowotworów pozostaje na wyższym poziomie niż średnie obserwowane w Małopolsce i w Polsce, natomiast dla chorób układu oddechowego wartości tego parametru w Mieście są niższe niż dla województwa i kraju. Z przeprowadzonych prognoz epidemiologicznych do 2028 roku wynika, że zapadalność na choroby układu krążenia oraz nowotwory będzie rosła. Wśród osób starszych coraz bardziej rozpowszechnione są także zaburzenia otępienne związane z chorobami neurodegeneracyjnymi. Ponadto, odnotowuje się coraz liczniejsze przypadki zachorowań w obszarze zdrowia psychicznego. Zauważalny jest wzrost zapotrzebowania na usługi rehabilitacyjne dla osób doświadczających lub mogących doświadczyć ograniczeń w codziennym funkcjonowaniu z powodu zaawansowanego wieku lub stanu zdrowia. Prognozowane dalsze wydłużanie okresu życia będzie sprzyjać pogorszeniu się jakości życia, a tym samym znacznemu obciążeniu osób starszych chorobami przewlekłymi, wielochorobowością czy niesprawnością funkcjonalną. W Krakowie do lekarza POZ (Podstawowej Opieki Zdrowotnej) najliczniej zapisani są pacjenci z grup wiekowych 0-18 oraz 70+. Odsetek udzielonych porad lekarskich w AOS (Ambulatoryjnej Opiece Specjalistycznej) w Krakowie na rzecz osób po 60. roku życia wyniósł blisko 50% wszystkich udzielonych porad. Metropolitalna rola Krakowa powoduje, że z krakowskiego systemu ochrony zdrowia korzystają mieszkańcy Polski południowej. Jednocześnie Miasto podejmuje i rozwija działania wzmacniające lokalny system opieki zdrowotnej, aby lepiej odpowiadać na rosnące potrzeby mieszkańców.

Wyzwanie kluczowe: Stwarzanie warunków do osiągnięcia możliwie najwyższego dobrostanu zdrowotnego przez mieszkańców Krakowa.

Wniosek z diagnozy: Kraków posiada niewielką powierzchnię biologicznie czynną w obszarach silnie zurbanizowanych. Postępująca urbanizacja kolejnych rejonów miasta ma bezpośredni wpływ na przyspieszenie spływu powierzchniowego wód oraz zagraża ochronie terenów zieleni. Lasy miejskie odgrywają istotną rolę w systemie przyrodniczym, m.in. pomagając w zatrzymywaniu i magazynowaniu wody w okresach intensywnych opadów, jednak w Krakowie poziom lesistości jest niski (1 665,61 ha w 2024 roku). Brakuje wystarczającej ilości gruntów miejskich pod nowe zalesienia. Udział form ochrony przyrody w ogólnej powierzchni Miasta kształtuje się na poziomie 16,4% (2024 rok) i stanowi jeden z najwyższych wyników w porównaniu ze wskaźnikami innych większych miast Polski. Gmina realizuje zadania inwestycyjne poprawiające jakość terenów zieleni zwiększając liczbę parków oraz poszerzając i rewaloryzując istniejące. 90% mieszkańców deklaruje, że w odległości do 15 minut spaceru od ich miejsca zamieszkania znajdują się tereny zielone, które mogą służyć wypoczynkowi lub rekreacji. Istnieje konieczność wprowadzenia zieleni w miejsca silnie zurbanizowane – najbardziej narażone na wyższe temperatury.

Zmiany klimatu wpływają na występowanie długotrwałych okresów suszy, niskich stanów wód powierzchniowych oraz miejskich wysp ciepła. Aby zatrzymać negatywne zjawiska konieczne jest obniżenie poziomu emisji. Pomimo znaczącej poprawy jakości powietrza, nadal występują przekroczenia stężeń (przekroczenia stężeń średniorocznych dwutlenku azotu, przekroczenia stężeń dobowych pyłu zawieszonego PM₁₀). Szczególną rolę w ilości emisji Krakowa ma emisja napływowa. Obecnie wielkość emisji z przemysłu ulega obniżeniu. W strefie aglomeracji krakowskiej transport drogowy odpowiada za 48,9% emisji dwutlenku azotu, a udział źródeł transportowych w stężeniach dwutlenku azotu w Krakowie na stacjach komunikacyjnych wynosi 76-85%.

Wyzwanie kluczowe: Adaptacja do zmian i ochrona klimatu.

Wniosek z diagnozy: W 2025 roku Kraków nadal nie posiada w pełni spójnej, ciągłej i przewidywalnej sieci infrastruktury rowerowej umożliwiającej bezpieczne i komfortowe przemieszczanie się w skali całego miasta. Długość dróg rowerowych w Krakowie wynosi 236,2 km (2024 rok). Jednocześnie coraz wyraźniej widoczne są oznaki poprawy – zarówno dzięki inwestycjom rowerowym, jak i realizacji innych większych projektów, przy których systematycznie powstają nowe odcinki infrastruktury, porządkowane są skrzyżowania i poprawiane warunki ruchu. Wśród mieszkańców Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego (KOM) udział podróży pieszych kształtuje się na poziomie blisko 11%, a udział podróży rowerowych wynosi ok. 5%. Tylko 26% mieszkańców KOM zgadza się ze stwierdzeniem, że: *z ich miejsca zamieszkania do miejsca pracy/nauki mogą w akceptowalnym czasie dojść pieszo*, a 35,9% ze stwierdzeniem, że: *z miejsca ich zamieszkania do miejsca pracy/nauki mogą bezpiecznie i komfortowo dojechać rowerem*. Liczba zarejestrowanych przejazdów (na 17 licznikach ruchu rowerowego) wyniosła 8 482 614 (2024 rok). Największe natężenie ruchu rowerowego odnotowano na ul. Mogiłskiej. W Krakowie funkcjonuje miejska długoterminowa wypożyczalnia rowerów LajkBike.

Wyzwanie kluczowe: Zapewnianie odpowiedniego rozwoju tras pieszych, rowerowych i dla transportu osobistego.

Wniosek z diagnozy: Mieszkańcy Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego (KOM) odbywają 40% podróży komunikacją zbiorową. W odniesieniu do samego Krakowa – mieszkańcy wyraźnie częściej korzystają z publicznego transportu zbiorowego i jednocześnie rzadziej przemieszczają się samochodami osobowymi. Udział komunikacji zbiorowej w realizowanych podróżach niepieszych wynosi 54%. 76,3% mieszkańców KOM zgadza się ze stwierdzeniem, że: *należy rozwijać transport szynowy w mieście i aglomeracji poprzez budowę nowych linii tramwajowych oraz przystanków i linii kolejowych*, a 81,1% ze stwierdzeniem, że: *należy rozwijać system linii autobusowych dowożących pasażerów do stacji i przystanków kolejowych*. Według badań prowadzonych w ramach opracowania SUMP wśród mieszkańców KOM: 73% ankietowanych jest niezadowolona z przystępności cenowej transportu zbiorowego, 68,5% z czasu dojazdu transportem zbiorowym a 67,3% z częstotliwości połączeń. Udział transportu zbiorowego w podziale zadań w Krakowie wynosił w 2024 roku 42,4%. Pożądany jest zdecydowany wzrost liczby osób korzystających na co dzień z transportu publicznego.

Wyzwanie kluczowe: Poprawa dostępności transportu zbiorowego w obszarze metropolitalnym Krakowa.

Wniosek z diagnozy: Poziom emisji gazów cieplarnianych w Krakowie jest wysoki, osiąga 7 ton CO₂/mieszkańca. Samorząd odpowiada bezpośrednio za niewielką część emisji – ok. 7%. Dotychczas redukcja emisji CO₂ następowała głównie w wyniku zmian strukturalnych (ograniczenie produkcji w kombinacie hutniczym, przebudowa elektrociepłowni z węgla na gaz ziemny). Transformacja klimatyczna jest procesem, który wymaga zastosowania mechanizmów zmiany społecznej. Mieszkańcy Krakowa wytwarzają ok. 400 tys. ton odpadów komunalnych rocznie. Wdrażanie rozwiązań gospodarki o obiegu zamkniętym oraz mechanizmów takich jak opłata od opakowań może w perspektywie czasu przyczynić się do ograniczenia kosztów i zwiększenia efektywności systemu. Blisko 60% mieszkańców korzysta z sieci ciepłowniczej do ogrzewania, a jedna trzecia z ciepłej wody użytkowej (34,1%). Pozostali mieszkańcy korzystają z indywidualnych źródeł ciepła, głównie gazowych, w niewielkim stopniu elektrycznych lub odnawialnych. Konieczne jest wyłączenie z eksploatacji węglowych bloków energetycznych w 2030 roku ze względów technicznych, regulacyjnych i ekonomicznych, przy jednoczesnej dekarbonizacji i transformacji źródeł ciepła.

Wyzwanie kluczowe: Produkowanie energii w sposób neutralny dla środowiska, klimatu i jakości powietrza.

Wniosek z diagnozy: Biorąc pod uwagę procesy demograficzne w Krakowie (od roku 2020 ujemny przyrost naturalny, w 2024 roku wyniósł: -502 osoby, czyli -0,62‰) skutkujące zwiększaniem się liczby osób w wieku poprodukcyjnym, w tym liczby osób w wieku starości zaawansowanej, kluczowe w przyszłości będzie dostosowywanie systemu wsparcia do potrzeb tej grupy odbiorców. Czynniki demograficzne przyczyniają się z jednej strony do większego zaawansowania procesu starzenia się, a z drugiej strony do zmniejszenia potencjału pielęgnacyjnego rodziny. Oznacza to, między innymi wzrost zapotrzebowania na usługi dedykowane osobom starszym w zakresie ochrony zdrowia, wsparcia socjalnego oraz dedykowanych usług wspierających. W Krakowie w 2050 roku prognozuje się wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym o ok 29%, zaś osób w wieku 85+ o 24%. Prognozowane dalsze wydłużanie okresu życia będzie wymagało zapewnienia wsparcia w codziennym funkcjonowaniu osób starszych z chorobami przewlekłymi, wielochorobowością czy niesprawnością funkcjonalną. Zachodzi konieczność rozwoju usług zdrowotnych i wsparcia dla osób w wieku 65+ i 75+, które pozwolą im jak najdłużej funkcjonować w środowisku. Kluczowe jest także wsparcie w niezależnym życiu osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami oraz ich rodzin, w tym rozwijanie usług opieki wytchnieniowej i asystenckiej. Prognozowany jest spadek liczby urodzeń, co związane będzie przede wszystkim ze spadkiem liczby kobiet w wieku prokreacyjnym. Wskazane jest wspieranie działań w zakresie polityki prorodzinnej, w tym mających na celu zwiększanie dzietności oraz promowanie i wspieranie modelu rodziny z dziećmi, w tym rodziny wielodzietnej. Ponadto Miasto kontynuuje i poszerza działania ukierunkowane na wsparcie osób starszych, rodzin i osób ze szczególnymi potrzebami w obliczu zachodzących zmian demograficznych.

Wyzwanie kluczowe: Niwelowanie negatywnych skutków starzejącego się społeczeństwa oraz niskiej dzietności.

WIEDZA I INNOWACYJNA GOSPODARKA

Wniosek z diagnozy: W roku szkolnym 2024/2025 Kraków prowadził 433 szkoły i placówki w 316 jednostkach organizacyjnych, zapewniając warunki nauki, opieki i wychowania, w tym dla dzieci objętych kształceniem specjalnym. Liczba nauczycieli zatrudnionych w samorządowych szkołach i placówkach wynosiła ponad 14 tys. Miasto prowadzi także ewidencję szkół i placówek niepublicznych, wydaje zezwolenia na założenie publicznych niesamorządowych szkół i przedszkoli, a w konsekwencji udziela dotacji dla tych podmiotów. Łącznie do wszystkich typów szkół i przedszkoli w Krakowie uczęszcza ponad 163 tys. dzieci, młodzieży i dorosłych, wśród nich prawie 20 tys. obcokrajowców. Kraków zapewnia dzieciom i młodzieży możliwość udziału w pozaszkolnych zajęciach i rozwijanie ich pasji i zainteresowań, prowadząc m.in. 11 młodzieżowych domów kultury. W Krakowie funkcjonuje 8 samorządowych poradni psychologiczno-pedagogicznych, zapewniając wsparcie dzieciom i młodzieży, rodzicom i kadry pedagogicznej.

Wydatki na dziedzinę „Oświata i wychowanie” w 2024 roku wyniosły 3,56 mld zł, co stanowiło 36,08% wszystkich wydatków miasta, przy czym 98,5% tych środków przeznaczono na wydatki bieżące. Kraków otrzymuje z budżetu państwa subwencję oświatową i dotację na wychowanie przedszkolne w wysokości niewystarczającej na finansowanie wydatków bieżących. Miasto przeznacza na tę działalność środki z dochodów własnych: W 2024 roku z budżetu państwa Kraków otrzymał 1,85 mld zł - współfinansowanie przez Miasto ze środków własnych zadań oświatowych wyniosło 1,496 mld zł. Rosnące koszty utrzymania i ograniczone środki na wydatki inwestycyjne stanowią wyzwanie dla finansowania nowoczesnych rozwiązań i dostosowywania oświaty do dynamicznych przemian społecznych, technologicznych i środowiskowych. Kraków realizuje szeroki i kompleksowy zakres zadań oświatowych, co potwierdza skala organizacyjna systemu oraz wysoki poziom zaangażowania finansowego. Jednocześnie rosnące koszty funkcjonowania oświaty i ograniczone możliwości inwestycyjne wskazują na potrzebę dalszych, ukierunkowanych działań na rzecz wspierania jakości, nowoczesności i odporności systemu edukacji.

Wyzwanie kluczowe: Kształtowanie oferty edukacyjnej w Krakowie adekwatnej wobec przemian społecznych, technologicznych, środowiskowych i trudności z finansowaniem.

Wniosek z diagnozy: Gospodarka Krakowa jest silnie skoncentrowana na nowoczesnych usługach biznesowych, które generują ponad 100 tys. miejsc pracy i stanowią dominujący element lokalnej struktury gospodarczej. Jednocześnie tak wysoka koncentracja aktywności gospodarczej w tym segmencie uwiadcza ograniczony udział sektorów przemysłowych o wysokim poziomie innowacyjności oraz niewystarczającą dywersyfikację bazy gospodarczej miasta. W tym kontekście miasto potrzebuje rozwoju nowych branż przemysłowych (zielona chemia, biotechnologia, AI, przemysł kosmiczny) oraz zwiększenia udziału sektorów opartych na wiedzy, w tym tych o charakterze produkcyjnym.

Wzrost innowacyjności wymaga inwestycji w technologie i kompetencje, aby poprawić konkurencyjność i dywersyfikację gospodarki, co w efekcie sprzyja powstawaniu atrakcyjnych miejsc pracy w obszarze nowych technologii. Jednocześnie istniejące zasoby kadrowe, naukowe i instytucjonalne Krakowa, w połączeniu z rozwijającym się otoczeniem innowacji, stwarzają warunki do wzmacniania innowacyjności sektorów przemysłowych oraz zwiększania odporności sektora usług biznesowych.

Wyzwanie kluczowe: Zapewnianie wystarczającej innowacyjności sektorów przemysłowych oraz wzmacnianie odporności i konkurencyjności sektora usług biznesowych wobec wyzwań globalnych.

Wniosek z diagnozy: Kraków dysponuje silnym zapleczem akademickim (137,8 tys. studentów, w tym 9,6 tys. studentów zagranicznych w roku akademickim 2024/2025) oraz rozwijającym się sektorem nowych technologii, w tym sztucznej inteligencji i kreatywnej informatyki. Jednocześnie obserwowane są niekorzystne tendencje w zakresie liczby studentów oraz umiarkowana skuteczność Krakowa w przyciąganiu osób o najwyższych kompetencjach badawczych. Wyzwaniem pozostaje także efektywność współpracy krakowskiego ośrodka akademickiego z wiodącymi firmami technologicznymi. Marka miasta w obszarze akademickim i technologicznym wciąż oddziałuje w niewystarczającym stopniu w wymiarze międzynarodowym, co ogranicza pełne wykorzystanie istniejącego potencjału z perspektywy atrakcyjności inwestycyjnej. Jednocześnie potencjał akademicki Krakowa, w połączeniu z rozwojem sektora nowych technologii, umożliwia Miastu kontynuowanie i intensyfikowanie działań na rzecz budowania jego międzynarodowej pozycji jako ośrodka nowoczesnej gospodarki oraz atrakcyjnego miejsca dla inwestorów.

Wyzwanie kluczowe: Wzmacnianie międzynarodowej pozycji Krakowa jako ośrodka nowoczesnej, innowacyjnej gospodarki oraz miasta przyjaznego inwestorom.

Wniosek z diagnozy: Struktura gospodarki Krakowa jest mało zróżnicowana, oparta głównie na usługach dla biznesu, przy relatywnie mniejszym udziale turystyki, gastronomii i budownictwa, co zwiększa podatność na kryzysy i zmiany globalne. Brakuje systemu wczesnego reagowania na zjawiska gospodarcze, a automatyzacja i rozwój sztucznej inteligencji zmieniają rynek pracy, wymagając nowych kompetencji. Istotnym czynnikiem ryzyka dla stabilności rynku pracy są trendy demograficzne, co wymaga działań zwiększających odporność i tworzących atrakcyjne miejsca pracy, także w nowoczesnym przemyśle. Jednym z podstawowych warunków dywersyfikacji gospodarki Krakowa jest stworzenie strefy technologicznej zdolnej do przyciągania najbardziej zaawansowanych technologicznie firm. Charakterystyka rynku pracy Krakowa, skala zatrudnienia w sektorach opartych na wiedzy oraz obecność zaplecza instytucjonalnego i gospodarczego sprzyjają kontynuowaniu działań ukierunkowanych na stopniowe dostosowywanie gospodarki miasta do zmian rynkowych.

Wyzwanie kluczowe: Dywersyfikowanie miejsc pracy oraz wzmacnianie odporności gospodarczej obszaru metropolitalnego Krakowa.

KULTURA I DZIEDZICTWO

Wniosek z diagnozy: Kultura stanowi jeden z kluczowych, choć niedostatecznie docenianych, filarów zrównoważonego rozwoju Krakowa. Jej rola wykracza poza sferę estetyczną czy symboliczną – to sektor gospodarki, przestrzeń innowacji społecznej oraz narzędzie odbudowy więzi społecznych i tożsamości lokalnej. W obliczu wyzwań nowoczesności i postępujących procesów degradacji relacji społecznych, konieczne jest strategiczne wzmocnienie kultury jako fundamentu miejskiej wspólnoty.

Kraków jako miasto o wyjątkowym dziedzictwie historycznym (Stare Miasto wpisane na pierwszą Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO) i znaczącym potencjale twórczym, stoi dziś przed wyzwaniem pogodzenia ochrony zasobów kulturowych z ich współczesnym wykorzystaniem. Debata nad przyszłością istotnych obiektów i przestrzeni o znaczeniu kulturowym wskazuje na konieczność opracowania trwałych i zrównoważonych modeli zarządzania dziedzictwem.

Wzmocnienie fundamentów kultury to także inwestycja w ludzi – twórców, animatorów, edukatorów – oraz rozwój kompetencji kadr kultury i oświaty. Tylko poprzez systemowe działania na rzecz stabilizacji zawodowej, edukacji kulturowej i partycypacji społecznej możliwe będzie utrzymanie i rozwój Krakowa jako europejskiego miasta kultury – otwartego, różnorodnego i odpornego na wyzwania przyszłości.

Wyzwanie kluczowe: Wzmacnianie fundamentów kultury Krakowa – miasta kultury europejskiej.

Wniosek z diagnozy: Kraków jest jednym z najważniejszych ośrodków kulturalnych i turystycznych w Polsce i Europie – w 2024 roku miasto odwiedziło 14,72 mln osób, w tym 2,33 mln zza granicy. Łącznie odwiedzający wydali w Krakowie szacunkowo 9,05 mld zł. Turystyka jest istotnym czynnikiem rozwoju gospodarczego, wspierającym lokalny rynek pracy, rozwój infrastruktury i podnoszenie jakości przestrzeni publicznych. Dodatkowo sprzyja wymianie kulturowej i naukowej oraz rozpoznawalności miasta na arenie międzynarodowej. Jednocześnie intensywny ruch turystyczny oddziałuje na przestrzeń miejską, powodując m.in. przeciążenie infrastruktury i niedogodności związane z najmem krótkoterminowym, wpływając jednocześnie na komfort życia mieszkańców. W obliczu rosnącej popularności Krakowa kluczowe jest utrzymanie równowagi między atrakcyjnością turystyczną, a jakością życia w mieście poprzez rozwój zrównoważonej turystyki, integrację polityki turystycznej z planowaniem przestrzennym, promowanie odpowiedzialnych form podróżowania oraz tworzenie oferty, która rozłoży ruch turystyczny w czasie i przestrzeni.

Wyzwanie kluczowe: Rozwijanie odpowiedzialnej turystyki z korzyścią dla jakości życia mieszkańców.

WSPÓLNOTA I EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE

Wniosek z diagnozy: Nowa struktura dochodów jednostek samorządu terytorialnego (JST) powiązała dochody jednostek od faktycznych dochodów podatników z terenu danej jednostki. W rezultacie udziały w podatkach PIT i CIT stanowią ok. 60% dochodów Krakowa. Reforma dochodów JST wiąże w ten sposób ich wysokość z liczbą podatników i rozwojem ekonomicznym jednostek. Szczęólnego znaczenia w tym kontekście nabiera zdolność przyciągania i utrzymania osób oraz podmiotów gospodarczych rozliczających PIT i CIT w Krakowie oraz ogólny stan gospodarki Krakowa, regionu, kraju i świata. W tej sytuacji Kraków może i powinien podejmować działania strategiczne ukierunkowane na zwiększanie liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, przyciąganie podmiotów gospodarczych, a także działania wzmacniające i poszerzające bazę podatku od nieruchomości, który stanowi ok. jednej trzeciej dochodów własnych i może spełniać ważną rolę w stabilizacji dochodów miasta. W tym celu miasto powinno dążyć do intensyfikacji budownictwa mieszkaniowego wielorodzinnego, jednocześnie wspierając rozwój nowoczesnego przemysłu i usług. Wysokie zadłużenie oraz deficyt budżetu sprawiają, że konieczne jest podjęcie i wdrożenie działań, które skutecznie poprawią sytuację finansową miasta przez ograniczenie deficytu i zadłużenia, tworzenie podstaw dla wzrostu dochodów, poprawę efektywności wydatków bieżących i majątkowych. Oznakami stabilizacji finansów Krakowa będzie zwiększenie poziomu nadwyżki operacyjnej, stanowiącej różnicę między dochodami i wydatkami bieżącymi oraz ukierunkowanie wydatków majątkowych na rzeczywiste, dobrze uzasadnione priorytety rozwojowe. W tym celu miasto Kraków intensyfikować będzie, podjęte w ostatnich latach, działania w zakresie zwiększania dochodów, racjonalizacji wydatków, kontroli finansowej tak, aby stworzyć solidne podstawy do stabilizacji finansów Krakowa i odbudowy nadwyżki operacyjnej. Kluczem do sukcesu w tej dziedzinie będzie integracja polityki finansowej, polityki przestrzennej, polityk dziedzinowych ze Strategią Rozwoju Krakowa, a także odpowiednia współpraca i komunikacja z mieszkańcami i interesariuszami Krakowa.

Wyzwanie kluczowe: Równoważenie budżetu Miasta oraz wypracowanie i utrzymanie stabilnej nadwyżki operacyjnej.

Wniosek z diagnozy: Wybory do Rad Dzielnic z frekwencją na poziomie 10%, niewystarczające mechanizmy partycypacyjne, centralizacja zadań i budżetów w Mieście, mogą przyczyniać się do poczucia braku sprawczości wśród mieszkańców. Zwiększenie wpływu mieszkańców na kierunki rozwoju Miasta wymaga oprzyrządowania i wykorzystania nowoczesnych technologii pozwalających przedstawiać alternatywne rozwiązania, oczekiwane efekty, skutki, koszty i korzyści. Transparentna komunikacja oraz rzetelne przedstawianie podstaw podejmowanych decyzji – zwłaszcza tych budzących kontrowersje – powinny opierać się na dostępnych danych ilościowych i jakościowych. Tylko w ten sposób możliwe jest budowanie zaufania i aktywizowanie mieszkańców do współtworzenia przyszłości Krakowa. Powstające inicjatywy edukacyjne i punkty wsparcia dla grup narażonych na wykluczenie, stanowią krok w kierunku bardziej inkluzywnej polityki miejskiej.

Wyzwanie kluczowe: Ograniczanie deficytu demokracji lokalnej w Krakowie przejawiającego się niewystarczającym zaangażowaniem mieszkańców w sprawy miasta.

Wniosek z diagnozy: Analizy równościowe wskazują, że w Krakowie nadal występują różnicowania w dostępie do usług publicznych oraz w uczestnictwie społecznym, związane m.in. z pochodzeniem narodowym i etnicznym, statusem migracyjnym, płcią, wiekiem, niepełnosprawnością oraz orientacją seksualną i tożsamością płciową.

Badania dotyczące sytuacji mniejszości oraz osób z doświadczeniem migracji potwierdzają istnienie trudności w dostępie do informacji, rynku pracy, edukacji i ochrony zdrowia, a także ograniczeń wynikających z barier językowych, kulturowych i proceduralnych. Diagnozy równościowe wskazują również na obecność doświadczeń dyskryminacji i przemocy motywowanej uprzedzeniami, w tym wobec osób LGBT+, oraz na niewystarczające mechanizmy reagowania i wsparcia.

Wyniki analiz podkreślają brak w pełni rozwiniętych, stałych ram współpracy miasta z grupami narażonymi na dyskryminację oraz zbyt ograniczoną reprezentację tych środowisk w procesach decyzyjnych. Ogranicza to możliwości budowania zaufania i spójności społecznej, szczególnie w kontekście rosnącej różnorodności demograficznej. Diagnozy wskazują na potrzebę wzmacniania horyzontalnych polityk równościowych obejmujących m.in. edukację, zdrowie, bezpieczeństwo publiczne, transport, mieszkalnictwo i kulturę. Rozwijane są nowe formy konsultacji i cyfrowe narzędzia komunikacji, które stopniowo zwiększają dostęp mieszkańców do informacji i procesów decyzyjnych.

Wyzwanie kluczowe: Realizowanie postulatów równości wszystkich mieszkańców.

Wniosek z diagnozy: Szeroka struktura organizacyjna Gminy Miejskiej Kraków, jej terytorialne rozproszenie, a także działania Gminy zmierzające do jak największego przybliżenia usług administracyjnych mieszkańcom wymagają dalszego rozwoju zintegrowanego, sprawnie działającego systemu informatycznego i podejmowania projektów integrujących dane Urzędu, miejskich jednostek organizacyjnych oraz spółek miejskich.

Spójny i innowacyjny sposób zarządzania wymaga racjonalnego wykorzystania zasobów oraz stosowania narzędzi i przejrzystych kryteriów przy ocenie i priorytetyzacji inwestycji i prowadzeniu wspólnej polityki rozwojowej.

Wyzwanie kluczowe: Integrowanie procesów i zasobów miejskich w odpowiedzi na problem silosowego podejścia do zarządzania.

Plan strategiczny

Wizja

Kraków – zapewniająca wysoką jakość życia, bezpieczna, zakorzeniona w kulturze i nauce, z innowacyjną gospodarką, neutralna klimatycznie i otwarta na zmiany wspólnota mieszkańców.

Wartości

Odpowiedzialność

Odpowiedzialność za słowa i czyny. Odpowiedzialność zawiera w sobie solidarność z innymi. To wiarygodność – szanowanie własnych deklaracji i zobowiązań.

To również sprawność struktur administracji samorządowej, rozumiana jako skuteczność działania, przyjęcie odpowiedzialności za podnoszenie jakości życia mieszkańców i jakości przestrzeni Miasta.

Otwartość

Gotowość na przyjęcie nowego lub innego – człowieka, idei, pomysłu. Otwartość na dialog o teraźniejszości i przyszłości Krakowa. Otwartość na nowe sposoby działania i na zmiany. Otwartość na otaczające nas gminy, na nowych mieszkańców i mieszkanki, przybywających do nas z całego świata, ponieważ różnorodność postrzegamy jako źródło inspiracji.

Dialog społeczny

Rozumiany jako zachęta i inspiracja skierowana do mieszkanki i mieszkańców by angażowali się w rozwój Miasta i współdecydowali o nim. Dialog uwzględnia interesy różnych grup, szczególnie tych, które czują się, lub są społecznie wykluczone; buduje efektywne mechanizmy porozumiewania się.

Budowanie konkurencyjności

Polityka rozwoju Miasta ukierunkowana na trwałe wzmacnianie jego konkurencyjności w oparciu o własne zasoby rozwojowe. W warunkach globalnej konkurencji i mobilności kapitału oznacza to inwestowanie w kapitał ludzki i społeczny, ale także angażowanie przedsiębiorców i inwestorów, gdyż od nich w największym stopniu zależy realny wzrost gospodarczy.

Elastyczne reagowanie i odporność

Sposób sprawnego działania administracji samorządowej, który powoduje, że jest otwarta na zmiany, także nieprzewidywalne i zachęcająca mieszkańców do wspólnego szukania rozwiązań. Jest gwarancją przetrwania kryzysów i właściwego reagowania na pojawiające się wyzwania i problemy.

Równość

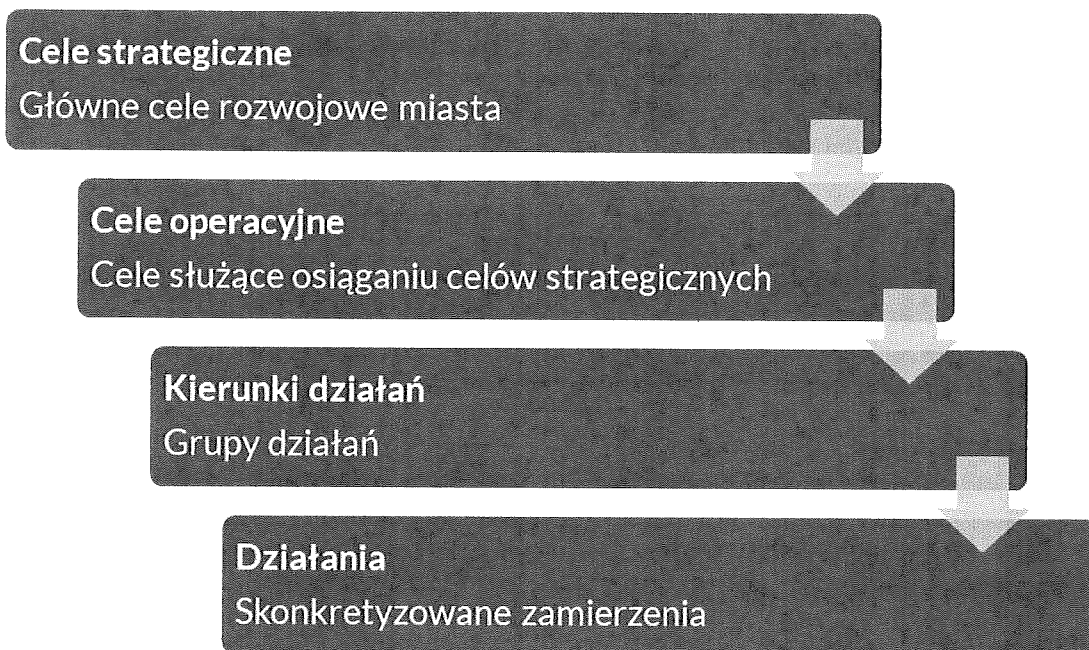
Oznacza dbałość o równe traktowanie i równe szanse wszystkich mieszkańców i mieszkanki, niezależnie od płci, tożsamości płciowej, wieku, pochodzenia, niepełnosprawności, orientacji seksualnej, wyznania czy statusu ekonomicznego.

Misja

Misją samorządu Krakowa jest odpowiedzialne i transparentne zarządzanie rozwojem i bieżącymi sprawami Miasta, poprzez prowadzenie miejskich polityk publicznych, animację współpracy międzysektorowej, zapewnienie warunków do wysokiej jakości życia mieszkańców oraz tworzenie przestrzeni uczenia się, dialogu, otwartości i współdziałania.

Logika interwencji

W planie strategicznym określono:

Cele strategiczne i operacyjne

Cel strategiczny 1.

Miasto wysokiej jakości życia

Cele operacyjne

- 1.1. Wysoka jakość zagospodarowania przestrzeni zgodna z ideą miasta bliskiego
- 1.2. Zrównoważony system transportu i mobilności
- 1.3. Nowoczesna i zrównoważona gospodarka komunalna
- 1.4. Zwiększona dostępność mieszkań
- 1.5. Upowszechniony zdrowy i aktywny styl życia
- 1.6. Zrównoważone środowisko, mitygacja i adaptacja do zmian klimatu
- 1.7. Wysoki poziom bezpieczeństwa

Cel strategiczny 2.

Miasto innowacyjnej gospodarki i wiedzy

Cele operacyjne

- 2.1. Nowoczesny system kształcenia przygotowany na wyzwania przyszłości
- 2.2. Innowacyjne przedsiębiorstwa i atrakcyjne miejsca pracy
- 2.3. Zintensyfikowana współpraca: administracja samorządowa-nauka-biznes

Cel strategiczny 3.

Miasto kultury i dziedzictwa

Cele operacyjne

- 3.1. Wzmocnione znaczenie kultury dla rozwoju Miasta
- 3.2. Zrównoważone zarządzanie turystyką

Cel strategiczny 4.

Miasto wspólnoty, efektywnie zarządzane

Cele operacyjne

- 4.1. Równe szanse i spójność społeczna
- 4.2. Realne uczestnictwo mieszkańców we współzarządzaniu
- 4.3. Wysoka jakość zarządzania rozwojem Miasta i przyjazna administracja
- 4.4. Odpowiedzialne zarządzanie finansami samorządu
- 4.5. Integrujące partnerstwo w Metropolii Krakowskiej

Cel strategiczny 1. Miasto wysokiej jakości życia

Cel strategiczny 1. zakłada wdrażanie idei miasta bliskiego poprzez podnoszenie dostępności oraz jakości usług związanych z infrastrukturą techniczną i społeczną. Obejmuje również poprawę jakości gospodarowania zasobami, przestrzenią i środowiskiem, przy jednoczesnym stosowaniu zasad zrównoważonego rozwoju, działań na rzecz ograniczania oraz dostosowywania się do zmian klimatu, a także zwiększania poziomu bezpieczeństwa. Dążenie do osiągnięcia celu będzie oparte na wartościach wskazanych w dokumencie i ukierunkowane na poprawę warunków oraz jakości życia mieszkańców, jak również wzrost ich subiektywnego dobrostanu.

Instrumenty Zarządzania Strategicznego realizujące cel strategiczny:

- Błękitno-zielona polityka Krakowa. Koncepcja zazieleniania miasta do 2050 roku.
- Gminny Program Rewitalizacji Miasta Krakowa.
- Kontrakt klimatyczny.
- Plan Adaptacji Miasta Krakowa do zmian klimatu.
- Plan Ogólny Miasta Krakowa oraz Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego (oraz ich szczególne formy).
- Plan ograniczenia skutków powodzi oraz odwodnienia Miasta Krakowa.
- Polityka mieszkaniowa Gminy Miejskiej Kraków.
- Program ochrony środowiska dla Miasta Krakowa.
- Portfel projektów Zeroemisyjny Kraków.
- Powiatowy program zwiększenia lesistości miasta Krakowa.
- Program "Zdrowy Kraków".
- Krakowski Program Ochrony Zdrowia Psychicznego.
- Program Cyfryzacji Grodzkiego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej.
- Program rozwoju odnawialnych źródeł energii na obszarze Gminy Miejskiej Kraków.
- Program Rozwoju Sportu w Krakowie.
- Programy termomodernizacji budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej.
- Plan działań na rzecz zrównoważonej energii i klimatu (SECAP) dla Gminy Miejskiej Kraków.
- Studium kierunków rozwoju metra w Krakowie.
- Studium podstawowych tras rowerowych.
- Plan Zrównoważonej Mobilności Metropolii Krakowskiej i jej Obszaru Funkcjonalnego.
- Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miejskiej Kraków oraz zasobem tymczasowych pomieszczeń.
- Założenia do planu zaopatrzenia Gminy Miejskiej Kraków w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.

Cel operacyjny 1.1. Wysoka jakość zagospodarowania przestrzeni zgodna z ideą miasta bliskiego

Miasto bliskie rozumiane jest jako zapewniające dostęp do najważniejszych usług dla wszystkich użytkowników, a zatem spełniające wyznaczone w Mieście standardy dostępności. Założenie miasta bliskiego wskazuje na lokalność, która pozwala na koncentrowanie codziennych czynności życiowych mieszkańców i użytkowników miasta w ich bliskim otoczeniu. Realizacja celu ukierunkowana jest na systematyczne prowadzenie analiz przestrzennych, wspierających

proces planowania przestrzennego oraz podejmowanie decyzji rozwojowych. Priorytetem jest identyfikacja poziomu dostępności różnych usług, opracowanie i wdrażanie standardów dostępności, a także planowanie działań zmierzających do jej poprawy. Działania te mają zapewnić spójność przestrzenną, równomierne rozmieszczenie usług oraz zwiększenie efektywności korzystania z infrastruktury. W ramach celu operacyjnego prowadzone będą prace zmierzające do rozwoju spójnego systemu terenów zieleni w celu ich integracji z istniejącym i planowanym rozmieszczeniem usług publicznych wraz z realizacją działań rewitalizacyjnych.

Cel operacyjny stanowi odpowiedź na wyzwania kluczowe:

Zwiększanie dostępności usług i ograniczenie monofunkcyjności jednostek urbanistycznych.

Integrowanie polityki przestrzennej jako podstawy spójnego rozwoju miasta.

Kierunki działań:

Planowanie przestrzenne

- Zagospodarowywanie terenu w sposób wielofunkcyjny.
- Wskazywanie terenów przeznaczonych na lokalizację obiektów usług publicznych i przestrzeni publicznych, tworzących obszary centralne w ramach jednostek osadniczych.
- Realizacja koncepcji policentryczności i bliskości usług, zmniejszającej potrzebę codziennych dojazdów oraz ograniczającą niekontrolowane rozlewanie się miasta.
- Wdrażanie standardów urbanistycznych.
- Rozwijanie dostępności usług administracyjnych w lokalnych punktach obsługi mieszkańców.
- Decentralizacja usług poprzez budowę obiektów infrastruktury społecznej i technicznej (w tym publicznych szkół podstawowych, przedszkoli publicznych, placówek kulturowych, przystanków KMK oraz terenów zieleni publicznej).
- Zachowanie specyfiki dzielnic i osiedli w oparciu o dziedzictwo materialne i niematerialne oraz powiązania funkcjonalne.
- Stworzenie i wzmacnianie systemu przestrzeni publicznych w oddalonych od centrum obszarach.

Regeneracja obszarów zurbanizowanych i ponowne wykorzystanie przestrzeni

- Regeneracja obszarów kryzysowych i zdegradowanych, w tym powtórne wykorzystywanie terenów przemysłowych.
- Regeneracja przestrzeni publicznych: modernizacja podwórek, parków, placów, infrastruktury technicznej.
- Wykorzystanie niezagospodarowanych przestrzeni i pustostanów na tworzenie obiektów infrastruktury społecznej i technicznej.

Inwestycje infrastrukturalne i mechanizmy realizacyjne

- Wykorzystanie Partnerstw Publiczno-Prywatnych (PPP) oraz Zintegrowanych Planów Inwestycyjnych (ZPI) w budowie nowych obiektów infrastruktury, w tym drogowej i technicznej, wpływających na podnoszenie poziomu podaży uzbrojonych terenów.
- Uzupełnianie elementów infrastruktury społecznej na obszarach z deficytem dostępności.

Działania:

- Analiza i ocena aktualności miejscowych planów zagospodarowania pod względem spełnienia standardów urbanistycznych.
- Analizowanie potrzeb mieszkańców i dostępności do obiektów infrastruktury społecznej i technicznej.
- Analizowanie potencjału rozwoju oraz ograniczeń w celu określania rozwiązań strategicznych i planistycznych odpowiadających specyfice lokalnej.
- Wdrażanie wielokryterialnej analizy cech jednostek osadniczych oraz zasad ich grupowania w celu identyfikacji w mieście zróżnicowanych i pełniących różne role struktur urbanistycznych oraz oceny dostępności usług publicznych.

Wskaźniki realizacji celu 1.1.

Nazwa wskaźnika	Wartość aktualna	Wartość docelowa	Źródło danych
Zadowolenie z funkcjonalności okolicy zamieszkania – usługi miejskie	76% (2024)	> 80% (2050)	Dane własne GMK – Barometr Krakowski
Dostępność do publicznych szkół podstawowych	87%	> 92% (2050)	Dane własne GMK
Dostępność do obszarów zieleni publicznej (pow. 3ha)	54%	> 75% (2050)	Dane własne GMK
Dostępność do placówek kulturowych (w tym bibliotek)	76%	>88% (2050)	Dane własne GMK
Dostępność do placówek Podstawowej Opieki Zdrowotnej	85%	>90% (2050)	Dane własne GMK
Dostępność do przedszkoli publicznych	90%	>95% (2050)	Dane własne GMK
Odsetek mieszkańców Krakowa z dostępem do przystanków KMK w odległości 500m	89,95%	92% (2050)	Dane własne GMK
Odsetek mieszkańców Krakowa z dostępem do przystanków KMK w odległości 500m – przystanki KMK o częstotliwości odjazdów 4 kursy na godzinę i więcej	83,75%	88% (2050)	Dane własne GMK

Cel operacyjny 1.2. Zrównoważony system transportu i mobilności

Realizacja celu ukierunkowana jest na zdecydowane uprzywilejowanie transportu publicznego w ruchu miejskim, w tym zapewnienie jego dostępności i niezawodności. Priorytetem jest rozwój transportu szynowego – metra, kolei oraz sieci tramwajowej, a także integracja i poprawa bezpieczeństwa różnych form transportu. Rozwijana będzie infrastruktura rowerowa oraz piesza. Indywidualny ruch samochodowy powinien być ograniczany.

Cel operacyjny stanowi odpowiedź na wyzwania kluczowe:

Zwiększanie dostępności usług i ograniczenie monofunkcyjności jednostek urbanistycznych.

Integrowanie polityki przestrzennej jako podstawy spójnego rozwoju miasta.

Rozwijanie transportu zbiorowego jako alternatywy dla nieefektywnego transportu samochodowego.

Zapewnianie odpowiedniego rozwoju tras pieszych, rowerowych i dla transportu osobistego.

Kierunki działań:

Transport zbiorowy

- Dążenie do niezawodności systemu transportu publicznego.
- Zapewnienie spójnej sieci transportu publicznego w skali miasta, metropolii i obszaru funkcjonalnego poprzez stworzenie zintegrowanego systemu obejmującego kolej, metro, tramwaj, autobus, tzw. transport na życzenie (jak np. LajkBus, Telebus) oraz infrastrukturę pieszo-rowerową oraz infrastrukturę parkingową.
- Budowa systemu metra wraz ze zintegrowanym systemem transportowym jako kręgosłupa transportowego Krakowa - zaprojektowanego tak, aby zwiększyć bezpieczeństwo mieszkańców i użytkowników miasta w sytuacji zagrożenia.
- Rozwój infrastruktury kolejowej jako szybkiej i niezawodnej alternatywy dla korzystania z samochodu osobowego. Współpraca w przygotowaniu oraz realizacji modernizacji i budowy przystanków kolejowych i linii kolejowych.
- Dążenie do wprowadzenia do oferty nowych połączeń kolejowych oraz zwiększenie częstotliwości istniejących we współpracy z Województwem Małopolskim oraz gminami Metropolii Krakowskiej, a także stworzenie korzystniejszych warunków (połączeń oraz biletów) dla mieszkańców korzystających z kolei w obrębie Miasta i Metropolii.
- Realizacja inwestycji szynowych w obszarach, które wymagają tego środka transportu w celu zapewnienia prawidłowej obsługi komunikacyjnej.
- Integracja tras i rozkładów połączeń autobusowych i elastycznego transportu na życzenie z osiedli nieobsługiwanych transportem szynowych do najbliższych stacji metra, tramwaju oraz stacji i przystanków kolejowych, celem stworzenia atrakcyjnej oferty dla pasażerów.
- Uzupełnienie niezbędnej infrastruktury i zwiększenie niezawodności sieci tramwajowej poprzez modernizację infrastruktury, budowę łączników oraz budowę i przebudowę pętli tramwajowych.
- Budowa, modernizacja i rozwój węzłów przesiadkowych.

Rowerzyści i piesi

- Wzrost udziału ruchu rowerowego w codziennych podróżach przy jednoczesnym zwiększeniu dostępności pieszej i redukcji ruchu samochodowego w centrum Krakowa.
- Realizacja sieci infrastruktury rowerowej, zgodnie ze Studium podstawowych tras rowerowych (wraz z aktualizacjami) z zapewnieniem jej spójności, w odpowiednim standardzie.
- Integracja tras rowerowych z transportem zbiorowym (w tym w szczególności szynowym), a także z siecią VeloMałopolska i EuroVelo.
- Budowa nowych kładek pieszo-rowerowych oraz adaptacja istniejących obiektów.
- Wprowadzenie „terminali rowerowych” - punktów napraw, przeładunku i obsługi rowerów towarowych i cargo.
- Uwzględnianie różnorodności użytkowników, prędkości i różnorodnych form przemieszczania się w projektowaniu i budowie infrastruktury rowerowej i pieszej.
- Wprowadzenie zasady pełnej integracji tras rowerowych z transportem szynowym na etapie planowania i realizacji inwestycji.
- Budowa systemu Bike+Ride przy stacjach i przystankach kolejowych, pętlach tramwajowych i stacjach metra wraz z miejscami krótkiego postoju i zadaszonymi wiatami.

- Organizacja i rozwój systemu wypożyczania rowerów miejskich zlokalizowanej przy węzłach przesiadkowych.
- Rozwój miejskiego systemu informacji rowerowej, wskazującego szacunkowy czas i dystans do najbliższych węzłów przesiadkowych.
- Dostosowanie infrastruktury w celu zapewnienia właściwych parametrów dla niechronionych uczestników ruchu drogowego, w tym osób ze szczególnymi potrzebami.
- Zapewnienie bezpieczeństwa niechronionym uczestnikom ruchu drogowego poprzez dostosowanie infrastruktury, w tym chodników, przejść dla pieszych oraz eliminację barier przestrzennych.
- Działania promocyjne ruchu rowerowego w tym poprzez zapewnienie mieszkańcom długoterminowej wypożyczalni rowerów, której celem jest umożliwienie przetestowania roweru w codziennym użytkowaniu.

Drogi i bezpieczeństwo drogowe

- Uwzględnianie wszystkich form mobilności już na etapie koncepcji i projektowania przy modernizacji i budowie nowych dróg
- Rozbudowa systemu Park+Ride w obszarze Metropolii Krakowskiej.
- Różnicowanie stref opłat za parkowanie w celu dostosowania do potrzeb rozwojowych miasta.
- Weryfikacja istniejącej oraz planowanej sieci drogowej po otwarciu IV obwodnicy (autostradowej) oraz wskazanie nowych priorytetów na podstawie analiz wpływu IV obwodnicy na natężenie ruchu drogowego w mieście.
- Kontynuacja budowy III obwodnicy, z równoczesnym ograniczeniem ruchu na II obwodnicy.
- Modernizacja i rozwój dróg międzydzielnicowych i lokalnych.
- Wprowadzenie ograniczenia prędkości ruchu na wszystkich drogach poza podstawowym układem ulicznym (w szczególności wewnątrz III obwodnicy) w tym stref „tempo 30 km/h” oraz „stref zamieszkania”.
- Ograniczenie międzydzielnicowego tranzytowego ruchu samochodowego wewnątrz III obwodnicy.
- Realizacja buspasów w lokalizacjach przynoszących największe straty czasu w transporcie zbiorowym wraz z systemem kontroli zajętości i egzekwowaniem przepisów o korzystaniu z buspasów.
- Poprawa sprawności dostarczania i przepływu towarów oraz optymalizacja korytarzy transportu ładunków poprzez realizację działań organizacyjnych i inwestycyjnych.
- Promowanie modelu współdzielenia (współużytkowania) samochodów i rowerów.
- Wprowadzanie rozwiązań komunikacyjnych dla osób o obniżonej mobilności (osoby z niepełnosprawnością, starsze, z dziećmi).
- Stosowanie nowoczesnych rozwiązań w zakresie projektowania skrzyżowań, w tym modernizacja skrzyżowań do form rond jednopasowych i "holenderskich" z rozdzieleniem ruchu samochodowego, pieszego i rowerowego.
- Poprawa bezpieczeństwa poprzez wdrożenie standardów projektowych, kompleksową modernizację oświetlenia dróg i placów, separację ciągów pieszych i rowerowych.

Działania priorytetowe do 2035 roku:

Infrastruktura transportu publicznego - metro, tramwaje i autobusy

- Budowa I linii metra (Nowa Huta – Opatkowice).
- Przygotowanie do budowy II linii metra (M2 | odcinek Brożka-Kurdwanów) oraz wyznaczenie dalszych kierunków rozwoju sieci metra.

- Linie tramwajowe w budowie:
 - Tramwaj w ul. Kocmyrzowskiej;
 - Tramwaj KST IV Mistrzejowice;
- Linie tramwajowe planowane:
 - Krowodrza Górka – Azory;
 - Mały Płaszów – os. Złocień;
 - Os. Piastów - Kraków Piastów;
 - Cichy Kącik - ul. Podchorążych;
 - Modernizacja i inwestycje punktowe zwiększające niezawodność i bezpieczeństwo infrastruktury tramwajowej.
- Tworzenie spójnych węzłów przesiadkowych w ramach KMK, integrujących różne środki transportu oraz skracających czasy dojazdu i przesiadek.

Infrastruktura kolejowa

- Budowa, we współpracy z PKP PLK, kolejnych przystanków dla kolei regionalnej (m.in. Prądnik Czerwony, Kocmyrzowska/Darwina, Opolska, Dekerta/Klimeckiego).
- Budowa dodatkowej pary torów na linii kolejowej nr 8 (w kierunku Warszawy) oraz zwiększenie przepustowości Krakowskiego Węzła Kolejowego m.in. poprzez budowę łącznicy na Żabińcu (inwestycje zewnętrzne).
- Budowa trasy Kraków-Myślenice.
- Przygotowanie do modernizacji budowy linii kolejowej Łobzów-Łęg-Złocień.
- Zwiększenie liczby połączeń kolejowych w obszarze Metropolii Krakowskiej we współpracy z Województwem Małopolskim oraz Metropolią Krakowską.
- Integracja stacji i przystanków kolejowych z metrem, tramwajami i autobusami.

Infrastruktura rowerowa

- Rozwój sieci rowerowej zgodnie ze Studium podstawowych tras rowerowych miasta Krakowa oraz jego aktualizacji:
 - Modernizacje oraz remonty istniejącej infrastruktury rowerowej zwiększające bezpieczeństwo rowerzystów i pieszych;
 - Zapewnienie spójnego, powszechnie dostępnego i bezpiecznego systemu parkingów dla rowerów i transportu osobistego, ze szczególnym uwzględnieniem węzłów przesiadkowych, przystanków transportu zbiorowego, stacji kolejowych, parkingów P+R oraz kluczowych generatorów ruchu.
- Budowa kładek pieszo-rowerowych: Nowohucka, Dębniki – Salwator, Białucha, Stopień Dąbie, bezkolizyjne przekroczenie węzła SKA Podgórze, Armii Krajowej przy ul. Wizjonerów.
- Udostępnienie dla ruchu pieszego i rowerowego kładek na wrotach przeciwpowodziowych przy portach Płaszów i Kujawy.

Infrastruktura drogowa

- Kontynuacja budowy III obwodnicy poprzez realizację Trasy Zwierzynieckiej i Trasy Pychowickiej (realizacja możliwa w przypadku pozyskania na ten cel finansowania zewnętrznego).
- Weryfikacja istniejącej oraz planowanej sieci drogowej po pełnym otwarciu IV obwodnicy (autostradowej) oraz wskazanie nowych priorytetów.
- Budowa parkingów Parkuj i Jedź (P+R).
- Budowa oraz przebudowa dróg o znaczeniu lokalnym.
- Kompleksowa modernizacja oświetlenia dróg i przestrzeni publicznej.

Wskaźniki realizacji celu 1.2.

Nazwa wskaźnika	Wartość aktualna	Wartość docelowa	Źródło danych
Udział transportu zbiorowego w podziale zadań przewozowych	42% (2024)	48% (2050)	Dane własne GMK - Barometr Krakowski
Udział transportu rowerowego w podziale zadań przewozowych	5,4% (2024)	15% (2050)	Dane własne GMK - Barometr Krakowski
Wskaźnik motoryzacji (samochody osobowe/1000 mieszkańców)	599 (2024)	<500 (2050)	Dane własne GMK
Zadowolenie z funkcjonowania komunikacji miejskiej	87% (2024)	>87% (2050)	Dane własne GMK - Barometr Krakowski
Długość dróg rowerowych	229,4 km (2024)	>400 km (2050)	Dane własne GMK
Zadowolenie ze stanu infrastruktury chodnikowej w mieście	88% (2024)	>88% (2050)	Dane własne GMK - Barometr Krakowski

Cel operacyjny 1.3. Nowoczesna i zrównoważona gospodarka komunalna

Cel ukierunkowany jest na zapewnienie mieszkańcom równych warunków korzystania z usług komunalnych, w tym: rozwój i modernizację sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, ciepłowniczej i energetycznej, gospodarowanie wodami opadowymi oraz gospodarki odpadami. Ponadto realizacja celu polega na optymalizacji wykorzystania zasobów i infrastruktury w sposób ekonomiczny i ekologiczny. Wdrażanie rozwiązań przyjaznych środowisku zgodnych z koncepcją gospodarki obiegu zamkniętego, a także podnoszenie standardów obsługi i cyfryzacji procesów.

Cel operacyjny stanowi odpowiedź na wyzwania kluczowe:

Integrowanie polityki przestrzennej jako podstawy spójnego rozwoju miasta.
Zapewnianie bezpieczeństwa publicznego i odporności miasta wobec zagrożeń wojennych, hybrydowych, terrorystycznych i cybernetycznych.
Adaptacja do zmian i ochrona klimatu.
Produkowanie energii w sposób neutralny dla środowiska, klimatu i jakości powietrza.

Kierunki działań:

- Modernizacja, budowa i rozbudowa infrastruktury wodociągowej oraz kanalizacyjnej z uwzględnieniem planów rozwojowych Miasta.
- Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków.
- Modernizacja i rozbudowa zakładów uzdatniania wody.
- Zapewnienie niezawodności systemów poboru, uzdatniania i dostaw wody pitnej oraz niezawodności systemów odbioru, oczyszczania i odprowadzania ścieków.
- Rozwój infrastruktury odwodnieniowej, systemów retencji i spowolnienia odpływu wód opadowych.
- Uwzględnianie w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w skali miasta i obszaru metropolitalnego, retencji, spowolnienia odpływu i wykorzystania wód opadowych w miejscu ich powstania.
- Zarządzanie systemem odwodnienia miasta w sposób zintegrowany i skoordynowany.
- Wsparcie inwestycji wykonania systemów gromadzenia i wykorzystywania wód opadowych i roztopowych w budynkach mieszkalnych (zbiorniki podziemne i naziemne, systemy

bioretencji, systemy drenażu zbierającego wody opadowe i roztopowe, systemy nawadniania terenów zielonych, wykonanie zielonego dachu).

- Współpraca z podmiotami zewnętrznymi w zakresie podniesienia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego miasta Krakowa.
- Dekarbonizacja ciepłownictwa systemowego poprzez sukcesywne zwiększanie udziału energii pochodzącej z wysokosprawnej kogeneracji, energii odnawialnej oraz energii odpadowej, tak aby w kolejnych progach czasowych (w latach 2028, 2035, 2040, 2044, 2050) spełnione były wymagania dla efektywnego energetycznie systemu ciepłowniczego.
- Zwiększenie udziału produkcji własnej w rynku ciepła sieciowego do poziomu 30-35% poprzez budowę lub akwizycję źródeł ciepła i energii elektrycznej.
- Organizacja miejskiego systemu monitorowania, koordynacji i zarządzania energią.
- Poprawa efektywności energetycznej, wykorzystanie lokalnych zasobów energii odnawialnej i ciepła odpadowego, elektryfikacja i cyfryzacja ciepłownictwa, magazynowanie ciepła i energii, wykorzystanie synergii wynikającej z łączenia sektorów.
- Współpraca przy rozwijaniu technologii zastępujących kogenerację gazową takich jak małe reaktory modułowe (SMR), bardzo głębokie odwierty geotermalne (do gorących skał), technologie wodorowe, rozwiązania hybrydowe łączące lokalne pompy ciepła, instalacje fotowoltaiczne oraz magazyny energii i ciepła z siecią ciepłowniczą.
- Zabezpieczanie terenów pod realizację inwestycji z zakresu odnawialnych źródeł energii.
- Zwiększenie efektywności gospodarowania odpadami.
- Dążenie do poprawy stopnia segregacji odpadów w zabudowie wielorodzinnej poprzez działania edukacyjne i kontrolne.
- Wprowadzenie zasad Gospodarki Obiegu Zamkniętego do kluczowych procesów, w tym inwestycji realizowanych przez miasto.

Działania:

- Budowa urządzeń wodociągowych w szczególności na obszarach: Kliny-Kobierzyn, Dolina Prądnika-Wolbromska, osiedla Branice, osiedla Olszanica, osiedla Kościelniki i osiedla Ruszcza, budowa magistral wodociągowych.
- Budowa urządzeń kanalizacyjnych w szczególności na obszarach: Kliny-Kobierzyn, osiedla Branice, osiedla Olszanica, osiedla Kościelniki i osiedla Ruszcza.
- Budowa kolektora odciażającego istniejący system kanalizacyjny i umożliwiającego likwidację lokalnych oczyszczalni ścieków, przekierowując ścieki do oczyszczalni centralnych.
- Przebudowa przelewów burzowych oraz budowa wielkoskalowych zbiorników retencyjnych.
- Prace rozwojowo-badawcze nad wykorzystaniem wody z Wisły do celów zaopatrzenia mieszkańców w wodę pitną.
- Opracowanie Masterplanu dla systemu kanalizacji ogólnospławnej wraz z realizacją inwestycji.
- Realizacja działań wynikających z opracowanych koncepcji dotyczących zagospodarowania wód opadowych oraz ochrony przeciwpowodziowej miasta, w tym dla osiedli peryferyjnych.
- Opracowanie projektów budowlanych układów odwodnieniowych
- Przygotowanie programu budowy polderów zalewowych, odtworzenie starorzeczy.
- Budowa pompowni na wysokie stany wód.
- Przygotowanie i realizacja inwestycji zabezpieczających mieszkańców przed podtopieniami w tym kanału Sudoł Dominikański oraz zbiorników retencyjnych
- Budowa wielkoskalowych pomp ciepła z wykorzystaniem temperatury ścieków oczyszczanych.

- Budowa instalacji hybrydowych, łączących lokalne pompy ciepła, instalacje fotowoltaiczne oraz magazyny energii i ciepła z siecią ciepłowniczą.
- Współpraca przy przebudowie elektrociepłowni w Łęgu na nowoczesne źródło ciepła i energii elektrycznej, powiązana z wyłączeniem instalacji węglowych.
- Budowa farm fotowoltaicznych.
- Budowa mikroinstalacji fotowoltaicznych związanych z budynkami.
- Organizacja miejskiego systemu monitorowania, koordynacji i zarządzania energią
- współpraca ze środowiskiem naukowym i gospodarczym przy rozwijaniu technologii zastępujących kogenerację gazową takich jak małe reaktory modułowe (SMR), bardzo głębokie odwierty geotermalne (do gorących skał), technologie wodorowe, rozwiązania hybrydowe łączące lokalne pompy ciepła, instalacje fotowoltaiczne oraz magazyny energii i ciepła z siecią ciepłowniczą
- Rozbudowa sieci ciepłowniczej w obszarach rozwojowych, m.in. Górka Narodowa, Złocień, Bronowice Wielkie, III Kampus UJ, Opatkowice, Bunscha, Glogera,
- Stwarzanie warunków dla przebudowy i budowy gazociągów średniego i niskiego ciśnienia celem zaspokojenia bieżącego i przyszłego zapotrzebowania na gaz ziemny
- Stwarzanie warunków dla budowy nowych stacji elektroenergetycznych 110 kV/SN oraz rozbudowy istniejących sieci przesyłowych, szczególnie w obszarach, w których ze względu na rosnące zapotrzebowanie może wystąpić brak możliwości dostarczenia energii: Kobierzyn, Kurdwanów, Mydlniki, Olszanica, Chełm, Branice, teren kombinatu hutniczego w przypadku realizacji inwestycji o dużym zapotrzebowaniu na energię elektryczną
- Rozbudowa i realizacja kolejnych etapów Centrum Recyklingu Odpadów Komunalnych
- Budowa instalacji do recyklingu odpadów biodegradowalnych (odpadów zielonych i odpadów kuchennych) w procesie kompostowania i fermentacji w oraz Centrum Recyklingu Odpadów Biodegradowalnych
- Modernizacja, hermetyzacja i rozbudowa Kompostowni odpadów zielonych i innych bioodpadów w Centrum Ekologicznym Barycz.
- Stworzenie parku pamięci dla pochówku zwierząt.
- Rozwój infrastruktury cmentarnej.

Inwestycje priorytetowe do 2030 roku:

1. Budowa kolektora odciążającego istniejący system i umożliwiającego likwidację lokalnych oczyszczalni (Kostrze, Sidzina, Tyniec), przekierowując ścieki do oczyszczalni Płaszów.
2. Przebudowa przelewów burzowych oraz Zbiorników retencyjnych Wawel i Błonia.
3. Budowa zbiornika retencyjnego na działkach nr 92/3, 93/3, obr. 24 Krowodrza (Modlniczka - Wielka Wieś).
4. Budowa zbiornika retencyjnego w os. Grębałów, w rejonie ul. Folwarcznej na działce gminnej nr 320/2 obr. 11 Nowa Huta.
5. Budowa kanału ulgi na Sudole Dominikańskim (pot. Rozrywka).
6. Wykonanie rowów odwadniających i kolektorów zgodnie z koncepcją odwodnienia obszaru Luboczy.
7. Budowa przepompowni "Kabel".
8. Budowa dużej instalacji fotowoltaicznej – obszar Nowej Huty.
9. Budowa małej farmy fotowoltaicznej etapowanie – Etap I przy ul. Szymańskiego.
10. Budowa nowego kogeneracyjnego źródła ciepła (I etap) obejmująca budowę dwóch układów silników gazowych na terenie krakowskiej elektrociepłowni.

Wskaźniki realizacji celu 1.3.

Nazwa wskaźnika	Wartość aktualna	Wartość docelowa	Źródło danych
Uzyskany poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych	53,07% (2024)	65% (2050)	Dane własne GMK
Udział mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej	99,8% (2024)	99,9% (2050)	Dane własne GMK
Udział mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej	92,8% (2024)	99% (2050)	Dane własne GMK
Udział w systemie ciepłowniczym Krakowa energii cieplnej pochodzącej z odnawialnych źródeł energii lub ciepła odpadowego w ogólnej ilości energii cieplnej wprowadzonej do systemu ciepłowniczego.	6,7% (2024)	100% (2050)	Dane własne GMK

Cel operacyjny 1.4. Zwiększona dostępność mieszkań

Realizacja celu ukierunkowana jest na poprawę dostępności mieszkań na wynajem dla gospodarstw domowych o niskich i umiarkowanych dochodach. Priorytetem jest budowa nowych mieszkań na wynajem, zwiększenie zasobu gruntów na potrzeby mieszkalnictwa społecznego, ograniczenie sprzedaży lokali i budynków mieszkalnych z zasobu Gminy oraz zwiększenie liczby remontowanych pustostanów.

Cel operacyjny stanowi odpowiedź na wyzwania kluczowe:

Zwiększanie oferty mieszkaniowej dla gospodarstw domowych o niskich oraz o umiarkowanych dochodach.

Integrowanie polityki przestrzennej jako podstawy spójnego rozwoju miasta.

Kierunki działań:

Zwiększanie oferty mieszkaniowej dla mieszkańców, w tym wsparcie mieszkaniowe dla grup priorytetowych

- Zwiększanie dostępności mieszkań dla gospodarstw domowych o niskich i umiarkowanych dochodach.
- Ograniczanie sprzedaży lokali i budynków mieszkalnych z zasobu Gminy.
- Przeznaczenie określonej części mieszkań z zasobu Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej (SIM) na potrzeby studentów, seniorów i innych grup wrażliwych.
- Tworzenie wyspecjalizowanych Społecznych Agencji Najmu (SAN), których oferta będzie skierowana między innymi do absolwentów uczelni wyższych oraz osób pracujących w zawodach deficytowych.

Rozwój zasobu gruntów i terenów pod budownictwo mieszkaniowe

- Zwiększanie udziału terenów gminnych pod budownictwo komunalne.
- Podnoszenie poziomu podaży uzbrojonych terenów z przeznaczeniem pod budownictwo mieszkaniowe wielorodzinne.
- Prowadzenie systematycznej analizy działek, w tym działek w zarządzie miejskich jednostek organizacyjnych oraz spółek Gminy i Skarbu Państwa, z przeznaczeniem na

usługi pod kątem zmiany przeznaczenia, uzupełnienia zabudowy lub zmiany funkcji obiektów.

- Uzupełnienie infrastruktury technicznej i społecznej oraz transportu publicznego w obszarach zabudowy wielorodzinnej.

Działania:

Zwiększanie oferty mieszkaniowej dla mieszkańców, w tym wsparcie mieszkaniowe dla grup priorytetowych

- Zwiększenie liczby remontowanych pustostanów do poziomu ok. 500 rocznie.
- Powiększenie zasobu mieszkaniowego Gminy poprzez zakup minimum 50 lokali rocznie z rynku pierwotnego i wtórnego.
- Pozyskiwanie lokali lub środków na ich zakup do zasobu mieszkaniowego Gminy w ramach zintegrowanych planów inwestycyjnych.
- Pozyskiwanie lokali mieszkalnych i nieruchomości zabudowanych.
- Zwiększenie dostępności mieszkań czynszowych poprzez Społeczną Inicjatywę Mieszkaniową oraz Społeczną Agencję Mieszkaniową działającą w Gminie Miejskiej Kraków.

Rozwój zasobu gruntów i terenów pod budownictwo mieszkaniowe

- Utworzenie funduszu celowego z przeznaczeniem na zakup gruntów i pozyskanie 46 ha gruntów (2 ha gruntów rocznie) na potrzeby mieszkalnictwa społecznego w perspektywie 2050 roku.
- Utworzenie funduszu celowego z przeznaczeniem na zakup działek pod miejskie budownictwo mieszkaniowe.

Inwestycje priorytetowe do 2030 roku:

- Budowa zespołów budynków mieszkalnych wielorodzinnych, z perspektywą uzupełnienia gminnego zasobu mieszkalnego o ponad 470 mieszkań, w tym:
 - Budowa zespołu budynków mieszkalnych wielorodzinnych przy ul. Wielickiej;
 - Budowa zespołu budynków mieszkalnych wielorodzinnych wraz z zielenią towarzyszącą ogólnodostępną przy ul. Dekerta;
 - Budowa zespołu budynków mieszkalnych wielorodzinnych przy ul. M. Dąbrowskiej;
 - Budowa budynku/zespołu budynków wielorodzinnych z hubem rowerowym przy ul. Wrzesińskiej.
- Pozyskanie 50 lokali mieszkalnych podczas trwania programu Społecznej Agencji Najmu.
- Realizacja 650 lokali mieszkalnych na wynajem w formule Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej.

Wskaźniki realizacji celu 1.4.

Nazwa wskaźnika	Wartość aktualna	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba wyremontowanych pustostanów	402 (2024)	500 (rocznie)	Dane własne GMK
Liczba lokali mieszkalnych pozyskanych do zasobu Gminy	34 (2024)	1 150 (2050)	Dane własne GMK
Liczba mieszkań pozyskanych w formule Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej (SIM) oraz w ramach Towarzystwa Budownictwa Społecznego (TBS)	0 (2024)	9 000 (2050)	Dane własne GMK

Cel operacyjny 1.5. Upowszechniony zdrowy i aktywny styl życia

Realizacja celu ukierunkowana jest na zaspokojenie potrzeb zdrowotnych krakowian oraz zapewnienie możliwie najwyższego poziomu dobrostanu zdrowotnego, a także rozwijanie miejskiej infrastruktury sportowej oraz realizację programów promujących aktywność fizyczną. Najistotniejsze znaczenie dla kształtowania się zdrowia krakowian ma: dostępność do świadczeń zdrowotnych, opieka zdrowotna nad osobą starszą i niesamodzielną, opieka zdrowotna nad dziećmi i młodzieżą, zdrowie środowiskowe i styl życia, trendy demograficzne, choroby cywilizacyjne, programy polityki zdrowotnej oraz działania z zakresu profilaktyki i promocji zdrowia prowadzone przez Miasto. Kompleksowe podejście do rozwoju sportu – od infrastruktury, przez edukację, po promocję – jest nie tylko inwestycją w przyszłość, ale także konkretnym działaniem na rzecz lepszego i zdrowszego Krakowa.

Cel operacyjny stanowi odpowiedź na wyzwania kluczowe:

Stwarzanie warunków do osiągnięcia możliwie najwyższego dobrostanu zdrowotnego przez mieszkańców Krakowa.

Niwelowanie negatywnych skutków starzejącego się społeczeństwa oraz niskiej dzietności.

Kierunki działań:

- Profilaktyka, promocja zdrowia oraz edukacja mieszkańców, z ukierunkowaniem na czynniki ryzyka mające największy wpływ na zdrowie, w tym dla grup szczególnie wrażliwych (m.in. seniorzy, dzieci i młodzież, osoby niesamodzielne), z uwzględnieniem roli regularnej aktywności fizycznej i sportu w zapobieganiu chorobom cywilizacyjnym.
- Poprawa warunków życia w zakresie zdrowia środowiskowego mieszkańców, w tym dostępności przestrzeni sprzyjającej codziennej aktywności fizycznej i rekreacji.
- Zwiększenie dostępności do opieki stomatologicznej i ortodontycznej wśród dzieci.
- Promowanie higieny cyfrowej i przeciwdziałanie uzależnieniom od Internetu i innych technologii cyfrowych, z uwzględnieniem wpływu aktywności fizycznej i sportu na dobrostan.
- Zabezpieczenie opieki medycznej dzieciom przebywającym w szkołach i ośrodkach specjalnych.
- Ulepszanie standardów opieki okołoporodowej oraz rozwój szkół rodzenia w krakowskich szpitalach.
- Rozwój miejskich podmiotów leczniczych.
- Rozwój Centrów Zdrowia Psychicznego na terenie Krakowa zapewniających środowiskową, zintegrowaną i szybką pomoc psychiatryczną.
- Prowadzenie badań nad zdrowiem psychicznym młodzieży we współpracy ze szpitalami, instytucjami i uczelniami.
- Rozwijanie oferty wsparcia psychologicznego dla osób potrzebujących.
- Działania świadomościowe na temat zdrowia psychicznego, w tym z uwzględnieniem zjawiska depresji.
- Wzrost dostępności i atrakcyjności miejskich programów rekreacyjno-sportowych oraz projektów i kampanii promujących zdrowy styl życia, dostosowanych do potrzeb różnych grup mieszkańców.
- Wspieranie aktywności fizycznej dzieci i młodzieży, w tym międzyszkolnej rywalizacji sportowej, jako narzędzia kształtowania postaw społecznych oraz zdrowych nawyków stylu życia. Zacieśnianie współpracy z klubami sportowymi i organizacjami pozarządowymi.

- Promowanie wzorców sportowych w oparciu o lokalnych zawodników i drużyny.
- Rozszerzenie i dywersyfikacja miejskiej oferty sportowo-rekreacyjnej, obejmującej także sporty alternatywne i niszowe, dostosowane do potrzeb różnych grup społecznych (dzieci, seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami).
- Poprawa dostępności małej, lokalnej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w dzielnicach o najniższym poziomie wyposażenia.
- Udostępnianie szkolnych obiektów sportowych społecznościom lokalnym.
- Organizacja widowisk o zasięgu globalnym, promujących sportową markę Krakowa.

Działania:

- Promowanie przekonań i postaw prozdrowotnych ukierunkowanych na czynniki ryzyka mające największy wpływ na zdrowie tj.: dieta, aktywność fizyczna, uzależnienia.
- Rozwój programów polityki zdrowotnej, w tym rozwój programu Krakowski IMPULS ŻYCIA AED.
- Wspieranie rozwoju i realizacja inwestycji w podmiotach leczniczych Gminy Miejskiej Kraków, w tym: przebudowa i modernizacja Szpitala Specjalistycznego im. Stefana Żeromskiego SP ZOZ w Krakowie.
- Prowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnych w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia, w tym kampanii promujących codzienną aktywność fizyczną jako element zdrowego stylu życia.
- Edukacja dla pacjentów i ich rodzin w trakcie pobytu w szpitalu.
- Koordynacja i planowanie działań związanych z utworzeniem ośmiu Centrów Zdrowia 75+.
- Rozwój działalności uzdrowiska Swoszowice. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury uzdrowiskowej.
- Wzmacnianie działań w innych obszarach, które mogą mieć wpływ na zdrowie mieszkańców (SCT, drogi rowerowe, adaptacja miasta do zmian klimatu, ograniczanie hałasu itp.).
- Rozbudowywanie miejskiej infrastruktury sportowej, w tym budowa hal widowiskowo-sportowych (2-3 tys. widzów), nowoczesnych pływalni krytych niezbędnych dla rozwoju sportu wyczynowego i ligowego.
- Tworzenie małej lokalnej infrastruktury sportowej (np. siłownie plenerowe, boiska osiedlowe, strefy aktywności) w dzielnicach o niskiej dostępności obiektów.
- Rozbudowywanie i modernizowanie bazy dla sportów miejskich i niszowych w tym: rozbudowę tras, torów, ścieżek biegowych, tras rowerowych, skateparków oraz pumptracków, tworzenie skwerów sportów miejskich.
- Udostępnianie szkolnych obiektów sportowych społecznościom lokalnym.
- Uzupełnianie siatki Podstawowej Opieki Zdrowotnej na obszarach z deficytem dostępności.

Inwestycje priorytetowe do 2030 roku:

- Budowa hali sportowej przy ul. Monte Cassino 31 w Krakowie.
- Zespół Szkół Specjalnych Nr 11, al. Dygasińskiego 25 - budowa sali rehabilitacyjno-sportowej.
- Basen olimpijski ul. Lipska i Myśliwska.
- Centrum Wspinaczkowe - Centrum Przygotowań Olimpijskich w Krakowie, Tereny AKF, al. Jana Pawła II.

Wskaźniki realizacji celu 1.5.

Nazwa wskaźnika	Wartość aktualna	Wartość docelowa	Źródło danych
Przeciętne dalsze trwanie życia dla kobiet (w wieku 0)	83,7 lat (2024)	86,1 lat (2050)	BDL GUS
Przeciętne dalsze trwanie życia dla mężczyzn (w wieku 0)	77,5 lat (2024)	82,4 lata (2050)	BDL GUS
Liczba mieszkańców Krakowa przypadających na jednego lekarza POZ	717,9 (2023)	650 (2050)	Dane opracowane przez GMK, na podstawie danych NFZ
Odsetek mieszkańców uprawiających sport regularnie (przynajmniej raz w tygodniu)	31% (2024)	>60% (2050)	Dane własne GMK – Barometr Krakowski
Zadowolenie z dostępności miejskiej oferty obejmującej całoroczne zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży	84% (2024)	> 85% (2050)	Dane własne GMK – Barometr Krakowski
Liczba uczestników projektów sportowo-rekreacyjnych (w osobowościach)	254 830 (2024)	>700 000 (2050)	Dane własne GMK

Cel operacyjny 1.6. Zrównoważone środowisko, mitygacja i adaptacja do zmian klimatu

Realizacja celu ukierunkowana jest na utrzymanie i poprawę standardów wysokiej jakości środowiska naturalnego oraz mitygowanie i adaptowanie miasta do zmian klimatu, w tym redukcję emisji gazów cieplarnianych o co najmniej 30% do 2030 roku (względem 2018 roku) i 80% do 2040 roku oraz osiągnięcie neutralności klimatycznej w 2050 roku. Założenia te zostaną osiągnięte poprzez ograniczanie emisyjności miasta – niskiej emisji, emisji napływowej, transportowej i przemysłowej oraz zastosowanie rozwiązań z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury, a także ochronę i rozwój systemu przyrodniczego. Ponadto istotnymi elementami celu operacyjnego są: zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego, przeciwdziałanie negatywnym skutkom ruchów masowych ziemi oraz ograniczenie hałasu.

Cel operacyjny stanowi odpowiedź na wyzwania kluczowe:

Zwiększanie dostępności usług i ograniczenie monofunkcyjności jednostek urbanistycznych.

Adaptacja do zmian i ochrona klimatu.

Produkowanie energii w sposób neutralny dla środowiska, klimatu i jakości powietrza.

Kierunki działań:

- Realizowanie rozwiązań ograniczających emisyjność systemu transportowego, w tym wprowadzenie systemu monitorowania emisji oraz czystości dróg.
- Kontynuowanie działań utrzymujących czystość ulic i chodników dla redukcji emisji wtórnej pyłu.
- Kontynuowanie kontroli przestrzegania przepisów uchwały antysmogowej na terenie Miasta, w tym kontroli urządzeń grzewczych w newralgicznych obszarach.
- Poprawianie efektywności energetycznej budynków.
- Kontynuowanie transformacji energetycznej Krakowa - instalacja odnawialnych źródeł

- energii, termomodernizacja istniejących budynków.
- Dążenie do transformacji energetycznej i technologicznej podmiotów gospodarczych w celu zmniejszenia wolumenu emisji przemysłowej.
- Ochrona i rozwój systemu powiązań przyrodniczych poprzez:
 - Ochronę obszarów łączności ekologicznej przed zabudową;
 - Integrację rozproszonej struktury zieleni w ciągły system - tworzenie zielonych korytarzy: ciągów pieszych, pieszo-rowerowych i rowerowych z zielenią towarzyszącą;
 - Realizację nowych terenów zieleni o różnym charakterze, w tym parków oraz dużych kompleksów leśnych.
- Wspieranie bioróżnorodności poprzez:
 - Tworzenie stref przyrodniczych w parkach i innych terenach zieleni urządzonej;
 - Wprowadzanie rodzimych gatunków roślin, w tym takich, które stanowią bazę pokarmową dla zwierząt;
 - Zachowanie części terenów zieleni w formie nieurządzonej, umożliwiającej naturalne procesy ekologiczne i rozwój siedlisk.
- Ochrona terenów cennych przyrodniczo, poprzez:
 - Gromadzenie informacji na temat walorów przyrodniczych oraz miejsc występowania i rozrodu gatunków chronionych w formie baz danych przestrzennych;
 - Tworzenie różnorodnych form ochrony przyrody wraz z zabiegami ochrony czynnej;
 - Wyłączanie terenów cennych przyrodniczo spod zabudowy.
- Zwiększanie poziomu lesistości Krakowa.
- Dopełnienie realizacji parków rzecznych.
- Tworzenie zielonych ciągów łączących tereny zieleni publicznej w spójny system.
- Rozszczelnienie nawierzchni nieprzepuszczalnych, wprowadzanie w pasach drogowych i w przestrzeni publicznej zieleni wzbogaconej o rozwiązania zwiększające retencję.
- Wprowadzanie zielonych dachów i pnączy w obiektach miejskich oraz wypracowanie systemu zachęt do tych rozwiązań dla innych podmiotów.
- Wzbogacanie istniejących i planowanych terenów zieleni o rozwiązania błękitno-zielonej infrastruktury zwiększające retencję wód opadowych.
- Uwzględnianie w procesie planowania i zagospodarowania przestrzeni układu zlewniowego, aby maksymalnie ograniczyć i spowolnić spływ powierzchniowy.
- Zapewnienie przy realizacji nowych inwestycji oraz planowanych remontach dodatkowej zieleni (w tym wysokiej).
- Ochrona przed ruchami masowymi ziemi, poprzez wprowadzanie rozwiązań technicznych w zakresie gospodarki wodami opadowymi.
- Wyłączenie z zabudowy kubaturowej obszarów osuwisk.
- Redukcja poziomu hałasu i emisyjności systemu transportowego oraz poprawa jakości zieleni towarzyszącej infrastrukturze transportowej, w tym roślinności izolacyjnej.
- Ograniczanie źródeł hałasu, w tym wypracowanie narzędzi zarządzania turystyką oraz gospodarką nocy.

Działania:

- Zwiększenie ilości zieleni, rozszczelnianie nawierzchni nieprzepuszczalnych i wprowadzanie nowej zieleni, szczególnie w miejsca silnie zurbanizowane, najbardziej narażone na wyższe temperatury – na Rynku Głównym, innych placach miejskich (m.in. Plac Św. Marii Magdaleny, Plac Wielkiej Armii Napoleona) i dużych parkingach.

- Wprowadzenie rozwiązań błękitno-zielonej infrastruktury zwiększających możliwości retencyjne planowanych inwestycji, a także istniejącej infrastruktury, w tym parków: Maćka i Doroty, Lilii Wenedy, Parku Kurdwanów, Parku Grzegórzeckiego, „Wesołej”, Kolejowego, rewaloryzacja Placu Wolnica (kolejne etapy), park przy ul. Radzikowskiego (kolejne etapy).
- Projekt „zielone przystanki” - nasadzenia drzew w pobliżu przystanków komunikacji miejskiej.

Inwestycje priorytetowe do 2030 roku:

- W perspektywie 2026-2030 utworzenie parków:
 - o Barycz;
 - o Białe Morza;
 - o Błonia w Kościelnikach;
 - o Kolejowy;
 - o Krakowian przy Rybnej;
 - o Krakowian przy ul. Falistej;
 - o Krakowian przy ul. Węgrzeckiej;
 - o Krakowian przy ul. Księcia Józefa;
 - o Las Paprociowy;
 - o Leśny Kliny z Potokiem Rzewnym;
 - o Leśny Dłubnia;
 - o Młynówka Królewska);
 - o na Kanale Ulgi;
 - o na Klinach;
 - o Na Załęczu;
 - o Nad Drwiną Długą;
 - o Opatkowicki;
 - o Park Błonia Prądnickie (Folwark Dominikański);
 - o Przy Forcie 44 Tonie;
 - o Ruczaj – Lubostroń;
 - o rzeczny na Rybitwach;
 - o rzeczny Sudół Dominikański;
 - o rzeczny Wilga, kolejne etapy;
 - o Siewna;
 - o Solny;
 - o Woźniców.
- W perspektywie 2031+ utworzenie parków:
 - o Błonia Wróblowickie;
 - o Bonarka;
 - o ekologiczny kamieniołom Mydlniki;
 - o Fort 50 a Lasówka;
 - o Fort 51 ½ Swoszowice;
 - o Fort 51 ½ Kosocice;
 - o Górka Narodowa Zachód;
 - o Górka Narodowa Wschód;
 - o Krakowian przy ul. Puszkarskiej;
 - o Krakowian przy ul. Ptaszyckiego;
 - o Las Rakowski;
 - o leśny Sikornik;
 - o leśny Witkowice;
 - o leśny Wróblowice;
 - o linearny Jancarza – Bohomolca;
 - o Łapianka;
 - o Mistrzejowicki im. W. Cęckiewicza wraz z połączeniem z Plantami Mistrzejowickimi;
 - o na os. Podwawelskim;
 - o Ogród Pękowicki;
 - o Park Błonia 2.0;
 - o Podworski Skotniki;
 - o przy Forcie Sudół;
 - o przy Forcie św. Benedykta
 - o przy Forcie Grębałów;
 - o przy Forcie Mydlniki; przy ul. Siarczanogórskiej;
 - o przy ul. Gronostajowej.
 - o przy ul. Podłużnej;
 - o przy ul. Trockiego;
 - o przy ul. Cichociemnych AK;
 - o przy ul. Tymiankowej;
 - o Pysocice;
 - o rzeczny Potok Siarczany;
 - o rzeczny Serafa;
 - o rzeczny Sudół Dominikański;
 - o rzeczny Tonie;
 - o rzeczny Dłubnia;
 - o Słona Woda;
 - o w rejonie XX Pijarów;
 - o w Luboczy;
 - o w Zestawicach;
 - o wokół Telewizji Krzemionki;
 - o Wróblowicki;
 - o Zespół Dworsko-Parkowy w Sidzinie;
 - o przy ul. Gnysia.

Wskaźniki realizacji celu 1.6.

Nazwa wskaźnika	Wartość aktualna	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego poziomu stężeń dobowych pyłu zawieszonego PM10 w ciągu roku (stacja tła miejskiego ul. Bujaka)	23 (2024)	3 (2050)	WIOŚ
Udział lasów w powierzchni miasta ogółem	5,1% (2025)	8% (2050)	Dane własne GMK
Powierzchnia wszystkich istniejących terenów zieleni publicznej o charakterze rekreacyjnym	2586 ha (2025)	4 137 ha (2050)	Dane własne GMK
Zadowolenie z jakości zieleni w mieście	77% (2024)	90% (2050)	Dane własne GMK – Barometr Krakowski
Emisja gazów cieplarnianych w Gminie Miejskiej Kraków – działalność miasta („City-induced framework”)	4 921 100 Mg CO ₂ - eq/rok (2023)	1 520 000 Mg CO ₂ - eq/rok (2050)	Dane własne GMK
Stężenie średnioroczne dwutlenku azotu (stacja komunikacyjna Al. Krasińskiego)	45 µg/m ³ (2024)	10 µg/m ³ (2050)	WIOŚ

Cel operacyjny 1.7. Wysoki poziom bezpieczeństwa

Realizacja celu ukierunkowana jest na wzmocnienie odporności miasta, w tym bezpieczeństwa żywnościowego, cyfrowego i zapewnienie bezpieczeństwa publicznego poprzez rozwój nowoczesnych systemów zarządzania kryzysowego, integrację działań służb i instytucji, podnoszenie świadomości mieszkańców oraz zwiększenie niezawodności infrastruktury i usług kluczowych dla funkcjonowania miasta w sytuacjach zagrożeń.

Cel operacyjny stanowi odpowiedź na wyzwanie kluczowe:

Zapewnianie bezpieczeństwa publicznego i odporności miasta wobec zagrożeń wojennych, hybrydowych, terrorystycznych i cybernetycznych.

Kierunki działań:

- Doskonalenie systemów informatycznych i analiz przestrzennych w obszarze bezpieczeństwa, zgodnie z zasadą „security by design”.
- Prowadzenie kompleksowych programów edukacyjnych i szkoleń dla mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa i ochrony ludności.
- Profesjonalizacja i rozwój zasobów kadrowych oraz organizacyjnych służb miejskich i systemu zarządzania kryzysowego.
- Systematyczna aktualizacja i doskonalenie planów reagowania kryzysowego i funkcjonowania miasta w sytuacjach nadzwyczajnych, w tym konfliktu militarnego.
- Zapewnienie odpowiedniej infrastruktury schronienia i dystrybucji środków medycznych, wody pitnej i żywności dla mieszkańców miasta w trakcie podniesionego poziomu gotowości obronnej państwa.
- Angażowanie organizacji pozarządowych oraz mieszkańców w działania pomocowe i z zakresu ochrony ludności.
- Zapewnienie niezawodności dostaw energii elektrycznej i gazu oraz zabezpieczenie funkcjonowania środków łączności w sytuacjach kryzysowych lub zagrożeń militarnych.

- Zwiększenie odporności obiektów infrastruktury krytycznej, dostawców usług publicznych i administracji na zagrożenia hybrydowe oraz w obszarze cyberbezpieczeństwa.
- Budowanie odporności cyfrowej miasta i zabezpieczenie usług publicznych na zagrożenia cybernetyczne.
- Wzmocnienie roli bezpieczeństwa żywnościowego jako elementu odporności miasta w sytuacjach kryzysowych.
- Wspieranie transformacji sektora rolno-spożywczego w kierunku jego większego zrównoważenia i budowania odporności na kryzysy, w tym wspieranie powstawania i rozwoju nowoczesnych form rolnictwa miejskiego.
- Ochrona gruntów rolnych przed ich pozarolniczym wykorzystaniem.
- Promowanie lokalnie produkowanej żywności, w szczególności w tradycyjnych, niskotowarowych gospodarstwach oraz formach rolnictwa miejskiego.
- Wspieranie krótkich łańcuchów żywnościowych, organizacji producentów, sieci i platform typu „producent-konsument” oraz innych systemów rynkowych i społecznych.
- Dążenie do „wizji 0” – zero ofiar śmiertelnych w wypadkach komunikacyjnych oraz poprawa bezpieczeństwa dróg międzydzielnicowych i lokalnych.
- Zabezpieczenie przed powodziami od strony zlewni wszystkich rzek i cieków mających wpływ na bezpieczeństwo przeciwpowodziowe Krakowa.

Działania:

- Rozwój systemu monitoringu wizyjnego wraz z integracją danych oraz poprawą warstwy analitycznej w sposób zunifikowany wykorzystujący zasoby wszystkich podmiotów Gminy Miejskiej Kraków.
- Zakończenie budowy i uruchomienie Centrum Bezpieczeństwa i Monitoringu Miasta (CBiMM). Uruchomienie Akademii Bezpieczeństwa w ramach CBiMM.
- Adaptacja istniejących obiektów do funkcji miejsc ukrycia i doraźnego schronienia dla mieszkańców miasta.
- Rozwój infrastruktury logistycznej w celu zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego i suwerenności żywnościowej.
- Prowadzenie audytów standardów cyberbezpieczeństwa i procedur reagowania.
- Budowa i wdrożenie rozwiązań zapewniających bezpieczeństwo systemów i danych miejskich, odporność cyfrową oraz ciągłość działania kluczowych usług publicznych wraz z rozwojem kompetencji i zespołów cyberbezpieczeństwa.
- Działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego na drogach lokalnych i międzydzielnicowych, ukierunkowanego na osiągnięcie „wizji 0”, poprzez kompleksowe uspokojenie ruchu, priorytetowe traktowanie pieszych i rowerzystów oraz dostosowanie infrastruktury drogowej do standardów miasta bliskiego.
- Rozbudowa bazy magazynowej dla potrzeb ochrony ludności, obrony cywilnej i ochrony przeciwpowodziowej.

Inwestycje priorytetowe do 2030 roku:

- Pozyskanie gruntów lub włączenie terenów z zasobu gminy w obszarze Nowej Huty pod utworzenie miejskiego hubu rolno-spożywczego, jako centrum dystrybucji, przetwarzania i promocji żywności lokalnej.

Wskaźniki realizacji celu 1.7.

Nazwa wskaźnika	Wartość aktualna	Wartość docelowa	Źródło danych
Poziom poczucia bezpieczeństwa w Krakowie	88% (2024)	≥88% (2050)	Dane własne GMK
Liczba przestępstw stwierdzonych na 100 tys. mieszkańców	2 419 (2024)	2 200 (2050)	Komenda Miejska Policji w Krakowie, GUS
Wykrywalność ogólna przestępstw	60,5% (2024)	65% (2050)	Komenda Miejska Policji w Krakowie
Liczba osób zabitych w wypadkach drogowych	4 (2024)	0 (2050)	Dane własne GMK
Czas reakcji na incydenty cyberbezpieczeństwa w ramach systemu informatycznego GMK	45 minut (2024)	15 minut (2050)	Dane własne GMK

Cel strategiczny 2. Miasto innowacyjnej gospodarki i wiedzy

Kraków dąży do stworzenia nowoczesnego systemu wsparcia kształcenia, który odpowiada na wyzwania demograficzne, technologiczne i społeczne. Edukacja powinna wspierać rozwój kompetencji przyszłości i kreatywności, stanowiąc fundament dla innowacyjnej gospodarki. Szczególnym priorytetem jest rozwój przemysłów przyjaznych środowisku oraz wzmacnianie ekosystemu start-upów i nowych technologii. Dzięki temu Kraków stanie się atrakcyjnym miejscem dla talentów i inwestycji, gwarantując trwały wzrost konkurencyjności i jakości życia mieszkańców.

Instrumenty Zarządzania Strategicznego realizujące cel strategiczny:

- Gminny Program Rewitalizacji Miasta Krakowa.
- Krakowski Program Gospodarczy Wspierania Przedsiębiorczości i Innowacji.
- Plan Ogólny Miasta Krakowa oraz Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego (oraz ich szczególne formy).
- Program Promocji Zatrudnienia, Aktywizacji Zawodowej dla Gminy Miejskiej Kraków.
- Program rozwoju edukacji.

Cel operacyjny 2.1. Nowoczesny system kształcenia przygotowany na wyzwania przyszłości

Cel jest ukierunkowany na zapewnienie wysokiej jakości edukacji poprzez dostosowanie oferty edukacyjnej do zmian technologicznych i społecznych. Zakłada rozwój kompetencji przyszłości, wsparcie kadry pedagogicznej oraz powiązanie edukacji z gospodarką. System kształcenia powinien odpowiadać na zróżnicowane potrzeby uczniów i uczennic oraz sprzyjać włączaniu wszystkich grup w proces edukacyjny.

CI operacyjny stanowi odpowiedź na wyzwanie kluczowe:

Kształtowanie oferty edukacyjnej w Krakowie adekwatnej wobec przemian społecznych, technologicznych, środowiskowych i trudności z finansowaniem.

Kierunki działań:

- Zapewnienie wysokiego poziomu nauczania w kontekście kompetencji przyszłych kadr.
- Kształtowanie oferty edukacyjnej i tworzenie warunków dla doskonalenia jakości edukacji w mieście, w tym poprzez poprawę jakości i dostępności bazy miejskich jednostek oświaty, tak aby wspierać rozwój innowacyjności i kompetencji przyszłości.
- Włączenie uczniów w projekty STEAM (nauka, technologia, inżynieria, sztuka, matematyka) rozwijające kreatywność i kompetencje potrzebne do tworzenia technologii i usług opartych na innowacyjności.
- Rozwój edukacji ekologicznej i klimatycznej – lekcje terenowe, mikroprojekty, szkolne ogrody i laboratoria środowiskowe.
- Rozwój edukacji z zakresu wiedzy o mieście i metropolii, jego rozwoju, współdzieleniu przestrzeni oraz społeczeństwie.
- Rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego opartego na diagnozie predyspozycji uczniów i przewidywanych potrzebach rynku pracy.

- Wspieranie asystentów wielokulturowych, m.in. w ramach szkoleń pn. „Kierunki przyszłości”, w zakresie umiejętności, które pozwolą im skutecznie wspierać uczniów z doświadczeniem migracji w orientacji zawodowej i integracji na rynku pracy.
- Rozbudowa systemu wsparcia psychologiczno-pedagogicznego oraz realizacja programów edukacyjnych wzmacniających odporność psychiczną dzieci i młodzieży.
- Współpraca z NGO, m.in. w obszarze przeciwdziałania przemocy rówieśniczej.
- Rozwój systemu wsparcia kadry pedagogicznej – programy motywacyjne, ścieżki awansu, szkolenia w zakresie kompetencji cyfrowych, pedagogiki specjalnej i integracyjnej.
- Prowadzenie programów mentorskich dla kadry pedagogicznej, wspierających nowych nauczycieli przez doświadczonych mentorów.
- Rozbudowa systemu wsparcia psychologiczno-pedagogicznego i szkolenia dla kadry pedagogicznej z zakresu pracy z emocjami i różnorodnością.
- Wspieranie i rozwój sieci współpracy i samokształcenia kadry pedagogicznej zatrudnionej w placówkach, będących formalnymi grupami wymiany dobrych praktyk; realizacja warsztatów i treningów eksperckich oraz konferencji tematycznych.
- Włączenie jednostek edukacyjnych w sieć lokalnych inicjatyw – współpraca z młodzieżowymi domami kultury, NGO i uczelniami.
- Tworzenie przestrzeni partycypacji uczniowskiej i rodzicielskiej w decyzjach dotyczących życia szkoły, np. poprzez realizację Szkolnych Budżetów.

Działania:

- Realizacja programu „Cyfrowy Uczeń i Nauczyciel” – ścieżki szkoleń z TIK, AI i bezpieczeństwa cyfrowego.
- Pilotaż projektów AI w edukacji – np. adaptacyjne systemy nauki, analityka postępów ucznia.
- Uzupełnienie infrastruktury w zakresie dostępu do stabilnego Internetu i nowoczesnych urządzeń w każdej szkole.
- Rozwój infrastruktury edukacyjnej szkół branżowych i technicznych.
- Budowa i rozbudowa placówek edukacyjnych na terenach o niskiej dostępności.
- Uruchomienie programów stypendialnych i mikrodotacji dla zespołów uczniowskich realizujących projekty innowacyjne oraz badawczo-rozwojowe.
- Krakowski program doradztwa indywidualnego i wspierania rozwoju zawodowego.
- Krakowska Akademia Dyrektora - rozwijanie kompetencji zarządczych i innowacyjnych wśród dyrektorów i nauczycieli.
- Stworzenie Lokalnego Centrum Kompetencji Specjalistycznych w Edukacji – centrum wspierania szkół w zatrudnianiu i doszkalaniu specjalistów.

Inwestycje priorytetowe do 2030 roku:

Budowa placówek edukacyjnych na terenach o niskiej dostępności:

- Budowa zespołu szkolno-przedszkolnego przy ul. Na Załęczu

Wskaźniki realizacji celu 2.1.

Nazwa wskaźnika	Wartość aktualna	Wartość docelowa	Źródło danych
Zdawalność egzaminu maturalnego ¹	88% (2025)	98% (2050)	OKE Kraków
Zadowolenie z placówki edukacyjnej - ogólnie	98% (2024)	≥99% (2050)	Dane własne GMK – Barometr Krakowski

Odsetek szkół z dostępem do psychologa i pedagoga min. 4 dni/tyg.	85% (2025)	100% (2050)	Dane własne GMK
Odsetek uczniów uczestniczących w projektach STEAM	30% (2025)	85% (2050)	Dane własne GMK
Odsetek szkół objętych programami mentoringowymi dla nauczycieli	48% (2025)	100% (2050)	Dane własne GMK

¹termin główny

Cel operacyjny 2.2. Innowacyjne przedsiębiorstwa i atrakcyjne miejsca pracy

Cel zakłada wzmacnianie innowacyjności gospodarki Krakowa poprzez rozwój stref nowych technologii, wspieranie ekosystemu przedsiębiorstw oraz tworzenie atrakcyjnych warunków dla inwestycji. Szczególnym priorytetem jest rozwój przemysłów przyjaznych środowisku i innowacyjnych, co pozwoli na dywersyfikację struktury gospodarczej miasta. Cel ukierunkowany jest na podnoszenie jakości i stabilności miejsc pracy oraz pełniejsze wykorzystanie lokalnego potencjału naukowego, technologicznego i organizacyjnego, tworząc spójne podstawy rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach.

Cel operacyjny stanowi odpowiedź na wyzwania kluczowe:

Zapewnianie wystarczającej innowacyjności sektorów przemysłowych oraz wzmacnianie odporności i konkurencyjności sektora usług biznesowych wobec wyzwań globalnych.

Wzmacnianie międzynarodowej pozycji Krakowa jako ośrodka nowoczesnej, innowacyjnej gospodarki oraz miasta przyjaznego inwestorom.

Kierunki działań:

- Wzmacnianie rozwoju przemysłu przyjaznego środowisku.
- Zwiększanie wydajności i konkurencyjności gospodarki poprzez innowacje i automatyzację procesów.
- Wspieranie inwestycji i badań w obszarach inżynierii materiałowej, life science, sztucznej inteligencji oraz przemysłu kosmicznego i pokrewnych obszarów technologii podwójnego zastosowania.
- Wzmacnianie warunków sprzyjających rozwojowi ekosystemu innowacji w zdrowiu, w tym lepsze wykorzystanie infrastruktury klinicznej, laboratoriów i zaplecza badawczo-rozwojowego oraz wspieranie współpracy szpitali z przedsiębiorstwami z sektora biotechnologii i farmacji.
- Aktywne przygotowanie i zarządzanie terenami inwestycyjnymi przez wyspecjalizowane podmioty miejskie.
- Rozwijanie stref nowych technologii na terenach poprzemysłowych (Nowa Huta, Płaszów-Rybitwy).
- Rozwijanie polityki pozyskiwania inwestorów strategicznych, w tym tworzenie pakietów zachęt dla inwestorów generujących trwałe, dobrze płatne miejsca pracy w branżach innowacyjnych.
- Tworzenie warunków dla trwałego rozwoju ekosystemu startupów, wspierającego innowacyjność i konkurencyjność gospodarki.
- Tworzenie i rozwijanie hubów nowych technologii jako miejsc współpracy interdyscyplinarnej i testowania rozwiązań.

- Wsparcie dla małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), mikroprzedsiębiorczości, rzemieślników.
- Podnoszenie kompetencji oraz wspieranie wydłużania aktywności zawodowej mieszkańców.
- Rozwijanie rewitalizacji gospodarczej poprzez odbudowę i dywersyfikację usług lokalnych oraz aktywizację działalności gospodarczej w obszarach zdegradowanych.
- Rozwijanie systemu targowisk jako centrów usług i przedsiębiorczości oraz wzmacnianie ich potencjału jako przestrzeni aktywności społecznej.

Działania:

- Uwzględnianie strategicznych sektorów w instrumentach miejskiej polityki gospodarczej, w tym w działaniach informacyjnych i promocyjnych.
- Kraków Space-City – umacnianie marki miasta w celu rozwoju ekosystemu kosmicznego, opartego na potencjale naukowym, technologicznym i silnym zapleczu biznesowym.
- Medicine-City Kraków / Life Science – wspieranie współpracy szpitali z przedsiębiorstwami z obszaru biotechnologii i farmacji, obejmujące wykorzystanie infrastruktury klinicznej jako elementów rozwijającego się ekosystemu innowacji.
- Startup-City Kraków – wsparcie rozwoju startupów, w tym testowania innowacyjnych rozwiązań w środowisku miejskim oraz rozwoju współpracy z przedsiębiorstwami.
- Rozwój oferty Klastra Innowacji Społeczno-Gospodarczych Zabłocie 20.22, w tym działalność Inkubatora Przedsiębiorczości.
- Tworzenie dedykowanych instrumentów wsparcia i obsługi inwestycji w branżach innowacyjnych.
- Pozyskiwanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych dla projektów o podwyższonych wymaganiach infrastrukturalnych, w tym energetycznych oraz związanych z wysoką mocą obliczeniową, umożliwiających lokowanie zaawansowanych przedsięwzięć technologicznych i przemysłowych, w tym centrów danych.
- Obszar aktywności gospodarczej Nowa Huta – rozwój zintegrowanych zespołów funkcjonalnych obejmujących parki technologiczne, zaplecze przemysłowe oraz przestrzenie dla startupów, instytucji badawczo-rozwojowych i współpracy interdyscyplinarnej, a także projekty przemysłowo-logistyczne i infrastrukturalne o znaczeniu metropolitalnym, w tym Centrum Logistyczno-Przemysłowe Ruszcza, wraz projektami o dużym potencjale społecznym, usługowym, które uzupełniają funkcję gospodarcze obszaru.
- Obszar aktywności gospodarczej Płaszów-Rybitwy – kompleksowa transformacja obszaru w kierunku funkcjonalnej, zrównoważonej przestrzeni mieszkaniowo-usługowej, z kluczową rolą przemysłów wysokich technologii, o znikomej uciążliwości dla środowiska.
- Kraków Balice – rozwijanie strefy gospodarczej – przygotowanie i zagospodarowanie terenów w rejonie Kraków-Balice pod strefę aktywności gospodarczej o znaczeniu metropolitalnym, obejmującą funkcje logistyczne, technologiczne i usługowe.
- Wesola – rozwój obszaru w kierunku przestrzeni dla działań kreatywnych, innowacyjnych i badawczo-rozwojowych, sprzyjającej współpracy środowisk kreatywnych i technicznych, z uwzględnieniem działań nakierowanych na poprawę jakości życia, zdrowia i profilaktyki.
- Wzmacnianie na rynku pracy pozycji kobiet oraz zbudowanie kompetencji wśród krakowianek w zakresie zakładania i prowadzenia własnego biznesu.
- Wdrażanie i rozwój mechanizmów wsparcia organizacyjnego, promocyjnego oraz edukacyjnego w obszarze tradycyjnego rzemiosła i lokalnych produktów.
- Regeneracja i rozwój targowisk miejskich – realizacja projektów poprawy

funkcjonowania targowisk miejskich.

Wskaźniki realizacji celu 2.2.

Nazwa wskaźnika	Wartość aktualna	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba inkubowanych pomysłów biznesowych	28 (2024)	30 (2050)	Dane własne GMK
Liczba startupów działających w Krakowie	250 (2024)	325 (2050)	Opracowanie na potrzeby UMK
Pozycja krakowskiego ekosystemu startupowego na tle ogólnopolskim	3 (2025)	1 (2050)	StartupBlink Ecosystem Index
Liczba wydanych decyzji o wsparciu dla firm lokujących się na terenie Krakowa w ramach Polskiej Strefy Inwestycji	4 (2025)	4 (2050)	Krakowski Park Technologiczny
Pozycja Krakowa w rankingu fDi's European Cities and Regions of the Future	3 (2025)	Nie niżej niż 5. miejsce (2050)	Ranking fDi Intelligence
Zadowolenie z sytuacji zawodowej – możliwości rozwoju zawodowego w mieście	84% (2024)	≥84% (2050)	Dane własne GMK – Barometr Krakowski
Zadowolenie z rynku pracy w mieście	63% (2024)	≥65% (2050)	Dane własne GMK – Barometr Krakowski

Cel operacyjny 2.3. Zintensyfikowana współpraca: administracja samorządowa – nauka – biznes

Cel zakłada rozwój trwałych i systemowych form współpracy pomiędzy administracją samorządową, uczelniami oraz sektorem biznesu w obszarach innowacji, kształcenia oraz wykorzystania potencjału wiedzy i kompetencji na rzecz rozwoju miasta. Współpraca tych środowisk ma sprzyjać zatrzymywaniu i rozwojowi talentów w mieście oraz wzmacnianiu innowacyjności, odporności i konkurencyjności gospodarki poprzez efektywne łączenie potencjału instytucjonalnego, naukowego i gospodarczego.

Cel operacyjny stanowi odpowiedź na wyzwania kluczowe:

Kształtowanie oferty edukacyjnej w Krakowie adekwatnej wobec przemian społecznych, technologicznych, środowiskowych i trudności z finansowaniem.

Wzmacnianie międzynarodowej pozycji Krakowa jako ośrodka nowoczesnej, innowacyjnej gospodarki oraz miasta przyjaznego inwestorom.

Dywersyfikowanie miejsc pracy oraz wzmacnianie odporności gospodarczej obszaru metropolitalnego Krakowa.

Kierunki działań:

- Rozwijanie współpracy pomiędzy samorządem, uczelniami i pracodawcami w zakresie współpracy na rzecz dostosowania oferty kształtowania kierunków studiów, programów edukacyjnych oraz nowoczesnego kształcenia zawodowego odpowiadającego na potrzeby miasta i gospodarki.
- Wspieranie rozwoju nowoczesnych programów kształcenia zawodowego i dualnego w szkołach branżowych oraz technikach we współpracy z przedsiębiorcami, szczególnie w obszarach wspierających rozwój innowacyjności i nowych technologii.

- Kontynuacja oraz rozwijanie partnerstw z krakowskimi uczelniami wyższymi dla wspólnych inicjatyw dydaktycznych oraz praktyk zawodowych, w tym w miejskich jednostkach oświaty.
- Wzmacnianie roli miasta jako platformy dialogu i współpracy, w tym moderowanie debaty rozwojowej oraz wykorzystywanie przestrzeni miejskiej do współtworzenia i testowania innowacyjnych rozwiązań.
- Tworzenie warunków dla zatrzymywania i rozwoju talentów w mieście poprzez tworzenie atrakcyjnych warunków życia i pracy.
- Wzmacnianie współpracy w zakresie rozwoju innowacyjności gospodarki, w tym w obszarach zielonych technologii i przemysłów przyszłości.
- Współpraca na rzecz rozwoju mechanizmów transferu wiedzy i komercjalizacji innowacji, z naciskiem na lepsze wykorzystanie infrastruktury badawczej uczelni i instytutów oraz uproszczone modele współpracy z biznesem.
- Intensyfikacja współpracy z centralnymi instytucjami badawczo-rozwojowymi, m.in. w zakresie opracowywania i wdrażania programów badawczo-rozwojowych.

Działania:

- Tworzenie miejskich living-labów (np. w obrębie Wesołej) oraz wykorzystywanie instrumentów oraz dostępnej infrastruktury do testowania i wdrażania innowacyjnych rozwiązań w usługach publicznych.
- Organizacja cyklicznych wydarzeń (np. hackathony, laboratoria problemowe, konferencje naukowe) wspierających transfer wiedzy i współpracę interdyscyplinarną.
- Realizacja kampanii informacyjnych promujących zróżnicowane ścieżki kształcenia i rozwoju kompetencji, obejmujące edukację zawodową, akademicką oraz uczenie się przez całe życie, we współpracy z partnerami edukacyjnymi i gospodarczymi.
- Zwiększanie dostępu do danych publicznych i ich standaryzacji dla potrzeb współpracy nauki i biznesu.
- Tworzenie mechanizmów stałego monitoringu rynku pracy i trendów technologicznych.
- Tworzenie warunków do testowania i pilotażowego wdrażania innowacyjnych rozwiązań w przestrzeni miejskiej oraz usługach publicznych, we współpracy z uczelniami, startupami i przedsiębiorstwami.
- Tworzenie programów kształcenia i rozwoju kompetencji przygotowujących specjalistów do wdrażania cyfrowej transformacji w sektorze zdrowia, we współpracy z uczelniami i instytucjami medycznymi.
- Programy wspierania i promowania talentów, w tym stypendia badawcze oraz inicjatywy rozwoju młodych naukowców i innowatorów.
- Wykorzystanie potencjału uczelni, podmiotów medycznych, instytucji miejskich i organizacji pozarządowych do tworzenia rozwiązań łagodzących skutki kryzysu demograficznego, m.in. w zakresie opieki nad osobami starszymi i profilaktyki zdrowotnej

Wskaźniki realizacji celu 2.3.

Nazwa wskaźnika	Wartość aktualna	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba przedsięwzięć realizowanych przez Miasto we współpracy z krakowskimi szkołami wyższymi	34 (2024)	120 (2050)	Dane własne GMK
Liczba absolwentów studiów na wybranych kierunkach technicznych	5 668 (2024)	≥7 000 (2050)	GUS

Liczba absolwentów kierunków wspierających inwestycje i badania w obszarach zielonej chemii, inżynierii materiałowej, medycyny precyzyjnej, biotechnologii, farmacji, sztucznej inteligencji oraz przemysłu kosmicznego i pokrewnych obszarów technologii podwójnego zastosowania	2 723 (2024)	≥ 3 200 (2050)	GUS
---	-----------------	-------------------	-----

Cel strategiczny 3. Miasto kultury i dziedzictwa

Cel koncentruje się na budowaniu zrównoważonego i odpornego systemu kultury oraz turystyki, który wspiera rozwój społeczny, gospodarczy i tożsamościowy miasta. Zakłada on integrację polityk kulturalnych i turystycznych, ochronę dziedzictwa, wsparcie twórców i instytucji, a także promowanie odpowiedzialnej turystyki z poszanowaniem potrzeb mieszkańców. Działania te mają na celu wzmocnienie pozycji Krakowa jako miasta otwartego, kreatywnego i atrakcyjnego zarówno dla lokalnej społeczności, jak i odwiedzających.

Kraków bez kultury nie ma sensu – dlatego kultura i dziedzictwo stanowią istotny element Strategii.

Instrumenty Zarządzania Strategicznego realizujące cel strategiczny:

- Program Rozwoju Kultury
- Gminny Program Rewitalizacji Miasta Krakowa.
- Plan Ogólny Miasta Krakowa oraz Miejskowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego (oraz ich szczegółowe formy).
- Polityka zrównoważonej turystyki Krakowa.

Cel operacyjny 3.1. Wzmocnione znaczenie kultury dla rozwoju miasta

Celem jest wzmocnienie systemu kultury Krakowa jako fundamentu rozwoju społecznego, gospodarczego i tożsamościowego miasta. Wsparcie twórców i instytucji kultury, rozwój przemysłów kreatywnych, integrację kultury z politykami miejskimi oraz podnoszenie kompetencji kulturowych mieszkańców to podstawowe obszary działania. Kultura postrzegana jest bowiem jako filar odporności społecznej i promocji miasta, jako inwestycja, a nie koszt.

Równolegle zakłada się kompleksowe zarządzanie dziedzictwem materialnym i niematerialnym Krakowa poprzez jego ochronę, digitalizację, reinterpretację i udostępnianie. Planowane są działania takie jak rewaloryzacja zabytków, tworzenie archiwum dziedzictwa niematerialnego, decentralizacja oferty kulturalnej oraz wdrożenie Systemu Zarządzania Miejscem Światowego Dziedzictwa UNESCO.

Cel operacyjny stanowi odpowiedź na wyzwanie kluczowe:

Wzmacnianie fundamentów kultury Krakowa – miasta kultury europejskiej.

Kierunki działań:

- Identyfikacja potencjałów lokalnych i wsparcie dla inicjatyw współtworzących kapitał kulturowy.
- Inwestowanie w kompetencje kulturowe mieszkańców i użytkowników Miasta, jako element przeciwdziałania wkluczeniom społecznym i cyfrowym.
- Działania na rzecz edukacji kulturowej z komponentem cyfrowym, inkluzywnym i interkulturowym.
- Wzmacnianie edukacji kulturowej i artystycznej na wszystkich poziomach kształcenia (od przedszkola po uniwersytety trzeciego wieku), tak aby rozwijać kompetencje kulturowe mieszkańców i ich nawyki uczestnictwa w kulturze.
- Promocja różnorodności kulturowej, tożsamości lokalnych i nowoczesnego dziedzictwa.
- Umacnianie współpracy z uczelniami w celu zapewnienia przyszłych kadr kultury, twórców i twórczyń dla Krakowa.

- Rozwój systemów wsparcia dla partnerstw międzykulturowych, międzysektorowych i międzygeneracyjnych.
- Rozwój partnerstw międzyinstytucjonalnych (szkoły, uczelnie, instytucje kultury, NGO, środowiska niezależne).
- Rozwijanie i doskonalenie narzędzi do pozyskiwania, opracowywania i udostępniania danych w obszarze kultury.
- Rozwój badań i nowych narzędzi monitorowania kultury pod kątem analizy potrzeb i trendów.
- Wsparcie dla kultury jako czynnika odporności społecznej (w kontekście migracji, starzenia się społeczeństwa, zmian klimatu).
- Konsekwentne wzmacnianie międzynarodowej rozpoznawalności krakowskich marek kultury – literatura, teatr, film, muzyka, festiwale, dziedzictwo i historia, z uwzględnieniem ich świadczeń marketingowych na rzecz Miasta oraz wkładu partnerów biznesowych, z wykorzystaniem kompetencji krakowskich instytucji kultury.
- Aktywne uczestnictwo w europejskich i globalnych sieciach kultury (np. UNESCO, Sieć Kreatywnych Miast "Creative Cities", Europejskie Stowarzyszenie Narodowych Instytutów Kultury EUNIC, Europejskie Stowarzyszenie Festiwali EFA, Międzynarodowy Komitet Muzeów ICOM).
- Rozwój branży filmowej w Krakowie, m.in. wzmocnienie regionalnych funduszy filmowych.
- Wykorzystanie potencjału branży kreatywnej w sztuce i gospodarce; sztuki wizualne i design, przemysły kreatywne, gry, nowe technologie ekspresji wizualnej.
- Wsparcie dla kultury jako czynnika innowacji (wsparcie rozwoju współpracy między sektorem nowych technologii oraz podmiotami sektora kultury).
- Opracowanie spójnej polityki zarządzania dziedzictwem: materialnym (zabytki, architektura) i niematerialnym (język, obrzędy, wspomnienia, rzemiosło – tzw. zawody historyczne lub zanikające) oraz jego ochrony i reinterpretacji.
- Digitalizacja i upowszechnianie dziedzictwa w przestrzeni cyfrowej.
- Rewitalizacja kulturowa: digitalizacja dziedzictwa, decentralizacja oferty kulturalnej, ochrona układów urbanistycznych.
- Rewaloryzacja i adaptacja obiektów zabytkowych przy zachowaniu ich autentyczności.
- Rozwijanie współpracy między instytucjami odpowiedzialnymi za ochronę zabytków, w tym z muzeami, służbami konserwatorskimi.
- Wspieranie badań naukowych i prac dokumentacyjnych nad dziedzictwem kulturowym Krakowa, w tym wdrożenie nowoczesnych narzędzi i technologii do monitorowania stanu zachowania obiektów zabytkowych.
- Prowadzenie edukacji społecznej w zakresie wartości dziedzictwa kulturowego, zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.
- Opracowanie miejskiej polityki bezpieczeństwa dziedzictwa (na wypadek klęsk żywiołowych lub zagrożeń militarnych).

Działania:

- Tworzenie sieci otwartych, wielopokoleniowych laboratoriów kultury w każdej dzielnicy.
- Rozwój i promocja przestrzeni dla twórców, artystów i animatorów kultury oraz instytucji kultury na obszarze Wesołej – Kwartał Kultury na Wesołej.
- Stworzenie Systemu Zarządzania Miejscem Światowego Dziedzictwa UNESCO.
- Rozwijanie Programu Edukacji Kulturowej „Krakowski Archipelag Kultury”.
- Tworzenie miejskiego archiwum dziedzictwa niematerialnego XXI w. (rytuały, rzemiosła, pamięć lokalna).

- Modernizacja i unowocześnianie infrastruktury budynków teatrów i ośrodków kultury.
- Fort nr 48a "Mistrzejowice" – adaptacja.
- Przekształcenie budynku Centrum Obsługi Ruchu Turystycznego (CORT) w Muzeum Rzek Krakowskich – oddziału Muzeum Krakowa, wraz z wystawą stałą oraz miejscami do partycypacji społecznej.
- Modernizacja Domu Zwierzynieckiego – filii Dworku Białostrzynieckiego.
- Stworzenie mapy podmiotów prowadzących działalność w obszarze kultury (z uwzględnieniem podmiotów niepublicznych).
- Wypracowanie metodyki badania współpracy pomiędzy różnorodnymi podmiotami sektora kultury w mieście.
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi w ramach formuły „społeczne instytucje kultury”.
- Uzupełnianie siatki placówek kulturowych na obszarach z deficytem dostępności.
- Organizacja cyklicznych uroczystości, wydarzeń patriotycznych i kulturalnych wzmacniających tożsamość miasta i jego mieszkańców.

Inwestycje priorytetowe do 2030 roku:

- Stworzenie Centrum Interpretacji Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa w Domu pod Krzyżem (ul. Szpitalna) Muzeum Krakowa.
- Modernizacja dawnego Kina Światowid na potrzeby utworzenia nowoczesnego Muzeum Nowej Huty – oddziału Muzeum Krakowa.
- Budowa nowej filii Biblioteki Kraków przy ul. Saskiej/ks. Stoszki.
- Budowa nowego budynku dla Klubu Skotniki – filii Centrum Kultury Podgórze.

Wskaźniki realizacji celu 3.1.

Nazwa wskaźnika	Wartość aktualna	Wartość docelowa	Źródło danych
Czytelnicy i użytkownicy bibliotek miejskich w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	928,3 (2024)	950 (2050)	Dane własne GMK
Liczba podmiotów zaangażowanych w realizację miejskich marek „Krakowskie Noce” i „Sztuka do Rzeczy”	340 (2024)	400 (2050)	Dane własne GMK
Zadowolenie z oferty kulturalnej miasta	78% (2024)	> 80% (2050)	Dane własne GMK – Barometr Krakowski
Wsparcie krakowskich twórców i artystów (stypendia, nagrody, rezydencje twórcze, debiuty artystyczne, eksperymenty, jubileusze)	484 (2024)	900 (2050)	Dane własne GMK
Wartość środków przeznaczonych na dotacje celowe na roboty budowlane, prace konserwatorskie i restauratorskie przy zabytkach	5,0 mln zł (2024)	20,0 mln zł (2050)	Dane własne GMK
Uczestnicy wydarzeń organizowanych przez NGO w ramach konkursów ofert w dziedzinie kultury	1 359 608 (2024)	3 500 000 (2050)	Dane własne GMK
Wysokość środków na finansowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi ¹	13,8 mln zł (2024)	30 mln zł (2050)	Dane własne GMK

¹ w tym, od 2026 roku, społecznymi instytucjami kultury

Cel operacyjny 3.2. Zrównoważone zarządzanie turystyką

Realizacja celu ukierunkowana jest na wdrożenie zasad odpowiedzialnej turystyki, które zapewnią równowagę między rozwojem ruchu turystycznego a jakością życia mieszkańców. Zrównoważone zarządzanie turystyką wymaga jednoczesnego działania w czterech obszarach: zarządzania ruchem odwiedzających, jakości i różnorodności oferty, regulowania negatywnych skutków turystyki oraz stałego monitorowania danych. Kluczowe jest przesunięcie akcentu z samego wzrostu liczby odwiedzających na jakość pobytu, wartość ekonomiczną, odpowiedzialne zachowania oraz lepsze rozłożenie korzyści i obciążeń w mieście i Metropolii Krakowskiej.

Cel operacyjny stanowi odpowiedź na wyzwanie kluczowe

Rozwijanie odpowiedzialnej turystyki z korzyścią dla jakości życia mieszkańców.

Kierunki działań:

- Zarządzanie ruchem turystycznym – rozpraszanie ruchu odwiedzających poza najbardziej obciążone obszary oraz rozwijanie oferty w skali miasta i Metropolii Krakowskiej, z poszanowaniem lokalnej tożsamości poszczególnych miejsc.
- Wzmacnianie jakości oferty turystycznej – rozwój oferty opartej na kulturze, dziedzictwie, lokalności, gastronomii, wydarzeniach, nauce i doświadczeniach autentycznych, przy zachowaniu dostępności dla różnych grup odbiorców.
- Promocja ukierunkowana na jakość, nie masowość – prowadzenie segmentowanych kampanii promocyjnych adresowanych do odwiedzających zainteresowanych pogłębionym doświadczeniem miasta oraz generujących wyższą wartość ekonomiczną przy mniejszej presji na przestrzeń.
- Ograniczanie negatywnych skutków turystyki poprzez działania m.in. działania w zakresie: najmu krótkoterminowego, opłaty turystycznej, standardów usług przewodnickich, gospodarki nocy oraz relacji między mieszkańcami, przedsiębiorcami i odwiedzającymi.
- Rozwój turystyki biznesowej, kongresowej i festiwalowej – wspieranie sektora MICE, wydarzeń naukowych, kulturalnych i sportowych oraz infrastruktury konferencyjno-ekspozycyjnej, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.
- Partnerstwo i współzarządzanie – wzmacnianie współpracy Miasta, sektora turystycznego, instytucji kultury, uczelni, organizacji pozarządowych, mieszkańców i gmin metropolitalnych na rzecz rozwoju odpowiedzialnej turystyki.
- Zarządzanie oparte na danych – rozwijanie systemu monitorowania turystyki, analizowania trendów rynkowych, oceny wpływu turystyki na miasto oraz szybkiego reagowania na zmiany społeczne, technologiczne i gospodarcze.

Działania:

Oferta i rozpraszanie ruchu turystycznego

- Opracowanie i wdrożenie zróżnicowanej oferty turystyczno-kulturowej, pokazującej wielokulturową i wielogłosową historię Krakowa, np. „Szlak kobiet Krakowa”, „Szlak kultury żydowskiej”, „Poza utartym szlakiem”, trasa „Kraków Średniowieczny”, szlak Twierdzy Kraków.
- Promowanie atrakcji, wydarzeń i tras poza obszarami najbardziej obciążonymi ruchem turystycznym, m.in. poprzez włączanie do oferty wybranych potencjałów Metropolii

Krakowskiej w formule partnerskiej, z poszanowaniem tożsamości i uwarunkowań gmin metropolitalnych.

Lokalność, autentyczność i dostępność

- Wspieranie lokalnych doświadczeń turystycznych, w tym oferty tworzonej przez lokalnych twórców, rzemieślników, instytucje kultury, gastronomię i sektor kreatywny, m.in. poprzez rozwijanie narzędzi identyfikacji i promocji „lokalności”.
- Działania na rzecz zwiększania inkluzywności i dostępności oferty turystycznej miasta.

Promocja i komunikacja

- Prowadzenie segmentowanych kampanii promocyjnych skierowanych do odbiorców zainteresowanych kulturą, dziedzictwem, gastronomią, nauką, wydarzeniami i ofertą premium.
- Promowanie zasad odpowiedzialnego korzystania z przestrzeni miejskiej.

Regulacje i standardy

- Wspieranie działań legislacyjnych i organizacyjnych, w szczególności dotyczących najmu krótkoterminowego, opłaty turystycznej oraz standardów świadczenia usług turystycznych, w tym usług przewodnickich – zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym.
- Wypracowanie zasad funkcjonowania gospodarki nocy, obejmujących standardy współpracy, bezpieczeństwa, ograniczania uciążliwości i komunikacji z mieszkańcami.
- Podejmowanie działań na rzecz certyfikacji jakości i zrównoważonej turystyki dla podmiotów rynku turystycznego.

MICE i wydarzenia

- Wspieranie rozwoju turystyki biznesowej, kongresowej i festiwalowej m.in. przez tworzenie produktów, partnerstw i narzędzi obsługi wydarzeń, w tym także poprzez rozwijanie infrastruktury konferencyjno-ekspozycyjnej w sposób spójny z potrzebami miasta, sektora i mieszkańców.
- Pozyskiwanie i współorganizowanie wydarzeń o znaczeniu międzynarodowym, naukowym, kulturalnym i sportowym.

Monitoring i ewaluacja

- Prowadzenie stałego monitoringu rynku turystycznego, ruchu odwiedzających, opinii mieszkańców oraz wpływu turystyki na przestrzeń, usługi publiczne i gospodarkę miasta.
- Wykorzystywanie danych do planowania promocji, zarządzania ruchem, oceny skuteczności działań i aktualizacji instrumentów polityki turystycznej.

Wskaźniki realizacji celu 3.2.

Nazwa wskaźnika	Wartość aktualna	Wartość docelowa	Źródło danych
Pozytywne opinie mieszkańców na temat turystyki w Krakowie	70% (2018)	>75% (2050)	Dane własne GMK – Barometr Krakowski
Szacunkowe wpływy do Krakowa z tytułu przyjazdowego ruchu turystycznego	9,05 mld (2024)	25 mld (2050)	Dane własne GMK

Liczba wydarzeń typu MICE powyżej 1 000 uczestników stacjonarnych	286 (2024)	450 (2050)	Raport „Branża spotkań w Krakowie”
Średnia ocena oferty turystycznej miasta przez odwiedzających krajowych i zagranicznych	4,39 (2024)	4,5 (2050)	Dane własne GMK
Liczba odwiedzających zagranicznych	2 330 000 (2024)	3 500 000 (2050)	Dane własne

Cel strategiczny 4. Miasto wspólnoty, efektywnie zarządzane

Cel dotyczy budowania inkluzywnego i demokratycznego Krakowa, poprzez zapewnienie kompleksowego systemu wsparcia i integracji społecznej oraz rozwój mechanizmów partycypacji mieszkańców w zarządzaniu Miastem. Działania obejmują edukację w zakresie praw człowieka, przeciwdziałanie dyskryminacji, aktywizację społeczną, tworzenie przestrzeni dialogu i konsultacji, cyfryzację komunikacji, zwiększanie kompetencji dzielnic oraz wzmacnianie roli organizacji społecznych jako kluczowych partnerów w realizacji polityk miejskich. Realizacja tych działań wzmacnia pozycję Krakowa jako centrum integracji, współodpowiedzialności i innowacyjnego zarządzania w skali metropolitalnej, sprzyjając budowie spójnej wspólnoty miejskiej i metropolitalnej.

Instrumenty Zarządzania Strategicznego realizujące cel strategiczny:

- Gminny Program Rewitalizacji Miasta Krakowa.
- Działania z zakresu polityki równego traktowania "Kraków dla Równości".
- Plan Równości Płci w Urzędzie Miasta Krakowa oraz jednostkach organizacyjnych Gminy Miejskiej Kraków.
- Portfel projektów "Kraków - Smart City".
- Program Strategiczny Informatyzacji Gminy Miejskiej Kraków.
- Plan Ogólny Miasta Krakowa oraz Miejskowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego (oraz ich szczególne formy).
- Powiatowy Program Działania na Rzecz Osób Niepełnosprawnych.
- Program "mKraków".
- Program "Otwarty Kraków".
- Program Aktywności Społecznej i Integracji Osób Starszych.
- Program komunikacji marki Krakowa.
- Program Promocji Zatrudnienia, Aktywizacji Zawodowej dla Gminy Miejskiej Kraków.
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Krakowa.
- Wieloletni Program Współpracy Gminy Miejskiej Kraków z Organizacjami Pozarządowymi.
- Program aktywnego uczestnictwa młodzieży w życiu miasta "Młody Kraków".
- Program Rozwoju Edukacji Obywatelskiej

Cel operacyjny 4.1. Równe szanse i spójność społeczna

Cel ukierunkowany jest na aktywizację społeczną oraz promowanie równości szans poprzez rozwój edukacji w zakresie praw człowieka, równości i różnorodności, przeciwdziałanie dyskryminacji oraz mowie nienawiści, a także na zapewnienie kompleksowego systemu wsparcia w Krakowie poprzez zabezpieczenie usług dedykowanych osobom starszym, z niepełnosprawnościami i szczególnymi potrzebami oraz tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa mieszkańców i mieszkańek, w tym grup narażonych na wykluczenie, w życiu miasta, wzmacniając tym samym spójność społeczną.

Cel operacyjny stanowi odpowiedź na wyzwania kluczowe:

Realizowanie postulatów równości wszystkich mieszkańców.

Niwelowanie negatywnych skutków starzejącego się społeczeństwa oraz niskiej dzietności.

Kształtowanie oferty edukacyjnej w Krakowie adekwatnej wobec przemian społecznych, technologicznych, środowiskowych i trudności z finansowaniem.

Kierunki działań:**Równość i włączenie społeczne**

- Prowadzenie edukacji oraz wzmacnianie kompetencji w obszarze praw człowieka, równości, różnorodności oraz przeciwdziałania mowie nienawiści.
- Wsparcie dla organizacji pozarządowych działających w obszarze praw człowieka, integracji międzykulturowej i równości.
- Budowanie współpracy z partnerami lokalnymi, krajowymi i zagranicznymi na rzecz lepszej realizacji praw człowieka w samorządzie.
- Monitorowanie i przeciwdziałanie przestępstwom z nienawiści oraz mowie nienawiści.
- Uwzględnianie grup narażonych na wykluczenie w procesach decyzyjnych dotyczących działań Gminy.
- Zwiększenie działań włączających migrantki i migrantów, zapewniających równe szanse i poczucie przynależności.
- Współpraca z jednostkami badawczymi i NGO w celu prowadzenia lokalnych badań, analizy danych oraz opracowywania rekomendacji dla władz miasta dotyczących przeciwdziałania dyskryminacji.
- Standaryzacja administracyjnych narzędzi przeciwdziałania dyskryminacji w Gminie.

Pomoc i integracja społeczna

- Wsparcie osób w podeszłym wieku oraz ich opiekunów, zapewniające możliwie pełne funkcjonowanie w środowisku lokalnym.
- Rozwój wsparcia osób zależnych w formach pozainstytucjonalnych oraz w instytucjach otwartych na środowisko.
- Zwiększenie dostępności do rehabilitacji i profilaktyki dla osób starszych.
- Rozwijanie programów pomocowych i asystenckich dla osób z niepełnosprawnościami oraz dla osób ze szczególnymi potrzebami i osób starszych.
- Wsparcie osób z zaburzeniami psychicznymi w funkcjonowaniu w środowisku lokalnym i ich aktywizacja.
- Poszerzenie i dywersyfikacja działań skierowanych do osób w grupach 60+, 75+ oraz 85+, z uwzględnieniem zróżnicowanych potrzeb w tym aktywizujących, wspierających integrację wewnątrz i międzypokoleniową oraz angażujących w życie społeczne.
- Prowadzenie cyklicznych programów wspierających i aktywizujących rodziny z dziećmi m.in. w oparciu o centra kultury, młodzieżowe domy kultury, muzea, biblioteki i partnerów zewnętrznych.
- Rozwijanie systemu wsparcia rodzin z dziećmi do lat 3, obejmującego sieci Klubów Rodziców z dziećmi do lat 3 oraz zapewnienie równego dostępu do instytucjonalnej opieki poprzez dotowanie niepublicznych miejsc.
- Promowanie modelu rodziny z dziećmi, rodziny wielopokoleniowej i kształtowanie pozytywnego wizerunku rodziny.
- Zapewnianie wsparcia dla osób doświadczających przemocy oraz dyskryminacji.
- Budowanie adekwatnego systemu pieczy zastępczej odpowiadającego na potrzeby wychowawcze dzieci pozbawionych opieki rodziny biologicznej.

- Rozwijanie systemu reintegracji społeczno-zawodowej w oparciu o współpracę międzysektorową.
- Odpowiednie dostosowanie przestrzeni publicznych dla osób z różnorodnymi potrzebami, w tym niwelowanie barier.
- Działania na rzecz zwiększania aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnością w szczególności w obszarze zatrudnienia w instytucjach publicznych.

Działania:

Równość i włączenie społeczne

- Monitorowanie zjawisk związanych z migracjami w ramach Obserwatorium Wielokulturowości i Migracji.
- Rozwijanie działań na rzecz integracji osób z doświadczeniem migracji oraz przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych, poprzez działania Centrum Wielokulturowego i Punktu Informacyjnego.
- Rozwój szkolnych programów międzykulturowych i antydyskryminacyjnych.
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi w trybie dotacji oraz realizacja projektów partnerskich na rzecz równego traktowania i spójności społecznej.
- Budowanie włączającej oferty usług publicznych pod kątem dostępności w 5 obszarach: widzenie, słyszenie, poruszanie się, rozumienie, czucie.
- Dostosowanie oferty miejskich szpitali, w szczególności oddziałów ginekologiczno-położniczych do potrzeb kobiet z niepełnosprawnościami.
- Zagwarantowanie równego dostępu do korzystania z miejskiej infrastruktury sportowej.
- Rozwijanie działań edukacyjnych skierowanych do migrantów i migrantek wyjaśniających zasady polskiego systemu ochrony zdrowia.
- Rozwijanie kompetencji międzykulturowych oraz z zakresu równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji osób zatrudnionych w Urzędzie Miasta Krakowa, miejskich jednostkach organizacyjnych, Policji i Straży Miejskiej.
- Utworzenie miejskiego Centrum Praw Człowieka jako miejsca edukacji, integracji i wsparcia grup zagrożonych nierównym traktowaniem.

Pomoc i integracja społeczna

- Rozwój dziennych ośrodków wsparcia dla osób starszych, w tym specjalistycznych ośrodków wsparcia, profilowanych ze względu na rodzaj schorzenia wraz z miejscami krótkoterminowej opieki wytchnieniowej.
- Rozwój form opieki dla osób wymagających całodobowego wsparcia, w tym placówek świadczących opiekę całodobową.
- Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych dla osób starszych świadczonych w ich miejscu zamieszkania.
- Rozwój mieszkań wspomaganych dla osób w podeszłym wieku.
- Rozwój programów asystenckich i pomocowych.
- Prowadzenie warsztatów terapii zajęciowej.
- Prowadzenie środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
- Prowadzenie mieszkań wspomaganych przeznaczonych dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi.
- Prowadzenie oraz rozwój domów pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie, osób z zaburzeniami psychicznymi oraz osób uzależnionych od alkoholu.
- Kontynuacja procesu standaryzacji w zakresie opieki nad mieszkańcami domów pomocy społecznej.

- Prowadzenie i rozwój Dziennego Domu Opieki Medycznej w Gminie Miejskiej Kraków (DDOM).
- Stosowanie klauzul wspierających cele społeczne w zamówieniach publicznych.
- Prowadzenie placówek wsparcia dziennego.
- Świadczenie usług asystenckich skierowanych do rodzin.
- Świadczenie usług poradnictwa i terapii dla rodzin.
- Realizacja świadczeń z pomocy społecznej.
- Kontynuacja i rozwój programu pn. „Krakowska Karta Rodzinna 3+”.
- Pozyskanie nowych rodzin zastępczych zawodowych oraz rodzinnych domów dziecka.
- Zapewnienie wsparcia dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą.
- Dostosowanie systemu instytucjonalnej pieczy zastępczej do potrzeb kierowanych do niej dzieci.
- Udzielanie osobom usamodzielnianym, opuszczającym pieczę zastępczą, wsparcia adekwatnego do potrzeb.

Inwestycje priorytetowe do 2030 roku:

- „Budowane na miarę – rozwój infrastruktury zdeinstytucjonalizowanego wsparcia kierowanego do osób niesamodzielnym w Gminie Miejskiej Kraków” - realizacja dwóch nowych placówek opieki dla osób niesamodzielnym.

Wskaźniki realizacji celu 4.1.

Nazwa wskaźnika	Wartość aktualna	Wartość docelowa	Źródło danych
Skala interwencji w ramach zadań pomocy społecznej w Gminie Miejskiej Kraków	3,3% (2024)	3,8% (2050)	Dane własne GMK
Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami	56,6% (2024)	57% (2050)	Dane własne GMK
Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 55-64 lata	66,7% (2024)	70% (2050)	Dane własne GMK
Liczba miejsc aktywizacji ¹ mieszkańców w przeliczeniu na 10 000 osób	1,68 (2025)	2,21 (2050)	Dane własne GMK

¹ w tym: Centra Obywatelskie, Centrum Wielokulturowe z Punktem Informacyjnym dla Obcokrajowców, Pracownie Młodych, Miejsca Aktywności Mieszkańców, Centra Aktywności Seniora, Kluby Rodziców z dziećmi do lat 3, Programy Aktywności Lokalnej

Cel operacyjny 4.2. Realne uczestnictwo mieszkańców we współzarządzaniu

Cel ukierunkowany jest na wzmocnienie mechanizmów partycypacji społecznej i demokratycznego wpływu mieszkańców na rozwój Miasta poprzez rozwój narzędzi cyfrowych, integrację systemów informatycznych oraz utworzenie stałego forum dialogu jako przestrzeni konsultacji, edukacji i modelowania rozwiązań. Działania obejmują zwiększenie przejrzystości procesów decyzyjnych, wykorzystanie analiz kosztów i korzyści, stopniowe rozszerzanie kompetencji i zwiększanie środków wydzielonych do dyspozycji Dzielnic oraz budowanie silnego sektora organizacji społecznych (pozarządowych), które będą aktywnym partnerem w realizacji polityk miejskich.

Cel operacyjny stanowi odpowiedź na wyzwanie kluczowe:

Ograniczanie deficytu demokracji lokalnej w Krakowie przejawiającego się niewystarczającym zaangażowaniem mieszkańców w sprawy miasta.

Kierunki działań:

- Doskonalenie mechanizmów partycypacji społecznej oraz systemowe wzmacnianie dialogu obywatelskiego z mieszkańcami oraz sektorem pozarządowym w procesach zarządzania miastem.
- Monitorowanie i poprawianie skuteczności procedur konsultacji i włączania społeczności w procesy decyzyjne.
- Wzmacnianie idei społeczeństwa obywatelskiego poprzez wsparcie mieszkańców w realizacji zadań w trybie inicjatywy lokalnej i budżetu obywatelskiego.
- Edukacja mieszkańców, zwłaszcza dzieci i młodzieży, w zakresie budowania poczucia współodpowiedzialności, więzi, wspólnoty i równości.
- Zwiększanie uprawnień, decyzyjności oraz środków wydzielonych do dyspozycji jednostek pomocniczych Gminy Miejskiej Kraków.
- Budowanie silnej i wielokulturowej lokalności, rozumianej jako wzmocnienie identyfikacji mieszkańców ze społecznościami dzielnic i osiedli.
- Wdrażanie i wykorzystywanie analizy kosztów i korzyści jako narzędzia merytorycznej komunikacji społecznej.
- Zapewnienie przejrzystości działań gminy dla mieszkańców.
- Wspieranie niesformalizowanych ruchów miejskich.
- Wzmacnianie instytucjonalne sektora organizacji pozarządowych.
- Prowadzenie rewitalizacji społecznej: przeciwdziałanie marginalizacji społecznej, zwiększenie aktywności społecznej i obywatelskiej.
- Podnoszenie kompetencji obywatelskich i prospołecznych mieszkańców, na wszystkich szczeblach życia społecznego.

Działania:

- Utworzenie stałego forum dialogu, w celu poprawy skuteczności komunikacji z mieszkańcami, prowadzenia konsultacji i warsztatów, edukacji, modelowania ścieżek rozwoju.
- Rozbudowa i integracja systemów informatycznych Miasta, w tym mobilnych aplikacji zgłoszeniowych, źródła bieżącej informacji dla administracji i dwustronnej, interaktywnej komunikacji z mieszkańcami i korzystającymi z Miasta.
- Rozwój miejskiej platformy „Otwarte Dane” – udostępnienie zestawów danych miejskich w formatach otwartych oraz narzędzi analitycznych wspierających innowacje i partycypację.
- Kontynuowanie projektu Budżet Obywatelski.
- Kontynuowanie i rozwój sieci Centrów Obywatelskich.
- Kontynuowanie i rozwój projektu Centrum Wielokulturowe.
- Kontynuowanie Krakowskiej Akademii Samorządności oraz lekcji obywatelskich.
- Kontynuowanie i rozwijanie Pracowni Młodych.
- Kontynuowanie szkoleń i programów budujących kompetencje zarządcze, projektowe i liderские w organizacjach pozarządowych.
- Realizacja wspólnych zadań i projektów z organizacjami pozarządowymi.
- Rozwój partnerstw i współpracy z organizacjami pozarządowymi.
- Stworzenie centralnego Hubu rozwoju współpracy międzysektorowej i inkubacji inicjatyw społecznych i organizacji pozarządowych.

Wskaźniki realizacji celu 4.2.

Nazwa wskaźnika	Wartość aktualna	Wartość docelowa	Źródło danych
Udział w wydatkach budżetu Miasta środków finansowych na zadania publiczne zlecane organizacjom pozarządowym	1,4% (2024)	3% (2050)	Dane własne GMK
Aktywność partycypacyjna mieszkańców (udział mieszkańców w konsultacjach społecznych, budżecie obywatelskim, Inicjatywie Lokalnej, obywatelskiej inicjatywie uchwałodawczej, Akademii Aktywnego Mieszkańca oraz lekcjach obywatelskich w stosunku do liczby osób zameldowanych na stałe).	19,17% (2025)	35% (2050)	Dane własne GMK
Poziom realnego wpływu obywatelskiego - udział zrealizowanych wniosków (z budżetu obywatelskiego, inicjatyw lokalnych, inicjatyw uchwałodawczych i uwag z procesów konsultacyjnych) w liczbie zgłoszonych wniosków (wymienionych wyżej tych samych kategorii)	32,21% (2024)	60% (2050)	Dane własne GMK
Udział środków wydzielonych do dyspozycji Dzielnic w budżecie Miasta Krakowa	0,69% (2024)	2% (2050)	Dane własne GMK

Cel operacyjny 4.3 Wysoka jakość zarządzania rozwojem miasta i przyjazna administracja

Cel koncentruje się na poprawie efektywności zarządzania oraz dostępności i jakości usług administracyjnych poprzez doskonalenie organizacji pracy, standaryzację procesów, integrację systemów informatycznych oraz rozwój nowoczesnych kanałów obsługi mieszkańców. Obejmuje wdrażanie i doskonalenie modelu administracji opartego na przejrzystych procedurach, automatyzacji wybranych procesów i wykorzystaniu sztucznej inteligencji, co ma zapewnić sprawność, transparentność i przyjazność obsługi. Istotnym elementem jest również budowanie spójnej polityki komunikacyjnej, w tym tworzenie jednolitej narracji o Krakowie jako mieście otwartym, twórczym, zielonym i cyfrowym.

Cel operacyjny stanowi odpowiedź na wyzwania kluczowe:

Wzmacnianie międzynarodowej pozycji Krakowa jako ośrodka nowoczesnej, innowacyjnej gospodarki oraz miasta przyjaznego inwestorom.

Integrowanie procesów i zasobów miejskich w odpowiedzi na problem silosowego podejścia do zarządzania.

Kierunki działań:

- Standaryzacja i integracja kluczowych procesów zarządczych w celu zwiększenia efektywności i przejrzystości działań administracji.
- Udoskonalanie infrastruktury organizacyjnej i cyfrowej dla sprawnego funkcjonowania administracji.

- Rozwijanie modelu administracji opartego na danych, z odpowiedzialnym wykorzystaniem automatyzacji i sztucznej inteligencji, zarówno w procesach wewnętrznych, jak i w świadczeniu i monitorowaniu usług publicznych.
- Poprawa dostępności i jakości usług publicznych w kanałach elektronicznych i tradycyjnych, z naciskiem na prostotę, inkluzywność, wielokanałowość ich świadczenia, w tym z wykorzystaniem aplikacji mKraków oraz Krakowskiego Portalu Usług Miejskich.
- Budowa i prowadzenie spójnej narracji o Krakowie jako mieście otwartym, twórczym, zielonym i cyfrowym.
- Intensyfikowanie międzynarodowej promocji gospodarczej Krakowa – budowanie marki miejskiego obszaru funkcjonalnego jako ośrodka innowacji i nowoczesnych usług. Prowadzenie spójnej polityki marki i komunikacji przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii.
- Rozwijanie systemu szybkiego wczesnego ostrzegania i reagowania na zmiany i zagrożenia w otoczeniu społeczno-gospodarczym miasta.

Działania:

Przyjazna i sprawna administracja

- mKraków - rozwijanie i integracja aplikacji mKraków jako centralnej platformy mobilnego dostępu do usług miejskich.
- KPUM - rozwijanie i integracja Krakowskiego Portalu Usług Miejskich jako centralnej platformy zdalnego dostępu do usług miejskich i Krakowskiego Centrum Kontaktów.
- Rozszerzanie katalogu e-usług oraz wdrażanie rozwiązań opartych na automatyzacji i sztucznej inteligencji w celu usprawnienia obsługi mieszkańców.
- Rozwijanie zintegrowanych systemów informatycznych wspierających funkcjonowanie administracji oraz realizację usług publicznych.
- Realizacja programów podnoszenia kompetencji cyfrowych pracowników administracji, w tym w zakresie analizy danych i sztucznej inteligencji.

Wysoka jakość zarządzania rozwojem Miasta

- Systematyczne wykorzystywanie danych miejskich oraz wyników analiz w planowaniu, koordynacji i monitorowaniu realizacji polityk miejskich.
- Wykorzystywanie analiz i scenariuszy rozwojowych do wczesnej identyfikacji trendów, ryzyk i zmian w otoczeniu społeczno-gospodarczym miasta.
- Stosowanie analizy wielokryterialnej, obejmującej analizę kosztów i korzyści dla identyfikacji i oceny potrzeb w procesie podejmowania decyzji inwestycyjnych, oceny ich efektywności oraz wyboru kolejności.
- Pilotażowe zastosowania sztucznej inteligencji oraz modelowania cyfrowego (cyfrowego bliźniaka miasta) na potrzeby analiz, symulacji i wspomagania decyzji zarządczych, z wykorzystaniem dostępnego zaplecza obliczeniowego i środowisk testowych (np. Gaia AI Factory w ACK Cyfronet AGH).
- Powoływanie interdyscyplinarnych zespołów projektowych dla kluczowych projektów strategicznych, zapewniających wspólne planowanie, realizację i monitoring działań ponad strukturami organizacyjnymi.

Promocja, współpraca i pozycjonowanie międzynarodowe miasta

- Monitorowanie działalności Krakowskiej Rady Przedsiębiorczości przy Prezydencie Miasta jako ciała doradczego dla wczesnego reagowania na zmiany gospodarcze.
- Pozycjonowanie Krakowa w międzynarodowym przemyśle spotkań (MICE) w preferowanych sektorach (z koncentracją na sektorach technologicznych i

- naukowych, w których miasto buduje przewagi konkurencyjne).
- Promocja Krakowa jako atrakcyjnej i zrównoważonej destynacji biznesowej ze szczególnym uwzględnieniem preferowanych przez miasto obszarów usług, przemysłu i nauki oraz aktywne pozyskiwanie wydarzeń branżowych, w tym poprzez tworzenie konkurencyjnych programów wsparcia.
- Tworzenie platform i wydarzeń służących kreatywnej współpracy oraz integracji środowisk gospodarczych, naukowych i kreatywnych, w tym w formule otwartych wydarzeń kulturalno-biznesowych.

Wskaźniki realizacji celu 4.3.

Nazwa wskaźnika	Wartość aktualna	Wartość docelowa	Źródło danych
Udział usług elektronicznych w liczbie wszystkich usług możliwych do scyfryzowania	87% (2025)	100% (2050)	Dane własne GMK
Wskaźnik satysfakcji klienta zewnętrznego (klient stacjonarny)	+49 (2024)	>40% (2050)	Dane własne GMK
Wskaźnik satysfakcji klienta zewnętrznego (klient online)	+38 (2024)	>40% (2050)	Dane własne GMK
Szacunkowy wpływ ekonomiczny wydarzeń biznesowych na gospodarkę Krakowa	2,5 mld zł (2024)	4 mld (2050)	Dane własne GMK

Cel operacyjny 4.4. Odpowiedzialne zarządzanie finansami samorządu

Cel jest ukierunkowany na prowadzenie takiego zarządzania finansami, które zapewni stabilność budżetu i możliwość finansowania działań rozwojowych obok bieżących wydatków. Zakłada utrzymanie stabilnej nadwyżki operacyjnej, kontrolę kosztów oraz tworzenie warunków do realizacji inwestycji strategicznych.

Cel operacyjny stanowi odpowiedź na wyzwania kluczowe:

Kształtowanie oferty edukacyjnej w Krakowie adekwatnej wobec przemian społecznych, technologicznych, środowiskowych i trudności z finansowaniem.

Równoważenie budżetu Miasta oraz wypracowanie i utrzymanie stabilnej nadwyżki operacyjnej.

Kierunki działań:

- Optymalizacja zarządzania budżetem i inwestycjami w oparciu o Wieloletnią Prognozę Finansową, tak aby utrzymać równowagę finansową, zdolność do realizacji priorytetowych projektów oraz odporność na zmiany w otoczeniu gospodarczym.
- Ograniczanie deficytu budżetowego oraz zatrzymanie wzrostu zadłużenia i kosztów jego obsługi poprzez konsekwentne działania stabilizujące finanse Miasta.
- Wzmacnianie kontroli dynamiki wydatków bieżących, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów o największym wpływie na budżet miasta, w tym oświaty.
- Odbudowa i utrzymanie nadwyżki operacyjnej jako podstawy trwałego finansowania rozwoju i ograniczenia zadłużenia.
- Rozwój i doskonalenie mechanizmów kontroli wzrostu wydatków bieżących, w tym planów oszczędnościowych dla obszarów o najwyższej dynamice kosztów.

- Racjonalizacja wydatków bieżących i inwestycyjnych pod kątem efektywności oraz priorytetów rozwojowych.
- Wzrost i stabilizacja dochodów bieżących, w szczególności z podatków lokalnych oraz innych źródeł, w tym poprzez rozwój i wzmacnianie bazy podatkowej Miasta.
- Intensyfikacja wykorzystania instrumentów finansowania, takich jak partnerstwa publiczno-prywatne (PPP), Zintegrowane Plany Inwestycyjne (ZPI) i obligacje tematyczne.
- Zapewnienie spójności polityki finansowej spółek miejskich z priorytetami rozwojowymi Miasta, w tym monitorowanie ich planów inwestycyjnych i kosztów w ramach mechanizmów nadzoru właścicielskiego.

Działania:

- Standaryzacja i integracja źródeł danych budżetowych i finansowo-księgowych.
- Wdrożenie narzędzi informatycznych do kontrolingu finansowego i zarządzania kosztami.
- Aktualizacja procedur przygotowania Wieloletniej Prognozy Finansowej w celu zwiększenia spójności z dokumentami strategicznymi.
- Aktualizacja i uzupełnienie bazy podatkowej.
- Stosowanie analizy wielokryterialnej, obejmującej analizę kosztów i korzyści dla identyfikacji i oceny potrzeb w procesie podejmowania decyzji inwestycyjnych, oceny ich efektywności oraz wyboru kolejności.
- Poprawa planowania budżetu oświaty – uwzględnianie realnych kosztów utrzymania systemu oświaty i optymalizacja wydatków.
- Rozwój Zintegrowanego Systemu Zarządzania Oświatą – centralizacja danych i procesów planowania, finansowania oraz monitoringu efektywności placówek edukacyjnych.

Wskaźniki realizacji celu 4.4.

Nazwa wskaźnika	Wartość aktualna	Wartość docelowa	Źródło danych
Wysokość wykonanej nadwyżki operacyjnej budżetu	-3% (2024)	10% (2050)	Dane własne GMK
Poziom długu publicznego	75,9% (2024)	30% (2050)	Dane własne GMK

Cel operacyjny 4.5. Integrujące partnerstwo w Metropolii Krakowskiej

Cel jest ukierunkowany na wzmocnienie roli Krakowa jako kluczowego partnera i koordynatora współpracy w obszarze metropolitalnym. Zakłada rozwój mechanizmów integracji w różnych dziedzinach – od planowania przestrzennego i transportu, po polityki środowiskowe, gospodarcze – w celu zapewnienia spójnego, zrównoważonego rozwoju całej metropolii.

Rycina 1. Gminy Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

Cel operacyjny stanowi odpowiedź na wyzwania kluczowe:

Integrowanie polityki przestrzennej jako podstawy spójnego rozwoju miasta.

Adaptacja do zmian i ochrona klimatu.

Rozwijanie transportu zbiorowego jako alternatywy dla nieefektywnego transportu samochodowego.

Poprawa dostępności transportu zbiorowego w obszarze metropolitalnym Krakowa.

Dywersyfikowanie miejsc pracy oraz wzmacnianie odporności gospodarczej obszaru metropolitalnego Krakowa.

Ograniczanie deficytu demokracji lokalnej w Krakowie przejawiającego się niewystarczającym zaangażowaniem mieszkańców w sprawy miasta.

Kierunki działań:

- Integracja planowania strategicznego i przestrzennego w ramach Metropolii Krakowskiej, w tym uzgodnienie standardów planowania i wspólnej polityki środowiskowej.
- Prowadzenie wspólnej polityki antysmogowej.
- Współpraca w zakresie efektywności energetycznej.
- Współpraca w zakresie infrastruktury komunalnej.
- Wspólne zarządzanie projektami transportu metropolitalnego – integracja infrastrukturalna.
- Współpraca z samorządem województwa małopolskiego w zakresie realizacji projektów transportu szynowego oraz innych kluczowych inwestycji transportowych istotnych dla obszaru metropolii krakowskiej.
- Rozwój alternatywnych form transportu w obszarze metropolii ograniczających liczbę podróży samochodowych.

- Zapewnienie integralności sieci rowerowej Krakowa z drogami gmin ościennych.
- Wspieranie odporności gospodarczej obszaru metropolitalnego, poprzez koordynację działań w zakresie dywersyfikacji miejsc pracy i rozwoju kluczowych branż.
- Wzmacnianie konkurencyjności metropolitalnej Krakowa poprzez integrację funkcjonalną obszarów Kraków–Balice oraz Nowa Huta, a także koordynację działań w zakresie inwestycji, transportu i rozwoju sektorów zaawansowanych technologii.
- Wspieranie działań w zakresie bezpieczeństwa żywnościowego, w tym lokalności produktów, krótkich łańcuchów dostaw oraz promowania zrównoważonej produkcji rolno-spożywczej.
- Integracja metropolitalnej oferty czasu wolnego i turystyki poprzez wspólne rozwijanie produktów i szlaków turystycznych oraz koordynację działań promocyjnych, przy jednoczesnym zapewnieniu spójnych rozwiązań transportowych zwiększających dostępność atrakcji i wydarzeń MICE w Krakowie i gminach Metropolii Krakowskiej.

Działania:

- Realizacja polityki antysmogowej: likwidacja nieekologicznych palenisk, powołanie straży międzygminnych i gminnych, absorpcja środków zewnętrznych mającej na celu szybsze tempo likwidacji nieekologicznych palenisk.
- Wprowadzenie zintegrowanej taryfy biletowej obejmującej wszystkie środki transportu zbiorowego w obszarze metropolii oraz rozwój systemu Park&Ride.
- Realizacja projektów metropolitalnych: Plan Zrównoważonej Mobilności Metropolii Krakowskiej i jej Obszaru Funkcjonalnego (SUMP).
- Wdrażanie Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.
- Wdrażanie przedsięwzięć wynikających z Strategii Rozwoju Ponadlokalnego.
- Uruchomienie modelowych projektów współpracy w obszarach granicznych i w rejonach o dużym znaczeniu komunikacyjnym lub gospodarczym (np. lotnisko, węzły transportowe).
- Wspólne inicjatywy gospodarcze i promocja inwestycji: Kraków Metropolitan Area for Business.
- Promowanie współpracy międzynarodowej: (wspólne projekty w ramach m.in.: URBACT, Horyzont Europa, INTERREG).

Wskaźniki realizacji celu 4.5.

Nazwa wskaźnika	Wartość aktualna	Wartość docelowa	Źródło danych
Roczna liczba pasażerów kolei aglomeracyjnej obsługiwanych na terenie Gminy Miejskiej Kraków	25,9 mln	37 mln	Dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego
Liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego poziomu stężeń dobowych pyłu zawieszonego PM10 w ciągu roku (stacja Skawina)	17 (2024)	3 (2050)	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
Liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego poziomu stężeń dobowych pyłu zawieszonego PM10 w ciągu roku (stacja Niepołomice)	12 (2024)	3 (2050)	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
Liczba wydanych decyzji o wsparciu dla firm lokujących się na terenie Metropolii Krakowskiej w ramach Polskiej Strefy Inwestycji			Krakowski Park Technologiczny

Liczba wspólnych projektów kulturalnych o charakterze metropolitalnym realizowanym w partnerstwie gmin	5 (2024)	25 (2050)	Stowarzyszenie Metropolia Krakowska
--	-------------	--------------	--

Polityka przestrzenna Krakowa

Polityka przestrzenna stanowi podstawę wszelkich działań podejmowanych na terenie Krakowa w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego. Określa kierunki zagospodarowania przestrzennego w oparciu o przyjęte w SRK cele operacyjne uwzględniając przyjęte wartości i zasady, na których opiera się polityka przestrzenna.

Słowniczek

W ramach rozdziału „Polityka przestrzenna” używa się następujących skrótów:

- u.p.z.p - Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
- u.s.g - Ustawa o samorządzie gminnym
- APP – Akty Planowania Przestrzennego - zgodnie z art. 2 pkt. 22 u.p.z.p.
- ZPI – Zintegrowany Plan Inwestycyjny - zgodnie z art. 37 ea u.p.z.p.
- POG – Plan Ogólny Gminy – zgodnie z art. 13 a u.p.z.p.
- mpzp – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego – zgodnie z art. 15 u.p.z.p.

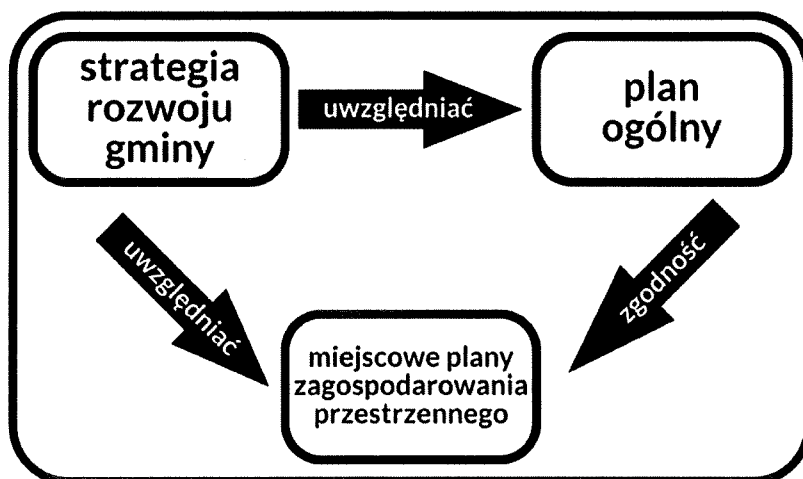
Rola i elementy polityki przestrzennej

Polityka przestrzenna Krakowa zawiera kolejno następujące elementy:

- Model struktury funkcjonalno-przestrzennej.
- Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.
- Obszary strategicznej interwencji.
- Standardy urbanistyczne.
- Zasady realizacji polityki przestrzennej.

Rolą Polityki Przestrzennej jest integracja planowanego rozwoju społeczno-gospodarczego z rozwojem przestrzennym i funkcjonalnym Miasta. Jej realizacja ma doprowadzić do przekształceń przestrzeni w sposób umożliwiający spełnienie założonych celów strategicznych. Zostanie to dokonane poprzez określenie zasad zagospodarowania przestrzeni i respektowanie ich w dokumentach planistycznych, które muszą zachować spójności z Polityką przestrzenną.

Pierwszy POG, kolejne jego edycje oraz mpzp (w tym ich szczególne formy: zintegrowane plany inwestycyjne oraz miejscowe plany rewitalizacji) muszą uwzględniać ustalenia i rekomendacje zawarte w Polityce Przestrzennej, co zobrazowano na poniższej rycinie. **Ze względu na horyzont czasowy zakłada się, że w okresie realizacji strategii zostanie wykonanych kilka edycji Planu Ogólnego dostosowujących go do zmieniających się uwarunkowań.**

Rycina 2. Wzajemne relacje pomiędzy Strategią Rozwoju Gminy a Planem Ogólnym oraz miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego

Wartości i zasady, na których opiera się polityka przestrzenna

- Ład przestrzenny i zrównoważony rozwój zgodnie z art 1 u.p.z.p.
- Racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz zasada miasta zwartego.
- Spójność i ciągłość polityki przestrzennej, z uwzględnieniem ustaleń wcześniej obowiązujących dokumentów planistycznych.
- Katalog wymagań, potrzeb i walorów ujęty w art. 1 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
- Idee, wzory i reguły wynikające z teorii, metodyki i warsztatu planowania przestrzennego.
- Wartości określone w planie strategicznym: odpowiedzialność, otwartość, dialog społeczny, budowanie konkurencyjności, elastyczne reagowanie i odporność, równość.
- Interes publiczny wszystkich mieszkańców Krakowa – dobro wspólne.

Założenia polityki przestrzennej Krakowa

Polityka przestrzenna określona w niniejszej Strategii kontynuuje i rozwija dotychczasowe działania w zakresie:

- Wskazania terenów zabudowy w obrębie Zwartych Struktur Urbanistycznych, zapewniających możliwość wzrostu liczby mieszkańców Krakowa do 1,1 mln w perspektywie do 2050 roku (zgodnie z *Determinantami Demograficznymi*).
- Delimitacji terenów rozwojowych tzw. niebieską linią, która po unieważnieniu wszystkich planów ogólnych na podstawie ustawy o zagospodarowaniu z 1994 roku została wprowadzona w Studium z 2003 roku, znalazła kontynuację w Studium z 2014 roku, stanowi oczekiwaną i czytelną granicę maksymalnych możliwych terenów rozwojowych.
- Realizacji idei Krakowa jako miasta ogrodu poprzez ochronę systemu przyrodniczego miasta i zapewnienie możliwości jego rozwoju oraz powiązań poszczególnych elementów.
- Ochrony sylwetki miasta i historycznej panoramy Starego Miasta oraz kształtowanie jego kompozycji i wizerunku z uwzględnieniem zasad ładu przestrzennego, kompozycji, estetyki i piękna

- Realizacji idei miasta bliskiego poprzez zapewnienie przestrzennych możliwości uzupełnień w jednostkach urbanistycznych w niezbędne, brakującej infrastruktury społecznej zgodnie z ideą NOD – Neighborhood Oriented Development.
- Podnoszenia poziomu życia poprzez rozbudowę niezbędnej infrastruktury technicznej oraz rozbudowy infrastruktury społecznej (wprowadzenie standardów urbanistycznych).
- Rozwoju i integracji systemu transportu, w tym zabezpieczenia korytarzy transportowych oraz terenów rozbudowy węzłów komunikacyjnych a także intensyfikację zagospodarowania wokół wybranych węzłów miejskości zgodnie z ideą TOD – Transit Oriented Development.
- Planowania budowy metra, w zakresie rezerwacji przestrzeni na infrastrukturę dla stacji końcowych w pierwszym POG oraz określenia zasad zagospodarowania obszarów wokół linii oraz przystanków do określenia w kolejnych POG.
- Ochrony gruntów rolnych, zapewniających bezpieczeństwo żywnościowe.

Polityka przestrzenna zawarta w Strategii dokonuje rewizji dotychczasowych działań i planów w zakresie:

- Rozwoju gospodarczego miasta oraz polityki miejsc pracy z zakresu biurowego, poprzez przywrócenie i wyznaczenie obszarów gospodarczych w strukturze miejskiej (zgodnie z ideą New Industrial Urbanism) oraz ograniczenie nadmiernej koncentracji usług biznesowych i biurowych.
- Powrotu do rozwoju gospodarczego miasta, w powiązaniu z jednostkami naukowymi, rozwojem kampusów oraz powiązań nauki i przemysłu, w tym przemysłu nowych inteligentnych technologii.
- Rewizją przebiegu linii metra – z możliwością etapowej jego rozbudowy w części południowej Krakowa lub uzupełnienia o kierunek północno-zachodni.
- Odstąpienie od koncepcji budowy dzielnicy wysokościowców na obszarze Płaszowa-Rybitw tzw. Nowego Miasta.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

Ze względów formalnych zapisanych w art. 10e u.s.g model struktury funkcjonalno-przestrzennej opisany jest w pięciu częściach:

- Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych.
- System powiązań przyrodniczych.
- Główne korytarze i elementy sieci transportowych w tym pieszych i rowerowych.
- Główne elementy infrastruktury technicznej i komunalnej.
- Główne elementy infrastruktury społecznej.

Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych

Zdefiniowanie docelowej Struktury sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych wymaga w pierwszej kolejności określenia, czym jest jednostka osadnicza oraz Zwarta Struktura Urbanistyczna, która zgodnie z przyjętymi założeniami jest jej podstawowym elementem. W następnej kolejności określana jest struktura przestrzenna poszczególnych jednostek przy uwzględnieniu kompozycji całego miasta, krajobrazu miasta oraz określana jest docelowa struktura wysokości zabudowy w przestrzeni. Na zakończenie określana jest rola jaką jednostki pełnią w strukturze miasta oraz poszczególnym jednostkom przypisuje się miejsce w hierarchii struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta.

Jednostki osadnicze

W ramach prac na strukturą sieci osadniczej wyznaczono jednostki osadnicze, odpowiadające historycznie ukształtowanej strukturze przestrzennej Krakowa. W Strategii przyjmuje się, że jednostka osadnicza to „wyodrębniona pod względem morfologicznym zwarta struktura urbanistyczna z zabudową mieszkaniową oraz z towarzyszącą infrastrukturą (usługową, gospodarczą, techniczną i społeczną) oraz obszarami wolnymi od zabudowy”.

Granice jednostek osadniczych wyznaczone zostały na podstawie obowiązującego w Gminie Miejskiej Kraków podziału obszaru miasta Krakowa na jednostki Systemu Informacji Miasta, dokonując w nielicznych przypadkach ich agregacji lub korekty granic w rejonach największych przemian, m. in. w obszarze północno-wschodnim, gdzie budowa IV obwodnicy Krakowa narzuciła nowe podziały w strukturze miasta. Korekty granic zaproponowane zostały również w miejscach, gdzie pojawiała się nowa zabudowa, zmieniała się jej intensywność lub funkcja. Na podstawie powyższych działań wyznaczono **86 jednostek osadniczych**, których szczegółowe nazwy i numery zostały wskazane w Tabeli 1, a granice zobrazowano mapie pt. Struktura sieci osadniczej 1A.

Tabela 1. Zestawienie numerów i nazw jednostek osadniczych

Numer	Nazwa	Numer	Nazwa
1	Tonie	45	Nowy Świat
2	Dolina Prądnika - Wolbromska	46	Stradom
3	Witkowice	47	Kazimierz
4	Górka Narodowa	48	Grzegórzki Daszyńskiego
5	Mistrzejowice - Powstańców	49	Grzegórzki Dąbie
6	Pasternik - Bronowice Wielkie	50	Czyżyny Łęg
7	Prądnik Biały Zachód	51	Mogiła

8	Prądnik Biały Wschód	52	Pleszów - Kujawy
9	Prądnik Czerwony	53	Branice
10	Mistrzejowice	54	Wyciąże
11	Wzgórza Krzesławickie - Zestawice	55	Wolica
12	Grębałów - Lubocza	56	Kostrze - Pychowice
13	Łuczanowice - Wadów	57	Zakrzówek
14	Wrózeniec - Kościelniki	58	Dębniaki
15	Bronowice Małe Północ	59	Ludwinów
16	Azory	60	Bonarka - Rondo Matecznego
17	Krowodrza Północ	61	Podgórze
18	Olsza	62	Zabłocie
19	Rakowice - Wieczysta	63	Kopiec Kraka - Kabel
20	Czyżyny - Park Lotników	64	Płaszów
21	Nowe Czyżyny - Bieńczyce	65	Rybitwy - Przewóz
22	Bieńczyce	66	Rybitwy
23	Stare Czyżyny	67	Złocień
24	Nowa Huta	68	Tyniec
25	Krzesławice	69	Skotniki
26	Kombinat	70	Ruczaj
27	Ruszcza	71	Borek Fałęcki - Łagiewniki
28	Olszanica - Balice	72	Wola Duchacka
29	Mydlniki	73	Kozłówek
30	Bronowice Małe Południe	74	Stary Prokocim
31	Nowa Wieś	75	Bieżanów - Prokocim
32	Krowodrza Południe - Dworzec Towarowy	76	Stary Bieżanów
33	Rakowice	77	Kliny - Kobierzyn
34	Osiedle Oficerskie	78	Kliny - Jugowice
35	Wola Justowska - Zakamycze	79	Kurdwanów
36	Błonia - Czarna Wieś	80	Piaski Wielkie
37	Piasek	81	Rząka
38	Kleparz	82	Sidzina - Opatkowice
39	Stare Miasto	83	Swoszowice - Uzdrowisko
40	Wesoła	84	Kosocice - Barycz
41	Bielany - Las Wolski	85	Wróblowice - Zbydniowice
42	Przegorzały	86	Rajsko - Soboniewice
43	Zwierzyńiec		
44	Półwie Zwieryńskie		

Struktura sieci osadniczej – zwarte struktury urbanistyczne (ZSU)

W przyjętej definicji Jednostek Osadniczych (JO) posłużono się pojęciem zwartej struktury urbanistycznej w nawiązaniu do art. 1 ust. 4 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Strukturę urbanistyczną stanowią nie tylko same budynki, lecz również tereny wokół nich, tworząc Zwarte Struktury Urbanistyczne (ZSU), rozumiane jako tereny zabudowy wielofunkcyjnej (mieszkaniowej, usługowej i gospodarczej) wraz z towarzyszącymi im terenami zieleni oraz infrastrukturą (techniczną i komunikacyjną).

Wyodrębnione obszary ZSU określają przestrzenny zasięg istniejących i potencjalnych terenów przeznaczonych do zabudowy, a ich zewnętrzne granice są docelowe i niezmiennie oraz –

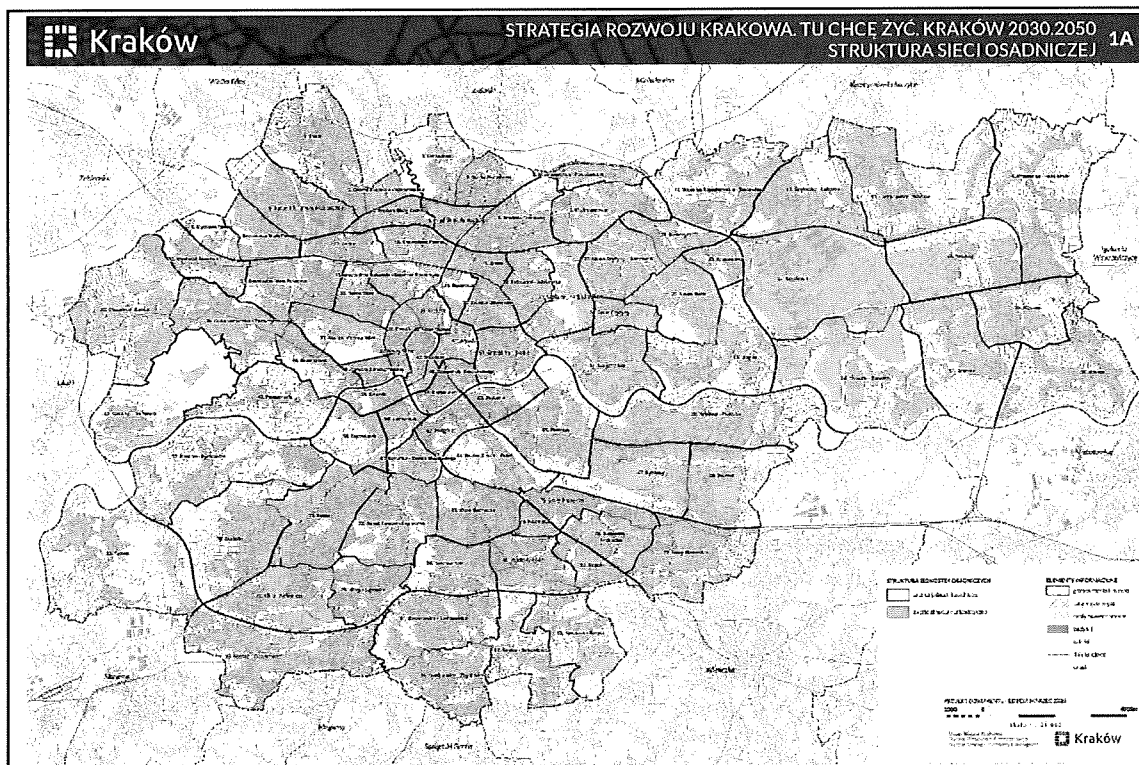
podobnie jak inne ustalenia polityki przestrzennej, muszą być uwzględnione w Planie Ogólnym Gminy (POG).

Zwarte Struktury Urbanistyczne mogą w całości mieścić się w jednostce urbanistycznej, stanowić je część, lub być częścią kilku jednostek urbanistycznych.

W skład Zwartych Struktur Urbanistycznych (ZSU) wchodzi:

- Tereny obecnie zainwestowane, wyznaczone na podstawie istniejącej zabudowy oraz terenów jej towarzyszących, infrastruktury komunikacyjnej obsługującej obiekty, parkingów, zieleni jej towarzyszącej (zieleni urządzonej, ogródków przydomowych, zieleni izolacyjnej), a także infrastruktury sportowej i technicznej, stanowiących spójną całość z zabudową istniejącą. Wyłączone zostały tereny parków i większe kompleksy zieleni oraz główne ciągi komunikacyjne rozdzielające morfologicznie spójne zespoły zabudowy. Tereny te zajmują **10 918 ha** (ok. **36%** powierzchni miasta).
- Niezabudowane dotychczas tereny inwestycyjne wynikające z obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Tereny te zajmują **4 098 ha** (ok. **12%** powierzchni miasta).
- Niezabudowane dotychczas tereny inwestycyjne wyznaczone w zmianie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego z 2014 roku. Tereny te zajmują **1 501 ha** (ok. **5%** powierzchni miasta).

Zwarte Struktury Urbanistyczne stanowią łącznie **17 395 ha**, czyli prawie **53%** powierzchni całego Krakowa, a ich granice zobrazowano na mapie pt. Struktura sieci osadniczej 1A. Oznacza to, że ponad połowa Krakowa jest wystarczającym środowiskiem zamieszkania człowieka, zaś druga połowa służyć ma przyrodzie, komunikacji oraz rolnictwu stanowiąc w ten sposób rezerwy dla przyszłych pokoleń zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Rycina 3. Zwarte Struktury Urbanistyczne na tle jednostek osadniczych. Źródło: Opracowanie Własne UMK

Struktura sieci osadniczej – główne elementy przestrzenne

Kształtowanie jednostek osadniczych, w tym ich struktury przestrzennej następuje poprzez zidentyfikowanie i określenie charakteru ich najważniejszych elementów a ponadto powiązań i oddziaływań pomiędzy nimi.

Głównymi elementami kształtującymi strukturę przestrzenną są:

- Centrum i śródmieście.
- Subcentra.
- Centra lokalne.
- Ciągi miejskie.
- Węzły miejskości.
- Bramy miasta.

W ramach głównych elementów przestrzennych wyodrębnionych w strukturze sieci osadniczej szczególną rolę pełnią przestrzenie publiczne. Przestrzenie publiczne są składowymi ww. przestrzeni lub łączą poszczególne elementy między sobą, a tworzą je ogólnodostępne place miejskie, skwery, tereny komunikacji, w szczególności w ramach dróg publicznych i węzłów transportowych (punkty przesiadkowe, przystanki komunikacji zbiorowej). Przestrzenie te stanowią miejsce spotkań i integracji mieszkańców, przyczyniając się do wzrostu aktywności miejskiej oraz budowania tożsamości miejsca.

Znaczenie dla struktury Krakowa poszczególnych elementów opisano poniżej.

Centrum i śródmieście to najważniejsze obszary w strukturze miasta, szczególnie pod względem ich unikatowego dziedzictwa historycznego i kulturowego. Niekwestionowanym sercem miasta jest Stare Miasto wraz z obszarem śródmieścia, w którym zlokalizowano najważniejsze instytucje i miejsca publiczne, skupiając kluczowe aktywności społeczne i gospodarcze. Nowa Huta to wyjątkowy obszar w strukturze Krakowa o zdefiniowanym układzie urbanistycznym, stanowiący wyrazisty obszar wschodniej części Krakowa.

Kształtowanie tych obszarów powinno opierać się na zasadzie zrównoważonego rozwoju, który łączy ochronę dziedzictwa kulturowego i dąży do równowagi z aktualnymi potrzebami mieszkańców i turystów. Należy dążyć do regeneracji tych obszarów, zapewniając jednocześnie przestrzenie publiczne sprzyjające integracji społecznej oraz aktywności kulturalnej. Istotny jest rozwój i zdecydowane uprzywilejowanie transportu publicznego ograniczającego kongestię i poprawiającego warunki życia. Biorąc pod uwagę lokalne inicjatywy i potrzeby społeczności, możliwe będzie stworzenie harmonijnego środowiska, które zachowa unikalny charakter Krakowa, jednocześnie odpowiadając na wyzwania przyszłości.

Subcentra stanowią istotny element kształtowania policentrycznej struktury miasta. Są to miejsca pełniące funkcję komplementarną i uzupełniającą dla obszaru centrum i śródmieścia. Jako przedmiotowe ośrodki wyróżnić można m.in. najważniejsze kampusy uczelni wyższych, obszary aktywności gospodarczych i biznesowych, miejsca handlu wielkopowierzchniowego oraz obiekty kulturalno-rozrywkowe.

Docelowo kształtowane jednocześnie jako wyspecjalizowane ośrodki skupiające funkcje istotne w skali całego miasta czy też regionu, wyróżniające się indywidualnie zaplanowanym programem funkcjonalnym, jak również wielofunkcyjne centra służące integracji oraz aktywizacji mieszkańców. Miejsca te powinny charakteryzować się bardzo dobrą dostępnością do komunikacji zbiorowej.

Centra lokalne są to centra życia lokalnej społeczności, oddziaływujące na jedno lub kilka osiedli mieszkaniowych. Będąc miejscem spotkań, integracji oraz aktywizacji mieszkańców różnych grup wiekowych i społecznych.

Skupione powinny być wokół przestrzeni publicznej o znaczeniu dla lokalnej tożsamości. Koncentrując zarówno podstawowe usługi publiczne (m.in. edukacja, kultura, zdrowie, sport lub rekreacja), jak i usługi komercyjne (m.in. handel, gastronomia, naprawy lub drobne rzemiosło), znajdujące się w bliskiej odległości od miejsca zamieszkania.

Węzły miejskości to kluczowe miejsca węzłowe w tkance miasta, skupiające życie miejskie w powiązaniu z najważniejszymi punktami przesiadkowymi transportu zbiorowego oraz miejsca krzyżowania się najważniejszych ciągów komunikacyjnych w strukturze miasta, które niejako wymuszają obecność mieszkańców. Kształtowanie węzłów miejskości łączy się nierozdzielnie z ich funkcją komunikacyjną, uzupełnioną o atrakcyjne przestrzenie publiczne oraz handel i usługi. Ustalenia i rekomendacje dla węzłów miejskości skupiają się na podniesieniu ich atrakcyjności jako ważnych miejsc w strukturze miasta o dużym natężeniu ruchu mieszkańców, głównie poprzez poprawienie ich dostępności i czytelności. Ze względu na wysoką dostępność komunikacyjną dla wybranych miejsc wykazujących potencjał do przekształceń dopuszczona zostanie również intensyfikacja zabudowy w otoczeniu węzła.

Bramy miasta

- Dworce i lotnisko – rozumiane jako otoczenie dworców kolejowych i lotniska, powinny charakteryzować się szczególną dbałością o formę zagospodarowania, przejawiającą się przede wszystkim najwyższej jakości architekturą, dążeniem do wytworzenia reprezentacyjnych wnętrz urbanistycznych oraz powiązaniem funkcjonalnym i kompozycyjnym z otoczeniem, tworząc ciekawy, a zarazem spójny obraz miasta.

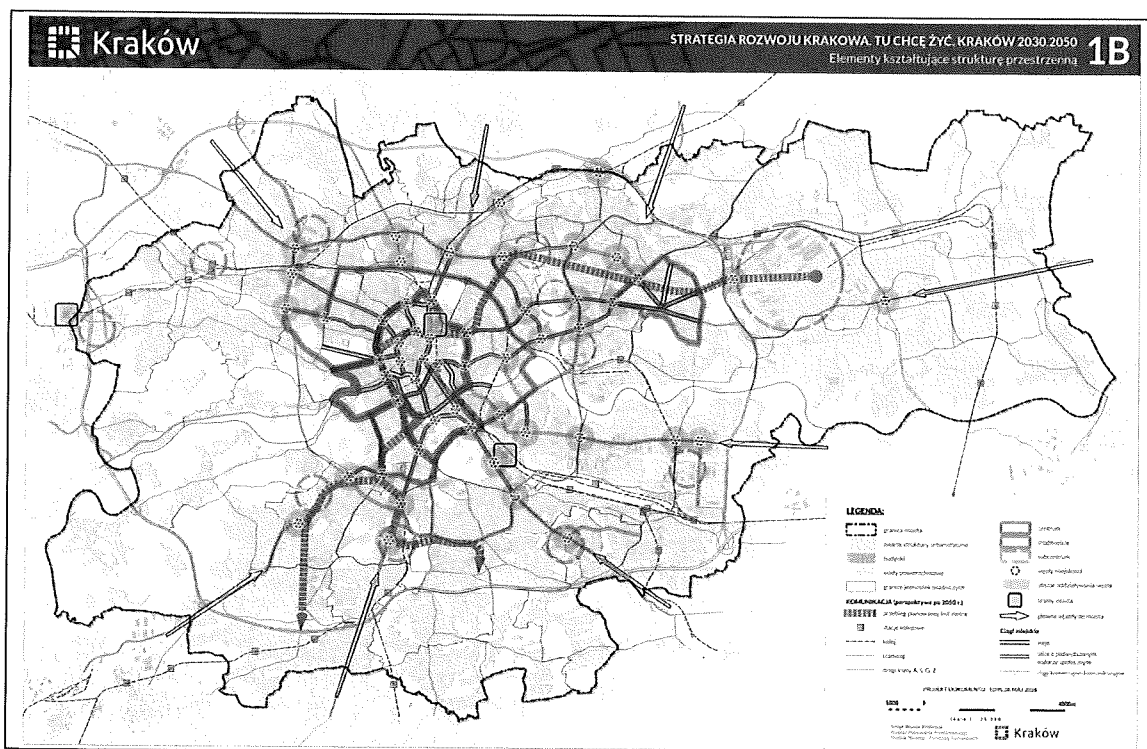
Ciągi miejskie to liniowe elementy struktury miasta, rozróżnione na aleje, ulice o podwyższonym walorze społecznym i ciągi komercyjno-komunikacyjne. Wyróżnione zostały ze względu na istotną rolę komunikacyjną, ale również wysoką wartość kompozycyjną jak i funkcjonalną.

- Aleje stanowią reprezentacyjne i czytelne osie kompozycyjne w strukturze przestrzennej miasta.
- Ulice o podwyższonym walorze społecznym mają sprzyjać aktywnościom społecznym, przy zachowaniu równowagi między funkcjami użytkowymi a zielenią.
- Ciągi komercyjno-komunikacyjne stanowią pasma rozwojowe wzdłuż głównych kierunków komunikacyjnych.

Z uwagi na fakt, że lokalizacja usług publicznych ma istotny wpływ na harmonijny rozwój miasta oraz jakość życia jego mieszkańców, wybór odpowiednich miejsc dla takich inwestycji powinien być efektem starannych analiz w dostosowaniu do specyfiki przestrzennej, funkcjonalnej oraz społecznej Krakowa. Inwestycje te powinny być realizowane w pierwszej kolejności w ramach ww. głównych elementów kształtujących strukturę przestrzenną. Właściwe lokalizowanie usług publicznych ma bezpośredni wpływ na efektywność wykorzystania środków publicznych oraz na jakość i dostępność wspólnych przestrzeni miejskich, wzmacnia rangę miasta jako miejsca przyjaznego mieszkańcom i inwestorom, sprzyja zrównoważonemu rozwojowi oraz podnosi jego konkurencyjność na poziomie regionalnym i krajowym.

Sposób kształtowania tych elementów i przestrzeni należy realizować zgodnie z ustaleniami i rekomendacjami zapisanymi w kierunkach zmian w strukturze zagospodarowania terenów.

Elementy kształtujące strukturę przestrzenną zobrazowano na mapie wielkoformatowej 1B, zamieszczonej w Tomie II oraz dostępnej pod linkiem:
https://planowanie.um.krakow.pl/STRATEGIA/POLITYKA_PRZESTRZENNA_TOM_II

Rycina 4. Najważniejsze elementy kształtujące strukturę przestrzenną. Źródło: Opracowanie własne UMK

Krajobraz miasta

Na wygląd i percepcję miasta, a także rolę i hierarchię jednostek osadniczych oddziałuje trzeci wymiar przestrzeni tworzący krajobraz miasta, który pełni kluczową rolę w budowaniu struktur miejskich.

Na fizjonomię krajobrazu miasta Krakowa składają się:

- Obiekty kluczowe w krajobrazie miasta.
- Struktura widokowa.
- Relacje widokowe.

Dodatkowo dla ochrony krajobrazu wyznaczona została **Strefa ochrony sylwetki miasta**.

Obiekty kluczowe w krajobrazie miasta to wyróżniające się obiekty budowlane w strukturze Krakowa o charakterze dominant. Wyselekcjonowano je na podstawie kryterium unikalności. Obiektom tym została nadana ważność w krajobrazie miasta (waga), od obiektów kluczowych w krajobrazie po obiekty dysharmonijne.

Struktura widokowa jest wynikiem analiz widokowych i składają się na nią: punkty i ciągi widokowe wraz z kierunkami widoków, orientacyjnymi polami zasięgu widoków, a także wybrane relacje i osie widokowe.

- Punkty widokowe pierwszorzędne – punkty na obszarze miasta mające największy potencjał widokowy, co przekłada się na najwyższą liczbę i wagę relacji z punktami kluczowymi w krajobrazie miasta, a przede wszystkim dominantami będącymi

charakterystycznym elementem sylwety miasta. Są to przede wszystkim krakowskie kopce, a także miejsca, z których możliwe jest obserwowanie rozległych panoram miasta oraz punkty w otoczeniu Wawelu i Błoni Krakowskich. Widoki rozciągające się z punktów pierwszorzędnych powinny podlegać szczególnej ochronie.

- Punkty widokowe o szczególnym znaczeniu w percepcji krajobrazu – punkty zlokalizowane przede wszystkim na przeprawach mostowych przez rzekę Wisłę, a także pozostałe miejsca w obszarze Bulwarów Wiślanych, z których możliwa jest obserwacja najcenniejszych widoków na Stare Miasto, Kazimierz i Stare Podgórze.
- Punkty widokowe pozostałe – są to pozostałe punkty o niższym potencjale widokowym, z których możliwe jest obserwowanie charakterystycznych obiektów krajobrazu miasta lub jego okolic – dalekie panoramy oraz rozległe widoki.

W analizie wskazano również elementy liniowe struktury widokowej – ciągi widokowe oraz osie widokowe.

Relacje widokowe obrazują zależności w strukturze krajobrazu miasta między elementami o najwyższej randze tj. obiektami kluczowymi, a punktami widokowymi. Wskazano również relacje dalekie na obiekty kluczowe, które występują przy bardzo sprzyjających warunkach widoczności lub z wykorzystaniem sprzętu optycznego. Niewątpliwie charakterystycznym elementem w krajobrazie miasta są krakowskie kopce, a powiązania widokowe między nimi wymagają szczególnej ochrony.

W ramach przeprowadzonych analiz wskazano również widoki odległe, poza granicami Krakowa, z których możliwa jest obserwacja panoramy miasta. Mogą one stanowić wskazania dla gmin sąsiednich odnośnie do kształtowania polityki przestrzennej. Zgodnie ze schematem przedstawionym na planszy „Walory krajobrazowe” wyróżniono następujące punkty widokowe: 1. Bolechowice, 2. Zerków, 3. Bukowina, 4. Tojanowice, 5. Węgrzyce, 6. Prusy, 7. Mogilany, 8. Mogilany S7, 9. Góra Libertowska S7, 10. Siercza, 11. Chorągiewka.

Strefa ochrony sylwety miasta

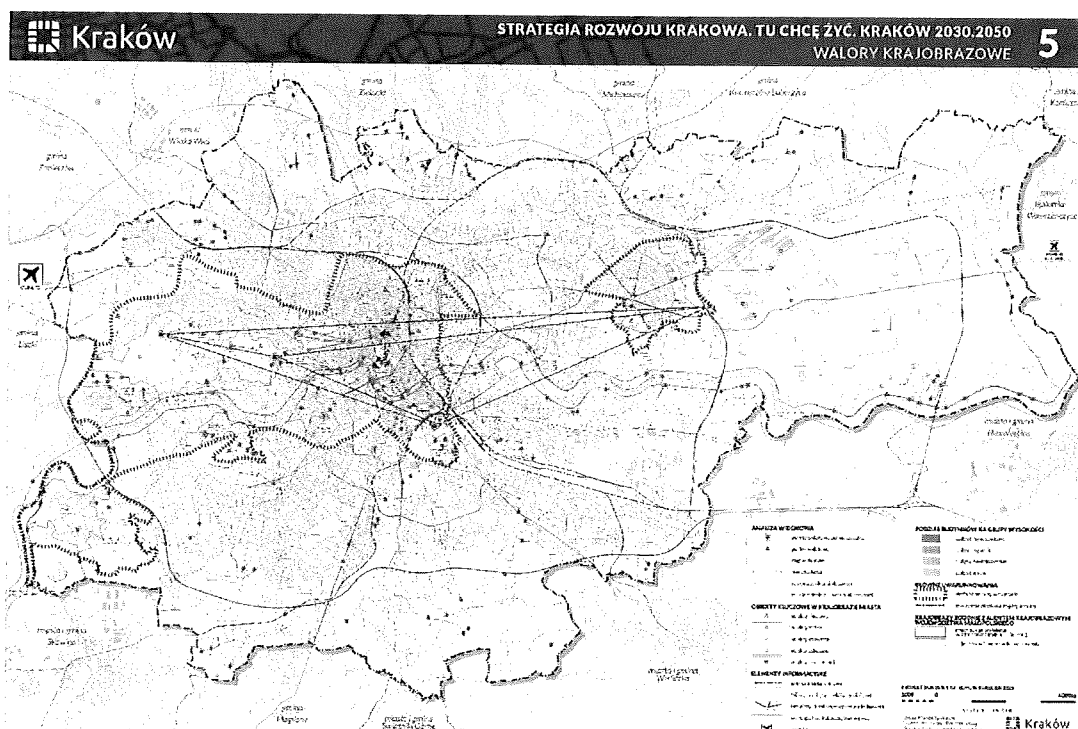
Jedną z najcenniejszych wartości Krakowa jest jego sylweta, a przede wszystkim historyczny krajobraz miejski. Celem ochrony unikalnej sylwety Miasta Krakowa wyznaczona została **Strefa ochrony sylwety miasta**, którą podzielono dodatkowo na dwie podstrefy: podstrefa I, dla której należy dążyć do bezwzględnego zachowania historycznie ukształtowanego krajobrazu miejskiego jako kluczowego elementu dziedzictwa kulturowego oraz ścisłego uregulowania gabarytów zabudowy, szczególnie pod względem ich wysokości oraz podstrefa II, w której wymagane jest wprowadzenie zakazu zainwestowania w terenach otwartych oraz ograniczenie parametrów i gabarytów nowopowstającej zabudowy celem eksponowania sylwety miasta.

Podstrefa I obejmuje swoim zakresem obszar objęty wpisem na listę Światowego Dziedzictwa UNESCO oraz strefę buforową wokół niego, jako miejsce uznane w skali światowej za najcenniejszy obszar Krakowa, wymagający szczególnej opieki, również pod względem ochrony krajobrazu.

Zakres podstrefy II obejmuje:

- Strefę ochrony sylwety miasta rozpoznaną w dokumencie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa z 2014 roku, z pominięciem obszaru w okolicy ul. Zakopiańskiej, obejmującego tereny Parku Handlowego „Zakopianka” oraz Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach.
- Krajobrazy priorytetowe zgodnie z projektem Audytu Krajobrazowego Województwa Małopolskiego, w tym obszar założenia urbanistycznego Nowej Huty, z pominięciem

wschodniego biegu rzeki Wisły, wyróżnionego jako krajobraz o znaczeniu przyrodniczym.

Rycina 5. Walory krajobrazowe. Źródło: Opracowanie własne UMK

Mapa wielkoformatowa w skali 1:25 000 została umieszczona jako załącznik w Tomie II, oraz jest dostępna pod linkiem:

https://planowanie.um.krakow.pl/STRATEGIA/POLITYKA_PRZESTRZENNA_TOM_II

Struktura wysokości zabudowy

Mając na uwadze specyfikę miasta Krakowa, a w szczególności jego bogate dziedzictwo kulturowe, które przejawia się również w historycznym krajobrazie miasta, zawrócono uwagę na potrzebę świadomego kształtowania wysokości zabudowy. W strukturze zabudowy miasta dominują obiekty niskie (do 12 m) oraz średniowysokie (do 25 m), w związku z czym każdy budynek przekraczający wysokości charakterystyczne dla krakowskiej architektury, odciska wyraźny ślad w krajobrazie miasta. W wyniku inwentaryzacji stanu istniejącego, analiz widokowych oraz modelowania wysokości zabudowy zdecydowano o przyjęciu zrównoważonego podejścia do kształtowania wysokości nowej zabudowy w celu ochrony unikatowej panoramy miasta, w której od wieków przeważają obiekty zabytkowe. Przejawia się to m.in. odstępniem od koncepcji lokalizacji zabudowy wysokościowej we wschodniej części miasta, stanowiącej tło widokowe dla obszaru objętego wpisem na listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, obserwowanego chociażby z Kopca Kościuszki. Przyjmuje się, że w Krakowie nie będą realizowane nowe obiekty wysokościowe. Tym niemniej świadomie kształtowana wysokość zabudowy stanowi nierozłączny element kompozycji urbanistycznej i może wpływać pozytywnie na obraz miasta. Myśl ta przełożona została na ustalenia i rekomendacje odnoszące się do kształtowanie struktury wysokości zabudowy.

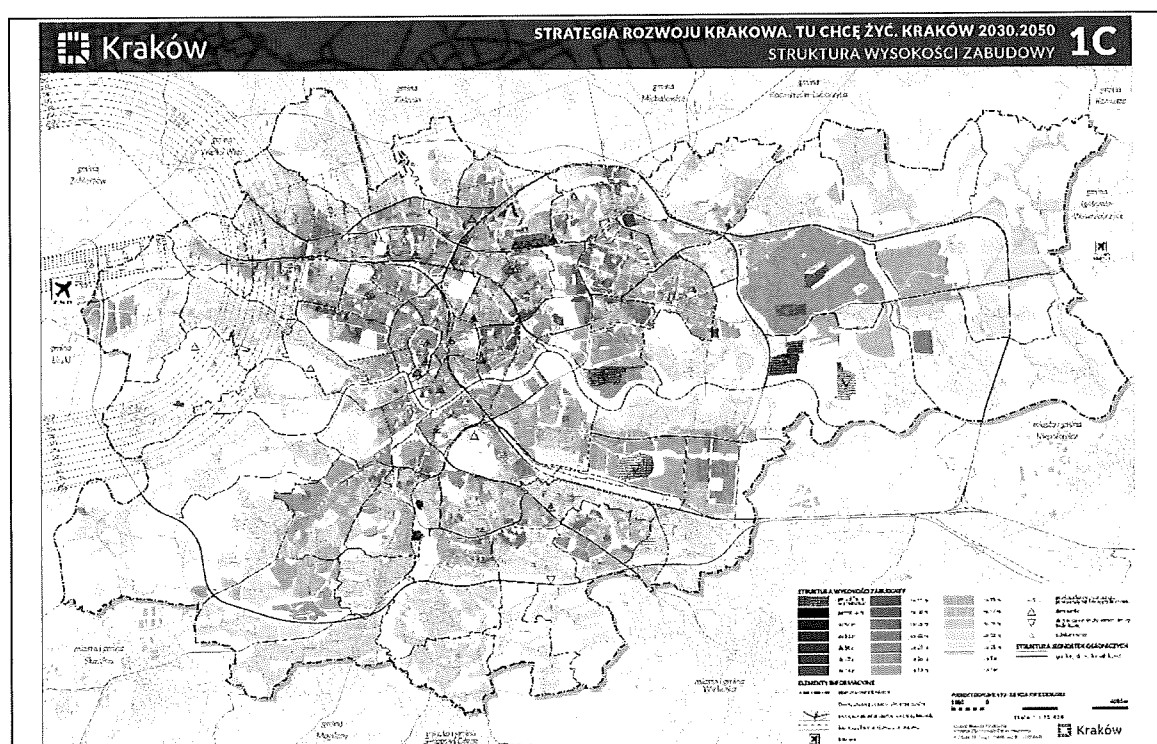
Opracowana struktura wysokości zabudowy uwzględnia:

- Obecne zagospodarowanie terenu w tym istniejące wysokości zabudowy.
- Zapisy obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
- Uwarunkowania ograniczające wysokości zabudowy takie jak:
 - Walory kulturowe opisane w ramach „Zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej” (mapa 6);
 - Walory krajobrazowe i środowiskowe opisane w ramach „Zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu” (mapa 2 i 5).
- Wybrane elementy kształtujące strukturę przestrzenną miasta, dla których dopuszcza się intensyfikację zabudowy (mapa 1B).

Dla elementów kształtujących strukturę przestrzenną z dopuszczeniem intensyfikacji zabudowy wyznaczono obszar ich oddziaływania.

Strukturę wysokości zabudowy zobrazowano na mapie wielkoformatowej 1C, zamieszczonej w Tomie II oraz dostępnej pod linkiem:

https://planowanie.um.krakow.pl/STRATEGIA/POLITYKA_PRZESTRZENNA_TOM_II

Rycina 6. Struktura wysokości zabudowy. Źródło: Opracowanie własne UMK

Rola jednostek osadniczych

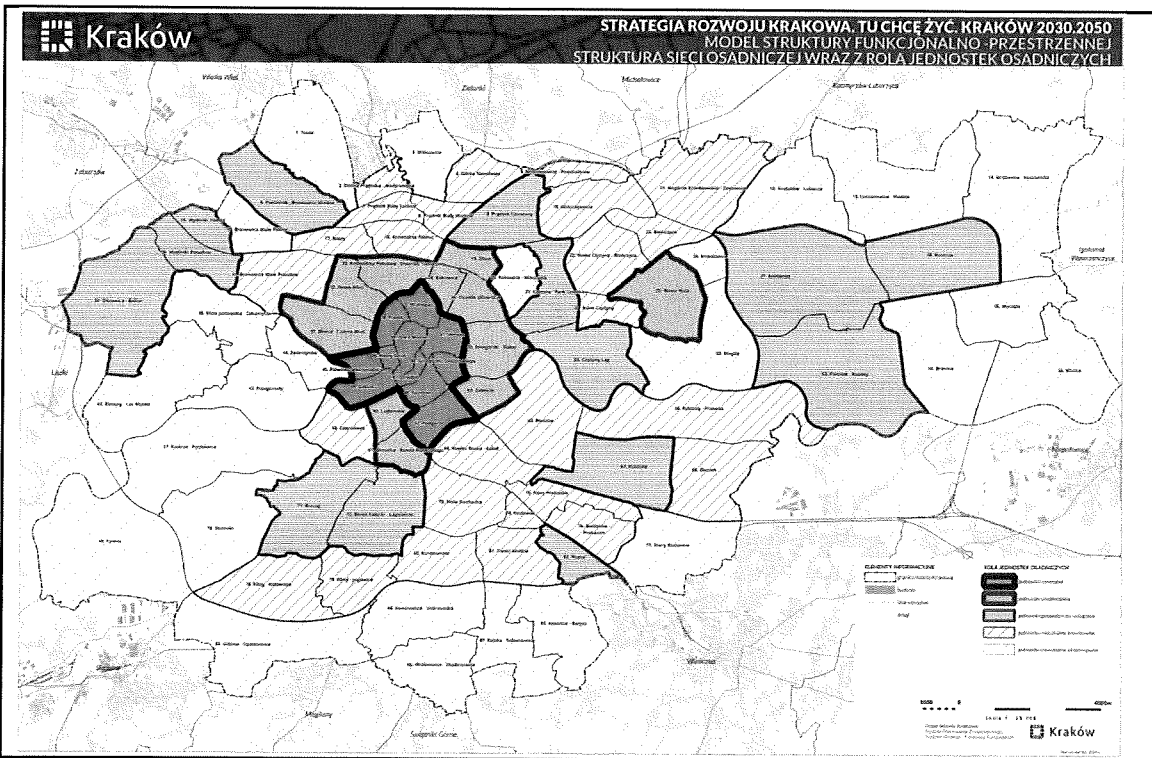
Przypisanie jednostkom osadniczym jednoznacznej roli w strukturze miasta jest procesem złożonym, co wynika z wielofunkcyjnego charakteru wielu obszarów (nakładanie się funkcji mieszkaniowych, usługowych/gospodarczych, biurowych, rekreacyjnych i turystycznych), ich dynamiczną ewolucję w czasie oraz niedopasowanie granic administracyjnych do rzeczywistych stref funkcjonalnych i społecznie odczuwanych sąsiedztw. Dodatkowym utrudnieniem są możliwe rozbieżności pomiędzy perspektywą ekspercką - a postrzeganiem danego obszaru

przez mieszkańców, przedsiębiorców czy użytkowników zewnętrznych oraz brak jednoznacznych, powszechnie akceptowanych i łatwo mierzalnych kryteriów wyznaczania dominujących ról, a także nakładanie się funkcji lokalnych i ponadlokalnych/metropolitalnych. Mając na względzie powyższe, uwzględniając funkcje faktycznie pełnione oraz funkcje pożądane i projektowane w Strategii, jednostki osadnicze dzieli się na pięć grup przypisując im zróżnicowane role dla funkcjonowania miasta:

- 11 Jednostek Centralnych, zajmujących sumarycznie **968 ha**, co stanowi **3%** powierzchni miasta.
- 11 Jednostek Śródmiejskich, zajmujących sumarycznie **2 024 ha**, co stanowi **6%** powierzchni miasta.
- 14 Jednostek Gospodarczo-Uługowych, zajmujących sumarycznie **7 1125 ha**, co stanowi **22%** powierzchni miasta.
- 26 Jednostek Mieszkalnych intensywnych, zajmujących sumarycznie **8 054 ha**, co stanowi **24%** powierzchni miasta.
- 25 Jednostek Mieszkalnych Ekstensywnych, zajmujących sumarycznie **14 514 ha**, co stanowi **44%** powierzchni miasta.

Granice i rozmieszczenie jednostek zobrażowano na poniższym rysunku oraz szczegółowo mapie 1D, zamieszczonej w Tomie II oraz dostępnej pod linkiem:

https://planowanie.um.krakow.pl/STRATEGIA/POLITYKA_PRZESTRZENNA_TOM_II

Rycina 7. Jednostki osadnicze w podziale na 5 ról. Źródło: Opracowanie własne UMK

Poniżej przedstawiono lokalizację jednostek osadniczych, podstawowe dane o ich strukturze i przyszłym charakterze, wynikającym z przypisanej roli. Każda z wyznaczonych jednostek posiada lub powinna docelowo posiadać co najmniej jedno lokalne centrum, którego rangę należy wzmacniać lub które wyznaczyć należy w ramach dalszego rozwoju.

Jednostki Centralne

Jednostki te, zlokalizowane w ścisłym historycznym centrum miasta, charakteryzują się wysoką intensywnością zabudowy. W strukturze zabudowy przeważają historyczne kwartały kamienic z usługami w parterach i funkcją mieszkaniową lub biurową na wyższych kondygnacjach, uzupełniane obiektami wielofunkcyjnymi (mixed-use), o wysokim standardzie przestrzeni publicznych i dobrym powiązaniu z siecią transportu zbiorowego.

Dominujące funkcje: usługi (publiczne i komercyjne), administracyjne, kulturalne i turystyczne oraz zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna.

Układ przestrzeni publicznych opiera się na gęstej sieci ulic, placów i ciągów pieszych o wysokiej jakości urbanistycznej, sprzyjającej ruchowi pieszemu i rowerowemu oraz integracji społecznej, z czytelną ekspozycją dziedzictwa kulturowego.

Jednostki te pełnią funkcję kluczowych węzłów przesiadkowych i centrów aktywności metropolitalnej i ponadlokalnej, stanowiąc najważniejsze miejsce koncentracji życia miejskiego. Wyzwaniem dla tych jednostek jest zrównoważenie presji komercjalizacji, turystyfikacji i wzrostu natężenia ruchu w kontekście zapewnienia potrzeb mieszkańców, użytkowników codziennych i odwiedzających. Utrzymuje się oraz wzmacnia funkcję mieszkaniową w ramach działań rewitalizacyjnych.

Tabela 2. Jednostki Centralne

	Numer i nazwa jednostki	Powierzchnia (ha)	Udział w powierzchni miasta
1	37. Piasek	86	0,3%
2	38. Kleparz	97	0,3%
3	39. Stare Miasto	93	0,3%
4	40. Wesoła	105	0,3%
5	44. Półwieś Zwierzynieckie	75	0,2%
6	45. Nowy Świat	32	0,1%
7	46. Stradom	36	0,1%
8	47. Kazimierz	97	0,3%
9	48. Grzegórzki Daszyńskiego	59	0,2%
10	58. Dębniki	116	0,4%
11	61. Podgórze	172	0,5%
	Suma	968	3,0%

Jednostki Śródmiejskie

Jednostki te, zlokalizowane wokół jednostek centralnych oraz w historycznym układzie urbanistycznym Nowej Huty, charakteryzują się wysoką intensywnością zabudowy. W strukturze zabudowy występują historyczne kwartały kamienic o parterach usługowych i wyższych kondygnacjach mieszkaniowych lub biurowych, układy osiedli bloków mieszkalnych wielorodzinnych, niewielkie układy zabudowy willowej, uzupełniane obiektami wielofunkcyjnymi (mixed-use), o wysokim standardzie przestrzeni publicznych i dobrym powiązaniu z siecią transportu zbiorowego.

Dominujące funkcje: tereny mieszkalne wielorodzinne, usługowe (publiczne i komercyjne), administracyjne, kulturalne i turystyczne.

Układ przestrzeni publicznych opiera się na gęstej sieci ulic, placów i ciągów pieszych o wysokiej jakości urbanistycznej, sprzyjającej ruchowi pieszemu i rowerowemu oraz integracji społecznej, z czytelną ekspozycją dziedzictwa kulturowego.

Jednostki te pełnią funkcję węzłów przesiadkowych i centrów aktywności metropolitalnej/ponadlokalnej, stanowiąc kluczowe miejsce koncentracji życia miejskiego.

Wyzwaniem dla tych jednostek jest przyszłe zrównoważenie presji komercjalizacji, turystyfikacji i wzrostu natężenia ruchu w kontekście zapewnienia potrzeb mieszkańców, użytkowników codziennych. Utrzymuje się oraz wzmacnia funkcję mieszkaniową w ramach działań rewitalizacyjnych.

Tabela 3. Jednostki Śródmiejskie

	Numer i nazwa jednostki	Powierzchnia (ha)	Udział w powierzchni miasta
1	24. Nowa Huta	331	1,0%
2	18. Olsza	117	0,4%
3	31. Nowa Wieś	188	0,6%
4	32. Krowodrza Południe - Dworzec Towarowy	176	0,5%
5	33. Rakowice	95	0,3%
6	34. Osiedle Oficerskie	157	0,5%
7	36. Błonia – Czarna Wieś	277	0,8%
8	49. Grzegórski Dąbie	241	0,7%
9	59. Ludwinów	116	0,4%
10	60. Bonarka – Rondo Matecznego	127	0,4%
11	62. Zabłocie	169	0,5%
	Suma	1 994	6,1%

Jednostki Gospodarczo-Uługowe

Jednostki te, zlokalizowane równomiernie w strukturze miasta: w rejonie Balic, Bronowic, Ruczaju/Łagiewnik, Rybitw, Rżaki, Czyżyn oraz Kombinatoru w Nowej Hucie, charakteryzują się średnią intensywnością zabudowy. W strukturze zabudowy występują duże kompleksy usługowe i gospodarcze, osiedla bloków mieszkalnych wielorodzinnych, układy zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, w tym willowej, uzupełniane obiektami wielofunkcyjnymi (mixed-use).

Dominujące funkcje: tereny usługowe (publiczne i komercyjne), administracyjne, kulturalne i turystyczne. W obszarach tych występują kampusy naukowe, znajdują się obszary gospodarcze i rozwija się przemysł high-tech.

Układ przestrzeni publicznych opiera się na sieci ulic (w tym obwodnic), placów i ciągów pieszych o wysokiej jakości urbanistycznej, sprzyjającej ruchowi pieszemu i rowerowemu oraz integracji społecznej, z komfortowymi powiązaniem z innymi jednostkami osadniczymi.

W Jednostkach tych znajdują się węzły przesiadkowe i centra aktywności ponadlokalnej i lokalnej, stanowiąc ważne miejsce koncentracji życia miejskiego.

Wyzwaniem dla tych jednostek jest przyszłe zrównoważenie potrzeb komercyjnych i gospodarczych z łatwym dostępem do miejsc pracy dla mieszkańców Krakowa i Metropolii, a także zmiana postrzegania nowoczesnego przemysłu miejskiego jako jeden z podstawowych elementów środowiska zamieszkania, a także zwiększenie jakości przestrzeni publicznych i lepsze powiązanie z siecią transportu zbiorowego – zgodnie z ideą New Industrial Urbanism.

Tabela 4. Jednostki Gospodarczo-Uługowe

	Numer i nazwa jednostki	Powierzchnia (ha)	Udział w powierzchni miasta
1	6. Pasternik - Bronowice Wielkie	465	1,4%
2	9. Prądnik Czerwony	354	1,1%

3	20. Czyżyny - Park Lotników	308	0,9%
4	26. Kombinat	1087	3,3%
5	27. Ruszcza	637	1,9%
6	28. Olszanica - Balice	803	2,5%
7	29. Mydlniki	376	1,1%
8	50. Czyżyny Łęg	488	1,5%
9	52. Pleszów - Kujawy	1037	3,2%
10	66. Rybitwy	522	1,6%
11	70. Ruczaj	538	1,6%
12	71. Borek Fatęcki - Łagiewniki	477	1,5%
13	81. Rząka	164	0,5%
	Suma	7 256	22,2%

Jednostki Mieszkalne Intensywne

Jednostki te, zlokalizowane wokół jednostek śródmiejskich oraz gospodarczo-usługowych tworzących zwartą strukturę funkcjonalno-przestrzenną miasta, charakteryzują się średnią intensywnością zabudowy. W strukturze zabudowy występują zespoły zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej w układzie osiedlowym, uzupełniane intensyfikującą się zabudową jednorodzinną oraz kompleksami handlowymi, usługowymi i gospodarczymi, a także obiektami wielofunkcyjnymi (mixed-use).

Dominujące funkcje: tereny mieszkaniowe wielorodzinne, usługowych (publiczne i komercyjne), administracyjnych, kulturalnych.

Układ przestrzeni publicznych opiera się na sieci przestrzeni zieleni osiedlowych oraz ulic (w tym obwodnic), niewielkich placów i ciągów pieszych o poprawnej jakości urbanistycznej, sprzyjającej ruchowi pieszemu i rowerowemu oraz integracji społecznej, z czytelnymi powiązaniem z innymi jednostkami osadniczymi.

W Jednostkach tych znajdują się węzły przesiadkowe i w każdej z nich należy wzmacniać lub wykształcić lokalne centra aktywności lokalnej, stanowiące ważne miejsce koncentracji życia mieszkańców – budujące poczucie tożsamości sąsiedzkiej i osiedlowej.

Wyzwaniem dla tych jednostek jest uzupełnienie ich programu funkcjonalnego, tak aby budować miasto bliskie. Należy wykształcać powiązania komunikacyjne z miejscami pracy i terenami zieleni oraz redukować użycia samochodów na rzecz transportu publicznego. Należy zadbać, aby nie ubywało stałych mieszkańców, co pozwala utrzymywać i budować relacje społeczne i sąsiedzkie.

Tabela 5. Jednostki Mieszkalne Intensywne

	Numer i nazwa jednostki	Powierzchnia (ha)	Udział w powierzchni miasta
1	2. Dolina Prądnika - Wolbromska	107	0,3%
2	4. Górka Narodowa	224	0,7%
3	5. Mistrzejowice - Powstańców	130	0,4%
4	7. Prądnik Biały Zachód	134	0,4%
5	8. Prądnik Biały Wschód	124	0,4%
6	10. Mistrzejowice	369	1,1%
7	11. Wzgórza Krzesławickie - Zesławice	646	2,0%
8	17. Azory	158	0,5%
9	18. Krowodrza Północ	188	0,6%

10	22. Nowe Czyżyny - Bieńczyce	343	1,0%
11	23. Bieńczyce	185	0,6%
12	24. Stare Czyżyny	139	0,4%
13	31. Bronowice Małe Południe	367	1,1%
14	58. Zakrzówek	270	0,8%
15	64. Kopiec Kraka - Kabel	333	1,0%
16	65. Płaszów	546	1,7%
17	66. Rybitwy - Przewóz	835	2,6%
18	68. Złocię	480	1,5%
19	73. Wola Duchacka	360	1,1%
20	74. Kozłówek	74	0,2%
21	75. Stary Prokocim	214	0,7%
22	76. Bieżanów - Prokocim	242	0,7%
23	78. Kliny - Kobierzyn	487	1,5%
24	79. Kliny - Jugowice	299	0,9%
25	80. Kurdwanów	320	1,0%
26	81. Piaski Wielkie	318	1,0%
	Suma	7 892	24,1%

Jednostki Mieszkalne Ekstensywne

Jednostki te, zlokalizowane wokół Jednostek Mieszkalnych Intensywnych przy granicach zewnętrznych gminy, charakteryzują się niską intensywnością zabudowy. W strukturze zabudowy występują układy zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej uzupełniane o niewielkie zespoły handlowe, usługowe i gospodarcze, a także obiekty wielofunkcyjne (mixed-use).

Dominujące funkcje: tereny mieszkaniowe jednorodzinne, usługowe, uzupełniane o tereny gospodarcze oraz usługi publiczne i komercyjne.

Układ przestrzeni publicznych opiera się na sieci lokalnych ulic, niewielkich placów przed obiektami usług publicznych (szkoły, domy kultury, remizy, sklepy) i ciągów pieszych. Należy dążyć do zwiększenia ich jakości urbanistycznej, rozwiązań sprzyjających ruchowi pieszemu i rowerowemu oraz integracji społecznej realizacji powiązań z innymi jednostkami osadniczymi. W jednostkach tych należy rozwijać bądź wytworzyć lokalne centra aktywności, stanowiące miejsca koncentracji życia mieszkańców – budujące poczucie tożsamości sąsiedzkiej i osiedlowej.

Wyzwaniem dla tych jednostek jest Inteligentny rozwój przestrzenny, a w szczególności uzupełnienie ich programu funkcjonalnego, tak aby budować miasto bliskie. Istotne jest również powiązanie jednostek z miejscami pracy i terenami zieleni oraz redukcja użycia samochodów na rzecz transportu publicznego. Kluczowe jest przeciwdziałanie presji intensyfikacji zabudowy.

Tabela 6. Jednostki Mieszkalne Ekstensywne	Numer i nazwa jednostki	Powierzchnia (ha)	Udział w powierzchni miasta
1	1. Tonie	598	1,8%
2	3. Witkowice	338	1,0%
3	12. Grębałów – Lubocza	586	1,8%
4	13. Łuczanowice – Wadów	935	2,9%
5	14. Wróżeńice – Kościelniki	1 078	3,3%
6	15. Bronowice Małe Północ	212	0,6%
7	19. Rakowice – Wieczysta	200	0,6%

8	25. Krzesławice	137	0,4%
9	35. Wola Justowska – Zakamycze	443	1,4%
10	41. Bielany – Las Wolski	764	2,3%
11	42. Przegorzały	481	1,5%
12	43. Zwierzyniec	226	0,7%
13	51. Mogiła	719	2,2%
14	53. Branice	712	2,2%
15	54. Wyciąże	467	1,4%
16	55. Wolica	766	2,3%
17	56. Kostrze – Pychowice	930	2,8%
18	68. Tyniec	1118	3,4%
19	69. Skotniki	713	2,2%
20	76. Stary Bieżanów	556	1,7%
21	82. Siedzina – Opatkowie	790	2,4%
22	83. Swoszowice – Uzdrowisko	521	1,6%
23	84. Kosocice – Barycz	457	1,4%
24	85. Wróblowice – Zbydniowice	406	1,2%
25	86. Rajsco – Soboniowice	417	1,3%
	Suma	1 4570	44,6%

Hierarchia jednostek osadniczych Krakowa

Istotnym elementem organizacji przestrzeni Krakowa w ramach modelu jest określenie hierarchii jednostek. Na podstawie przeprowadzonych analiz układu i przyjętych podziałów przestrzeni miasta, hierarchizacji jednostek można dokonać na podstawie przypisanych im ról, lub też ze względu na charakter i tożsamość każdej z 87 jednostek.

Ułożenie jednostek w hierarchii uwzględniającej role (centralne, śródmiejskie, gospodarczo-usługowe, mieszkalne intensywne i mieszkalne ekstensywne) jest trudne, ponieważ każda z tych kategorii pełni odmienną, ale komplementarną funkcję w systemie miasta. Ich znaczenie zależy od przyjętych kryteriów (np. liczby miejsc pracy, gęstości zaludnienia, dostępności usług oraz rangi tych usług, lokalizacji w systemie transportowym, wartości dziedzictwa). Jednostki centralne i śródmiejskie mają kluczowe znaczenie dla tożsamości, obsługi całego miasta i obszaru metropolitalnego, natomiast jednostki gospodarczo-usługowe są niezbędne dla jego rozwoju ekonomicznego, a jednostki mieszkalne – zarówno intensywne, jak i ekstensywne – zapewniają zróżnicowane warunki zamieszkania i jakości życia. W praktyce role te częściowo się przenikają (np. funkcje mieszkaniowe w centrum, usługi w jednostkach mieszkaniowych), zmieniają się w czasie wraz z procesami rewitalizacji, suburbanizacji i zmian rynku. Mając powyższe na uwadze w Strategii określa się również ułożenie jednostek na podstawie tożsamości i morfologii poszczególnych jednostek.

Miasto Kraków posiada jedno zdefiniowane urbanistycznie centrum o niezaprzeczalnej pozycji tj. Stare Miasto – jednostka Stare Miasto wraz z wszystkimi Jednostkami centralnymi oraz Jednostkami śródmiejskimi, które są znane i rozpoznawalne w skali ogólnopolskiej i światowej. W tym rejonie mieszczą się również siedziby uczelni: Uniwersytetu Jagiellońskiego, Akademii Górniczo-Hutniczej, Uniwersytetu Ekonomicznego, Politechniki Krakowskiej i in. Jest to zdecydowanie najważniejszy obszar w hierarchii modelu – określony jako **poziom I**.

Kolejnym obszarem wyraźnie zdefiniowanym pod względem morfologii i rozpoznawalnym w szerszym kontekście jest jednostka mieszkalna intensywna Nowej Huty z Placem Centralnym im. Ronalda Regana (zakwalifikowana jako jednostka śródmiejska) oraz jednostki gospodarczo-

usługowe z nią związane tj. Kombinat, Pleszów-Kujawy oraz Ruszcza. Jest to drugi najważniejszy obszar w hierarchii modelu – określony jako **poziom II**.

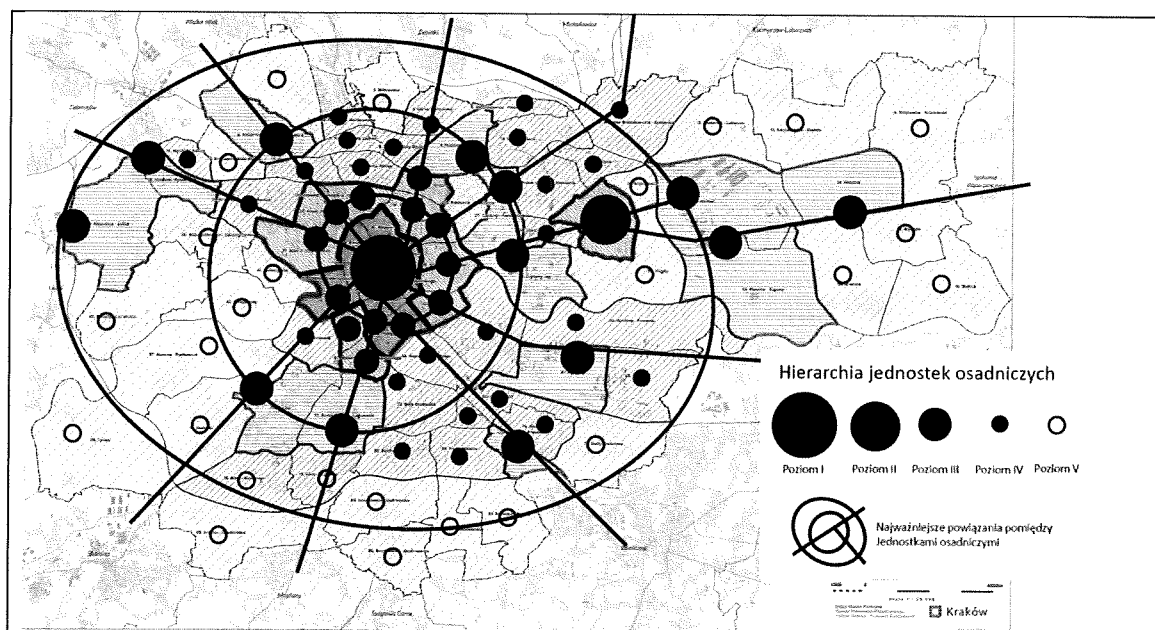
Dla funkcjonowania, a przede wszystkim rozwoju gospodarczego Krakowa istotne są również jednostki o charakterze gospodarczo-usługowym tworzące **poziom III** w hierarchicznej strukturze funkcjonowania miasta. To w tych jednostkach zlokalizowane są kluczowe obszary rozwoju gospodarczego powiązane z obszarami handlu wielkopowierzchniowego czy obszarami rozwoju nauki. Są to obszary takie jak:

- Kombinat, Pleszów-Kujawy oraz Ruszcza – tzw. Nowa Huta Przyszłości.
- Olszanica-Balice, Mydlniki Północ, Mydlniki Południe – otoczenie portu lotniczego w Balicach, z kampusami naukowymi Akademii Górniczo-Hutniczej i Uniwersytetu Rolniczego w rejonie Bronowic.
- Ruczaj, Borek Fałęcki-Łagiewniki Rejon ul. Zawilej (obszar rozwijający się w kierunku Skawiny) z III kampusem Uniwersytetu Jagiellońskiego na Ruczaju.
- Rybitwy (obszar rozwijający się w kierunku Wieliczki i Niepołomic) z IV kampusem Uniwersytetu Jagiellońskiego w rejonie Prokocimia.
- Prądnik-Czerwony, Czyżyny-Park Lotników, Czyżyny-Łęg – z kampusami Akademii Kultury Fizycznej i Politechniki Krakowskiej.

Codzienne życie i funkcjonowanie 60% mieszkańców Krakowa odbywa się w jednostkach mieszkalnych intensywnych, które umieszcza się na poziomie 4 w hierarchii jednostek osadniczych.

Jednostki mieszkalne ekstensywne zamieszkałe przez około 20% mieszkańców Krakowa, pełniące w dużym zakresie (w porównaniu do pozostałych jednostek) funkcje przyrodnicze klasyfikuje się jako 5 w hierarchii jednostek osadniczych.

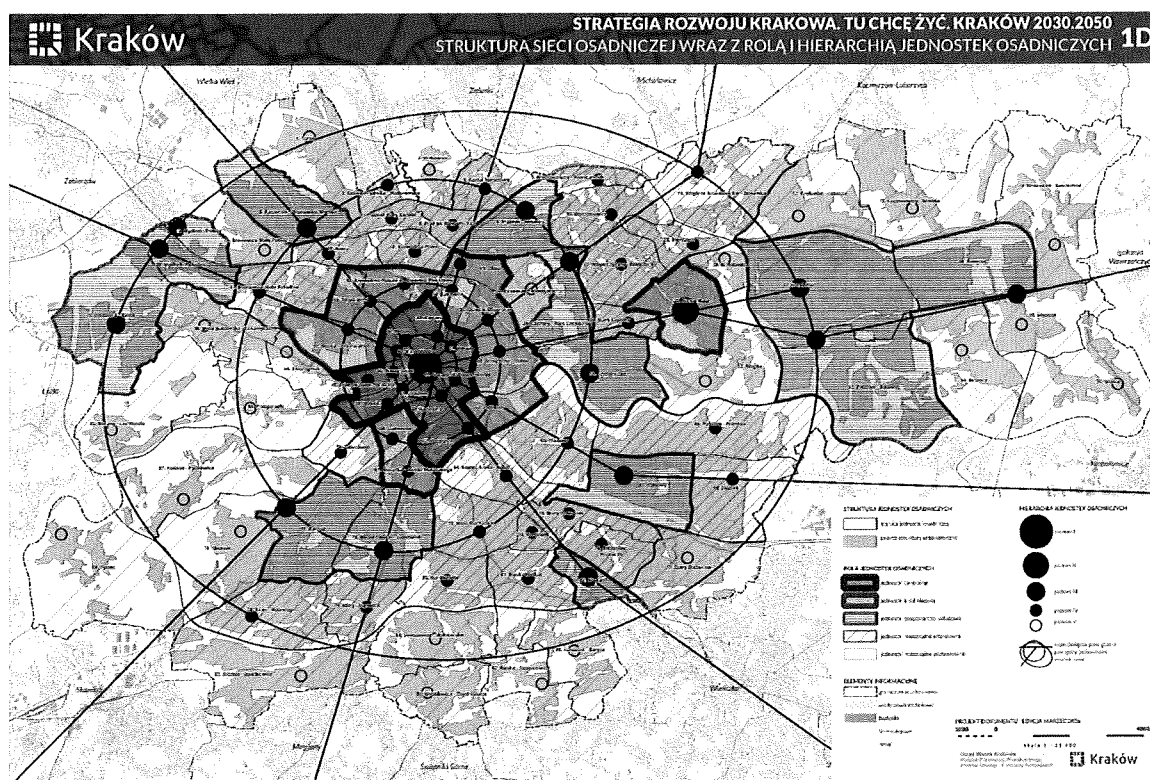
Hierarchię i strukturę jednostek osadniczych zobrazowano na Rycinie nr 8. Hierarchiczne centra mają charakter schematyczny i nie zawsze odnoszą się do jednego, konkretnego miejsca w przestrzeni Krakowa, jakkolwiek w uzasadnionych przypadkach mogą wskazywać miejsca o szczególnym znaczeniu dla danej jednostki (plac, centrum handlowe etc.).

Rycina 8. Hierarchia jednostek osadniczych Krakowa. Źródło: Opracowanie własne UMK

Na rycinie zobrazowano również najważniejsze relacje pomiędzy jednostkami, które układają się w sposób koncentryczno-promienisty w strukturze miasta. Wyróżnia się dziewięć osi rozchodzących się od centrum w kierunkach: Katowic, Zabierzowa, Miechowa, Proszowic, Sandomierza, Niepołomic, Wieliczki (Tarnowa), Zakopanego oraz Skawiny. Ponadto układ koncentrycznie spinają trzy obwodnice (nie oznacza się obwodnicy historycznej – Plant). W Strategii wskazano najważniejsze powiązania, przy założeniu dalszego wzmacniania relacji łączących centra poszczególnych jednostek osadniczych.

Poniżej zaprezentowano Rycinę obrazującą Strukturę sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych, a mapa wielkoformatowa w skali 1:25 000, o tożsamym tytule (z rozszerzeniem 1D), zawierająca wszystkie wymagane ustawą o samorządzie gminnym elementy, omówione w przedmiotowym rozdziale, została zamieszczona jako załącznik:
https://planowanie.um.krakow.pl/STRATEGIA/POLITYKA_PRZESTRZENNA_TOM_II

Rycina 9. Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych. Źródło: Opracowanie własne UMK

System powiązań przyrodniczych

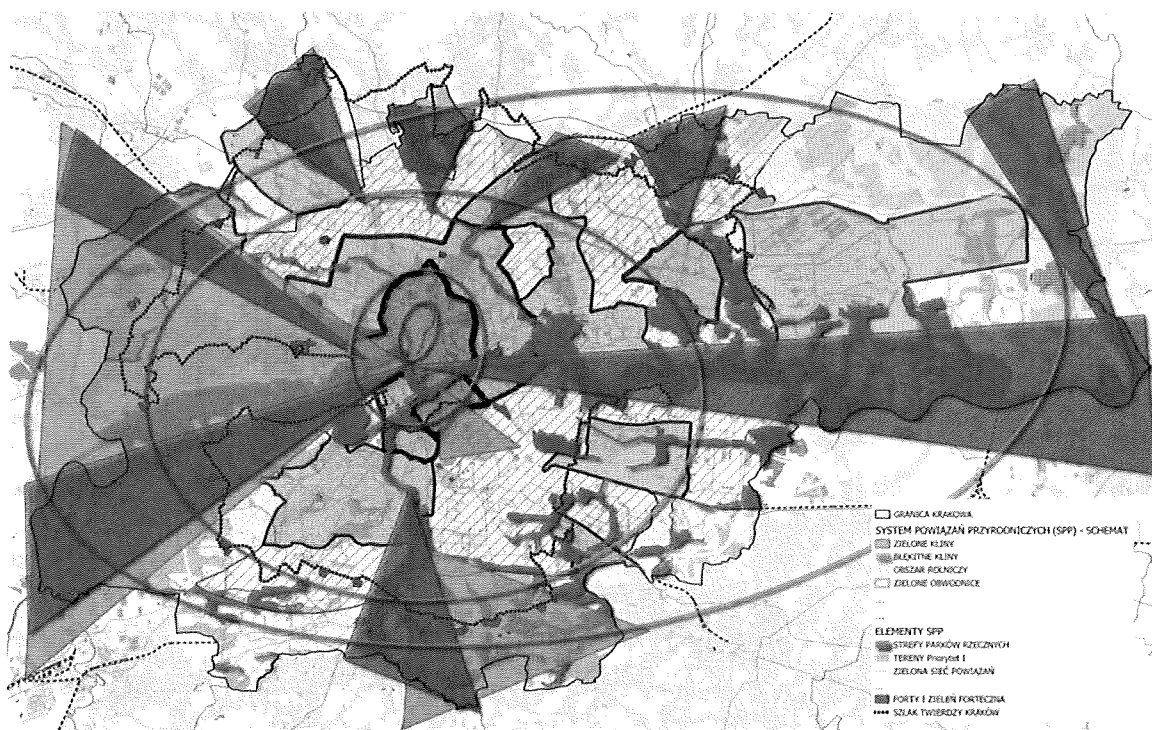
System Powiązań Przyrodniczych (SPP) to zasób istniejących terenów przyrodniczych Krakowa wraz z nowymi obszarami wskazanymi do ochrony i rozwoju. Ciągłość ekologiczną i spójność funkcjonowania całości zapewnić ma wskazana Zielona Sieć Powiązań.

W schematycznym ujęciu określony System Powiązań Przyrodniczych (SPP) ma budowę klinowo – sieciową, złożoną z następujących podstawowych elementów:

- Zielone Kliny, w tym największy Zachodni Zielony Klin - obejmujący Bielańsko-Tyniecki Park Krajobrazowy i Łąki Nadwiślańskie, a także Klin Południowy, Klin Krzemionek;
- Błękitne Kliny – Dolina Wisły oraz parki rzeczne największych dopływów Wisły;
- Rolniczy Obszar Wschodni;
- system wiążący: Zielona Sieć Powiązań, w tym element główny w postaci Zielonych Obwodnic Krakowa oraz Szlak Twierdzy Kraków łączący tereny zieleni fortecznej.

Obszary pomiędzy głównymi elementami zobrazowanymi wyżej uzupełniają tereny w mniejszych płatach zintegrowane z całością systemu siecią powiązań wyznaczonych w modelu F-P SPP.

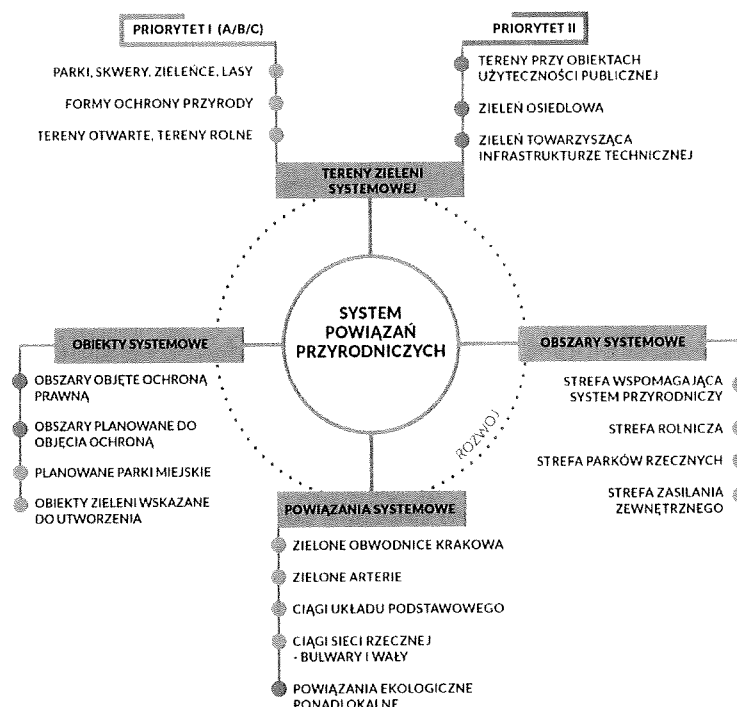
Zielone i Błękitne Kliny, pasma parków tworzą podstawowy trzon SPP – są to rejony największej koncentracji terenów zieleni, wód i lasów a także pól i nieużytków określanych dalej terenami systemowymi Priorytetu I, wskazanych do ochrony i kształtowania ze wsparciem w postaci wyznaczonych w SPP stref Strefy Wspomagania Przyrodniczego i Strefy Parków Rzecznych (nazwanych dalej obszarami systemowymi).

Rycina 10. Model Systemu Powiązań Przyrodniczych na tle podstawowych jednostek osadniczych – schemat. Źródło: Opracowanie własne UMK

Szczegółowa budowa Systemu Powiązań Przyrodniczych (SPP), opiera się na elementach składowych, usystematyzowanych w czterech podstawowych grupach:

- Tereny zieleni systemowej.
- Obiekty systemowe.
- Obszary systemowe.
- Powiązania systemowe.

Rycina 11. Elementy Systemu Powiązań Przyrodniczych.

SPP to kluczowy element infrastruktury miasta, który świadczy różnorodne usługi ekosystemowe, w tym pełni funkcje przyrodnicze, ekologiczne i krajobrazowe m.in. takie jak ochrona i wsparcie bioróżnorodności, retencja wody, poprawa jakości powietrza, wspieranie odporności miasta na zmiany klimatu oraz wpływa bezpośrednio na zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców.

Tereny zieleni systemowej

Tereny zieleni systemowej dzieli się na Priorytet I i Priorytet II uwzględniając ich rolę ekologiczną, społeczną i przestrzenną w strukturze miasta. Podział stanowi ponadto podstawę dla sformułowania ustaleń i rekomendacji oraz kierunkową wytyczną dla aktualizacji polityk i programów w zakresie zarządzania zielenią miejską, adaptacji miasta do zmian klimatu, w tym wskazania obszarów dla poprawy retencji wód opadowych (patrz rozdział: *Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej*).

Priorytet I – to tereny zieleni o podstawowym znaczeniu dla systemu przyrodniczego miasta. Do tej grupy zalicza się obszary o kluczowym znaczeniu dla zachowania ciągłości ekologicznej, funkcji retencyjnych, przewietrzania, ochrony walorów przyrodniczych, bioróżnorodności oraz

dostępności rekreacyjnej i społecznej. Są to zarówno tereny o wysokiej wartości przyrodniczej, jak i te o dużym potencjale społecznym i krajobrazowym. W skład tej grupy wchodzi m.in.:

- **Tereny zieleni publicznej** – istniejące i planowane publiczne tereny zieleni, które obejmują obecne tereny zieleni urządzonej lub stanowią rezerwę terenową jako przyszłe tereny zieleni publicznej. Obecne lub docelowe zagospodarowanie obejmuje różnorodne formy zieleni urządzonej, w tym parki, parki kieszonkowe, skwery, zieleńce, zieleń forteczną, zieleń kopców, błonia (tj. murawy do swobodnego wykorzystania przez mieszkańców, na których dopuszcza się rekreację bierną i czynną, organizację imprez miejskich itp.).
- **Obszary ochrony zasobu zieleni o wiodących walorach przyrodniczo-krajobrazowych, w tym istniejące i planowane tereny zieleni o charakterze naturalnym:**
 - Tereny wzdłuż rzek pełniące funkcje przyrodnicze jako główny szkielet systemu powiązań przyrodniczych miasta. Tereny te mają także szczególne znaczenie dla rekreacji, a docelowo tworzyć będą trzon sieci rekreacyjnej, dzięki ciągom pieszym i rowerowym wzdłuż rzek (w ramach parków rzecznych);
 - Lasy – istniejące oraz planowane - obszary wskazane w Powiatowym Programie Zwiększania Lesistości na lata 2018-2040;
 - Obszary objęte formami ochrony przyrody: parki krajobrazowe, obszary Natura 2000, użytki ekologiczne i rezerваты przyrody oraz wskazane do objęcia formami ochrony przyrody, obszary częściowo urządzone o charakterze półnaturalnym. Tereny te łączą funkcję ochrony różnorodności biologicznej i ciągłości powiązań przyrodniczych oraz eksponowania walorów krajobrazowych z tworzeniem warunków dla rekreacji i edukacji ekologicznej;
 - Wody powierzchniowe (rzeki, stawy, zalewy, zbiorniki retencyjne z otoczeniem biologicznie czynnym).
- **Tereny różnorodnej zieleni, które tworzą i wspierają system przyrodniczy miasta, lecz zasadniczo nie należą do istniejących ani planowanych terenów zieleni publicznej:**
 - Tereny otwarte i tereny rolne – obszary łąk, nieużytków, pastwisk, tereny upraw rolnych, otwarte obszary zadrzewione niestanowiące lasu, obudowa biologiczna cieków i zbiorników wodnych, zieleń izolacyjna. Tereny te pełnią ważną rolę w zachowaniu ciągłości systemu przyrodniczego. Wśród obszarów tych znajdują się tereny o wysokich wartościach przyrodniczych. Tereny te mają istotne znaczenie dla ochrony przeciwpowodziowej z uwagi na właściwości retencyjne, a w dolinach rzecznych stanowią naturalny bufor pozwalający na czasowe wezbrania i gromadzenie wód, a tym samym obniżenie zagrożenia powodzią na terenach zabudowanych. Tereny rolne w miastach, mimo że nie stanowią terenów zieleni publicznej w tradycyjnym rozumieniu, są jednak istotnym elementem zielonej infrastruktury, pełniącym funkcje przyrodnicze, wpływającym na bioróżnorodność, a także mają wpływ na walory krajobrazowe terenu. Są też istotnym elementem niezbędnym do budowy niezależności żywnościowej miasta. Tereny rolne, charakteryzujące się szczególnymi walorami (wysoka klasa bonitacyjna gleby, wartości przyrodnicze – występowanie gatunków chronionych w tym chomika europejskiego), stanowią element sieci ekologicznej;
 - Tereny obiektów sportowych istniejących lub planowanych;
 - Ogrody działkowe o uregulowanym stanie prawnym – Rodzinne Ogrody Działkowe, pozostałe ogrody na działkach w zarządzie PZD, ogrody działkowe Stowarzyszeń Ogrodowych, Ogrody na działkach gminnych i Skarbu Państwa oddane w zarząd, dzierżawę lub użytkowanie wieczyste PZD;
 - Ogrody i zieleń urządzona przy obiektach sakralnych lub zabytkowych, w szczególności uwzględnione w obowiązujących planach miejscowych lub wskazane do uwzględnienia w dokumentach kierunkowych;

- Cmentarze – istniejące i planowane;
- Pozostałe tereny zieleni ekosystemowej w sposób istotny uzupełniające i integrujące elementy zdefiniowane.

Granice obszaru Priorytetu I należy traktować jako nieprzekraczalne dla wyznaczania terenów inwestycyjnych w APP, z wyłączeniem przypadków dopuszczonych w dokumencie SRK2030.2050.

Priorytet II – tereny zieleni o funkcji uzupełniającej i wspierającej

To istotne tereny zieleni tworzące i wspierające system przyrodniczy miasta, nie stanowiące istniejących i planowanych terenów zieleni publicznej, o częściowo ograniczonej dostępności publicznej w tym m.in.: zielen towarzysząca obiektom użyteczności publicznej, np.: ogrody i parki przyszpitalne, klasztorne i kościelne (nie wskazane w Priorytecie I), tereny kampusów, ogrody przyszkolne i przedszkolne, ogrody muzealne, zielen osiedlowa, parki prywatne, zielen nieurządzona nieujęta w priorytecie I, zielen izolacyjna. Są istotne dla zachowania ciągłości funkcjonalnej systemu – wspierają funkcjonowanie systemu przyrodniczego, poprawiają warunki mikroklimatyczne, zwiększają powierzchnię biologicznie czynną i podnoszą jakość życia mieszkańców. W skład tej grupy wchodzi m.in.:

- Zielen osiedlowa (trawniki, skwery lokalne).
- Zielen wokół obiektów użyteczności publicznej (szkoły, przedszkola, urzędy).
- Zielen przy obiektach sakralnych.
- Tereny towarzyszące infrastrukturze technicznej z istotnym udziałem zieleni (np. stacje transformatorowe, obiekty hydrotechniczne w tym suche zbiorniki retencyjne).

Obszary systemowe

Strefa wspomagania systemu przyrodniczego

Wyznacza się *strefę wspomagania systemu przyrodniczego*, w obrębie której sposób zagospodarowania wskazuje się podporządkowaniu ochronie wartości i zasobów przyrodniczych. Strefę wyznacza się zarówno dla terenów predysponowanych do pełnienia funkcji przyrodniczych ujętych w Priorytecie I i II, jak i dla terenów zabudowanych, ale mających istotne znaczenie dla integralności funkcjonowania systemu.

Strefa parków rzecznych

Strefę parków rzecznych wyznacza się wzdłuż i w otoczeniu cieków na terenach o dominującej funkcji przyrodniczej, rekreacyjnej i krajobrazowej. Obejmuje ona tereny parków rzecznych wraz ze strefą buforową, w skład której wchodzi sąsiadujące z parkami rzeczными obszary o funkcji rekreacyjnej, przyrodniczej czy stanowiące zaplecze terenowe do kontrolowanego rozlewania i meandrowania rzek.

Parki rzeczne odgrywają w Krakowie kluczową rolę w zrównoważonym rozwoju miasta, łącząc funkcje przyrodnicze, społeczne, kompozycyjne i urbanistyczne, które są podstawowym elementem budowania spójnej, czytelnej i unikatowej struktury przestrzennej miasta. Do głównych parków rzecznych należą Park Rzeki Wisły, a także Park Rieczny Prądnika, Park Rieczny Rudawy, Park Rieczny Dłubni z Baranówką oraz Park Rieczny Wilgi. Parki rzeczne wraz ze strefą tworzą naturalne korytarze ekologiczne, wspierając bioróżnorodność i umożliwiając migrację gatunków. Ich rola klimatyczna obejmuje retencję wody, ograniczanie zjawiska miejskiej wyspy ciepła oraz poprawę jakości powietrza i mikroklimatu. Chronią również przed skutkami ekstremalnych zjawisk pogodowych, takich jak intensywne opady czy powódzie, stanowiąc strategiczny element adaptacji miasta do zmian klimatu.

Strefa produkcji rolniczej

W Systemie Powiązań Przyrodniczych wyznacza się strefę produkcji rolniczej, obejmującą grunty o najwyższych klasach bonitacyjnych gleb, które charakteryzują się wysoką przydatnością rolniczą oraz dużym potencjałem produkcyjnym. Mimo narastającej presji inwestycyjnej, tereny te posiadają unikalne walory glebowe, które uzasadniają ich szczególną ochronę i utrzymanie w użytkowaniu rolniczym.

Za utrzymaniem rolniczej przestrzeni produkcyjnej i działalności rolniczej w granicach miasta i na terenie metropolii przemawia bezpieczeństwo żywnościowe mieszkańców. Kontynuacja i wspieranie funkcji rolniczej w Mieście jest z tego powodu szczególnie istotne.

Z punktu widzenia ochrony środowiska rolnictwo w Krakowie, powinno być nadal kontynuowane, szczególnie ze względu na cenny zasób jakim są wysokiej klasy gleby, zwłaszcza unikatowe w skali światowej czarnoziemy, wykazujące bardzo wysoką przydatność pod uprawy. Za celowością utrzymania rolniczej przestrzeni produkcyjnej, przemawiają też inne argumenty środowiskowe. W kontekście zmian klimatu wymienić należy znaczący wpływ na ograniczenia uszczelniania zlewni i związanych z tym dalszych konsekwencji, w tym: zagrożeń powodziowych i podtopień. W aspekcie bioróżnorodności miasta rolnictwo będzie elementem wpierającym ochronę cennych gatunków związanych z siedliskami polnymi, w tym m.in. chomika europejskiego ważnego gatunku osłonowego (z ang. „umbrella species”), czy skowronka polnego. Tereny rolne w Krakowie pozostają również ważnym elementem krajobrazu kulturowego.

Tereny rolnicze należy chronić, ponieważ nie są w Mieście rezerwą pod nową zabudowę, lecz wartością ekologiczną, gospodarczą, krajobrazową, a rolnictwo lokalne jest podstawą bezpieczeństwa żywnościowego dla mieszkańców Krakowa.

Strefa zasilania zewnętrznego

To kluczowe tereny przyrodnicze w skali metropolitalnej stanowiące obszary wzdłuż rzek (np. Wisły, Dłubni, Prądnika, Rudawy czy Wilgi), które tworzą powiązania Krakowa z otaczającymi terenami przyrodniczymi, w tym z obszarami chronionymi, takimi jak Ojcowski Park Narodowy, Bielańsko-Tyniecki Park Krajobrazowy, czy Park Krajobrazowy Dolinki Krakowskie. Są to obszary, które wspólnie z terenami zieleni miejskiej tworzą efekt synergii wzmacniając spójny system przyrodniczy w skali ponadlokalnej, poprawiając skuteczność ochrony środowiska, jakość powietrza, retencję wody i dostępność zieleni dla mieszkańców Krakowa i całego obszaru metropolitalnego.

Obiekty systemowe

W Modelu SFP Systemu Powiązań Przyrodniczych jako obiekty kluczowe dla systemu wskazuje się obszarowe formy ochrony przyrody, zarówno istniejące jak i planowane do utworzenia, a także planowane parki miejskie oraz obiekty zieleni wskazane do utworzenia.

Istniejące obszary objęte formami ochrony przyrody

- Parki krajobrazowe: Bielańsko-Tyniecki Park Krajobrazowy, Tenczyński Park Krajobrazowy i Park Krajobrazowy Dolinki Krakowskie.
- Użytki ekologiczne: Uroczysko w Rzęsce, Łąki Nowohuckie, Staw przy Kaczeńcowej, Rozlewisko potoku Rzewnego, Dolina Prądnika, Uroczysko Kowadza, Staw Dąbski, Las w Witkowicach, Rybitwy, Staw w Rajsku, Staw Królówka, Staw przy Cegielni, Dąbrowa, Dolina Potoku Olszanickiego-Łąki Olszanickie, Zakrzówek, Łąki na Klinach, Kamieniołom Libana, Słona Woda, Łąki nad Rudawą, Zakrzówek enklawa wschodnia, Gryziel, „Las łęgowy na Zwierzyńcu im. Kazimierza Walasza”.

- Rezerваты przyrody: Bielańskie Skałki, Bonarka, Panieńskie Skały, Skałki Przegorzalskie, Skończanka.
- Natura 2000: Dębnicko-Tyniecki obszar łąkowy (PLH120065), Łąki Nowohuckie (PLH120069), Skawiński obszar łąkowy (PLH120079).

Obszary planowane do objęcia formami ochrony przyrody

- Użytki ekologiczne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe
W Systemie Powiązań Przyrodniczych zaznacza się obszary, które ze względu na wysoką wartość przyrodniczą i krajobrazową wskazuje się do objęcia ochroną w formie użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo krajobrazowych.
Ustanawianie form ochrony przyrody należy do kompetencji Rady Miasta, a nadzór nad nimi spoczywa na Prezydencie Miasta. Dobrą praktyką przed przystąpieniem do ustanowienia danej obszarowej formy ochrony przyrody jest wykonanie szczegółowego opracowania przyrodniczego w odpowiednim okresie wraz ze sporządzeniem prognozy skutków finansowych dla gminy ustanowienia danej formy ochrony przyrody.
- Planowany użytek ekologiczny – ochrona chomika europejskiego
Chomik europejski (*Cricetus cricetus*) jest gatunkiem objętym ochroną prawną zgodnie z prawem krajowym oraz europejskim. Jest to gatunek ściśle chroniony, wymagający szczególnie ochrony czynnej, w związku z czym obowiązuje zakaz pogarszania stanu jego populacji, niszczenia siedlisk oraz terenów jego rozrodu lub odpoczynku.
Z uwagi na postępujący spadek liczebności oraz zagrożony status chomika europejskiego, istotne jest podjęcie działań mających na celu ochronę lokalnej populacji tego gatunku występującej na obszarze Krakowa. Działanie to wpisuje się w szerszy kontekst ochrony różnorodności biologicznej i stanowi istotny element strategii ochrony przyrody w warunkach postępujących zmian środowiskowych.

Planowane parki miejskie

Jako obiekty kluczowe dla funkcjonowania SPP wskazuje się planowane parki miejskie. W SRK wskazuje się 72 obiekty (lista zamieszczona w celu operacyjnym 1.6. Zrównoważone środowisko, mitygacja i adaptacja do zmian klimatu).

Obiekty zieleni wskazane do utworzenia

Zieleń publiczna stanowi podstawowy element struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta, wpływający na jakość życia, odporność klimatyczną oraz spójność społeczną i przestrzenną. Zapewnienie dostępu do terenów zieleni – zarówno w obszarach deficytowych, jak i nowo zagospodarowywanych – jest warunkiem realizacji zrównoważonego rozwoju oraz budowy miasta przyjaznego mieszkańcom.

Na mapie Modelu Systemu Powiązań Przyrodniczych (SPP) elementy jako obiekty zieleni wskazane do utworzenia w SPP zaznaczone zostały orientacyjnie w miejscach istniejącego oraz potencjalnego deficytu, w których obecnie ze względu na uwarunkowania planistyczne brak jest możliwości wskazania jednoznacznej lokalizacji przestrzennej.

Rozwój i integracja systemu – powiązania systemowe

Powiązania systemowe tworzyć mają zieloną i błękitno-zieloną sieć połączeń stanowiącą spójny układ funkcjonalno-przestrzenny, integrujący tereny zieleni wskazane w Priorytecie I i II. Sieć ta ma za zadanie połączyć je w jednolity system przyrodniczy za pomocą zielonych ciągów, w tym pieszych i rowerowych. Zachowanie ciągłości tego systemu umożliwi: ochronę korytarzy ekologicznych, wsparcie migracji gatunków, ochronę siedlisk i przyczyni się do zwiększenia bioróżnorodności. Celem zachowania i kształtowania powiązań systemowych jest jednocześnie

zaspokajanie potrzeb ekologicznych – poprzez pełnienie funkcji przyrodniczych – oraz społecznych, dzięki zapewnieniu mieszkańcom dostępu do terenów zieleni i rekreacji.

Naczelną zasadą jest łączenie obszarów zieleni w kierunku uzupełniania powiązań systemowych.

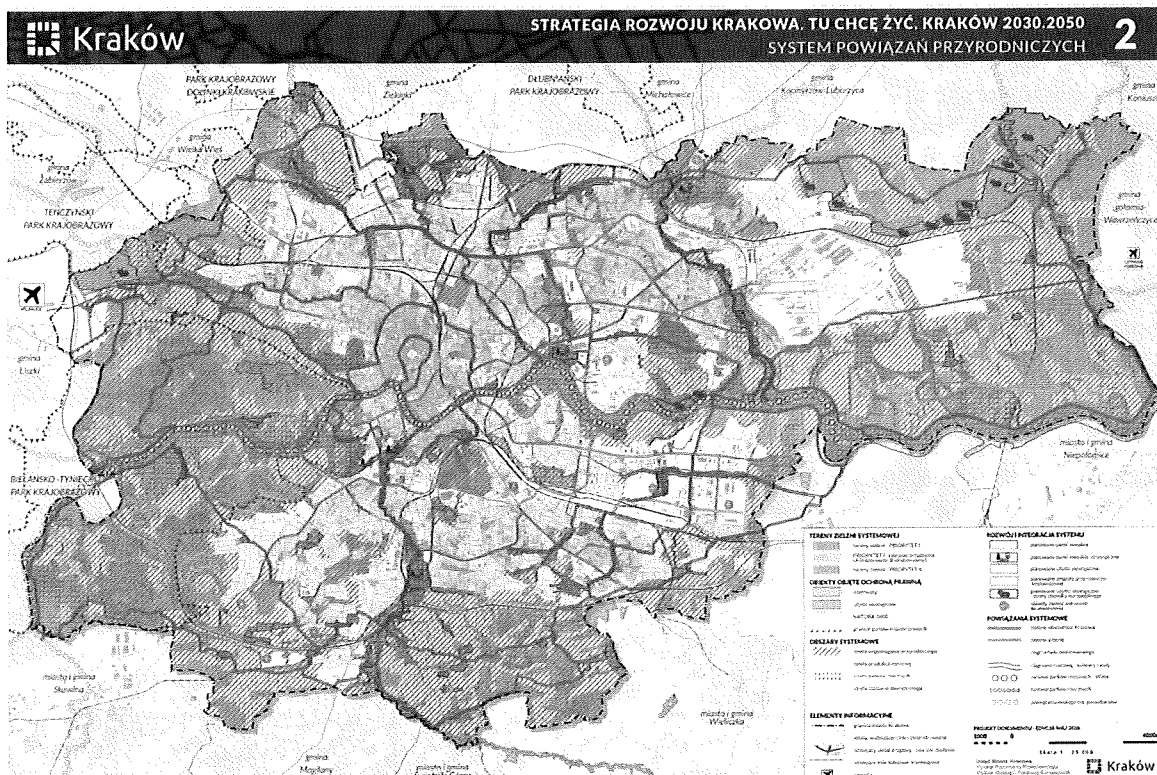
Powiązania Systemowe

Na system składają się istniejące i planowane ciągi piesze, pieszo-rowerowe i rowerowe z zielenią towarzyszącą, służące przemieszczaniu się pomiędzy terenami zieleni (funkcja rekreacyjna) i kształtowaniu powiązań ekologicznych (funkcja przyrodnicza) tj.:

- Zielone obwodnice Krakowa – wyróżnione ciągi układu podstawowego mające pełnić rolę rekreacyjnych obwodnic w sieci powiązań systemowych zapewniających możliwość bezkolizyjnego okrążenia miasta na różnych dystansach (wskazane cztery różnej długości obwodnice). Ciągi obwodnic powiązane będą z ciągami parków rzecznych i pozostałymi elementami sieci pozostających w układzie sieciowym i klinów sięgających od centrum miasta do terenów zieleni gmin sąsiednich. Przebiegi tras łączyć mają punkty i miejsca miasta o wysokich walorach przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych. Istotnym jest lokalizacja na przebiegu obwodnic istniejących i planowanych przystanków komunikacji kolejowej;
- Zielone arterie – ciągi zieleni w wybranych, reprezentacyjnych arteriach komunikacyjnych, w obrębie istniejących i planowanych terenów komunikacji klasy zbiorczej.
- Zielone korytarze – ciągi układu podstawowego:
 - uliczne – przebiegające wzdłuż dróg i ulic (w tym planowanych terenów komunikacji) - połączenia między terenami zieleni;
 - pozostałe – ciągi, które nie przebiegają wzdłuż terenów komunikacji, jednak stanowią istotne połączenie rekreacyjne i ekologiczne;
- Ciągi sieci rzecznej - ciągi w obrębie strefy parków rzecznych: bulwary rzeczne, wały, otoczenie rzek wraz z niezbędnymi łącznikami w sieci ulicznej.

Pozostałe elementy Powiązań Systemowych:

- Osnowa parków rzecznych – układ oparty na ciekach wodnych, wokół których tworzone są miejskie i otwarte tereny zieleni wspierające integrację spójnego systemu przyrodniczego miasta.
- Powiązania ekologiczne ponadlokalne:
 - Obszary łączności ekologicznej – tereny o znaczeniu przyrodniczym, chronione przed zabudową w dokumentach planistycznych gmin sąsiednich;
 - Powiązania ekologiczne ponadlokalne, oparte głównie o sieć rzeczna obejmujące również powiązania funkcjonalne łączące miasto z regionem, w tym trasy (np. Wiśłana Trasa Rowerowa, szlaki turystyczne).

Rycina 12. Mapa Systemu Powiązań Przyrodniczych. Źródło: Opracowanie własne UMK

Mapa wielkoformatowa w skali 1:25 000 została umieszczona jako załącznik w Tomie II oraz jest dostępna pod linkiem https://planowanie.um.krakow.pl/STRATEGIA/POLITYKA_PRZESTRZENNA_TOM_II

Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych

Docelowy układ sieci transportowych zapewnia zrównoważony i efektywny system mobilności w mieście, integrujący transport:

- Szynowy (naziemny, nadziemnych i podziemny – metro, tramwaj, kolej).
- Pieszy oraz rowerowy.
- Drogowy.
- Lotniczy.
- Wodny na rzece Wiśle i jej dopływach (rola wyłącznie rekreacyjna).

Przyjęte rozwiązania uwzględniają zasady zrównoważonej mobilności, w tym rolę metra jako kluczowego składnika i kręgosłupa sieci transportowej, rozwój kolei, a także wzmacnianie powiązań pieszych i rowerowych wewnątrz miasta oraz powiązań z gminami sąsiednimi, przy jednoczesnym dążeniu do poprawy bezpieczeństwa wszystkich uczestników ruchu. Zintegrowany i multimodalny układ sieci transportowych sprzyja efektywności systemu jako spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego środowisku, zapewniając możliwie najlepszą dostępność komunikacyjną dla mieszkańców. Układ ten stanowi istotny czynnik kształtujący rozwój przestrzenny miasta oraz decyzje dotyczące zagospodarowania

przestrzennego, co wymaga wyznaczenia nowych korytarzy transportowych.

System transportu oparty na zasadzie zrównoważonego rozwoju kształtuje spójność układu komunikacyjnego ze strukturą funkcjonalno-przestrzenną miasta, łącząc jego poszczególne elementy i umożliwiając ich ciągłe użytkowanie, w tym korzystanie z zasobów przyrodniczych, kulturowych i społeczno-gospodarczych. Przyjęty system dąży do zrównoważenia poszczególnych środków transportu: zbiorowego, rowerowego, pieszego i samochodowego, realizując idee zrównoważonej mobilności oraz koncepcję miasta bliskiego, wspierając formy mobilności korzystniejsze dla środowiska. Wymaga to obrania kierunku znacznego rozwoju transportu szynowego przy jednoczesnym uzupełnieniu brakujących innych elementów infrastruktury transportowej, dla zapewnienia komfortu przemieszczania się i poprawy jakości życia w mieście.

Transport szynowy

Korytarze transportu szynowego docelowo obejmować będą metro – jako kręgosłup komunikacyjny w obrębie miasta, jak również sieć linii tramwajowych oraz kolejowych – zapewniających szybkie, wydajne i zintegrowane połączenia, jak również stanowiąc atrakcyjną alternatywę dla dojazdu z obszarów aglomeracji. Pierwsza i druga linia metra zepną bowiem w przyszłości, w ramach spójnego systemu transportu, północno-wschodnie oraz południowe dzielnice Krakowa, zapewniając bezkolizyjny i szybki transport oraz pełniąc rolę miastotwórczą.

Sieć tramwajowa zostanie rozbudowana, obejmując swoim zasięgiem zarówno szybko rozwijające się w ostatnich latach obszary takie jak os. Złocieniec, jak również zapewniając większą spójność sieci oraz jej niezawodność. Rozbudowana sieć transportu szynowego zapewni ma pewny i niezależny od sytuacji drogowej sposób przemieszczania się, skracając czas podróży oraz wzmacnia rolę transportu.

Infrastruktura szynowa, w tym metro, tramwaj i kolej zapewni ma docelowo połączenia obszaru Krakowa z innymi ośrodkami metropolii, województwa oraz kraju.

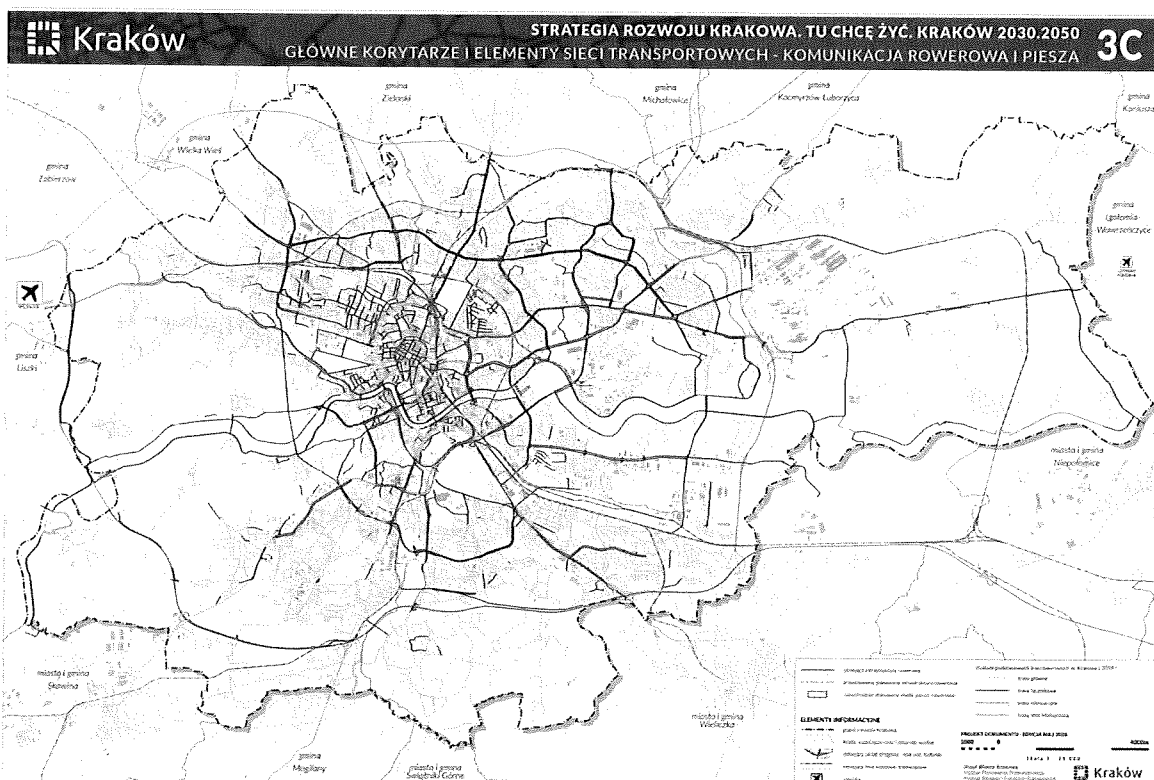
Docelowo infrastruktura transportu publicznego: metro, tramwaje i autobusy obejmować będą budowę tramwaju wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą:

- Azory – Bronowice.
- Salwator – Przegorzały.
- Wzdłuż ul. Wielickiej do Szpitala Uniwersyteckiego.
- Lipska – Nowohucka - Dywizjonów 308.
- Dywizjonów 308 – Stella-Sawickiego – Bora Komorowskiego.
- Wzdłuż Lema.
- Czerwone Maki – Bunscha – Spacerowa.
- W trasie Nowobagrowej.
- Zwrotnica z ul. Nowosądeckiej w stronę pętli tramwajowej Prokocim przy ul. Wielickiej.

Rozkład sieci transportowej w zakresie komunikacji zbiorowej zobrazowano na Rycinie pt. Główne korytarze i elementy sieci transportowych – komunikacja szynowa, gdzie oznaczono tramwaje istniejące, w budowie oraz planowane/projektowane, kolej istniejącą oraz planowaną, a ponadto planowane dwie linie metra.

Transport zarówno drogowy, szynowy (tramwaj, kolej, metro) oraz pieszy i rowerowy powinien być zintegrowane w ramach spójnego systemu transportowego, umożliwiając wzajemne powiązania wszystkich form mobilności, mając na celu poprawę dostępności komunikacyjnej wewnątrz miasta poprzez koordynację i poprawę integracji poruszania się różnymi środkami transportu. Oznacza to, że poszczególne elementy są ze sobą powiązane i współdziałają w ramach jednego systemu, zaś cały układ sieci transportowych stanowi funkcjonalną strukturę powiązań, zapewniającą efektywną integrację wszystkich form mobilności.

Docelowo infrastruktura rowerowa: metro, tramwaje i autobusy obejmować będą budowę tramwaju wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą.

Rycina 14. Główne korytarze i elementy sieci transportowych – komunikacja rowerowa i piesza. Źródło: Opracowanie własne UMK

Mapy wielkoformatowe w skali 1:25 000 zostały umieszczone jako załącznik w Tomie II, oraz są dostępne pod linkiem:

https://planowanie.um.krakow.pl/STRATEGIA/POLITYKA_PRZESTRZENNA_TOM_II

Transport drogowy

Kraków posiada sieć drogowo-uliczną o strukturze mieszanej i niejednorodnej, opartą na układzie promienistym historycznego rdzenia oraz głównych ciągów komunikacyjnych, uzupełnionych o częściowo ukształtowane obwodnice i ich fragmenty, które tworzą nieciągły układ promienisto-obwodnicowy wokół centrum miasta. Nieciągłość pierścienia III obwodnicy oraz zróżnicowana funkcjonalność poszczególnych odcinków wskazują na konieczność utrzymania rezerw korytarzowych pod uzupełnienie brakujących elementów układu drogowo-

ulicznego. Równoważenie i hierarchizacja sieci komunikacyjnej wymagają zapewnienia bezpośrednich powiązań pomiędzy drogami odpowiednich klas.

Infrastruktura drogowo-uliczna zapewnić ma połączenia obszaru Krakowa z innymi ośrodkami metropolii, województwa oraz kraju. W ramach tej infrastruktury realizowany jest autobusowy transport publiczny w mieście oraz w ramach metropolii.

Docelowo infrastruktura drogowa obejmować będą budowę nowych układów drogowych wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą:

- Nowy Bieżanów – Złocień.
- W rejonie Klinów i przystanku SKA oraz w stronę ul. Zakopiańskiej.
- ul. Iwaszki.
- Przebudowa węzła wiślickiego.
- W budowie 8 Pułku Ułanów.

Rozbudowa:

- ul. Humbolta.
- ul. Kocmyrzowskiej (od ul. Bulwarowej – S7, S7- ul. Bukszpanowej);
- ul. Okulickiego.

Zewnętrzne inwestycje drogowe:

- Rozbudowa autostrady o trzeci pas ruchu od Balic do Kąpielowej.
- Budowa DW774.
- Rozbudowa ul. Zakopiańskiej.

Ponadto planowana budowa parkingów:

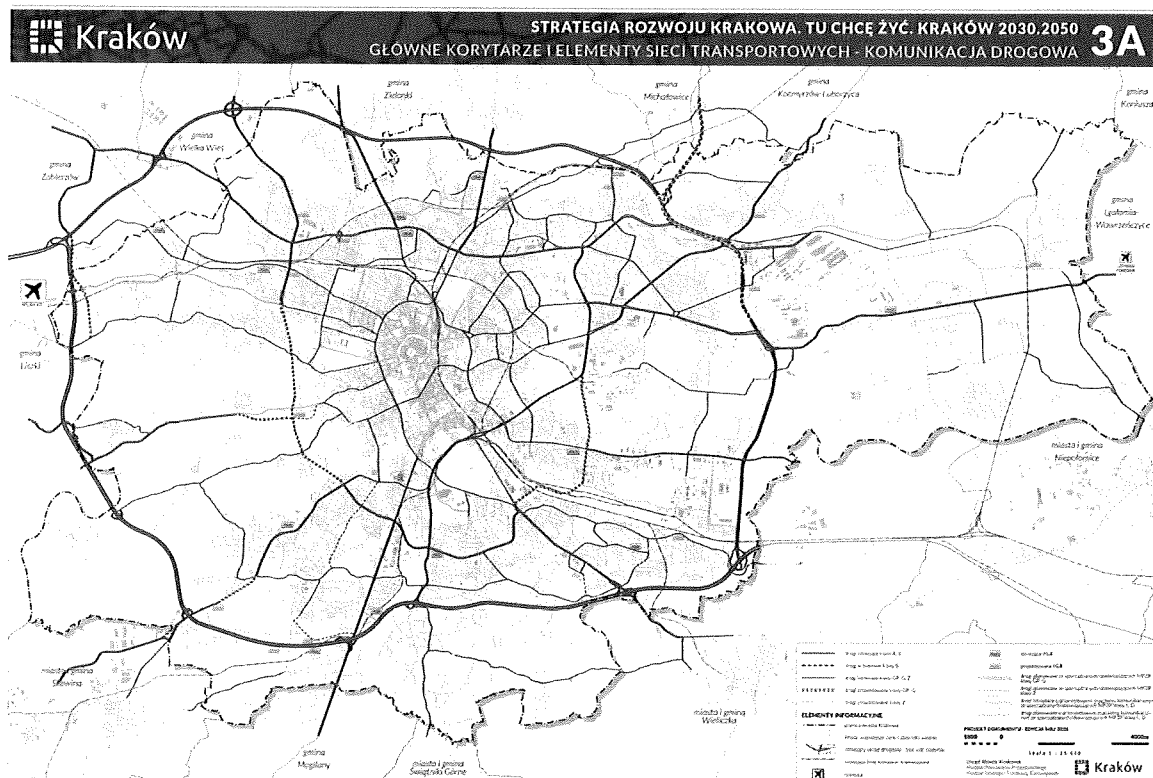
- W rejonie ul. Humbolta/Spacerowej P+R.
- SKA Swoszowice.
- Bronowice.
- ul. Janogórska.
- ul. Weissa.
- Prądnik Czerwony (w ramach przystanku SKA).
- Złocień.
- Węzeł Przegorzały.
- Kościelniki.
- Al. Solidarności.
- Pałac Dożów.
- ul. Kocmyrzowska.
- ul. Kąpielowa.
- ul. Powstańców.
- ul. Waligórskiego.

Rozkład sieci drogowo-ulicznej zobrazowano na Rycinie pt. Główne korytarze i elementy sieci transportowych – komunikacja drogowa, gdzie oznaczono drogi istniejące oraz planowanie klasy autostrady oraz szybkiego ruchu, drogi istniejące i planowane klasy głównej oraz zbiorczej (w tym dokończenie III obwodnicy).

Ponadto w uzupełnieniu dołączone są drogi planowane ze sporządzanych/obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, klasy technicznej GP (głównej ruchu przyspieszonego), G (głównej) i Z (zbiorczej) oraz drogi istniejące i planowane o priorytetowym znaczeniu komunikacyjnym ze sporządzanych/obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego klasy technicznej L (lokalnej) i D (dojazdowe). Drogi o priorytetowym znaczeniu komunikacyjnym niższej klasy niż Z to drogi prowadzące ruch

tramwajowy (w szczególności wewnątrz III obwodnicy) oraz drogi mające charakter łącznikowy pomiędzy dzielnicami.

Ponadto oznaczono uzupełniające układ transportowy istniejące i planowane parkingi Park&Ride.

Rycina 15. Główne korytarze i elementy sieci transportowych – komunikacja drogowa. Źródło: Opracowanie własne UMK

Transport lotniczy

Kraków obsługują dwa lotniska:

- Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków–Balice jest kluczowym lotniskiem obsługującym mieszkańców Krakowa oraz południowo-wschodniej Polski. Lotnisko w Balicach znajduje się 11 km na zachód od centrum Krakowa, na terenie gminy Zabierzów. Mimo lokalizacji poza granicami miasta pełni istotną rolę w zwiększaniu jego dostępności transportowej oraz wzmacnianiu funkcji metropolitalnych. Dostępność komunikacyjna portu jest stosunkowo dobra dzięki możliwości dojazdu różnymi środkami transportu: koleją, autobusami, taksówkami oraz samochodem prywatnym. Z lotniska korzystają zarówno pasażerowie krajowi, jak i zagraniczni, co wynika m.in. z jego położenia w pobliżu ważnych europejskich szlaków drogowych. W ramach strategii rozwoju portu zakłada się minimalną przepustowość na poziomie 19 mln pasażerów rocznie, z możliwością zwiększenia do 25 mln.
- Lotnisko Aeroklubu Krakowskiego w Pobiedzisku wykorzystywane jest dla ruchu sportowego, turystycznego i biznesowego. Choć położone poza granicami administracyjnymi Krakowa, pozostaje dobrze dostępne z jego wschodniej części. Jego

utrzymanie i rozwój mogą wspierać obsługę komunikacyjną miasta oraz wzmacniać funkcje gospodarcze w obszarze Kraków–Wschód.

Transport wodny

Transport wodny na rzece Wiśle i jej dopływach odgrywał będzie wyłącznie rolę turystyczną oraz rekreacyjną. Planowany jest rozwój infrastruktury na rzece Wiśle w rejonie Wawelu oraz poprzez rozbudowę klubów Jachtowych: Yacht Klub Polski – Przystań na Wisła w Mogile oraz Kolejowy Klub Wodny 1929. W ramach strategii rezygnuje się z realizacji kanału Ulgi, przeznaczając ten teren na Park Miejski.

Główne elementy infrastruktury technicznej i komunalnej

Główne elementy (systemy) infrastruktury technicznej i komunalnej funkcjonujące i rozwijające się w Krakowie to:

- System zaopatrzenia w wodę.
- System odprowadzania ścieków.
- System odprowadzania i zagospodarowania wód opadowych.
- System gazowniczy.
- System ciepłowniczy.
- System elektroenergetyczny.
- System telekomunikacyjny.
- Infrastruktura komunalna z zakresu gospodarki odpadami.
- Infrastruktura komunalna z zakresu cementnictwa.

Ostatnią grupą z elementów infrastrukturalnych o nieco odmiennym charakterze jest infrastruktura zapobiegająca występowaniu zagrożeń z zakresu powodzi oraz osuwisk w Krakowie. Planuje się rozwój tych systemów, tak aby zapewniały one harmonijny rozwój i funkcjonowanie miasta zgodnie z celami strategicznymi.

System zaopatrzenia w wodę

System zaopatrzenia w wodę jest jednym z kluczowych czynników determinujących dynamiczny rozwój miasta, a także ma ogromny wpływ na jakość życia mieszkańców oraz atrakcyjność inwestycyjną. Ze względu na postępującą urbanizację, rosnące oczekiwania mieszkańców i instytucji, jak również coraz bardziej rygorystyczne normy w zakresie ochrony środowiska oraz jakości wody do spożycia, konieczny jest zrównoważony rozwój urządzeń wodociągowych oraz zapewnienie bezpieczeństwa i niezawodności działania systemu, a także systematyczne zwiększanie wolumenu sprzedaży wody.

Rozwój systemu zaopatrzenia w wodę w Krakowie koncentruje się na optymalizacji i rozbudowie infrastruktury wodociągowej, by sprostać rosnącym potrzebom mieszkańców, wymaganiom środowiskowym oraz zapewnić niezawodność dostaw. SRK 2030.2050 zakłada sukcesywną modernizację i rozbudowę infrastruktury wodociągowej – od ujęć wody, przez zakłady uzdatniania, aż po zbiorniki, hydrofornie i sieci przesyłowe. Zachowano także rezerwę terenu pod wodociągowy zbiornik retencyjny w Mydlnikach. Szczególny nacisk kładzie się na wdrażanie nowoczesnych technologii, w tym inteligentnych systemów zarządzania, zabezpieczeń przed cyberzagrożeniami oraz rozwiązań zwiększających efektywność energetyczną, np. poprzez wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.

Wskazano cztery główne obszary rozwojowe, m.in.: Kliny-Kobierzyn, Dolina Prądnika, Branice i Olszanica. Rozwój sieci powinien być skoordynowany z planowaniem przestrzennym i inwestycjami drogowymi. Dodatkowo prowadzone są badania nad możliwością uzdatniania wód Wisły jako alternatywnego źródła wody pitnej dla miasta.

System odprowadzania ścieków

System odprowadzania ścieków odgrywa istotną rolę w rozwoju miasta, wpływając zarówno na komfort życia mieszkańców, jak i na jego atrakcyjność inwestycyjną. W obliczu intensywnej urbanizacji, rosnących oczekiwań społecznych oraz zaostrzających się norm środowiskowych i jakościowych, konieczne jest sukcesywne zwiększanie przepustowości sieci kanalizacyjnej, rozwój infrastruktury w sposób zrównoważony oraz zapewnienie jej niezawodnego i bezpiecznego funkcjonowania. Szczególny nacisk kładzie się na poprawę jakości oczyszczalni ścieków, co przekłada się na lepszy stan wód gruntowych i powierzchniowych.

W związku z rosnącą urbanizacją i zaostrzającymi się normami środowiskowymi, planowana jest modernizacja i rozbudowa infrastruktury kanalizacyjnej, w tym oczyszczalni ścieków, przepompowni, kolektorów oraz sieci kanalizacyjnych. Szczególny nacisk kładzie się na zwiększenie przepustowości systemu, jego niezawodność, bezpieczeństwo oraz efektywność energetyczną – m.in. poprzez wykorzystanie OZE i nowoczesnych technologii.

Zagrożeniem dla przepustowości kanalizacji ogólnospławnej jest zmiana terenów zielonych na powierzchnie utwardzone. Sytuacja taka ma negatywny wpływ na kanalizację, a szczególnie na system ogólnospławny powodując jej krótkotrwałe przeciążenia wodą opadową. Dlatego też wśród ogólnych zasad zaleca się zwiększenie zdolności retencyjnych sieci kanalizacyjnej i budowę urządzeń działających odciążająco na sieć oraz urządzeń do chwilowego zatrzymania największych objętości.

Wskazano cztery główne obszary rozwoju systemu: Kliny-Kobierzyn, Branice i Olszanica. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej ma być skoordynowany z planowaniem przestrzennym i inwestycjami drogowymi, a w uzasadnionych przypadkach dopuszcza się lokalizację infrastruktury na terenach niezabudowanych.

System odprowadzania i zagospodarowania wód opadowych

Prognozowane zmiany klimatu wskazują, że ilość i częstotliwość zjawisk ekstremalnych będzie w przyszłości coraz większa. Występowanie krótkich, lecz bardzo intensywnych opadów, które mogą prowadzić do lokalnych podtopień budynków i infrastruktury, będzie miało bezpośrednie przełożenie na system odwodnienia. Strategia rozwoju miasta uwzględnia potrzebę lokalizacji infrastruktury odwodnieniowej i retencyjnej na całym obszarze inwestycyjnym, także na terenach zielonych i rolniczych, które mogą odegrać kluczową rolę w adaptacji miasta do zmieniających się warunków klimatycznych. Ważnym elementem strategii jest rozwój błękitno-zielonej infrastruktury, która wspiera lokalną retencję i przeciwdziała skutkom suszy.

Miasto Kraków intensyfikuje działania w zakresie ochrony przeciwpowodziowej i gospodarowania wodami opadowymi, reagując na zmiany klimatu, częstsze zjawiska ekstremalne oraz utratę naturalnej retencji.

Strategia rozwoju uwzględnia potrzebę lokalizacji infrastruktury odwodnieniowej i retencyjnej na całym obszarze inwestycyjnym, także na terenach zielonych i rolniczych, które mogą odegrać kluczową rolę w adaptacji miasta do zmieniających się warunków klimatycznych.

Miasto Kraków prowadzi działania w zakresie ochrony przeciwpowodziowej i gospodarowania wodami opadowymi, reagując na zmiany klimatu, częstsze zjawiska ekstremalne oraz utratę naturalnej retencji. Działania te realizowane są m.in. ramach Planu Ograniczenia Skutków Powodzi oraz Odwodnienia Miasta Krakowa.

Uwzględniono obiekty oraz urządzenia odwodnieniowe wskazane w masterplanie retencji dla systemu ogólnospławnego, opracowanym przez Wodociągi Miasta Krakowa S.A. Realizacja tych inwestycji ma na celu ograniczenie ryzyka występowania wylewów z przelewów burzowych oraz poprawę efektywności działania kanalizacji w czasie intensywnych opadów deszczu. Za obszary bezodpływowe, szczególnie narażone na podtopienia, uznaje się m.in. tereny położone za wałami przeciwpowodziowymi oraz obszary charakteryzujące się niską retencją wód.

Ponadto, zbiorniki retencyjne coraz częściej pełnią istotną funkcję w utrzymaniu miejskiej równowagi hydrologicznej, wspomagając działanie kanalizacji opadowej i ogólnospławnej. Ich systematyczna rozbudowa i modernizacja przyczyniają się również do poprawy jakości wód powierzchniowych i gruntowych.

Ważnym elementem strategii jest rozwój błękitno-zielonej infrastruktury, która wspiera lokalną retencję i przeciwdziała skutkom suszy. W planowaniu przestrzennym zaleca się uwzględnianie retencji, spowolnienia odpływu i wykorzystania wód opadowych w miejscu ich powstania. Cały system odwodnienia miasta powinien być zarządzany w sposób zintegrowany i skoordynowany między jednostkami miejskimi.

Rycina 16. Infrastruktura wodno-kanalizacyjna. Źródło: Opracowanie własne UMK

Mapa wielkoformatowa w skali 1:25 000 została umieszczona jako załącznik w Tomie II oraz jest dostępna pod linkiem

https://planowanie.um.krakow.pl/STRATEGIA/POLITYKA_PRZESTRZENNA_TOM_II

System ciepłowniczy

Rozwój miejskiej gospodarki cieplnej w Krakowie będzie oparty na zintegrowanym podejściu, obejmującym modernizację, rozbudowę oraz tworzenie nowych elementów systemu ciepłowniczego. Planowane działania zakładają rozszerzenie zasięgu sieci ciepłowniczej na nowe obszary, umożliwiając przyłączenie kolejnych odbiorców, a także integrację

z odnawialnymi źródłami energii i lokalnymi systemami wytwarzania ciepła. W związku z dynamicznym rozwojem miasta konieczne jest zwiększenie efektywności infrastruktury ciepłej poprzez wdrażanie innowacyjnych technologii oraz rozwiązań przyjaznych środowisku. Szczególny nacisk kładzie się na adaptację systemu do zmieniających się warunków klimatycznych, m.in. poprzez rozwój niskoemisyjnych źródeł ciepła, takich jak pompy ciepła, które wspierają lokalną produkcję energii i ograniczają emisję zanieczyszczeń.

Głównymi źródłami ciepła są: PGE Energia Ciepła S.A., ResInvest Energy Skawina S.A. i Zakład Termicznego Przekształcania Odpadów KHK S.A. System oparty jest głównie na sieci wysokoparametrowej, z rosnącym udziałem nowoczesnych rozwiązań, takich jak pompy ciepła i instalacje OZE. W planach są m.in. budowa instalacji kogeneracyjnych, farm fotowoltaicznych oraz rozbudowa sieci w wielu rejonach miasta. Wskazano również obszary rozwojowe, m.in. Górkę Narodową, Złocień, Bronowice Wielkie, III Kampus UJ, Opatkowice, Bunscha, Glogera i wiele innych, gdzie planowane jest rozszerzenie sieci. W obszarach, gdzie rozbudowa sieci ciepłowniczej jest niemożliwa MPEC SA oferuje indywidulane źródła energii lub wyspowe (lokalne) sieci ciepłownicze zasilane energią odnawialną (pompy ciepła powietrzne i gruntowe, kolektory słoneczne, układy hybrydowe, itp.).

W celu zwiększenia niezawodności dostawy ciepła (w przypadku wystąpienia stanów awaryjnych) oraz poprawy parametrów hydraulicznych sieci planuje się budowę spięć systemowych miejskiej sieci ciepłowniczej.

PGE planuje do 2030 roku odejść od węgla na rzecz technologii nisko- i zeroemisyjnych, m.in. kogeneracji gazowej a w kolejnych latach kogeneracji gazowej, pomp ciepła i magazynów energii. Modernizacja będzie prowadzona etapami, co umożliwi elastyczne dostosowanie technologii i mocy instalacji do rzeczywistych potrzeb, dostępnych rozwiązań technicznych oraz zmieniających się regulacji.

Kluczowym celem jest dostosowanie systemu do unijnych wymogów efektywności energetycznej oraz rozwój energetyki rozproszonej.

System elektroenergetyczny

Rozwój infrastruktury energetycznej w Krakowie intensyfikuje działania na rzecz modernizacji i rozbudowy miejskiej infrastruktury energetycznej, koncentrując się na zapewnieniu stabilnych i niezawodnych dostaw energii elektrycznej. W ramach tych działań planowana jest budowa nowych stacji elektroenergetycznych 110 kV/SN oraz rozbudowa istniejących sieci przesyłowych, szczególnie w obszarach wymagających wzmocnienia, w których ze względu na rosnące zapotrzebowanie może wystąpić brak możliwości dostarczenia energii:

- Kobierzyn;
- Kurdwanów;
- Mydlniki, Olszanica, Chełm;
- Branice;
- teren Kombinatu w przypadku realizacji planowanego centrum kolokacyjnego lub innej inwestycji o dużym zapotrzebowaniu na energię elektryczną.

Strategia rozwoju zakłada również integrację odnawialnych źródeł energii (OZE) oraz zwiększenie lokalnego bezpieczeństwa energetycznego. W tym kontekście rozważana jest możliwość lokalizacji małych modułowych reaktorów jądrowych (SMR) na terenach przemysłowych lub zdegradowanych, co może stanowić istotny krok w kierunku transformacji energetycznej miasta.

Nadrzędnym celem walki ze zmieniającym się klimatem jest intensyfikacja wykorzystania odnawialnych źródeł energii (w tym urządzeń wytwarzających energię o mocy przekraczającej

500kW) i stworzenie warunków umożliwiających włączenie ich w funkcjonujący system elektroenergetyczny, co wiąże się z jego rozbudową i modernizacją. Główne przeszkody uniemożliwiające przeprowadzenie planowanych inwestycji spowodowane są ograniczeniami własnościowymi oraz trudnościami w znalezieniu lokalizacji dla tras nowych linii oraz dla nowych stacji. Uwzględniono lokalizacje urządzeń wytwarzających energię odnawialną: energia słoneczna, energia geotermalna. Wskazano także proponowane lokalizacje instalacji wodorowej.

Rozwój odnawialnych źródeł energii w Krakowie stanowi istotny element polityki klimatycznej miasta, zgodnej z celami redukcji emisji gazów cieplarnianych i osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 roku. Miasto konsekwentnie zwiększa udział OZE, poprawia efektywność energetyczną oraz kształtuje przestrzeń niskoemisyjną, uwzględniając konieczność adaptacji do zmian klimatu.

Zakres i czas realizacji inwestycji jest uzależniony od bilansu zapotrzebowania mocy w danym obszarze.

Infrastruktura elektroenergetyczna w obszarze strategicznym OSI Nowa Huta, planowana do zasilania z istniejących stacji 220/110/15 kV Lubocza i Wanda - zasilanie tego obszaru będzie możliwe w oparciu o rozbudowaną sieć TD S.A. po uwolnieniu terenu przez Kombinat. Przyłączenie dużych mocy dla ewentualnego centrum kolokacyjnego, będzie możliwe do realizacji w oparciu o sieć 110 kV - bezpośrednio z rozdzielni 110 kV w stacjach Lubocza i Wanda.

Wstępnie rekomenduje się rozważenie lokalizacji generatorów energii na obszarze Krakowa w postaci dwóch małych reaktorów jądrowych, na terenach przemysłowych w Nowej Hucie (teren dawnego Kombinatoru) oraz w rejonie elektrociepłowni Łęg, gdzie istnieją odpowiednie warunki przestrzenne i infrastrukturalne do ich potencjalnej integracji z miejskim systemem energetycznym.

System gazowniczy

System gazowniczy w Krakowie jest dobrze rozwinięty i obsługiwany przez dwóch operatorów: Gaz-System S.A. (przesył gazu) oraz Polską Spółkę Gazownictwa (dystrybucja) i obejmuje niemal wszystkie zurbanizowane obszary. Pomimo spadku zużycia gazu o ok. 10% w 2024 roku - wynikającego m.in. z termomodernizacji budynków, zmiany sposobu ogrzewania i łagodniejszych zim - planowane są liczne inwestycje mające na celu optymalizację i rozbudowę infrastruktury. Planowane inwestycje z zakresu sieci gazowej będą skupiały się przede wszystkim na modernizacji i przebudowie infrastruktury celem zaspokojenia bieżącego i przyszłego zapotrzebowania na gaz ziemny.

Telekomunikacja

Infrastruktura telekomunikacyjna jest kluczowa dla funkcjonowania miasta, wspierając komunikację, gospodarkę i usługi publiczne. Jej rozwój powinien być zrównoważony, bez zbędnych barier administracyjnych, z naciskiem na modernizację sieci, zapewnienie szybkiego Internetu, jednak z racjonalnym wykorzystaniem istniejącej infrastruktury w celu ograniczenia ingerencji w przestrzeń miejską.

Rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej powinien być prowadzony w sposób zrównoważony, z poszanowaniem interesu publicznego, a także z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców i operatorów sieci.

Rozwój systemu telekomunikacyjnego w mieście powinien koncentrować się na następujących priorytetach:

- Wspieranie operatorów w rozbudowie i modernizacji sieci, gdy inwestują w technologie umożliwiające transmisję danych o wysokiej przepustowości, niskim opóźnieniu i dużej

stabilności. W szczególności należy dążyć do eliminacji tzw. „białych plam” – obszarów pozbawionych dostępu do szerokopasmowego Internetu.

- Zidentyfikowano obszary, na których w związku z dynamicznie rosnącym zapotrzebowaniem oraz coraz większym wysyceniem rynku usług telekomunikacyjnych istnieje ryzyko pogorszenia jakości lub ograniczenia zasięgu dostępnej infrastruktury telekomunikacyjnej.
- Racjonalne wykorzystanie istniejącej infrastruktury.

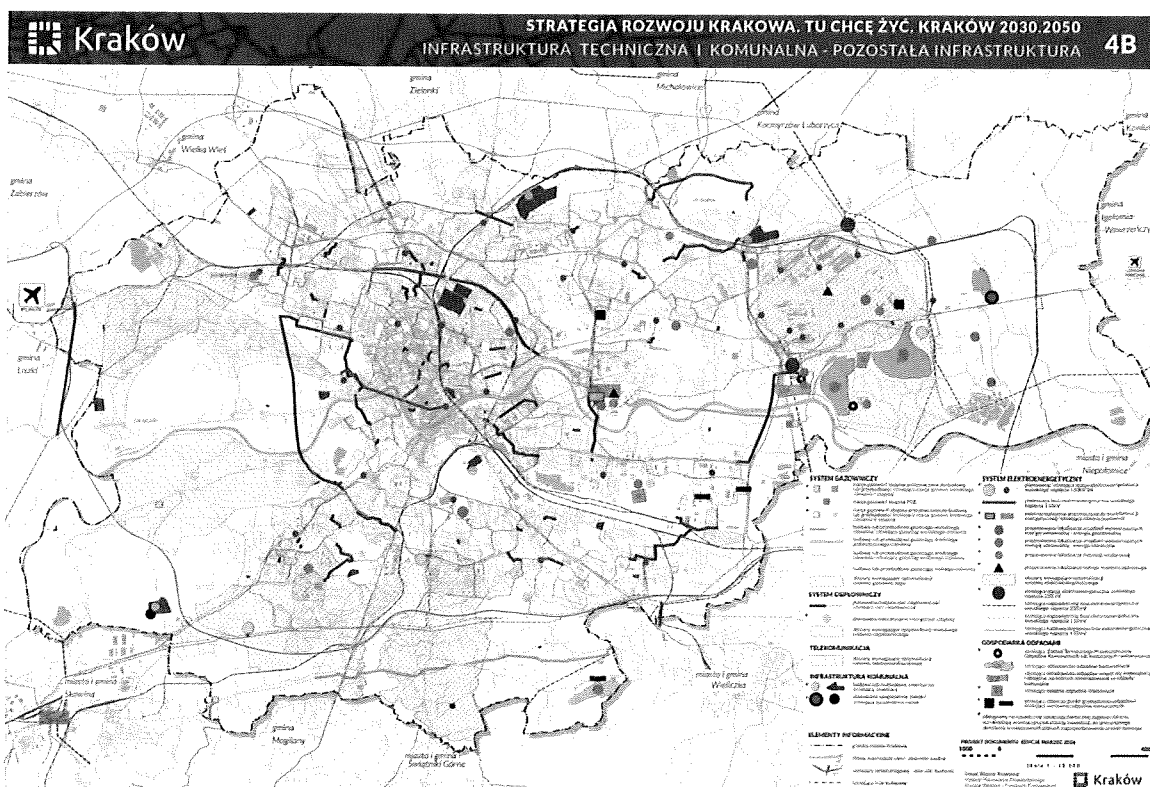
System gospodarowania odpadami

W Gminie Miejskiej Kraków funkcjonuje Zintegrowany System Gospodarki Odpadami Komunalnymi, którego celem jest zapewnienie kompleksowej obsługi w zakresie odbioru, przetwarzania i minimalizacji odpadów. W ramach strategii rozwoju kładzie się nacisk na wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym, rozwój infrastruktury recyklingowej oraz działania edukacyjne. Równolegle uwzględnia się potrzeby społeczne związane z godnym pochówkiem zwierząt domowych, proponując rozwiązania oparte na idei parków pamięci.

Cmentarnictwo

W związku z rosnącymi potrzebami mieszkańców Krakowa w zakresie dostępności miejsc pochówku, miasto podejmuje szereg działań mających na celu rozwój i modernizację infrastruktury cmentarnej. Planowane inwestycje uwzględniają zarówno budowę nowych nekropolii, jak i rozbudowę istniejących cmentarzy. Istotnym elementem strategii jest także promowanie kremacji jako preferowanej formy pochówku, co odpowiada na zmieniające się potrzeby społeczne oraz pozwala na bardziej efektywne wykorzystanie przestrzeni.

Rozwój infrastruktury cmentarnej w Krakowie obejmują budowę nowych nekropolii oraz rozbudowę istniejących, z uwzględnieniem zwiększenia dostępności miejsc pochówku. W planach jest także promowanie kremacji jako preferowanej formy pochówku, a w związku z rosnącą liczbą pochowań urnowych przewiduje się możliwość lokalizacji spopieliarni zwłok na terenie przyszłego cmentarza w Ruszczy.

Rycina 17. Pozostała infrastruktura. Źródło: Opracowanie własne UMK

Mapa wielkoformatowa w skali 1:25 000 została umieszczona jako załącznik w Tomie II oraz jest dostępna pod linkiem:

https://planowanie.um.krakow.pl/STRATEGIA/POLITYKA_PRZESTRZENNA_TOM_II

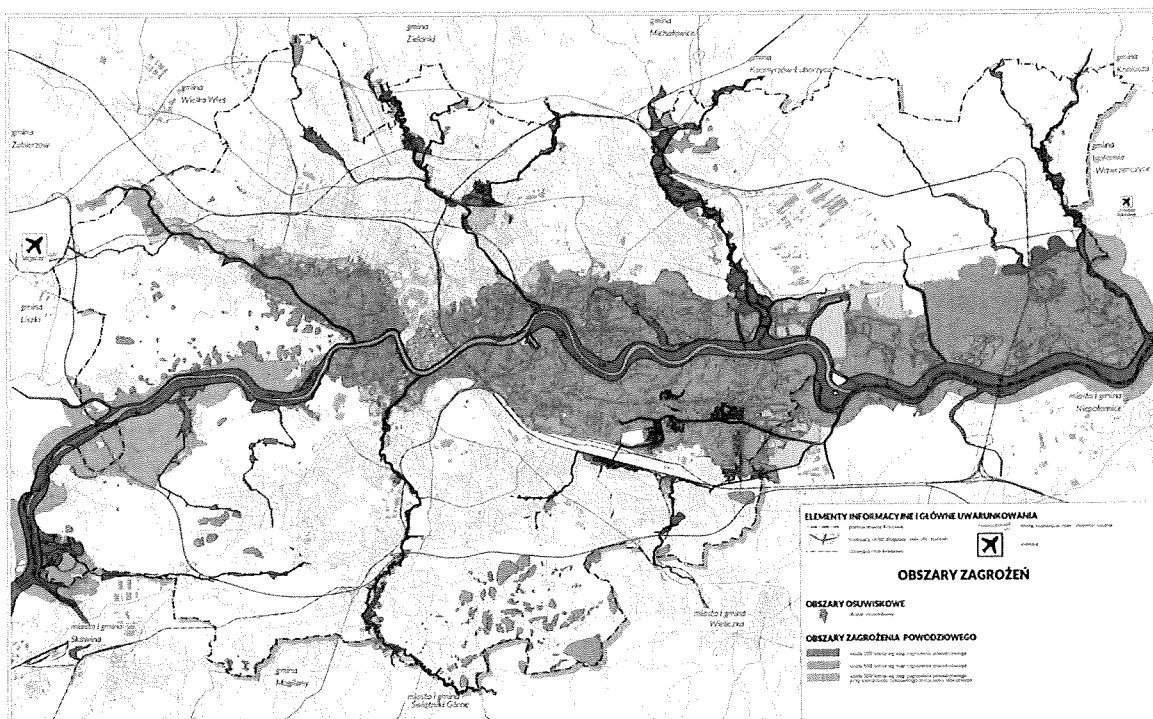
Obszary szczególnego zagrożenia

W ramach modelu dotyczącego Głównych elementów infrastruktury technicznej zawarto również obszary szczególnego zagrożenia, w tym:

- Zagrożenie powodziowe – określono na podstawie mapy zagrożenia powodziowego zasięgi wód o prawdopodobieństwie wystąpienia: raz na 100 lat (Q 1 %), raz na 500 lat (Q 0,2 %);
- Zagrożenie osuwiskowe: wskazano tereny, gdzie występują osuwiska zgodnie z „Rejestrem terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy”.

Miasto narażone jest na powódzie i osuwiska, szczególnie w związku z intensywnymi opadami i niewystarczającą retencją. Zagrożenia osuwiskowe obejmują monitoring terenów zagrożonych, aktualizację rejestru osuwisk oraz działania edukacyjne. Na terenach osuwiskowych konieczne jest szczelne ujmowanie i odprowadzanie wód opadowych.

Zagrożenie ze strony cieków lokalnych dotyczy m.in. potoków: Drwinka, Sudół Dominikański, Bibiczanka i Struga Rusiecka. Wymagają one budowy zbiorników, kanałów ulgi i opracowania koncepcji ochrony przeciwpowodziowej.

Rycina 18. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz osuwaniem się mas ziemnych. Źródło: Opracowanie własne UMK

Główne elementy infrastruktury społecznej

Infrastruktura społeczna w Krakowie powinna w szczególności możliwie najlepiej spełniać potrzeby mieszkańców. Podstawową potrzebą mieszkańców w zakresie infrastruktury społecznej jest zapewnienie dostępności do podstawowych usług publicznych zarówno w wymiarze przestrzennej dostępności (co jest istotą realizacji idei miasta bliskiego) jak i zapewnienia sprawnej obsługi mieszkańcom miasta.

W kontekście zapewnienia sprawnej obsługi konieczne jest ciągłe monitorowanie stanu i obciążenia infrastruktury społecznej tak żeby odpowiednio szybko reagować na stany niedoboru usług społecznych (i budować nowe placówki) bądź też reagować w przypadku nadmiaru tej infrastruktury lub jej niewykorzystania zmieniając w razie potrzeby charakter i profil placówek (np. na osiedlach, gdzie brakuje dzieci, a starsze się społeczeństwo zmienia szkół na placówki ZOL).

Rekomenduje się utrzymanie przez gminę punktów i przestrzeni infrastruktury społecznej, gdyż stanowią one istotne punkty funkcjonowania lokalnych społeczności.

Rozwój infrastruktury społecznej w Krakowie opiera się na założeniu równomiernego i zrównoważonego rozmieszczenia obiektów edukacyjnych, kulturowych, sportowych oraz terenów zieleni publicznej. Założenia te odnoszą się do Celu Strategicznego 1. *Miasto wysokiej jakości życia*, w ramach którego planowana jest poprawa warunków zapewniających wysoką jakość życia mieszkańców.

Wyróżnia się trzy główne kierunki rozwoju infrastruktury społecznej:

- Dostępność podstawowych usług publicznych dla każdego mieszkańca – narzędziem realizacyjnym dla tego procesu są standardy dostępności infrastruktury oraz inne

wytyczne realizacyjne wynikające ze strategii w tym modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej.

- Zwiększenie dostępności usług publicznych wraz z usługami wyższego rzędu – kierunek osiągany poprzez rozwój policentryczny miasta, a więc rozwój sieci centrów lokalnych i ponadlokalnych.
- Zwiększanie jakości obsługi usług publicznych – rozwiązania systemowe na podstawie przeprowadzanych badań w wydziałach i jednostkach miejskich.

Zgodnie z przyjętymi celami określa się standardy dotyczące infrastruktury społecznej zawarte w rozdziale pt. Standardy Urbanistyczne oraz określa się orientacyjne wskaźniki optymalnej liczby użytkowników tej infrastruktury stanowiące wskazanie co do momentu konieczności faktycznej realizacji obiektów infrastruktury społecznej.

Wskaźnik minimalnej optymalnej liczby użytkowników:

- **Nowa szkoła** powinna posiadać w swoim obszarze obsługi (obszar, do którego możliwe jest dojście ogólnodostępną trasą dla pieszych w odległości nie większej niż wskazują wyznaczone w strategii standardy dostępności), minimum 7 000 mieszkańców lub powinno się ją projektować na około 231 000 m² powierzchni użytkowej mieszkalnej.
- **Nowa przychodnia POZ** (podstawowej opieki zdrowotnej) powinna posiadać w swoim obszarze obsługi minimum 3 500 mieszkańców lub powinno się ją projektować na 115 500 m² powierzchni użytkowej mieszkalnej.
- **Nowy Ośrodek Kultury** powinien posiadać w swoim obszarze obsługi minimum 8 000 mieszkańców lub powinno się go projektować na 264 000 m² powierzchni użytkowej mieszkalnej.
- **Nowe przedszkole** powinno posiadać w swoim obszarze obsługi minimum 4 000 mieszkańców lub powinno się go projektować na 132 000 m² powierzchni użytkowej mieszkalnej.

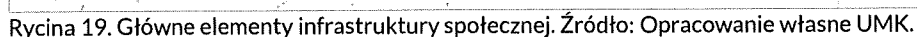
W Modelu przedstawia się aktualne (na rok 2025) rejonów deficytowych w zakresie dostępności do poszczególnych elementów infrastruktury społecznej, które stanowią podstawę do wyznaczania priorytetowych obszarów uzupełnień infrastruktury społecznej. Obszary priorytetowe uzupełnień powinny być wyznaczane przez odpowiednie jednostki miejskie z uwzględnieniem wskaźników minimalnej optymalnej liczby użytkowników oraz w obrębie rejonów deficytowych pod warunkiem, że odrębne analizy demograficzne nie wykażą większego zapotrzebowania w innych rejonach.

W zakresie przystanków transportu zbiorowego nie przyjmuję się progów uzupełnień. Zatem jako priorytetowe obszary uzupełnień traktuje się tereny okoliczne względem stref zabudowy mieszkaniowej położone w granicach rejonów deficytowych. Priorytet realizacyjny należy ustalać analizując dostępne dane w jednostkach miejskich zajmujących się danym zagadnieniem.

Wyznacza się rejonów dla poszczególnych elementów infrastruktury społecznej dla których rekomenduje się wyznaczenie priorytetowych obszarów uzupełnień. Wyznaczone obszary charakteryzują się największą liczbą mieszkańców spośród obszarów z ograniczoną dostępnością pieszą do danego elementu infrastruktury:

- dla publicznych szkół podstawowych to: Rejon Rybitw, Rejon ul. Wielickiej oraz zachodni Płaszów, Rejon os. Szuwarowa.
- dla przedszkoli: Rejon ul. Pychowickiej, Rejon ul. Sołtysowskiej, Zachodnia część Bronowic Wielkich.
- dla obiektów kultury: Kobierzyn i zachodnia część Klinów, Jednostka osadnicza Płaszów wraz z zachodnią częścią Rybitw, Stare Czyżyny wraz z okolicą ul. Sołtysowskiej;

- dla ambulatoriów podstawowej opieki zdrowotnej: Rejon Jugowic, Obszar zabudowy mieszkaniowej w obrębie jednostki osadniczej Rybitwy-Przewóz, Rejon ul. Centralnej, Zachodnia część Bronowic Wielkich, Zestawice wraz z rejonem ul. G. Morcinka.
- dla obszarów zieleni publicznej: Rejon Sidziny; Rejon Skotnik; Północna część Ruczaju; Rejon ul. Wielickiej; Rejon ul. Mogilskiej; Rakowice; Bronowice Wielkie; Rejon ul. Krowoderskich Zuchów.

https://planowanie.um.krakow.pl/STRATEGIA/POLITYKA_PRZESTRZENNA_TOM_II

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Ustalenia Ogólne / lub Brak nazwy

1. **Ustalenia** stanowią wynikające z docelowego modelu funkcjonalno-przestrzennego kierunki i zasady zagospodarowania przestrzennego i należy je uwzględniać (charakter wiążący) w procesie opracowywania i uchwalania aktów planowania przestrzennego.
2. **Rekomendacje** stanowią wytyczne działań lub zalecenia służące realizacji polityki przestrzennej. Ich nieuwzględnienie w procesie opracowywania aktów planowania przestrzennego wymaga uzasadnienia.
3. Wyznaczoną w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej linię rozgraniczającą tereny zabudowane oraz przeznaczone do zainwestowania od niezabudowanych i niezainwestowanych należy traktować jako nieprzekraczalną.
4. Określone wartości maksymalnych wysokości zabudowy należy stosować ściśle.
5. Jeśli ustalenia zawarte w polityce przestrzennej uzależniają podjęcie decyzji planistycznej od uprzedniego wykonania i zatwierdzenia masterplanu, koncepcji urbanistycznej, analizy widokowej lub przeprowadzenia konkursu, to wymóg ten należy traktować jako obligatoryjny.
6. Ustalenia zawarte na poszczególnych mapach, będące częścią graficzną modelu oraz ustaleń i rekomendacji, należy traktować łącznie.
7. Zapisy zawarte w Polityce przestrzennej (w modelu oraz w ramach ustaleń i rekomendacji) mające wieloaspektowy wymiar i charakter, należy uwzględniać następującej kolejności:

Kolejność	Treść zapisów
1.	Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
2.	Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu
3.	Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej
4.	Kierunki rozwoju infrastruktury społecznej
5.	Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego
6.	Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej
7.	Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów (...)
8.	Standardy Urbanistyczne
9.	Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego
10.	Zasady zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i (...)
11.	Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko
12.	Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy (...)

Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

System powiązań przyrodniczych

Zasady ogólne:

- Jako element kluczowy Systemu Powiązań Przyrodniczych, który należy uwzględnić w projektach aktów planowania przestrzennego (APP) wskazuje się tereny zieleni Priorytetu I. Granic oraz powierzchni terenów Priorytetu I nie należy zmniejszać w projektach APP.
- W planowaniu i zagospodarowaniu terenów, dla których wyznaczono Strefę Wspomagania Systemu Przyrodniczego należy dążyć do możliwie maksymalnego podporządkowania ochronie wartości i zasobów przyrodniczych, szczególnie w obrębie lasów i na terenach objętych lub planowanych do objęcia formami ochrony przyrody, a także innych cennych pod względem przyrodniczym obszarów. Dla wymienionych terenów należy zapewnić najwyższy udział pow. biologicznie czynnej (min. 90 % - 70%) i włączać je do terenów nie inwestycyjnych (zieleni, lasów, wód, rolnictwa).
- Na terenach zieleni urządzonej wyznaczanych w APP w obrębie ustalonej Strefy Wspomagania Systemu Przyrodniczego należy zapewnić min. 70 % PBC, wskaźniki niższe – min. 50% PBC dopuszcza się dla terenów zieleni urządzonej przeznaczonej pod publicznie dostępne parki i zieleńce
- Na terenach inwestycyjnych wyznaczanych w obrębie Strefy Wspomagania Systemu Przyrodniczego należy zapewnić wskaźniki PBC: dla terenów usług i terenów produkcji min. 40%, dla terenów zabudowy mieszkaniowej – min. 50%. Wskaźniki PBC niższe niż 40 % dopuszcza się jedynie z uwagi na występujące uwarunkowania dla terenów, na których realizowana lub planowana jest realizacja usług publicznych oraz terenów pozostałych: komunikacji, infrastruktury technicznej, górnictwa oraz cmentarzy.
- Na obszarach Strefy Infrastrukturalnej (SI) wyznaczonej w Planie Ogólnym – w szczególności na obszarach o wysokim udziale powierzchni biologicznie czynnej oraz tam, gdzie przewidziano otwarte zbiorniki retencyjne i inne elementy infrastruktury ozdobionej funkcji – należy uwzględnić w profilu dodatkowym strefy tereny zieleni urządzonej, tereny zieleni naturalnej oraz tereny wód.
- Na obszarach Strefy Komunikacyjnej (SK) wyznaczonej w Planie Ogólnym – należy uwzględnić w profilu dodatkowym strefy tereny zieleni urządzonej.
- ~~W aktach planowania przestrzennego (APP) wskazuje się stosowanie zapisów gwarantujących w rozliczeniu ustalonej wielkości powierzchni biologicznie czynnej, minimum 50% udziału powierzchni biologicznie czynnej do zrealizowania poza obrysem istniejących i projektowanych obiektów (w tym urządzeń budowlanych z nimi związanych).~~
- Dla funkcjonowania Systemu Powiązań Przyrodniczych kluczowa jest ochrona terenów zieleni systemowej przed zainwestowaniem pod inne funkcje niż zieleń, rekreacja lub rolnictwo.
- Integrację Systemu Powiązań Przyrodniczych oraz jego ciągłość zapewnić powinny określone w modelu elementy liniowe - *powiązania systemowe*.
- W Systemie Powiązań Przyrodniczych wskazano tereny do objęcia obszarowymi formami ochrony przyrody.
- Tereny określonej w Modelu SPP Strefy Produkcji Rolniczej – wskazuje się do zachowania i ochrony jako istotny zasób przestrzeni rolniczej w granicach administracyjnych miasta. Ich utrzymanie jest szczególnie istotne z uwagi na wspieranie lokalnej niezależności

żywnościowej oraz możliwość prowadzenia miejskiego rolnictwa ekologicznego, a także ochronę walorów krajobrazowych i przyrodniczych.

- W granicach określonej w Modelu SPP Strefy Wspomagania Systemu Przyrodniczego sposób zagospodarowania wskazuje się do podporządkowania ochronie wartości i zasobów przyrodniczych przy uwzględnieniu przyjętych ustaleń pkt.2.
- Strefę Parków Rzecznych należy kształtować jako spójny system przestrzeni o walorach przyrodniczo - krajobrazowych, łączących rzeki z ich otoczeniem, zapewniając przy tym mieszkańcom dostęp do terenów zieleni. Podstawą dalszego rozwoju terenów rekreacyjnych i przyrodniczo - krajobrazowych jest integracja terenów zieleni w system uwzględniający w szczególności rozwój tras pieszych i rowerowych.
- W istniejących oraz potencjalnych obszarach deficytu terenów zieleni, (szczególnie w lokalizacjach wskazanych na mapie SPP) należy dążyć do tworzenia nowych ogólnodostępnych terenów zieleni publicznej. W sytuacji braku możliwości wyznaczenia nowych terenów zieleni, np. z uwagi na ograniczenia przestrzenne, należy zapewnić rozwój powiązań systemowych – zielonej sieci połączeń, w pełni wyposażonych i dostępnych, które umożliwią komfortowe i bezpieczne powiązanie tych obszarów z istniejącymi terenami zieleni.
- Zwiększanie lesistości Miasta należy realizować zgodnie z powiatowym programem zwiększania lesistości.
- Przebieg Powiązań Systemowych, stanowiących błękitno-zieloną sieć połączeń został zdefiniowany w Modelu Struktury Funkcjonalno-Przestrzennej. Układ ten może być uzupełniany o nowe powiązania, nieujęte w MSFP.

TERENY PRIORYTETU I

Ustalenia:

- W ramach zagospodarowania terenów Priorytetu I, dla terenów zieleni publicznej dopuszcza się zabudowę ściśle związaną z wiodącą funkcją danego obszaru jako terenu zieleni, realizowaną jako terenowe obiekty i urządzenia sportowe, obiekty budowlane obsługujące tereny zieleni takie jak: wypożyczalnie sprzętu sportowego, kawiarnie, cukiernie, oranżerie, cieplarnie, sanitariaty, przebieralnie, altany, tężnie solankowe, pawilony parkowe, amfiteatry, boiska, skateparki, ogródki jordanowskie, place zabaw, wybiegi dla psów, place z urządzeniami sportowo – rekreacyjnymi, urządzenia wodne stawów, oczek wodnych wraz z pomostami i mostkami, oraz miejsca postojowe służące obsłudze terenów zieleni.
- W ramach zagospodarowania terenów Priorytetu I, w obszarach o wiodących walorach przyrodniczo-krajobrazowych, dla istniejących i planowanych terenów zieleni publicznej o charakterze naturalnym, dopuszcza się zabudowę ściśle związane z wiodącą funkcją danego obszaru jako terenu zieleni, realizowaną jako terenowe obiekty i urządzenia sportowe, obiekty budowlane obsługujące tereny zieleni takie jak: altany, ogródki jordanowskie, place zabaw, wybiegi dla psów, place z urządzeniami sportowo – rekreacyjnymi, urządzenia wodne stawów, oczek wodnych wraz z pomostami i mostkami.
- W ramach zagospodarowania obszarów Priorytetu I, na terenach obiektów sportowych dopuszcza się ich zainwestowanie w zakresie rozwoju infrastruktury sportowej.
- Wysokość zabudowy, w tym także budynków dopuszczonych do powstania w terenach zieleni urządzonej, czyli obiektów ściśle związanych z funkcją terenu zieleni np. pawilonów parkowych, nie może przekraczać 1 kondygnacji nie wyższej niż 7,5 m.

Rekomendacje:

- Zagospodarowanie obszarów Priorytetu I w obszarach o wiodących walorach

przyrodniczo-krajobrazowych powinno być ekstensywne, adekwatne do lokalnych uwarunkowań przyrodniczych i podporządkowane ochronie walorów przyrodniczych. Urządzone mogą być tylko wyznaczone ciągi i enklawy dla zapewnienia użytkownikom dostępu i możliwości rekreacji. W ramach wyposażenia terenów zieleni ekologiczno-krajobrazowej dopuszcza się m.in. utwardzenie ścieżek pieszych (stosowanie nawierzchni przepuszczalnych i półprzepuszczalnych), wyposażenie w elementy małej architektury terenowe urządzenia sportowe i tablice edukacyjne.

W ramach zagospodarowania obszarów Priorytetu I, stanowiących tereny o dominującej funkcji rolniczej oraz objętych strefą produkcji rolniczej, należy dążyć do utrzymania dotychczasowej funkcji terenów użytkowanych rolniczo.

TERENY PRIORYTETU II

Ustalenia:

- W ramach zagospodarowania terenów Priorytetu II obowiązuje nakaz możliwie maksymalnego zachowania wskazanych terenów zieleni i wkomponowania ich w przyszłe zagospodarowanie terenu.
- Przekształcenie terenu zieleni Priorytetu II na teren inwestycyjny może być dopuszczane wyłącznie w przypadku istnienia istotnego uzasadnienia wynikającego z nadrzędnych potrzeb publicznych, społecznych, gospodarczych lub urbanistycznych, niemożliwych do zrealizowania w innej lokalizacji.
- W ramach zagospodarowania terenów Priorytetu II dopuszcza się:
 - Zabudowę na obszarach użyteczności publicznej, obiektów sportowych, obiektów sakralnych, obiektów infrastruktury związanych z wiodącą funkcją obszaru;
 - Zabudowę ściśle związaną z wiodącą funkcją danego obszaru jako terenu zieleni, realizowaną jako terenowe obiekty i urządzenia sportowe, obiekty budowlane obsługujące tereny zieleni takie jak: sanitariaty, przebieralnie, altany, tężnie solankowe, pawilony parkowe, amfiteatry, boiska, skateparki, ogródki jordanowskie, place zabaw, wybiegi dla psów, place z urządzeniami sportowo – rekreacyjnymi, urządzenia wodne stawów, oczek wodnych wraz z pomostami i mostkami, oraz miejsca postojowe służące obsłudze terenów zieleni;
 - Lokalizację wiat, altan śmietnikowych (niestanowiących obiektów tymczasowych) i innych obiektów służących mieszkańcom, poprawiających komfort miejsca zamieszkania;
 - Lokalizację miejsc postojowych;
 - Lokalizację reprezentacyjnych budynków wraz z wysokiej jakości przestrzenią publiczną ogólnodostępną w strefie 100 m od wyznaczonych kluczowych punktów węzłowych (ważne skrzyżowania, punkty przesiadkowe, przystanki, dworce).

Rekomendacje:

- W przypadku uzasadnionego braku możliwości zachowania wskazanych terenów zieleni Priorytetu II, przyszłe zagospodarowanie obszaru musi zapewnić adekwatną rekompensatę środowiskową, proporcjonalną do utraconej wartości ekologicznej, przyrodniczej i społecznej terenu. Rekompensata powinna zostać zrealizowana na tym samym obszarze funkcjonalnym lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie.
- Rekompensata środowiskowa powinna uwzględniać w szczególności:
 - Utworzenie nowych terenów zieleni;
 - Zwiększenie jakości istniejących terenów zieleni poprzez poszerzenie oferty rekreacyjnej terenów zieleni z uwzględnieniem nowych nasadzeń roślin;
 - Nasadzenia kompensacyjne;

- Wprowadzenie elementów błękitno-zielonej infrastruktury (BZI – np. ogrody deszczowe, niecki retencyjne).
- W przypadku trwałego przekształcenia terenu zieleni wskazanego jako Priorytet II poprzez zabudowę obiektami kubaturowymi, należy przewidzieć zastosowanie zielonych dachów lub innych form kompensacji przyrodniczej. W zagospodarowaniu terenu wymagane jest stosowanie nawierzchni przepuszczalnych lub półprzepuszczalnych, takich jak nawierzchnie mineralne, żwirowe, ażurowe lub z wykorzystaniem geokrat, w celu ograniczenia spływu powierzchniowego wód opadowych oraz zwiększenia lokalnej retencji.

POWIĄZANIA SYSTEMOWE

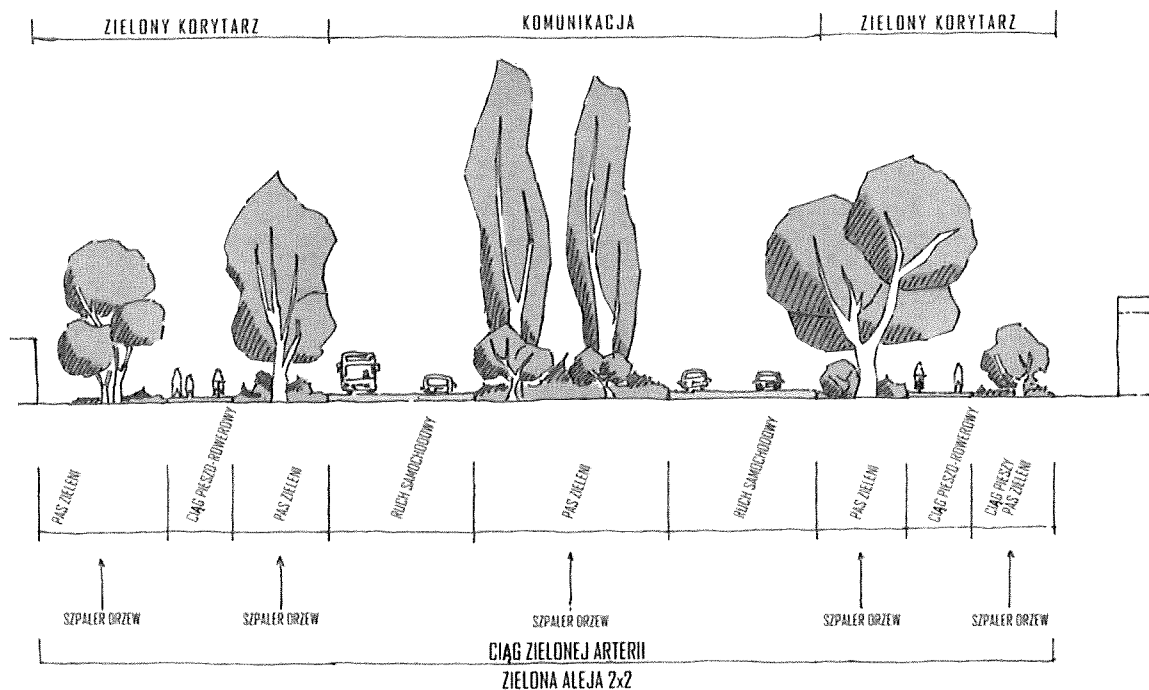
Ustalenia:

- Należy zapewnić drożność elementów powiązań systemowych w zakresie funkcjonalnym.
- W przypadku braku możliwości realizacji powiązania na przebiegu wskazanym na mapie SPP, dopuszcza się możliwość korekty przebiegu powiązań zielonej sieci, pod warunkiem zapewnienia powiązania alternatywnego pozwalającego na utrzymanie drożności sieci na odcinkach korygowanych.

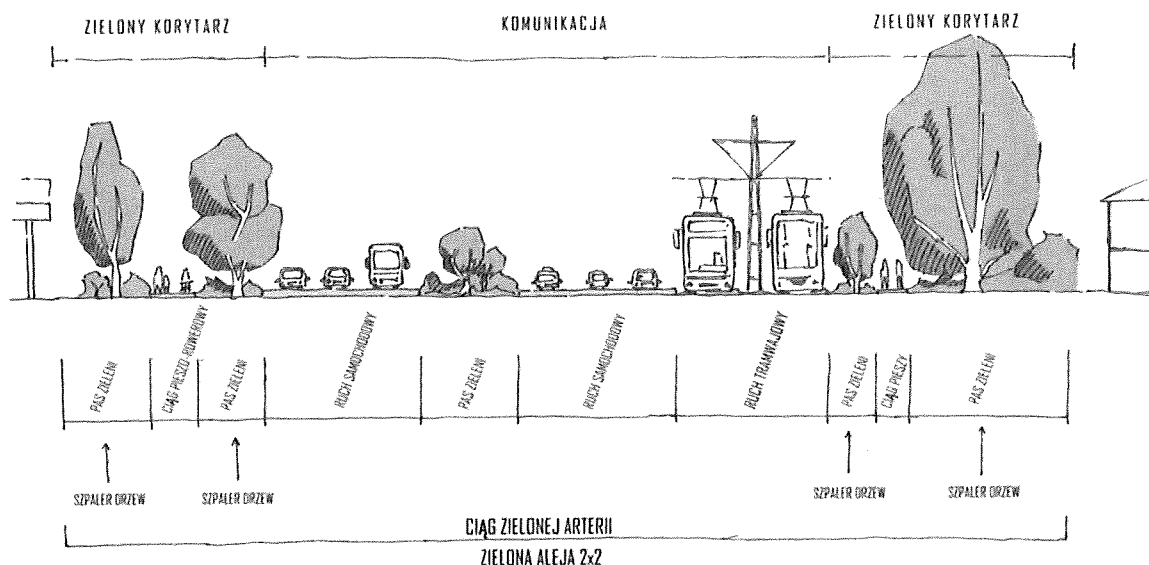
Rekomendacje:

- Optymalnie ciągłość powiązań powinna być zapewniona zarówno dla przejścia pieszego jak i przejazdu rowerem, a w przypadku braku możliwości spełnienia obu możliwości, przynajmniej dla ogólnodostępnego przejścia pieszego.
- Rekomenduje się rozdzielanie ruchu pieszego i rowerowego, zwłaszcza w obrębie Zielonych Arterii oraz na odcinkach gdzie dominuje ruch rowerowy jako alternatywna metoda przemieszczania się w powszednim ruchu miejskim,
- Optymalnie ciąg pieszy lub pieszo-rowerowy powinien być realizowany jako "zielony korytarz" w obustronnym otoczeniu zieleni,
- Jako przeznaczenie najbardziej pożądane dla ochrony i kształtowania powiązania systemowego jest teren zieleni publicznej.
- Powiązania mogą być wyznaczane też w ramach terenów komunikacji, jak i innych terenów z zapewnieniem warunku ogólnodostępności.
- W obszarach deficytu terenów zieleni, w których brak jest możliwości udostępnienia nowych terenów zieleni publicznej, rekomenduje się priorytetowo kształtować system zielonych korytarzy jako sieć rekreacyjną w postaci ciągów pieszych, rowerowych, pieszo-rowerowych z zielenią towarzyszącą, udostępniających tereny zieleni mieszkańcom z obszarów deficytu oraz łączących tereny zieleni w ciągły system.
 - W ramach inwestycji polegającej na budowie/przebudowie/modernizacji drogi, w ramach której wyznaczony został ciąg Powiązania Systemowego, poza kluczowym zapewnieniem ciągłości powiązań, rekomenduje się tworzenie warunków przestrzennych dla: Maksymalnej ochrony i zachowania istniejących drzew;
 - Sadzenia nowych drzew w szpalerach, optymalnie po obu stronach ulicy (alei), przy jednoczesnym projektowaniu infrastruktury podziemnej i naziemnej w sposób umożliwiający trwały rozwój drzew w pasie drogowym;
 - W przypadku braku możliwości zastosowania drzew, ze względu na ograniczenia przestrzenne lub kolizje z infrastrukturą, wprowadzanie innych rozwiązań obudowy zielenią (krzewy, pnącza, byliny);
 - Zastępowanie trawników łąkami kwietnymi oraz nasadzeniami krzewów, bylin i roślin cebulowych;

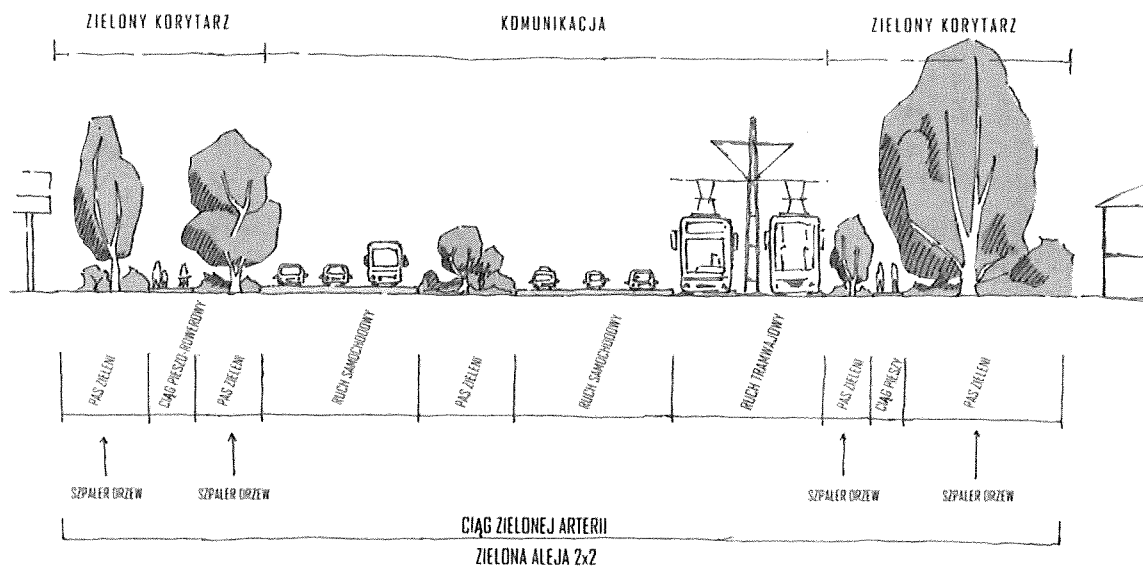
- Stosowanie elementów błękitno-zielonej infrastruktury, wspierających retencje wód opadowych m.in. ogrodów deszczowych i rowów chłonnych.
- Ciągi oznaczone na terenach, w obrębie terenów Priorytetu I wskazanych do ochrony przed zainwestowaniem, powinny w pierwszym rzędzie wykorzystywać istniejące drogi i ścieżki, natomiast charakter oraz skala rozwiązań przewidzianych dla ciągu powinny być dostosowane do lokalnych warunków środowiska ze szczególnym uwzględnieniem drzew oraz cennych elementów przyrodniczych.

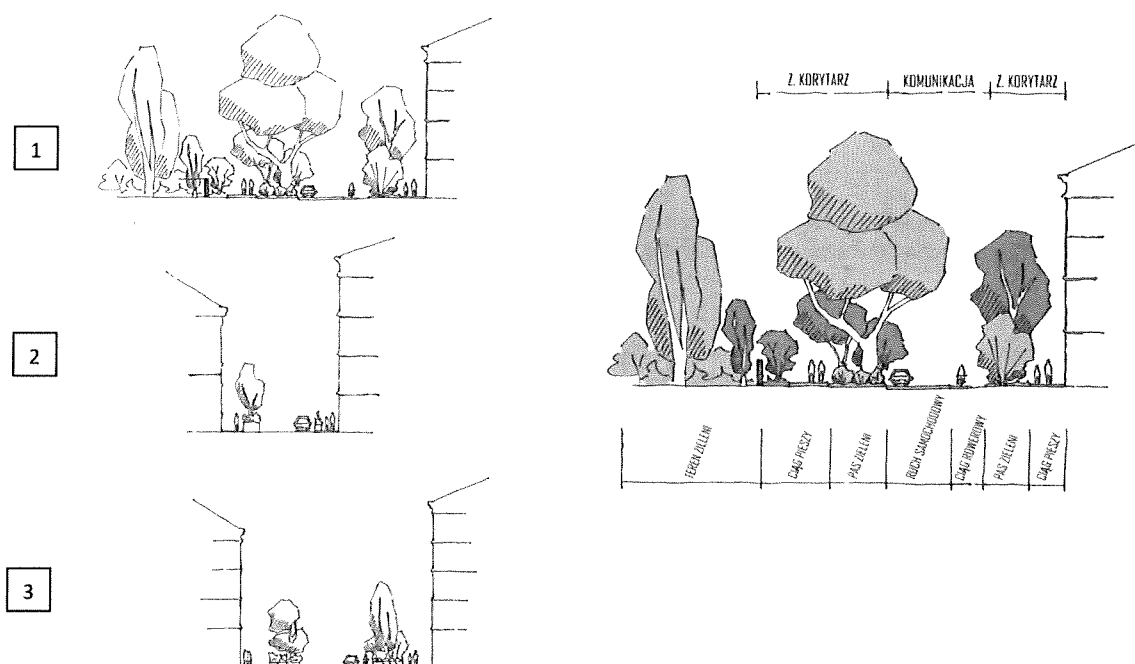
Rycina 20. Przekrój przez Zieloną Arterię – rozwiązanie rekomendowane (przykład 1: zielona aleja 3x2, obustronne zielone korytarze pieszo-rowerowe). Źródło: Opracowanie własne UMK

Rycina 21. Przekrój przez Zieloną Arterię – rozwiązanie rekomendowane (przykład 2: zielona aleja 3x2, obustronne zielone korytarze pieszo-rowerowe). Źródło: Opracowanie własne UMK

Rycina 22. Przekrój przez Zieloną Arterię – rozwiązanie rekomendowane (przykład 3: zielona aleja 2x2, jednostronny zielony korytarz pieszo-rowerowy i korytarz pieszy). Źródło: Opracowanie własne UMK

Rycina 23. Przekroje przez ciąg sieci podstawowej Zielonej Sieci Powiązań w obrębie zwartej tkanki miejskiej. Wariant optymalny [1] (przykładowe rozwiązanie rekomendowane), minimalny [2] i dostateczny [3]. Na przykładzie powiązania: Bulwary Wisły Kładka Ojca Berntka- Planty Dietlowskie (w ciągu ul. Mostowa – Bożego Ciała). Źródło: Opracowanie własne UMK

Ochrona powietrza

Rekomendacje:

- Należy stosować wytyczne aktualizowanych co trzy lata Programów ochrony powietrza (POP) - programów naprawczych stanowiących prawo miejscowe.
- W zakresie uciążliwości odorowej należy uwzględniać wyniki „Raportu z badań uciążliwości odorowej na terenie południowo-wschodniej części Krakowa”.

Ochrona przyrody

Rekomendacje:

- Należy chronić przed zainwestowaniem pod inne funkcje niż zieleni, rekreacja lub rolnictwo, terenów wskazanych w Systemie Powiązań Przyrodniczych jako Priorytetowe (Priorytet I, Priorytet II) z uwzględnieniem powiązań funkcjonalno-przestrzennych szczególnie w obrębie strefy parków rzecznych.
- Tereny rekomendowane do objęcia ochroną, do czasu ustanowienia formy ochrony, należy chronić przed zabudową, a także zmianą użytkowania.
- Przy ustanawianiu nowych form ochrony przyrody należy uwzględnić jakiego typu jest forma ochrony przyrody oraz czym się charakteryzuje. Wszystkie zakazy oraz wskazania dotyczące zachowania tego terenu/obiektu będą określane każdorazowo w dokumentach ustanawiających – do uwzględnienia w projektach APP.
- Rekomenduje się utworzenie nowych obszarowych form ochrony przyrody, w tym użytków ekologicznych na terenach rolnych dla ochrony chomika europejskiego. Chomik europejski wymaga ochrony czynnej ze względu na status tego gatunku w prawie polskim i europejskim. Najważniejszym aspektem ochrony jest utrzymanie terenów rolniczych na terenie miasta, które to stanowią siedliska gatunku i jednocześnie warunek jego przetrwania.
- W przypadku realizacji inwestycji, które mogą mieć negatywny wpływ na gatunki chronione należy wykonywać je pod szczególnym nadzorem przyrodniczym, po uzyskaniu odpowiednich zgód od Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.
- Planowanie inwestycji drogowych wymaga uwzględnienia przejść dla zwierząt, odpowiednich dla gatunków występujących w danym rejonie.
- Należy także wziąć pod uwagę odpowiednie zabezpieczenie ekranów akustycznych oraz innych oszklonych powierzchni, w taki sposób, ograniczyć ich kolizję z ptakami.
- Wskazane jest tworzenie korytarzy wolnych od źródeł sztucznego światła oraz umożliwiać migrację zwierząt poprzez korony drzew nad drogami o najmniejszej szerokości.
- Rekomenduje się tworzenie stałych sztucznych źródeł wody w terenach zieleni np. niewielkich oczek wodnych imitujących naturalne siedliska będące źródłem wody dla zwierząt.
- Dla zwiększenia ochrony drzew-pomników przyrody w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy w otoczeniu drzew zapewnić przestrzeń wolną od zabudowy oraz ze zminimalizowaną możliwością innego zainwestowania. Teren z wykluczeniem zabudowy powinien obejmować zasięg systemu korzeniowego, a minimum zasięg rzutu korony.

Ochrona krajobrazu

Ustalenia:

- Należy dążyć do zachowania i uczytelnienia powiązań widokowych pomiędzy kopcami Krakowskimi.

- Dla ochrony cennych wartości widokowych, zidentyfikowanych w wyniku analizy widokowej zawartej w strategii, nakazuje się w trakcie sporządzania dokumentów planistycznych oraz przygotowania decyzji administracyjnych stanowiących podstawę działań inwestycyjnych, uwzględnienie elementów struktury widokowej – punktów, ciągów i osi widokowych – jako miejsc o szczególnej ekspozycji sylwety miasta oraz krajobrazu otwartego.
- Nakazuje się ochronę elementów struktury przestrzennej składających się na sylwetę miasta, a w szczególności ekspozycję obiektów kluczowych w krajobrazie o najwyższej wadze.
- Planowanie zabudowy w przedpolu widoku panoramy miasta, ukształtowanej w strefie ochrony sylwety miasta I stopnia, obserwowanej z punktów widokowych pierwszorzędnych, należy poprzedzić szczegółowymi analizami widokowymi. Ochrona widoku może powodować konieczność ograniczenia możliwości inwestycyjnych lub całkowitego wykluczenia zabudowy na obszarze ekspozycji czynnej i biernej.
- Dla strefy ochrony sylwety miasta I stopnia ustala się nakaz zachowania gabarytów oraz charakteru istniejącej zabudowy oraz nawiązania do niej zabudowy planowanej.
- Obowiązek wpisania w krajobraz konstrukcji obiektów mostowych z dbałością o pozytywne wrażenia estetyczne dzieł inżynierii miejskiej.
-

Rekomendacje:

- Relacje widokowe stanowią wytyczną do dokonywania analiz widokowych w odniesieniu sporządzania planów miejscowych oraz do planowanych inwestycji, a także w zakresie kształtowania zieleni. W przypadku zinventaryzowania relacji widokowej w terenie zaleca się ochronę widoku, co powodować może konieczność ograniczenia możliwości inwestycyjnych.
- W przypadku planowania zabudowy stanowiącej tło dla panoramy miasta, ukształtowanej w strefie ochrony sylwety miasta I stopnia, obserwowanej z punktów widokowych pierwszorzędnych, zaleca się poprzedzić wykonaniem analiz widokowych. W wyniku przedmiotowych analiz określone powinny zostać możliwe do realizacji gabaryty nowej zabudowy, które nie będą wpływać dysharmonijnie na obiór panoramy.
- Dla strefy ochrony sylwety miasta II stopnia rekomenduje się podkreślenie w kompozycjach urbanistycznych swoistych cech formy architektonicznej oraz układów i zespołów zabudowy, w tym utrzymanie gabarytów oraz charakteru zabudowy istniejącej jak i dostosowanie do nich zabudowy planowanej.
- Zaleca się zintegrowanie ochrony i kształtowania środowiska kulturowego i przyrodniczego w kontekście strefy ochrony sylwety miasta, w tym kształtowanie terenów zieleni wraz z ochroną przed zainwestowaniem terenów stanowiących wartościowe elementy krajobrazu otwartego.
- W przypadku dekarbonizacji gospodarki cieplnej, wskazuje się na potrzebę przekształcenia obszaru Elektrociepłowni Kraków w Łęgu w zakresie likwidacji lub zmiany wysokości kominów, stanowiących element dysharmonijny w obiorze sylwety miasta.
- Rekomenduje się wypracowanie narzędzi stałego monitoringu oraz pogłębianie tematu analiz widokowych i zagadnień związanych z ochroną krajobrazu miasta w odrębnych opracowaniach, które będą mogły być wytyczną do sporządzania aktów planowania przestrzennego i regulowania procesów inwestycyjnych w mieście.

Ochrona przed hałasem

Ustalenia:

- Uwzględnianie warunków zagospodarowania ustalonych dla obszarów ograniczonego użytkowania oraz w decyzjach lokalizacyjnych inwestycji komunikacyjnych.
- Uwzględnianie uwarunkowań wynikających ze sporządzanych map akustycznych.

Rekomendacje:

- W ramach walki z ponadnormatywnym hałasem komunikacyjnym należy kompleksowo podchodzić do zagadnień dotyczących rozwoju układu sieci transportowych, w tym poprzez właściwe kształtowanie przestrzeni publicznych i powiększania terenów zielonych w obszarach przyległych, w tym np.:
 - Lokalizowanie nowoprojektowanych dróg w sposób zapewniający jak najmniejszą ingerencję w tereny podlegające ochronie akustycznej;
 - Odpowiednie kształtowanie przestrzeni w terenach przyległych do systemów transportowych;
 - Działania w ramach sporządzanych projektów aktów planowania przestrzennego (APP), poprzez możliwie maksymalne odsunięcie budynków chronionych od dróg (dla zabudowy nowoprojektowanej), odpowiednie rozwiązania architektoniczne lokujące budynki nie podlegające ochronie akustycznej (sklepy, garaże, itp.) najbliżej źródeł hałasu co pozwoli na ekranowanie zabudowy mieszkaniowej;
 - Projektowanie budynków z pomieszczeniami o mniejszych wymaganiach co do komfortu akustycznego od strony źródła hałasu;
 - Przeznaczanie w projektach APP pasów terenu na potrzeby rozbudowy systemu komunikacyjnego, w tym trasy szynowe i drogowe, dworce i pętle komunikacji miejskiej, parkingi w tym przesiadkowe w systemie „Park&Ride” – głównie w bezpośrednim sąsiedztwie węzłów przesiadkowych;
 - Budowę ekranów akustycznych, których stosowanie należy jednak ograniczyć do tych miejsc, w których poprawa klimatu akustycznego innymi metodami nie będzie możliwa;
 - Wykorzystanie zieleni wysokiej, w tym drzew, krzewów i pnączy poprzez tworzenie pasm nasadzeń drzew i krzewów o szer. ok. 5m i wysokości min. 7m, wałów ziemnych obsadzonych krzewami oraz wprowadzania pnączy na ekrany akustyczne;
- Rozbudowę i budowę ekologicznych form transportu – drogi dla rowerów.
- Uściślenie rozwiązań i parametrów elementów głównego układu sieci transportowych, w tym także szczegółowe warunki realizacji w zakresie ochrony środowiska, powinno być ustalone w projektów aktów planowania przestrzennego (APP) sporządzanych szczególnie dla potrzeb tego układu.

Ochrona wód

Ustalenia:

- W projektach APP należy uwzględnić wymagania zawarte w dokumentacji hydrogeologicznej dotyczącej zbiorników wód podziemnych oraz ograniczenia i zakazy wynikające z ustanowionych obszarów ochronnych.
- W projektach APP należy uwzględnić ograniczenia wynikające z ustanowionych obszarów i terenów górniczych dla złóż wód leczniczych (ochrona złóż w związku z eksploatacją –

faktycznie eksploatowane dwa złoża: „Mateczny I” i „Swoszowice”).

- Dla umożliwienia likwidacji nieprzewidzianego zanieczyszczenia wód Wisły (w przypadku awarii przemysłowych lub komunikacyjnych), w szczególności toksycznymi środkami przemysłowymi, określono (w porozumieniu z wojewódzką oraz miejską komendą Państwowej Straży Pożarnej) lokalizację „pól operacyjnych” dostępnych dla specjalistycznych jednostek w rejonach:
 - Stopnia „Dąbie”;
 - Pomiędzy mostem „Wandy” a Yacht Clubem;
 - Stopnia „Kościuszko”;
 - Ujścia „Rudawy” do „Wisły”;

Przy sporządzaniu projektów APP obejmujących wymienione rejony należy utrzymać i zapewnić warunki terenowe i komunikacyjne dostępności pól operacyjnych dla jednostek ratownictwa.

Rekomendacje:

- Rekomenduje się działania na rzecz ochrony i właściwego wykorzystania wód powierzchniowych:
 - Zachowanie i ochrona naturalnego ukształtowania cieków wraz z ich obudową biologiczną jako niezbędnego filtra biologicznego;
 - Zachowanie i ochrona zbiorników wodnych wraz z obudową biologiczną – zagospodarowanie i wykorzystanie do celów rekreacyjnych (kąpieliska, ośrodki sportów wodnych, wędkarstwo);
 - Konsekwentne i systematyczne wdrażanie zasad ochrony w strefach ochrony ujęć wód powierzchniowych rzek zaopatrujących miasto Kraków w wodę;
 - Dążenie do uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej.
- Wody termalne w przypadku potwierdzenia możliwości wykorzystania wskazuje się jako ekologiczne źródło energii cieplnej dla Strefy Aktywności Gospodarczej „Nowa Huta Przyszłości”, równolegle wskazuje się jako wzmocnienie rozwoju infrastruktury rekreacyjnej w rejonie Przylasku Rusieckiego.
- Głównym zadaniem w zakresie ochrony wód leczniczych jest:
 - Ochrona stref zasilania wód leczniczych;
 - Wdrażanie zasad ochrony na obszarach leżących w wyznaczonych strefach;
 - Rezerwacja terenów pod zabudowę uzdrowiskową;
 - Rozbudowa kanalizacji sanitarnej i opadowej o odpowiednich standardach jakościowych.

Ochrona przed powodzią

Rekomendacje:

- Rekomenduje się wszelkie inwestycje w zakresie retencji wód opadowych, w tym także renaturyzację rzek, jako działania, które sprzyjają ochronie przeciwpowodziowej.
- Uwarunkowania wynikające z występującego zagrożenia powodziowego oraz podtopień powinny być uwzględniane przy realizacji zabudowy i zagospodarowaniu terenów
- W projektach APP należy uwzględnić działania i inwestycje wskazane w opracowanych koncepcjach odwodnienia:
 - Osiedla Kostrze, Tyniec, Sidzina, Skotniki, Opatkowice, Bodzów, Pychowice, Zbydniowice, Wróblowice;
 - Osiedla Przylasek Rusiecki, Kościelniki, Wróżeńice, Węgrzynowice, Wadów, Wolica, Wyciąże, Branice, Chałupki, Przylasek Wyciąski;
 - Osiedla Rybitwy, Przewóz;

- Osiedla Olszanica, Wola Justowska, Mydlniki, Bronowice, Tonie, Prądnik Biały;
- Osiedla Grębałów, Lubocza, Łuczanowice i Kantorowice;
- Okolice ul. Wrobela oraz ul. Bugaj;
- Osiedla Barycz, Kosocice, Rajsko, Soboniewice; rejon Kosocice, Rząka, Piaski Wielkie.

Gospodarka złożami kopalin

Ustalenia:

- W granicach obszaru i terenu górniczego „Mateczny I” oraz „Swoszowice”, „Łągiwniki” zakazuje się wykonywania wkopów oraz otworów w celu pozyskania ciepła Ziemi (energii geotermalnej).

Rekomendacje:

- Wskazane jest uwzględnienie w projektach APP terenów potencjalnej eksploatacji kruszywa naturalnego w Brzegach (na granicy gminy Kraków i Wieliczka).
- Nie przewiduje się:
 - Eksploatacji złoża wapieni „Wzgórza św. Piotra” - ze względu na znaczenie tego obszaru w systemie przyrodniczym Miasta i lokalizację złoża w obrębie Bielańsko-Tynieckiego Parku Krajobrazowego;
 - Eksploatacji złoża kruszywa naturalnego „Nowa Huta – Zalew” (obszar złoża objęty jest użytkiem ekologicznym „Łąki Nowohuckie” oraz obszarem Natura 2000 „Łąki Nowohuckie” z uwagi na występujące tu wartości przyrodnicze ekosystemów łąkowych, cenne siedliska roślinne i gatunki zwierząt);
 - Na terenach eksploatacji kopalin kierunki rekultywacji powinny być dostosowane do charakteru złoża i wyrobiska poeksploatacyjnego z uwzględnieniem ustaleń wynikających z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub planu ogólnego;
 - Dla kopalin wydobywanych spod wody rekomenduje się, pozostawienie powstałych zbiorników wodnych i uwzględnienie w APP kierunków zagospodarowania: wodny, wodno-rekreacyjny lub rybacki;
 - Dla pozostałych złóż kierunek rekultywacji powinien być nastawiony na utworzenie i zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych jako leśnych lub zieleni publicznej z uwzględnieniem funkcji rekreacyjnej. Rekultywację terenów poeksploatacyjnych należy prowadzić zgodnie z wymaganą decyzją określającą kierunek i termin wykonania rekultywacji gruntów;
 - Rekomenduje się włączenie zrehabilitowanych terenów poeksploatacyjnych w system działań integracyjnych środowiska kulturowego i przyrodniczego, w tym wykorzystanie powstałych wskutek eksploatacji złóż kopalin zbiorniki wodne dla ukształtowania ośrodków rekreacyjnych.

Ruchy masowe ziemi

Ustalenia:

- Na obszarach zinwentaryzowanych osuwisk w projektach APP wyklucza się możliwość wprowadzania nowej zabudowy kubaturowej, z wyłączeniem możliwości lokalizacji inwestycji celu publicznego z zakresu infrastruktury technicznej lub komunikacji oraz należy dążyć do ograniczenia innego sposobu zainwestowania.
- Ochrona przed ruchami masowymi ziemi na obszarach rozpoznanych osuwisk oraz terenach zagrożonych ruchami masowymi wymaga zastosowania ustaleń i rozwiązań

technicznych w zakresie gospodarki wodami opadowymi, mających na celu minimalizację nadmiernego nawadniania gruntów, które jest główną składową wzbudzającą rozwój procesów osuwiskowych.

- Inwestycje w obrębie osuwisk oraz na terenach zagrożonych ruchami masowymi winny być zawsze poprzedzone udokumentowaniem warunków geologiczno-inżynierskich.

Rekomendacje:

- W obrębie zidentyfikowanych terenów zagrożonych ruchami masowymi należy dążyć do ograniczania zainwestowania obiektami mieszkaniowymi.
- W bezpośrednim sąsiedztwie obszarów osuwisk oraz terenów zagrożonych ruchami masowymi zainwestowanie należy realizować w sposób minimalizujący możliwość propagacji zdefiniowanych zagrożeń.

Obszary ograniczonego użytkowania

Rekomendacje:

- Należy uwzględnić uwarunkowania wynikające z istniejących, ustanowionych obszarów ograniczonego użytkowania (lotniska Kraków-Balice, fragmentu autostrady A4) oraz obszarów które mogą być ustanowione w przyszłości.
- Zbliżone ograniczenia zawarte są w decyzjach lokalizacyjnych dot. fragmentów autostrady A4, które również należy uwzględnić w projektach APP.

Zagospodarowanie wód deszczowych

Rekomendacje:

- W obszarze publicznych terenów zieleni tj. parków, parków kieszonkowych, czy parków rzecznych należy wprowadzać rozwiązania 'błękitno-zielonej infrastruktury' (BZI), w postaci np. ogrodów deszczowych, rowów, niecek bio-retencyjnych w miejscach narażonych na spływ powierzchniowy z nawierzchni utwardzonych lub z dachów budynków zlokalizowanych w obrębie parków.
- W procesie planowania i projektowania zagospodarowania terenów zieleni należy uwzględniać analizę bilansu wodnego zlewni, warunki hydrogeologiczne, przepuszczalność gruntu oraz możliwości techniczne w zakresie retencji wód deszczowych.
- Rozwiązania wdrażane w ramach zrównoważonej gospodarki wodami opadowymi (pojedyncze rozwiązania jak i systemy BZI) powinny być projektowane jako integralne elementy krajobrazu, które poza funkcją retencyjną i ochronną, pełnią rolę w poprawie warunków siedliskowych, wzbogaceniu bioróżnorodności oraz podnoszeniu wartości społecznej i estetycznej parków.
- Przy zastosowaniu odpowiednich systemów błękitno-zielonej infrastruktury zaleca się wykorzystanie parków jako miejsc docelowego zagospodarowania wód deszczowych z terenów sąsiadujących z nimi zlewni.
- Należy minimalizować udział nawierzchni nieprzepuszczalnych w obrębie terenów zieleni.
- Zaleca się uwzględnienie potrzeb fauny miejskiej w planowaniu gospodarki wodami opadowymi, w szczególności poprzez zwiększanie dostępności wody dla ptaków i drobnych zwierząt poprzez tworzenie miejsc stałego i sezonowego dostępu do wody.
- Należy podejmować działania w kierunku renaturyzacji cieków wodnych znajdujących się na terenie parków, obejmujących m.in. przywracanie naturalnego meandrującego

biegu, odbudowę brzegów, zwiększanie pojemności retencyjnej oraz przywracanie połączeń hydraulicznych z wodami podziemnymi.

- W przypadku parków rzecznych zaleca się ich priorytetowe dostosowanie do przejmowania, retencji i podczyszczania wód deszczowych, z uwagi na ich strategiczne położenie na styku terenów zurbanizowanych i odbiorników naturalnych (rzek).
- Należy unikać bezpośredniego odprowadzania wód opadowych do rzek bez wcześniejszej retencji i oczyszczania. Pojemność retencyjna parków rzecznych stanowi jednocześnie duży potencjał przeciwpowodziowy.
- Rekomenduje się tworzenie i ochronę istniejących w parkach rzecznych przestrzeni, które mogą zostać 'oddane' rzece podczas wylań (co stanowi proste i skuteczne narzędzie w zarządzaniu kryzysowym).
- Rekomenduje się podejmowanie działań zmierzających do odtwarzania małych cieków ukrytych pod powierzchnią terenu lub uległych likwidacji, przy jednoczesnym przywracaniu ich funkcji hydrologicznych i ekologicznych.
- Rekomenduje się zwiększanie udziału terenów podmokłych i mokradeł w strukturze parków, w celu podniesienia bioróżnorodności oraz atrakcyjności przyrodniczej i krajobrazowej tych obszarów. Tereny te, odpowiednio wkomponowane w przestrzeń parku, mogą pełnić funkcję retencyjną oraz stanowić siedliska dla wielu gatunków flory i fauny.
- Rekomenduje się, aby wody opadowe z terenów zieleni nie były bezpośrednio odprowadzane do kanalizacji deszczowej, ogólnospławnej, wód powierzchniowych ani urządzeń melioracyjnych, bez wcześniejszego zastosowania odpowiednich rozwiązań retencyjnych lub/i podczyszczających.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Ochrona dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej obejmuje elementy takie jak:

- Obszar wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.
- Obiekty i obszary wpisane do rejestru zabytków.
- Obiekty i obszary ujęte w gminnej ewidencji zabytków.
- Strefy nadzoru archeologicznego wraz ze stanowiskami punktowymi i obszarowymi.
- Pomniki historii.
- Parki kulturowe.
- Twierdza Kraków.
- Miejsca pamięci narodowej.
- Dobra kultury współczesnej.
- Dziedzictwo niematerialne.

Elementy te kształtować należy zgodnie z poniższymi zasadami generalnymi oraz szczegółowymi ustaleniami i rekomendacjami.

Zasady generalne:

- Prowadzenie spójnej polityki ochrony dziedzictwa kulturowego poprzez uzupełnianie luk prawnych w zakresie ochrony zabytków poprzez prawo gminne (akty prawa miejscowego), w powiązaniu z dokumentami programującymi ochronę zabytków, w szczególności: studiów ochrony wartości kulturowych, gminnym programem opieki nad zabytkami.
- Utrzymywanie istotnych cech struktury osadniczej gminy poprzez przeciwdziałanie niekorzystnym zmianom w wykształconych układach przestrzennych.
- Zachowanie unikalnych wartości środowiska kulturowego oraz przeciwdziałanie przeobrażeniom i takim sposobom zagospodarowania, które mogą stanowić zagrożenie dla wyjątkowych walorów, składających się na tożsamość miasta.
- Zachowanie krajobrazu otwartego o cennych walorach przyrodniczych i krajobrazowych.
- Ochrona otoczenia zabytków oraz widoków na zabytki, w tym z uwzględnieniem kontrolowanego rozwoju zieleni w otoczeniu zabytków w sposób nieprzesłaniający wartości widokowych oraz ochronę terenów otaczających (otwartych) poprzez zakaz lokalizacji zabudowy.
- Zachowanie zabytkowych obiektów poindustrialnych, które tworzą świadectwo postępu technologicznego, rozwoju cywilizacyjnego oraz przemian społecznych. Ochrona ta powinna polegać na poszukiwaniu nowych funkcji (np. mieszkaniowej, kulturowej, usługowej), zachowaniu estetyki i charakteru architektury przemysłowej oraz zabezpieczeniu zachowanych urządzeń technicznych. Działania te powinny być wdrażane m. in. za pomocą miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
- Opracowanie i wdrożenie długoterminowych planów rozwoju przestrzennego, uwzględniających ochronę dziedzictwa, zrównoważony rozwój i estetykę miejską, z naciskiem na minimalizację wpływu nowych inwestycji na historyczny krajobraz Krakowa.
- Współpraca ze służbami konserwatorskimi (MKZ, WKZ, NID) w zakresie ustaleń ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, wraz z prowadzeniem bazy dot. zabytków objętych tą formą ochrony.

Obszar wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO

Ustalenia:

- Utrzymanie pierwotnej kompozycji przestrzennej w obszarze wpisanym na Listę UNESCO oraz w strefie buforowej.
- Nakazuje się ochronę widoków na Zespół Wzgórza Wawelskiego, Skalkę, wieżę Ratuszową oraz zabudowę sakralną Starego Miasta, Stradomia i Kazimierza z ciągów widokowych zlokalizowanych na Bulwarach Wiślanych (w obszarze od Klasztoru Norbertanek do mostu Kotlarskiego).
- Aby zachować harmonijną panoramę i unikać dominacji nowoczesnej architektury wprowadza się ograniczenia wysokości dla nowej zabudowy, aby zachować harmonijną panoramę i unikać dominacji nowoczesnej architektury.

Rekomendacje:

- Kontynuowanie prac nad aktualizacją i poszerzaniem analiz widokowych i planistycznych, dostosowanych do dynamicznych zmian urbanistycznych.
- Wspieranie planów i działań, które przywrócą zabytkom ich dawną świetność.
- Rozwój infrastruktury i przestrzeni publicznych w sposób zgodny z zasadami ochrony dziedzictwa, zapewniając wysokie standardy estetyczne i funkcjonalne.

Obiekty i obszary wpisane do rejestru zabytków

Ustalenia:

- Przeznaczenia stref/terenów, wskaźniki urbanistyczne oraz zapisy zawarte w APP powinny być ustalane w sposób chroniący walory zabytkowych obiektów i obszarów z umożliwieniem realizacji w nich niezbędnych robót budowlanych.

Rekomendacje:

- Wspieranie partnerstw publiczno-prywatnych w zakresie adaptacji obiektów zabytkowych, a także prowadzenia procesu rewitalizacji.
- Utrzymanie istniejących układów urbanistycznych oraz zespołów zabudowy, z naciskiem na zachowanie ich historycznego charakteru.
- Ochrona obiektów i obszarów zabytkowych powinna być prowadzona z uwzględnieniem ich kontekstu oraz sąsiedztwa.
- Rozwój nowych inwestycji w przestrzeni miejskiej, z wyraźnym ograniczeniem wprowadzania dominant architektonicznych.
- Zwiększenie dostępności i integracji przestrzeni zabytkowych z współczesną infrastrukturą miejską, zapewniając funkcjonalność i atrakcyjność dla mieszkańców i turystów.

Obiekty i obszary ujęte w gminnej ewidencji zabytków

Ustalenia:

- Przeznaczenia stref/terenów, wskaźniki urbanistyczne oraz zapisy zawarte w APP powinny być ustalane w sposób chroniący walory zabytkowych obiektów i obszarów z umożliwieniem realizacji w nich niezbędnych robót budowlanych.

Rekomendacje:

- Zachowanie i ochrona wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego poprzez wprowadzenie ustaleń ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (w tym ich szczególnych formach).
- Ochrona układów i zespołów urbanistycznych reprezentujących wysokie wartości kulturowe.
- Dostosowanie wymiarów i wysokości nowych obiektów do istniejącej zabudowy.
- Objęcie ochroną obiektów i zespołów zabytkowych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, zapewniając ich zachowanie i odpowiednie kształtowanie przestrzeni.
- Ochrona obiektów i zespołów obiektów zabytkowych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Strefa nadzoru archeologicznego oraz stanowiska archeologiczne wpisane do ewidencji zabytków archeologicznych

Ustalenia:

- Ochrona zabytków archeologicznych stanowi priorytet przy planowaniu przestrzennym, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów historycznych, stanowisk archeologicznych i reliktyw działalności człowieka.
- Wytyczne dotyczące stref ochrony konserwatorskiej, powinny być respektowane w miejscowych planach.

Rekomendacje:

- Wprowadzić system regularnych aktualizacji danych archeologicznych.
- Rozwijać współpracę między instytucjami odpowiedzialnymi za ochronę zabytków, w tym z muzeami, służbami konserwatorskimi oraz społecznością lokalną, aby aktywnie uczestniczyła w ochronie i popularyzacji dziedzictwa archeologicznego.
- Promować edukację społeczną na temat wartości archeologicznych, aby zwiększyć świadomość mieszkańców i inwestorów o konieczności zachowania i ochrony stanowisk archeologicznych.
- Zapewnić finansowe i organizacyjne wsparcie dla działań związanych z archeologiczną ochroną, w tym dla badań ratowniczych, konserwacji i dokumentacji stanowisk.
- Wprowadzić mechanizmy monitoringu i kontroli realizacji działań ochronnych, aby minimalizować ryzyko ich naruszenia podczas realizacji inwestycji.

Miejsca pamięci narodowej oraz Pomniki Zagłady

Ustalenia:

- Przeznaczenia stref/terenów, wskaźniki urbanistyczne oraz zapisy zawarte w APP powinny być ustalone w sposób chroniący obecny wygląd Miejsc Pamięci Narodowej oraz obszarów pomników zagłady.
- Zakaz lub znaczące ograniczenia w prowadzeniu robót budowlanych w bezpośrednim sąsiedztwie miejsc pamięci oraz Pomników Zagłady z uwzględnieniem charakteru i zakresu prac, aby chronić ich integralność.

Rekomendacje:

- Zapewnienie dostępności miejsc pamięci dla zwiedzających, z określonymi zasadami zachowania, kontemplacji i edukacji, promujących zrozumienie i szacunek dla ich wartości.
- Rozwój infrastruktury edukacyjnej i turystycznej wokół miejsc pamięci, tworzenie ścieżek narracyjnych, platform multimedialnych i materiałów edukacyjnych, które zwiększą dostępność i zrozumienie ich znaczenia.

Dobra kultury współczesnej

Ustalenia:

- Przeznaczenia stref/terenów, wskaźniki urbanistyczne oraz zapisy zawarte w APP powinny być ustalane w sposób chroniący obecny wygląd Miejsc Pamięci Narodowej oraz obszarów pomników zagłady.

Rekomendacje:

- Promować politykę tworzenia „stref kultury”, w których szczególnie chronione będą obiekty i zespoły uznane za dobra kultury współczesnej, z możliwością ich adaptacji do nowych funkcji zgodnie z zasadami konserwatorskimi.
- Ochrona układów i zespołów urbanistycznych reprezentujących wysokie wartości kulturowe, w tym obiektów figurujących w ewidencji konserwatorskiej oraz dóbr kultury współczesnej.
- Adaptacja obiektów pod warunkiem zachowania ich autentyczności.
- Utrzymanie i rozwijanie spójności przestrzennej i stylistycznej w obszarach, gdzie zlokalizowane są dobra kultury współczesnej, z zapewnieniem spójności stylowej oraz przestrzennej, aby nie zakłócać odczucia harmonii urbanistycznej.
- Ochrona obiektów i obszarów powinna być prowadzona z uwzględnieniem ich kontekstu oraz sąsiedztwa z zachowaniem odpowiednich odległości i układów przestrzennych.
- Ochrona dóbr kultury współczesnej powinna uwzględniać nowe obiekty, które ze względu na wysokie walory architektoniczne mogą zasługiwać na ochronę, co wymaga stałej współpracy z ekspertami i środowiskami twórczymi.

Pomniki Historii

Ustalenia:

- Podtrzymanie autentycznej struktury przestrzennej obszarów „Kraków – historyczny zespół miasta”, „Tyniec – zespół opactwa Benedyktynów”, „Kraków – Kopiec Kościuszki z otoczeniem” oraz „Kraków – zespół architektoniczny i urbanistyczny dzielnicy Nowa Huta”, Kraków Opactwo Cystersów w Mogile” jako kluczowych elementów dziedzictwa narodowego i kulturowego miasta.

Rekomendacje:

- Wzmacniać integrację przestrzenną i funkcjonalną obszarów dziedzictwa z nowoczesnym rozwojem miasta, zapewniając ich trwałość i dostępność.
- Rozwijać programy współpracy międzynarodowej w zakresie dziedzictwa, wymiany doświadczeń i najlepszych praktyk.
- Wprowadzić system regularnego audytu i oceny stanu ochrony obszarów pomników historii, aby zapewnić ich trwałość na kolejne pokolenia.

- Zwiększać dostępność i atrakcyjność obszarów chronionych poprzez rozwój infrastruktury turystycznej, edukacyjnej i kulturalnej.
- Wspierać inicjatywy lokalnych społeczności i organizacji pozarządowych w działaniach na rzecz dziedzictwa.

Parki Kulturowe

Ustalenia:

- Ochrona krajobrazu kulturowego oraz zachowanie wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi parków kulturowych.

Rekomendacje:

- Monitorowanie stanu zachowania dziedzictwa oraz procesów społeczno-gospodarczych pod kątem potrzeby tworzenia nowych parków kulturowych.
- Dostosować system monitorowania przestrzegania przepisów parków kulturowych do zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych.
- Utrzymywać dialog z lokalnymi społecznościami i organizacjami pozarządowymi, aby angażować mieszkańców w działania na rzecz dziedzictwa i zwiększać ich udział w kształtowaniu przestrzeni.

Twierdza Kraków

Ustalenia:

- Ochrona elementów Twierdzy Kraków jako integralnej części miasta. Należy chronić zachowane fortyfikacje miejskie wraz z ich elementami, a także uwzględniać ich kontekst oraz sąsiedztwo. Ochronie podlega również historyczny układ dróg i zieleni fortecznej, osie widokowe, otwarcia krajobrazowe i przedpoła.
- Uwzględnienie historycznego układu dróg i adaptacja do potrzeb współczesnej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.
- Rozwój funkcji muzealnych i turystycznych – zapewnienie trwałego utrzymania oraz rozbudowy obiektów fortecznych jako miejsc muzealnych, wystawienniczych i turystycznych, z możliwością adaptacji na funkcje usługowe, pod warunkiem zachowania ich walorów historycznych.
- Adaptacja obiektów fortecznych na różnorodne funkcje użytkowe – umożliwienie przebudowy i zmian użytkowania obiektów na cele kulturalne, naukowe, gastronomiczne, rekreacyjne oraz edukacyjne, z wyłączeniem najcenniejszych obiektów, które będą przeznaczone wyłącznie na cele muzealne.
- Ochrona i rozwój zieleni fortecznej – systematyczne utrzymanie i powiększanie terenów zielonych, co przyczyni się do poprawy jakości środowiska i estetyki przestrzeni publicznych.
- Zabezpieczenie obiektów i terenów fortecznych, zabezpieczenie przed degradacją i dewastacją, a także zapewnienie bezpieczeństwa dla zwiedzających.
- Podniesienie atrakcyjności widokowej – ochrona i eksponowanie najważniejszych widoków i powiązań widokowych między obiektami, aby zachować ich wartość krajobrazową i historyczną.
- Rozbudowa systemu ścieżek i tras turystycznych – utworzenie spójnego, ciągłego układu ścieżek pieszo-rowerowych, łączących obiekty forteczne, z uwzględnieniem historycznego układu dróg Twierdzy Kraków.

Rekomendacje:

- Integracja przestrzeni fortecznej z miejskim systemem zieleni – kontynuacja rozbudowy terenów zielonych, w tym wprowadzenie nowych nasadzeń drzew wysokich, co poprawi mikroklimat i wizualną spójność przestrzeni.
- Zabezpieczenie i adaptacja obiektów najcenniejszych – przeprowadzanie specjalistycznych prac konserwatorskich i adaptacyjnych na obiektach o dużej wartości historycznej, zapewniając ich ochronę i funkcjonalność.
- Współpraca z lokalną społecznością i instytucjami – rozwijanie partnerstw z organizacjami pozarządowymi, instytucjami naukowymi i kulturalnymi, które mogą wspierać działania na rzecz ochrony i rozwoju Twierdzy Kraków.
- Ochrona i rozwój funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych – zapewnienie odpowiednich warunków do aktywnego wypoczynku, rekreacji i integracji społecznej w przestrzeni fortecznej.
- Utrzymanie spójności i ciągłości systemu tras i układów przestrzennych – regularne aktualizacje i rozwój sieci ścieżek oraz tras turystycznych, aby zapewnić ich atrakcyjność, dostępność i funkcjonalność.

Ochrona dziedzictwa niematerialnego

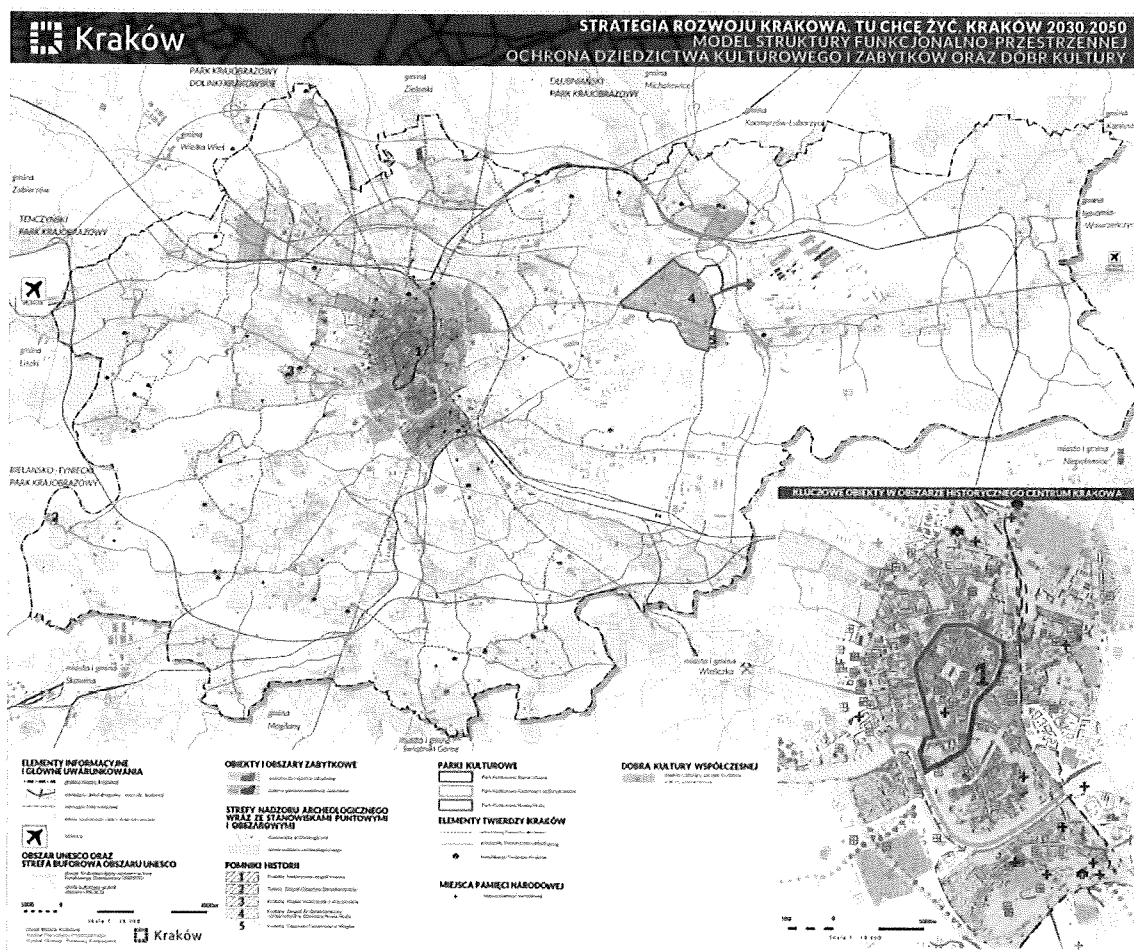
Ustalenia:

- Chronić tereny na których związane z dziedzictwem niematerialnym - obejmujące tradycje, zwyczaje, obrzędy, nazewnictwo, cykliczne wydarzenia oraz pamięć o nieistniejących obiektach i funkcjach, które stanowią istotny element tożsamości miasta. Ochrona obiektów zabytkowych prawnie chronionych i postulowanych do objęcia ochroną przed zmianami mogącymi powodować degradację ich wartości historycznych, architektonicznych czy krajobrazowych.
- Zachowanie i dokumentowanie tradycyjnych funkcji społeczno-gospodarczych, takich jak rzemiosło, gastronomia, usługi, a także pamięci o historycznych miejscach i funkcjach miasta.
- Wpracowanie systemu oznaczeń i identyfikacji miejsc związanych z dziedzictwem niematerialnym, takich jak trasy wydarzeń, miejsca kultu, historyczne punkty odniesienia, przy użyciu tablic tematycznych, oznakowania tras rowerowych i pieszych, a także kolorystyki nawiązującej do tradycji.
- Należy promować funkcje małych przedsiębiorstw o tradycyjnym charakterze, takich jak rzemieślnicze zakłady, gastronomia, pracownie artystyczne czy antykwiariaty.
- Promować i wzmacniać tożsamość miasta poprzez organizację wydarzeń cyklicznych, uroczystości, imprez religijnych i patriotycznych.

Rekomendacje:

- Rozwijać program edukacji społecznej i kulturalnej, obejmujący zarówno mieszkańców, jak i turystów, w zakresie znaczenia i ochrony dziedzictwa niematerialnego Krakowa.
- Wspierać i pielęgnować działalność małych przedsiębiorstw o funkcji rzemieślniczej, usługowej i handlowej, które odgrywają kluczową rolę w zachowaniu tradycyjnych funkcji miasta.
- Systematycznie dokumentować i archiwizować tradycje, obrzędy oraz pamięć o nieistniejących już obiektach i funkcjach, tworząc bazę wiedzy dla przyszłych pokoleń.
- Uwzględnić w zapisach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego problematykę rozbudowy infrastruktury informacyjnej i wizualnej, obejmującej

specjalne oznakowania, tablice informacyjne, murale, kolorystykę itp. ułatwiające rozpoznawalność i dostęp do wiedzy o dziedzictwie niematerialnym.

Rycina 24. Ochrona dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury. Źródło Opracowanie własne UMK

Mapa wielkoformatowa w skali 1:25 000 została umieszczona jako załącznik w Tomie II:
https://planowanie.um.krakow.pl/STRATEGIA/POLITYKA_PRZESTRZENNA_TOM_II

Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb nowej zabudowy mieszkaniowej

Określenie kierunków zmian struktury zagospodarowania terenów, w tym szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej, następuje w nawiązaniu do:

- Jednostek osadniczych.
- Zwartych Struktur Urbanistycznych.
- Roli i hierarchii jednostek osadniczych.
- Głównych elementów kształtujących strukturę przestrzenną.
- Struktury wysokości zabudowy.
- Przestrzeni publicznych.

Kierunki określa się zgodnie z poniższymi ustaleniami i rekomendacjami generalnymi oraz szczegółowymi.

Ustalenia:

- Uczytelnianie struktury funkcjonalno-przestrzennej następuje poprzez komponowanie przestrzeni za pomocą „Elementów kształtujących strukturę przestrzenną”, „Struktury wysokości zabudowy” oraz według zasady ładu przestrzennego i teorii kompozycji urbanistycznej.
- Krystalizacja struktury następuje poprzez tworzenie i rozwój węzłów, ciągów i centrów, których celem jest podkreślenie atrakcyjności i wielofunkcyjności głównych ośrodków rozwoju w strukturze zagospodarowania miasta, przy jednoczesnym zapewnieniu dostępu do podstawowych usług i aktywności dla miejsc zamieszkania.
- Kształtowanie organicznych form w strukturze Miasta poprzez wykorzystanie elementów topograficznych i układów zieleni,
- Kształtowanie zwartej struktury przy jednoczesnym zapewnieniu przestronnych przestrzeni publicznych i terenów zieleni oraz zachowaniu równowagi intensywności zabudowy poprzez unikanie jej nadmiernego zagęszczenia i ścieśnienia.
- Kształtowanie struktury przestrzennej z uwzględnieniem naturalnej topografii (wzniesień, punktów widokowych) oraz ukierunkowanie rozwoju przestrzennego na integrację zabudowy miejskiej z krajobrazem naturalnym, z zachowaniem korytarzy przyrodniczych i istniejących terenów zielonych w tkance miejskiej oraz zapewnieniem spójnych, dostępnych przestrzeni publicznych, sprzyjających rekreacji, bioróżnorodności i harmonijnemu współistnieniu zabudowy z przyrodą.
- Uczytelnienie struktury przestrzennej w obszarach położonych poza granicą śródmieścia wraz z poprawą dostępności do centrum i śródmieścia, w szczególności poprzez tworzenie nowych połączeń pieszych łączących centrum miasta z innymi obszarami zurbanizowanymi, oddzielonych od ruchu samochodowego.

Rekomendacje:

- Kształtowanie atrakcyjnych przestrzeni nawodnych jako elementów układów przestrzennych, z zastosowaniem odpowiednich rozwiązań hydrotechnicznych, z uwzględnieniem połączeń obszarów położonych po dwóch stronach cieku/zbiornika.
- W sąsiedztwie granicy z gminami sąsiednimi należy uwzględniać relacje pomiędzy zagospodarowaniem, w szczególności w sąsiedztwie terenów o funkcji mieszkaniowej lub przemysłowej i jej parametrów.
- Łączenie istniejących układów i ożywienie obszarów dotychczas odrębnych poprzez tworzenie relacji i powiązań, w tym obiektów mostowych, w szczególności kładek pieszorowerowych.

Jednostki Osadnicze

Ustalenia:

- Przemiany strukturalne należy planować w skali całej jednostki urbanistycznej oraz z uwzględnieniem relacji kompozycyjnych i estetycznych.
- 1. Jednostki osadnicze powinny posiadać lokalne centra (budujące tożsamość) o różnej wadze i hierarchii – centra niższego rzędu współistnieją z centrami wyższego rzędu. Centra wymagają tworzenia lub poprawy jakości przestrzeni publicznych oraz połączeniami z innymi obszarami miasta, np. korytarzami głównych ulic stanowiących jednocześnie ciągi komercyjne, zielone ciągi i przestrzenie publiczne.
- 2. Centra jednostek osadniczych będą wyznaczone i określone w ramach przyszłych prac wydziałów UMK odpowiedzialnych za strategiczny rozwój i planowanie przestrzenne Krakowa. Nowoprojektowane centra muszą być sytuowane w miejscach, gdzie obecna tkanka miejska posiada cechy sprzyjające naturalnemu powstawaniu struktury centrum, to jest na przykład: przestrzeń publiczna wyższej jakości niż otoczenie, występowanie istotnych usług a w szczególności ich nagromadzenie. Centra lokalne mają stanowić obszary aktywności i rozwoju a ich rolą jest zmniejszenie dysproporcji pomiędzy i centrum miasta a pozostałymi jednostkami osadniczymi w zakresie dostępności do oferty usługowej oraz miejsc spotkań.
- 3. Lokalizacja nowych centrów będzie ustalana w oparciu o kluczowe kierunki rozwoju gospodarczego miasta oraz elementy kształtujące strukturę przestrzenną (patrz rozdział "Elementy kształtujące strukturę przestrzenną").
 - W jednostkach centralnych dopuszcza się wyznaczanie obszarów zabudowy śródmiejskiej w Planie Ogólnym Gminy i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.
 - W jednostkach Śródmiejskich dopuszcza się wyznaczanie obszarów zabudowy śródmiejskiej w przypadku realizacji zabudowy o charakterze kwartałowym w Planie Ogólnym Gminy i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Rekomendacje:

- Standardy dostępności powinny być rozliczane/bilansowane w ramach danej jednostki osadniczej.

Zwarte Struktury Urbanistyczne (ZSU)

Ustalenia:

- Granice ZSU określają maksymalny zasięg możliwości wyznaczania terenów inwestycyjnych.
- W Planie Ogólnym Gminy w obrębie ZSU dopuszcza się wyznaczanie wszystkich stref planistycznych, natomiast poza granicami ZSU wyłącznie stref oznaczonych jako SO (strefa otwarta), SN (strefa zieleni i rekreacji), SK (strefa komunikacyjna), SR (strefa produkcji rolniczej).

Rekomendacje:

- Niewskazane jest wyznaczanie wyłącznie stref SW lub SJ w granicach ZSU - należy dążyć do wielofunkcyjności poprzez wprowadzanie wewnątrz ZSU stref: SP, SO, SN, SU, SK.

Główne elementy kształtujące strukturę przestrzenną

Centrum i Śródmieście, stara Nowa Huta

Ustalenia:

- Zachowanie równowagi pomiędzy ochroną (struktury przestrzennej, wartości historycznych, architektonicznych i krajobrazowych) a rozwojem (procesami planistycznymi i inwestycyjnymi) zgodnie z metodologią Historic Urban Landscape – w sposób łączący ochronę zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazowego z procesem planowania.
- Tworzenie i utrzymanie: ośrodków nauki i siedzib uczelni, obiektów kultury i sztuki, reprezentacyjnych kompleksów i gmachów administracji publicznej – wraz z zapewnieniem dostępności oraz kształtowaniem reprezentacyjnej zieleni i zakaz przekształceń ich siedzib, budynków i terenów na usługi komercyjne lub mieszkania.
- Równoważenie funkcji turystycznej z funkcją zamieszkania poprzez utrzymywanie funkcji zabudowy mieszkaniowej z dopuszczeniem usług dostępnych bezpośrednio z przestrzeni publicznej.
- Planowanie i prowadzenie działań rewitalizacyjnych przestrzeni publicznych, w tym m.in. aktywizacja społeczno-gospodarcza pierzei, dostępność do usług w parterach, zazielenianie ulic.

Rekomendacje:

- Należy dążyć do hamowania przekształceń kamienic na hotele lub inne usługi.

Węzły miejskości

Ustalenia:

- Węzły wyznaczają orientacyjne obszary tworzenia i rozwoju otoczenia węzłów przesiadkowych, w których wprowadza się miejsca koncentracji: usług publicznych lub przemysłu, nauki i technologii (w tym B+R), uzupełnionych o usługi komercyjne oraz handel.
- Charakterystykę funkcjonalną i zasady łączenia funkcji w obrębie węzła określa się indywidualnie, w powiązaniu z otoczeniem, w szczególności na podstawie koncepcji urbanistycznych stanowiących podstawę opracowania planu miejscowego.
- Węzły miejskości mogą tworzyć centra lokalne lub powinny być integrowane z lokalnymi centrami poprzez dostępność pieszą lub rowerową.
- Integracja nowoczesnych funkcji przemysłowych i badawczo-rozwojowych oraz powiązanie ich z funkcjami usługowymi i mieszkaniowymi wraz z przestrzeniami publicznymi (zgodnie z ideą New Industrial Urbanism).
- Zagospodarowanie otoczenia węzła zgodnie z zasadą rozwoju lokalnego i tworzenia ram do budowania sąsiedzkiej bliskości, skoncentrowane na projektowaniu w skali osiedla i kwartału (zgodnie z ideą Neighbourhood Oriented Development i doświadczania przestrzeni przez człowieka), z utrzymaniem tożsamości miejsca i lokalnych struktur osiedlowych, lokalnych sklepów i usług w zasięgu spaceru, przestrzeni rekreacyjnych i wspólnych.
- Wprowadzenie zróżnicowanej wysokości i formy zabudowy: koncentracja najwyższych budynków wokół węzła przy stopniowej gradacji wysokości (im dalej tym niżej), podkreślenie akcentów funkcjonalnych i widokowych, z zachowaniem harmonii skali z otoczeniem.
- Koncentracja zabudowy nie może prowadzić do nadmiernego dogęszczania zabudowy mieszkaniowo-usługowej w otoczeniu węzła – należy temu przeciwdziałać poprzez

rozwój mniejszych jednostek (osiedli i kwartałów) stanowiących samowystarczalne środowisko życia, w szczególności poprzez kształtowanie układów zabudowy w przyjaznej, ludzkiej skali, sprzyjającej czytelności przestrzeni, komfortowi życia i codziennej aktywności.

- Kształtowanie pierzei tworzących czytelne układy ulic i placów, z uwzględnieniem układu zabudowy istniejącej, struktury ulic i przestrzeni publicznych oraz istniejących obiektów zabytkowych i noszących cechy zabytków.
- Wprowadzenie zróżnicowania funkcjonalnego poprzez lokalizację usług w parterach i dwóch pierwszych kondygnacjach, a funkcji mieszkaniowej od trzeciej lub czwartej, w zależności od potrzeb w zakresie lokalizacji usług
- Kształtowanie przestrzeni publicznych i półprywatnych w sposób odpowiedni dla ich charakteru (plac, skwer, oficyna, dziedziniec, przedogródek itp.).
- Tworzenie reprezentacyjnych wnętrz urbanistycznych i przestrzeni publicznych w pobliżu przystanków komunikacji szynowej, atrakcyjnej dla ruchu pieszego i rowerowego.
- Zachowanie walorów historycznych, przyrodniczych i kompozycyjnych, a także organicznych struktur miejskich.
- Tworzenie czytelnych w odbiorze i zintegrowanych z ciągami pieszymi przejść w prześwitach, z zaleceniem umieszczenia ich w co najmniej dwóch pierwszych kondygnacjach budynku.
- Zapewnienie wysokiej dostępności transportu zbiorowego i atrakcyjnych przestrzeni publicznych, sprzyjających zrównoważonej mobilności, wraz z multimodalnymi punktami przesiadkowymi.
- Kształtowanie czytelności kierunków i płynności ruchu poprzez logiczne powiązania funkcjonalne pomiędzy kluczowymi punktami przesiadkowymi, wyraźne osie widokowe prowadzące do wejść/wyjść ze stacji i przystanków, unikanie zbędnych zakrętów, przesunięć i przysłonięć na osiach pomiędzy punktami przesiadek, unikanie zbędnych barier i ogrodzeń oraz unikanie kolizji pomiędzy nimi.
- Kształtowanie intuicyjnych ciągów pieszych pomiędzy punktami przesiadek za pomocą różnicowania materiałów i kolorystyki nawierzchni (np. odcienie kostki, odcienie betonu) oraz za pomocą kompozycji zieleni (szpalerów lub rzędów drzew).
- Lokalizowanie elementów małej architektury w podziale na miejsca wypoczynku i miejsca kształtujące kierunek poruszania się.
- Wykorzystanie oświetlenia do uczytelnienia głównych tras i podkreślenia kluczowych punktów (wejść, wind, przejść, schodów), z zachowaniem ograniczenia zanieczyszczenia światłem.
- Lokalizowanie wolnostojących elementów infrastruktury technicznej jako podziemnych lub jako naziemnych, zintegrowanych z obiektami.
- Tworzenie centrów lokalnych z uwzględnieniem rzeczywistych ścieżek, brahidacji i organicznych cech obszaru.

Bramy miasta

Ustalenia:

- Uwzględnianie szczegółnego, reprezentacyjnego charakteru lokalizacji na głównych wjazdach do miasta przy określaniu zagospodarowania terenu i funkcji budynków, w szczególności poprzez planowanie i realizowanie reprezentacyjnych obiektów budowlanych, konstrukcji ramujących wjazd do miasta, oraz szczególnych form zagospodarowania przestrzeni publicznych, w tym także zieleni urządzonej.
- Harmonijne wpisanie nowej zabudowy w kontekst miejsca.
- Wyłanianie projektów zagospodarowania obszarów w drodze konkursów

architektonicznych i urbanistycznych.

Rekomendacje

- Kształtowanie dwu lub wielopoziomowych przestrzeni z wykorzystaniem obiektów mostowych, w tym kładek dla pieszych, dopasowanych do topografii terenu oraz w celu urozmaicenia otaczającego krajobrazu,
- Wykorzystanie istniejącej oraz wprowadzenie roślinności do wizualnego ukrycia schodów, ramp

Ustalenia szczegółowe

Brama miasta Dworzec Główny

- Uwzględnienie wartości historycznej i materii zabytkowej.
- Harmonijne wpisanie w kontekst miejsca.

Bramy miasta Dworzec Kraków Płaszów

- Uwzględnienie kompozycji wyznaczonej przez oś ulicy Dworcowej.
- Utrzymanie i przekształcenie placu dworcowego przed stacją, z uwzględnieniem miejsc odpoczynku z zielenią.
- Uwzględnienie i dążenie do realizowania nowych połączeń; schodów, wind i innych elementów nadających priorytet w poruszaniu się pieszo.

Brama miasta Kraków Lotnisko

- Utrzymywanie i wprowadzanie funkcji metropolitalnych.
- Kształtowanie czytelnych i funkcjonalnych powiązań pieszych i miejsc wypoczynku.
- Zapewnienie estetyki otoczenia parkingów.

Bramy na wjazdach do miasta

- Lokalizacja obiektów budowlanych (niekoniecznie budynków) ramujących wjazd do miasta, ułożonych w sposób rytmiczny i zgodny z kompozycją otoczenia, zgodnie z zasadami określonymi w podrozdziale Struktura wysokościowa zabudowy, poprzedzonych analizami wpływu na odbiór sylwety miasta.

Ciągi miejskie

Ustalenia ogólne

- Projektowanie ciągów w sposób zrównoważony, z uwzględnieniem ograniczania natężenia ruchu, prędkości samochodów oraz udziału jezdni w przekroju ulicy.
- Lokalizowanie pasów społecznych – przestrzeni pomiędzy częścią komunikacyjną (chodnikiem) a fasadami budynków, z przeznaczeniem na miejsca odpoczynku z zielenią, ogródki, instalacje artystyczne itp.
- Wprowadzanie pasów zieleni lub nawierzchni utwardzonej z zielenią, oddzielających np. chodnik od drogi dla rowerów lub drogę dla rowerów od jezdni lub torowiska.
- Zrównoważone gospodarowanie wodą: mała retencja, elementy błękitno-zielonej infrastruktury.
- Ochrona przed słońcem poprzez nasadzenia drzew.
- Zapewnienie miejsc do odpoczynku.
- Rezygnacja ze stosowania ekranów akustycznych z zaleceniem wprowadzania w ich miejsce zieleni.

Ustalenia szczegółowe

Ciągi miejskie – Aleje

- Kształtowanie reprezentacyjnych i czytelnych osi kompozycyjnych w strukturze przestrzennej miasta.

- Określanie odpowiedniej szerokości alei, umożliwiającej obsadzenie szpalerami drzew) lub wkomponowanie elementów błękitno-zielonej infrastruktury.
- Utrzymanie spójności materiałowej i kolorystycznej elementów zagospodarowania, w szczególności nawierzchni i detali wykończeniowych.
- Kształtowanie kompozycji zieleni z uwzględnieniem rytmu, powtarzalności, zróżnicowania barw oraz sezonowej zmienności roślin.
- Wprowadzanie źródeł wody pitnej i fontann pitnych.

Ciągi miejskie – Ulice o podwyższonym walorze społecznym

- Kształtowanie ulic sprzyjających aktywnościom społecznym i wypoczynkowi, przy zachowaniu równowagi między funkcjami użytkowymi a zielenią.
- Lokalizacja usług w parterach pierzei: sklepy, kawiarnie, restauracje i drobne usługi miejskie (np. pracownie rzemieślnicze, piekarnie, apteki, salony kosmetyczne), zintegrowane z sezonowymi ogródkami kawiarnianymi i strefami aktywności społecznej.
- Uporządkowanie miejsc postojowych i ograniczenie obecności samochodów w obszarach najbardziej intensywnego ruchu pieszego.
- Zapewnienie priorytetu dla ruchu pieszego i rowerowego, wraz z czytelnością poruszania się wprowadzaną poprzez zróżnicowanie materiałowe nawierzchni.

Ciągi miejskie – Komercyjno-komunikacyjne

- Lokalizowanie usług w parterach i niższych kondygnacjach budynków, z zachowaniem dostępności dla pieszych i relacji z przestrzenią publiczną.
- Kształtowanie osi widokowych, dominant i akcentów architektonicznych, podkreślających kluczowe miejsca.
- Sytuowanie zabudowy o reprezentacyjnym charakterze w odsunięciu od drogi.
- Zapewnianie zróżnicowanej oferty funkcjonalnej, łączącej handel, usługi i rekreację.
- Wprowadzenie ułatwień dla ruchu pieszo-rowerowego oraz komunikacji zbiorowej, wraz z czytelnością poruszania się, przy zapewnieniu odpowiednich warunków dla pojazdów mechanicznych.
- Tworzenie parków kieszonkowych i przestrzeni odpoczynku z zielenią.

Centra lokalne

Ustalenia:

- Wyznaczanie centrów jako „serce” obszaru, integrujące mieszkańców i zachowujące specyfikę lokalną.
- Lokalizowanie nowych centrów za pomocą elementów kompozycji przestrzennej, takich jak ciągi widokowe, perspektywy, punkty orientacyjne.
- Zapewnienie dostępu do podstawowych usług o lokalnym charakterze, sprzyjających życiu codziennemu, w tym Integracja handlu, usług i gastronomii z funkcją mieszkaniową.
- Tworzenie przestrzeni publicznych umożliwiających organizowanie wydarzeń lokalnych, targów, wydarzeń kulturalnych.
- Realizacja centrów w terenach wyznaczonych w obowiązujących planach miejscowych pod place miejskie, a w przypadku zmiany przeznaczenia terenu niezrealizowanego placu należy wskazać lokalizację i wyznaczyć podobną przestrzeń publiczną o co najmniej takiej samej powierzchni jak ustalona w planie zmienianym.
- Dla centrów w zabudowie mieszkaniowej wielorodzinnej: kształtowanie wnętrza urbanistycznych z zielenią, ograniczonych przez pierzeje, zieleni lub ukształtowanie terenu.
- Dla centrów w zabudowie podmiejskiej jednorodzinnej: tworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej, reprezentacyjnych wejść akcentowanych zielenią, skwerów i miejsc wypoczynku.
- Wprowadzenie zrównoważonej mobilności, w tym ograniczenie ruchu samochodowego.

- Zapewnienie dobrej dostępności do węzłów przesiadkowych i komunikacji zbiorowej poprzez ciągi piesze, rowerowe i dostępne tereny zieleni.

Struktura wysokości zabudowy

Ustalenia:

- Wskaźnik wysokości zabudowy w aktach planowania przestrzennego należy ustalać z uwzględnieniem powinien ustaleń i rekomendacji zawartych w rozdziałach „Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu” oraz „Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej”.
- W strefie ochrony sylwety miasta I stopnia wysokość nowo planowanej zabudowy powinna ściśle nawiązywać do gabarytów zabudowy istniejącej.
- Należy ograniczyć wysokość nowo planowanej zabudowy w obszarze strefy ochrony sylwety miasta II stopnia dla jednostek centralnych, jednostek śródmiejskich i jednostek intensywnych do 26 m oraz dla jednostek ekstensywnych do 13 m.
- Ustalanie wskaźnika maksymalnej wysokości zabudowy w sporządzanych aktach planowania przestrzennego opiera się na wartościach wskazanych na mapie „Struktura wysokości zabudowy” 1C.
- W strefach planistycznych o charakterze inwestycyjnym (SJ, SW, SU, SH i SP) w planie ogólnym oraz w terenach zabudowy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, wyznaczonych w ramach powyższych stref z planu ogólnego, wysokość zabudowy nie może przekraczać maksymalnych wartości wysokości określonych na danym obszarze na mapie 1C, poza poniższymi wyjątkami.
- Wskazane na mapie 1C wysokości zabudowy nie dotyczą:
 - obiektów i obszarów objętych formami ochrony zabytków, które podlegają ochronie na podstawie przepisów odrębnych,
 - obiektów sakralnych,
 - obiektów infrastruktury technicznej,
 - obiektów związanych z infrastrukturą komunikacyjną,
 - obiektów związanych z infrastrukturą sportowo-rekreacyjną,
 - obiektów których wysokość uwarunkowana jest względami bezpieczeństwa publicznego,
 - istniejących budynków i budowli lub ich elementów, których wysokość przekracza wartość wskazaną na mapie.
- Ponadto dopuszcza się przekroczenia wartości wysokości zabudowy, wskazanych na mapie 1C, w aktach planowania przestrzennego dla wybranych elementów kształtujących strukturę przestrzenną, wskazanych na mapie 1B, w obszarze ich oddziaływania, zgodnie z poniższymi zasadami:
 - dla węzłów miejskości lecz nie więcej niż:
 - o typowa wysokość jednej kondygnacji, tj. o 3m, dla węzłów, których obszar oddziaływania znajduje się w granicach strefy ochrony sylwety miasta II stopnia, a maksymalnie do 26 m.
 - o typowa wysokość trzech kondygnacji, tj. o 9 m, dla węzłów, których obszar oddziaływania znajduje się poza granicami strefy ochrony sylwety miasta II stopnia, a maksymalnie do 35 m.
 - dla ciągów miejskich w obszarze ich oddziaływania, lecz nie więcej niż typowa wysokość 2 kondygnacji, tj. o 6 m, a maksymalnie do 29 m.

Obszar oddziaływania węzłów miejskości w granicach strefy ochrony sylwety miasta II stopnia oraz ciągów miejskich dotyczy ich bezpośredniej obudowy, tj. pierwszej linii zabudowy od miejsca węzłowego lub ciągu. Obszar oddziaływania węzłów miejskości poza granicami strefy ochrony sylwety miasta II stopnia dotyczy kształtowania zabudowy w promieniu o długości około 250 m od miejsca węzłowego, a jego dokładny zasięg powinien być dostosowany do granic działek ewidencyjnych oraz istniejącej zabudowy i zagospodarowania.

Rekomendacje

- Dążenie do ograniczenia wysokości zabudowy w obszarach, gdzie nie wyznaczono jej na planszy na rysunku 1C do 11 m, a w obszarach zieleni do 6 m.
- Dążenie do harmonijnego wpisania nowej zabudowy w kontekst miejsca, przede wszystkim poprzez poszanowanie i nawiązanie do stanu istniejącego, celem kształtowania spójnych struktur zabudowy.
- Dążenie do kształtowania wysokości zabudowy w ramach zespołów zabudowy zgodnie z zasadami kompozycji urbanistycznej.

Przestrzenie Publiczne

Ustalenia:

Wzmocnienie roli istniejących i tworzenie nowych przestrzeni publicznych tworzących zintegrowaną sieć, stanowiące miejsca rekreacji i integracji lokalnych społeczności – nowe centra lokalne;

- Kształtowanie reprezentacyjnych przestrzeni publicznych, szczególnie w obszarze obiektów ważnych w skali miasta (zabytki, obiekty kultury, budynki użyteczności publicznej itp.);
- Kształtowanie przestrzeni publicznych, ze zwiększonym udziałem zieleni, w miejscach węzłowych, przyciągających dużą liczbę użytkowników oraz w obszarach koncentracji zabudowy mieszkaniowej (osiedlach) tj. place, skwery, parki kieszonkowe;
- Wyposażenie przestrzeni publicznych w elementy błękitno-zielonej infrastruktury oraz wysokiej jakości małą architekturę;
- Kształtowanie bezpiecznych przestrzeni publicznych bez barier architektonicznych dostępnych dla wszystkich użytkowników;
- Tworzenie atrakcyjnych ciągów pieszych i rowerowych obudowanych zielenią oraz wyposażonych w obiekty małej architektury umożliwiające kształtowanie potencjalnej przestrzeni publicznej;
- Wprowadzenie priorytetu dla ruchu pieszego i rowerowego oraz transportu zbiorowego;
- Elementy dopełniające sieć przestrzeni publicznych stanowią trasy pieszo-rowerowe (wyznaczone na planszy 3C *Główne korytarze i elementy sieci transportowych – komunikacja rowerowa i piesze*) oraz zielone arterie i obwodnice Krakowa (wyznaczone na planszy 2 *System powiązań przyrodniczych*)

Rekomendacje:

- Zapewnienie zróżnicowanej oferty usługowej, zwłaszcza w parterach budynków dostępnych bezpośrednio z wyznaczonych przestrzeni publicznych.
- Ograniczanie ruchu samochodowego na rzecz ruchu pieszo-rowerowego lub tworzenie przestrzeni współdzielonych tzw. shared space.
- Kształtowanie atrakcyjnych i funkcjonalnych przestrzeni nadbrzeżnych (tzw. *waterfronty*) oraz zapewnienie połączeń obszarów położonych po obu stronach rzeki poprzez kładki pieszo-rowerowe.

- Kształtowanie atrakcyjnych osi widokowych wzdłuż przestrzeni publicznych oraz harmonizowanie zabudowy i zieleni przylegającej do tych przestrzeni tak, aby stanowiły one czytelne ściany ulic.

Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

Ustalenia:

- Kluczowe inwestycje celu publicznego należy planować w sposób, który:
 - Uzupełnia istniejącą strukturę funkcjonalno-przestrzenną miasta, w szczególności w zakresie wzmacniania i budowania węzłów miejskości, w tym węzłów przesiadkowych i bram miasta;
 - Wspiera realizację celów operacyjnych Miasta, w szczególności w zakresie wzmacniania i budowania centrów lokalnych, dzielnicowych i miejskich. To właśnie te miejsca – dobrze powiązane komunikacyjnie, osadzone w strukturze osiedli i dzielnic – mają kluczowe znaczenie dla poprawy realnej dostępności usług publicznych oraz tworzenia przestrzeni sprzyjającej integracji społecznej i budowaniu kapitału społecznego;
 - Wzmacnia potencjał obszarów dotąd niedoinwestowanych, przeciwdziała nadmiernej koncentracji usług w ścisłym centrum i wspiera policentryczny rozwój struktury Krakowa;
 - Respektuje lokalny kontekst – krajobraz, strukturę historyczną, tereny zielone i zasoby przyrodnicze. Szczególny nacisk należy położyć na wprowadzanie rozwiązań sprzyjających adaptacji do zmian klimatu i efektywnemu gospodarowaniu zasobami – zarówno w skali pojedynczej inwestycji, jak i całych obszarów miejskich.
- Lokalizacja inwestycji celu publicznego musi uwzględniać dostępność transportową – nie tylko dla ruchu samochodowego, lecz przede wszystkim w powiązaniu z transportem zbiorowym, infrastrukturą rowerową i ciągami pieszymi, a także parkingami P&R.
- Inwestycje celu publicznego powinny służyć możliwie największej liczbie mieszkańców i użytkowników Krakowa oraz całej metropolii krakowskiej – niezależnie od ich wieku, sprawności czy miejsca zamieszkania. Ich realizacja nie może tworzyć przestrzennych barier urbanistycznych i architektonicznych.
- Inwestycje celu publicznego muszą być zgodne ze standardami urbanistycznymi, przy zapewnieniu dostępności dla zabudowy mieszkaniowej i w powiązaniu z centrami lokalnymi, zaktywizowanymi wnętrzami urbanistycznymi i przestrzeniami publicznymi, a także w pobliżu terenów zieleni i transportu zbiorowego. Obiekty o wyższej randze powinny być lokalizowane w ramach centrów miejskich i śródmiejskich, w pobliżu przystanków transportu zbiorowego i przestrzeni publicznej, a obiekty o najwyższej randze w miejscach eksponowanych i reprezentacyjnych, tworząc centra lokalne i stanowiąc element centrów miejskich bądź śródmiejskich.

Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej

Kierunki rozwoju systemów komunikacji

Integracja systemów komunikacyjnych

Ustalenia:

- Rozwój działań wzajemnie integrujących różne systemy transport, sprzyjających wzrostowi udziału ekologicznych środków transportu, wraz z uwzględnieniem zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej.
- Kształtowanie węzłów przesiadkowych integrujących kolej, metro, komunikację miejską oraz parkingi typu P&R.
- Zasady kształtowania węzłów przesiadkowych i ich otoczenia określa rozdział "Elementy kształtujące strukturę przestrzenną".

Rekomendacje:

- Dążenie do koordynacji systemów miejskich, aglomeracyjnych i regionalnych, z uwzględnieniem integracji funkcjonalnej, przestrzennej i organizacyjnej.
- Rozwój działań integrujących różne systemy transportu, sprzyjających wzrostowi udziału ekologicznych środków transportu, wraz z uwzględnieniem zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

System transportu szynowego

Ustalenia:

- Kształtowanie spójnego systemu metra poprzez wyznaczanie i ochronę korytarzy tras, lokalizację stacji techniczno-postojowych, z uwzględnieniem długofalowego rozwoju systemu oraz jego integrację z układem transportowym miasta.
- Zachowanie oraz kształtowanie korytarzy infrastruktury kolejowej dla linii kolejowych i elementów takich jak np. łącznice.
- Lokalizacja przystanków kolejowych korzystnych dla przewozów pasażerskich wewnątrzmijskich, z uwzględnieniem konieczności zwiększania dostępności systemu kolejowego dla mieszkańców.
- Zachowanie oraz kształtowanie korytarzy tras tramwajowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (w tym pętli, zajezdni), z uwzględnieniem potrzeby tworzenia odcinków spinających sieć umożliwiającą elastyczne prowadzenie ruchu.
- Priorytetu dla tramwajów, odseparowania ruchu tramwajowego od ruchu ulicznego.
- Kształtowanie bezpośredniego otoczenia stacji metra i kolei z uwzględnieniem zasad określonych w rozdziale "Elementy kształtujące strukturę przestrzenną miasta" dla węzłów *miejskości*.

Rekomendacje:

- Poprawa wykorzystania układu kolejowego do obsługi strefy podmiejskiej i miasta.
- Poprawa kolejowych powiązań międzyregionalnych, aglomeracyjnych oraz wewnątrz miasta.

- Zachowanie rezerw na cele bezkolizyjnych przecięć różnych systemów komunikacji i eliminacji barier przestrzennych, przy jednoczesnym rozwijaniu współpracy pomiędzy miastem i instytucjami kolejowymi.
- Realizacja tras w formie wydzielonych zielonych torowisk.
- Ograniczanie oddziaływania drgań na ludzi i zabudowę poprzez odpowiednie rozwiązania przestrzenne i techniczne.
- Ograniczanie oddziaływania hałasu na ludzi w środowisku zamieszkania poprzez odpowiednie rozwiązania przestrzenne i techniczne.
- Punktowe przebudowy sieci tramwajowej w celu zwiększenia jej niezawodności oraz prędkości przejazdu.
- Zmiana podziału zadań przewozowych na korzyść transportu zbiorowego.

System transportu pieszego

Ustalenia:

- Kształtowanie powiązań pieszych z wykorzystaniem istniejącej i planowanej zieleni.
- Kształtowanie dróg dla pieszych w sposób zapewniający wyeliminowanie konfliktów z innymi formami mobilności aktywnej oraz ruchem samochodowym, w tym poprzez zwiększanie szerokości ulic.
- Utrzymanie atrakcyjności i ciągłości ruchu pieszego poprzez zapewnienie przejść i pasaży w poprzek zabudowy, kładek oraz bezkolizyjnych przejść przez linie kolejowe i ulice o dużym udziale ruchu samochodowego.
- Ograniczenie stosowania barier wpływających na nadmierne utrudnienie swobody poruszania się, tworzenie izolowanych korytarzy i wygrodzeń oraz pogorszenie estetyki. Niedopuszczalne jest jednoczesne stosowanie różnych wariantów barier: wymiarów, materiałów i kolorystyki.
- Zapewnienie dostępności dla osób o szczególnych potrzebach, bez wprowadzania dominacji rozwiązań szczególnych nad podstawowymi – wprowadzanie obiektów inżynierskich takich jak schody, pochylnie czy kładki, które umożliwiają wybór ruchu pieszego jako naturalnej formy przemieszczania się i rekreacji, przy uzupełnianiu alternatywnych rozwiązań uwzględniających potrzeby projektowania uniwersalnego.
- ~~• Kształtowanie przestrzeni drogowej w sposób sprzyjający ruchowi pieszemu – zieleni w pasach drogowych, przejścia w poziomie jezdni zamiast tuneli / kładek, dojścia do przystanków z obu kierunków.~~

Rekomendacje:

- Wprowadzanie zieleni w przekroju ulicy oraz nadanie priorytetu oraz bezkolizyjności na drogach wyższej klasy technicznej (od Z w górę, czyli Z, G, GP, S i A) ruchowi pieszemu w przekraczaniu ulic, cieków wodnych, linii kolejowych i tramwajowych, m.in. poprzez kładki powiązane z ciągami pieszymi.
- Tworzenie stref pieszych w obszarach zamieszkania w formie przestrzeni współdzielonych.
- Zapewnienie bezpieczeństwa pieszych na trasach dojścia do publicznych szkół podstawowych i przedszkoli za pomocą rozwiązań planistycznych (np. systemowych ciągów pieszych z zielenią).
- Zapewnienie oświetlenia przystanków i przejść dla pieszych.

- Kształtowanie sieci powiązań tras spacerowo-turystycznych niezależnych od dróg kołowych, wspierających rekreację i codzienną aktywność mieszkańców.
- Uwzględnianie wytycznych i standardów, z zastrzeżeniem, że w przypadku rozbieżności nadrzędne są ustalenia strategii.

System transportu rowerowego

Ustalenia:

- Zwiększenie udziału ruchu rowerowego w podróżach miejskich poprzez rozwój głównej sieci tras rowerowych o znaczeniu ogólnomiejskim, z uwzględnieniem powiązań aglomeracyjnych i śródmiejskich – zachowanie rezerw terenowych dla głównych tras rowerowych.
- Kształtowanie tras głównych z uwzględnieniem wymogów CROW: spójności, bezpośredniości, atrakcyjności, bezpieczeństwa i wygody.
- Kształtowanie tras głównych odseparowanych od ruchu samochodowego i pieszego.
- Uzupełnianie układu o trasy lokalne w ulicach uspokojonego ruchu, osiedlach i strefach zamieszkania.
- Uzupełnianie układu o trasy rekreacyjne, zintegrowane z błękitno-zieloną infrastrukturą.
- Integracja z sieciami tras rowerowych w województwie – zapewnienie powiązań z siecią tras systemu „VeloMałopolska”, które należy włączyć do głównych korytarzy rowerowych.
- Kształtowanie tras z zachowaniem spójności przy przekraczaniu barier oraz w sposób niewymuszający długich objazdów – poprzez wprowadzanie bezkolizyjnych obiektów mostowych (kładek, tuneli, przejazdów) wspierających bezpieczny i wygodny sposób poruszania się.
- Wprowadzanie elementów infrastruktury rowerowej (np. parkingi, miejsca odpoczynku) przy węzłach przesiadkowych, a dla przystanków komunikacji szynowej kształtowanie terenów zieleni (parki, skwery) jako miejsc oczekiwania i odpoczynku.
- Obszary wewnątrz osiedli powinny być projektowane w standardzie strefy Tempo 30 i stref zamieszkania
- W całym mieście należy dążyć do stwarzania takich warunków w istniejących obszarach zamieszkania, co stwarza lepsze warunki dla ruchu rowerowego.
- Tworzenie sektorowej organizacji ruchu mającej na celu ograniczenie niepożądanego zjawiska ruchu tranzytowego na ulicach do tego nieprzeznaczonych przy zachowaniu przejezdności dla rowerzystów.

Rekomendacje

- Włączanie do systemu tras rowerowych wałów przeciwpowodziowych, obszarów wzdłuż linii kolejowych i cieków wodnych, z uwzględnieniem stosowania nawierzchni przepuszczalnych.
- Uwzględnianie wytycznych i standardów w ustalaniu szczegółowego przebiegu trasy.

System transportu drogowego

Ustalenia:

- Zachowanie oraz kształtowanie korytarzy drogowych z utrzymaniem założeń konstrukcji docelowego głównego układu promienisto-obwodnicowego, poprzez uporządkowanie struktury drogowej, eliminację nieciągłości i niezrównoważenia klas dróg.
- Wyznaczanie przebiegu dróg krajowych wyłącznie w ramach głównych korytarzy drogowych.
- Wyznaczanie przebiegu dróg publicznych niskich klas w równowadze z wyznaczaniem terenów inwestycyjnych.
- Przeniesienie ruchu tranzytowego na III i IV obwodnicę.
- Utrzymanie terenów dróg i placów wyznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, z możliwością wprowadzenia przesunięć.
- Wprowadzanie stref tempo 30 wewnątrz struktur jednostek osadniczych Centrum, Śródmieścia, przemysłowo-usługowych oraz mieszkaniowych intensywnych.
- Kształtowanie przestrzeni drogowej jako obszarów przyjaznych komunikacji publicznej oraz ruchowi pieszemu i rowerowemu, z uwzględnieniem uwarunkowań architektonicznych i urbanistycznych oraz w sposób tworzący przyjazną i spójną tkankę miejską.
- Projektowanie nowych oraz modernizacja istniejących dróg z uwzględnieniem zasad określonych w rozdziale "Elementy kształtujące strukturę przestrzenną miasta".

Rekomendacje:

- Zachowanie funkcjonalnego podziału dróg według ich znaczenia i hierarchii w układzie komunikacyjnym.
- Kształtowanie powiązań z gminami sąsiednimi w ramach współpracy międzygminnej, z uwzględnieniem zasad zrównoważonej mobilności.

System transportu lotniczego

Rekomendacje:

- Zwiększanie przepustowości pasażerskiej poprzez modernizację infrastruktury terminalowej oraz rozbudowę układu dróg startowych i kołowania.
- Budowa multimodalnego węzła cargo i paliwowego zapewniającego sprawny przeładunek towarów oraz ciągłość tankowania samolotów.
- Rozwój lotnisk w zgodzie z rządowymi i regionalnymi strategiami rozwoju transportu, co zapewni również rozwój miasta.
- Poprawa dostępności lotniska transportem publicznym — integracja z koleją aglomeracyjną, autobusami.
- Zwiększanie odporności infrastruktury na zmiany klimatu i ekstremalne zjawiska pogodowe (mgła).

Rozwój usług okołolotniskowych (logistyka, serwis techniczny), które wzmacniają rolę lotniska jako węzła gospodarczego.

System transportu wodnego

Rekomendacje:

Wspieranie rozwoju rekreacyjnego transportu wodnego, otoczenia przystani i powiązania ich z obszarami zieleni i wypoczynku.

Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej

System zaopatrzenia w wodę

Ustalenia:

- Rozwój infrastruktury wodociągowej winien być skoordynowany z rozwojem urbanistycznym miasta wynikającym w szczególności z zapisów planistycznych (plan ogólny, plany miejscowe) oraz ewentualnych umów urbanistycznych.
- Uwzględnianie potrzeb infrastruktury wodociągowej przy planowaniu i realizacji układów drogowych.
- Sukcesywna modernizacja i rozbudowa infrastruktury wodociągowej – od ujęć wody, przez zakłady uzdatniania, aż po zbiorniki, hydrofornie i sieci przesyłowe w celu poprawy niezawodności dostaw wody
- Rozbudowa i przebudowa urządzeń wodociagowych w zakresie źródeł wody i procesów uzdatniania w celu zwiększenia bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę oraz unowocześniania technologii uzdatniania
- Dopuszczenie lokowania infrastruktury wodociągowej (w szczególności magistrale, zbiorniki wodociągowe, pompownie, hydrofornie wraz z infrastrukturą towarzyszącą) na terenach wyłączonych spod zabudowy (rolnych, zielonych, leśnych), jeśli wynika to z uwarunkowań terenowych, infrastrukturalnych lub potrzeby zapewnienia bezpieczeństwa systemu zaopatrzenia w wodę
- Zwiększenie efektywności energetycznej infrastruktury wodociągowej, poprzez rozbudowę instalacji OZE na istniejących i planowanych obiektach wodociagowych.

System odprowadzania ścieków

Ustalenia:

Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej winien być skoordynowany z rozwojem urbanistycznym miasta wynikającym w szczególności z zapisów planistycznych (plan ogólny, plany miejscowe) oraz ewentualnych umów urbanistycznych.

- Powiązanie planowania infrastruktury kanalizacyjnej z projektowaniem układów drogowych.
- Dopuszczenie lokowania infrastruktury kanalizacyjnej (w szczególności kolektorów, sieci, przepompowni, tłoczni wraz z infrastrukturą towarzyszącą) w terenach niezabudowanych, takich jak grunty rolne, zielone czy leśne, jeśli przemawiają za tym warunki terenowe, techniczne lub potrzeba zapewnienia bezpieczeństwa systemu.
- Poprawa niezawodności systemu odprowadzania ścieków poprzez budowę, rozbudowę i przebudowę obiektów i urządzeń kanalizacyjnych.
- Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej powinien uwzględniać wdrażanie inteligentnych systemów zarządzania oraz instalacji opartych na odnawialnych źródłach energii.
- Dążenie do ograniczenia ilości lokalnych oczyszczalni ścieków z przekierowaniem ścieków do oczyszczalni centralnych.
- W celu ograniczenia uciążliwości zapachowych oraz poprawy jakości życia mieszkańców, należy dążyć do hermetyzacji obiektów oczyszczalni ścieków.

System odprowadzania i zagospodarowania wód opadowych

Ustalenia:

Rozwój infrastruktury odwodnieniowej i retencyjnej winien być skoordynowany z rozwojem urbanistycznym miasta wynikającym w szczególności z zapisów planistycznych (plan ogólny, plany miejscowe) oraz ewentualnych umów urbanistycznych.

- Powiązanie planowania infrastruktury odwodnieniowej i retencyjnej z projektowaniem układów drogowych.
- Poprawa niezawodności systemu odprowadzania, retencji i zagospodarowania wód opadowych poprzez budowę, rozbudowę i przebudowę obiektów i urządzeń odwodnieniowych m.in. budowę przepompowni, kanałów ulgi oraz zbiorników retencyjnych.
- Dopuszczenie lokowania infrastruktury odwodnieniowej (w szczególności polderów, zbiorników retencyjnych, kolektorów, sieci, przepompowni, tłoczni wraz z infrastrukturą towarzyszącą) w terenach niezabudowanych, takich jak grunty rolne, zielone czy leśne, jeśli przemawiają za tym warunki terenowe, techniczne lub potrzeba zapewnienia bezpieczeństwa systemu.
- Podejmowanie działań na rzecz odbudowy i zwiększania naturalnej retencji, utraconej wskutek silnej urbanizacji. Ważną rolę w tym procesie odgrywa błękitno-zielona infrastruktura, która wspiera zatrzymywanie wód opadowych w miejscu ich powstania, ogranicza skutki suszy oraz poprawia odporność miasta na zmiany klimatu.
- Budowa urządzeń do chwilowego zatrzymania największych objętości odpływu, regulujących odpływ, działających odciążająco na sieć kanalizacyjną oraz odbiorniki powierzchniowe, a dodatkowo redukujących nadmierną ilość zanieczyszczeń prowadzonych przez spływające wody opadowe.
- Wprowadzenie obowiązku retencjonowania wód opadowych na terenach realizowanych inwestycji.
- Realizacja działań wynikających z Masterplanu dla systemu ogólnospławnego na terenie miasta Krakowa, mającego na celu poprawę funkcjonowania systemu w czasie intensywnych opadów.
- Preferencja dla tworzenia zbiorników otwartych jako elementu błękitno-zielonej infrastruktury oraz stosowanie rozwiązań retencyjnych w postaci rowów chłonnych, niecek filtracyjnych, skrzynek rozsączających, lokalnych obniżień terenowych z bioretencją, jak również łąk kwietnych, ogrodów deszczowych i wertykalnych, zielonych ścian i dachów.
- Budowa zbiorników retencyjnych, kanałów ulgi oraz opracowanie koncepcji zabezpieczeń przeciwpowodziowych w celu ograniczania zagrożenie ze strony lokalnych cieków.
- Wsparcie budowy polderów retencyjnych powyżej Krakowa oraz modernizacji wałów Wisły oraz jej dopływów.
- Likwidacja barier technicznych wynikających z istniejącego lub planowanego zagospodarowania, które utrudniają adaptację kanalizacji opadowej i rowów - w tym problemów z lokalizacją oraz dodatkowych kosztów wynikających z konieczności przebudowy istniejącej infrastruktury i realizacji nowych inwestycji.
- Na terenach osuwiskowych i zagrożonych ruchami masowymi wody opadowe należy ujmować w szczelne systemy, retencjonować i odprowadzać do kanalizacji opadowej i ogólnospławnej, rowów lub cieków.

System ciepłowniczy

Ustalenia:

Kluczowym celem jest dekarbonizacja systemu ciepłowniczego zgodnie ze ścieżką wyznaczoną przez wymagania dla systemu efektywnego energetycznie, z wykorzystaniem gazu ziemnego jako paliwa przejściowego.

- Wykorzystanie technologii bezemisyjnych jak odnawialne źródła energii, instalacje wykorzystujące ciepło odpadowe, rozwiązania hybrydowe łączące lokalne pompy ciepła, instalacje fotowoltaiczne oraz magazyny energii i ciepła z siecią ciepłowniczą a dłuższej perspektywie czasowej małe reaktory modułowe (SMR), bardzo głębokie odwierty geotermalne (do gorących skał), technologie wodorowe.
- W procesie planowania i realizacji inwestycji stosować zapisy uchwały antysmogowej, w celu poprawy jakości powietrza i ograniczenia emisji zanieczyszczeń.
- Wskazano obszary rozwojowe miejskiego systemu ciepłowniczego, m.in. Górkę Narodową, Złocień, Bronowice Wielkie, III Kampus UJ, Opatkowice, Bunscha, Glogera i wiele innych, gdzie planowane jest rozszerzenie sieci.
- Utrzymanie i rozwój Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów jako istotnego elementu systemu, w tym modernizacja linii waloryzacji żużla i zwiększenie efektywności odzysku, w celu zwiększenie poziomów odzysku oraz czystości pozyskanego materiału.
- Zakaz wykonywania wykopów oraz otworów w celu pozyskania ciepła ziemi w granicach obszaru i terenu górniczego „Mateczny I” oraz „Swoszowice”.

System elektroenergetyczny

Ustalenia:

Zaleca się realizację linii elektroenergetycznych, jako podziemnych instalacji kablowych, co pozwala na ograniczenie ingerencji w krajobraz oraz zwiększenie bezpieczeństwa eksploatacji.

- Modernizacja oświetlenia ulicznego powinna opierać się na wdrażaniu nowoczesnych, energooszczędnych i proekologicznych technologii oświetleniowych, zapewniających wysoką efektywność energetyczną oraz poprawę jakości przestrzeni publicznej.
- Budowa nowych stacji elektroenergetycznych 110 kV/SN oraz rozbudowa istniejących sieci przesyłowych, szczególnie w obszarach w których ze względu na rosnące zapotrzebowanie może wystąpić brak możliwości dostarczenia energii: Kobierzyn, Kurdwanów, Mydlniki, Olszanica, Chełm, Branice, teren kombinatu hutniczego w przypadku realizacji inwestycji o dużym zapotrzebowaniu na energię elektryczną.
- Obszary strategiczne takie jak Nowe Miasto w Płaszowie, Balice oraz teren Kombinatu powinny być objęte szczególnym planowaniem energetycznym, z uwzględnieniem istniejących i planowanych stacji oraz możliwości przyłączenia dużych mocy.
- Stworzenie warunków do przyłączenia źródeł odnawialnej energii oraz integracji magazynów energii poprzez rozbudowę i modernizację sieci elektroenergetycznej.
- Wspieranie rozwoju różnych form energetyki społecznej społeczności oraz lokalnego bilansowania energii.
- Uwzględnienie możliwości przyłączenia do sieci elektroenergetycznej małego modułowego reaktora jądrowego typu SMR.

System gazowniczy

Ustalenia:

- Przebudowa i budowa gazociągów średniego i niskiego ciśnienia celem zaspokojenia bieżącego i przyszłego zapotrzebowania na gaz ziemny.
- Podłączenie nowych odbiorców ze szczególnym uwzględnieniem obszarów rozwojowych i eliminacji „białych plam”.

- Rekomendowanie stopniowego dostosowywania infrastruktury gazowej do potencjalnego przesyłu i wykorzystania wodoru jako paliwa alternatywnego, wspierającego transformację energetyczną i redukcję emisji gazów cieplarnianych.

Telekomunikacja

Ustalenia:

- Tereny, w których w pierwszej kolejności powinien zostać rozwinięty system infrastruktury telekomunikacyjnej, gdyż rosnące zapotrzebowanie oraz postępujące wysycenie runku mogą prowadzić do ograniczenia zasięgu istniejącej sieci telekomunikacyjnej: Wola Justowska, Zwierzyniec, Zakamycze, Olszanica, rejon ul. Łokietka, rejon Osiedli Avia i Dywizjonu 303, Kazimierz, Podgórze, Dąbie, Kurdwanów, Kostrze, Krzesławice.
- Ograniczenie negatywnego wpływu na krajobraz miejski oraz środowisko naturalne, poprzez wykorzystywanie istniejących budowli i konstrukcji (np. kominów, wież ciśnień, budynków wysokich) do instalacji urządzeń nadawczych i odbiorczych.
- Wspieranie operatorów w rozbudowie i modernizacji sieci, gdy inwestują w technologie umożliwiające transmisję danych o wysokiej przepustowości, niskim opóźnieniu i dużej stabilności. W szczególności należy dążyć do eliminacji tzw. „białych plam” – obszarów pozbawionych dostępu do szerokopasmowego Internetu.

Rekomendacje:

- Racjonalne wykorzystanie istniejącej infrastruktury.

System gospodarowania odpadami

Ustalenia:

- Tereny istniejącej i planowanej infrastruktury z zakresu gospodarowania odpadami należy zabezpieczyć odpowiednimi przeznaczeniami w APP.
- Ze względu na rosnące potrzeby mieszkańców w zakresie gospodarowania odpadami należy rozważyć lokalizację dla nowego punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych w północno-zachodniej części miasta.

Rekomendacje:

- Wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym poprzez rozbudowę Centrum Recyklingu Odpadów Komunalnych (CROK) oraz promowanie ponownego użycia i minimalizację strumienia odpadów.
- Rozwój punktów ponownego użycia (np. „Galeria Rozmaitości”, „Krakowska Meblarnia”).
- Zwiększenie samowystarczalności systemu oraz dążenie do ograniczenia składowania odpadów do minimum.
- Preferowanie formy pochówku zwierząt domowych jako pochówki urnowe realizowane w formie parków pamięci, które pełnią funkcję miejsc refleksji oraz wspierają zieloną infrastrukturę.

Cmentarnictwo

Ustalenia:

- Tereny istniejących i planowanych cmentarzy należy zabezpieczyć odpowiednimi przeznaczeniami w APP.

Rekomendacje:

- Preferowanie form pochówku, które pozwalają na optymalizację przestrzeni, ze szczególnym uwzględnieniem pochówków urnowych.
- Uwzględnienie rosnącej liczby kremacji w planach rozwoju infrastruktury cmentarnej.
- Dopuszczenie możliwości lokalizacji spopieliarni zwłok na terenie planowanego cmentarza w Ruszcu.
- Zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej (drogi, parkingi, transport publiczny).

Kierunki rozwoju infrastruktury społecznej

Ustalenia:

- Realizacja policentrycznego rozwoju Miasta Bliskiego, jaki jest celem SRK2030.2050. wymaga, aby obiekty, w których mogą być realizowane podstawowe usługi były lokalizowane blisko mieszkańca. Wskazania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego powinny rezerwować w ramach jednostek urbanistycznych i osiedli tereny pod obiekty pozwalające na realizację przyjętych w Krakowie standardów dostępności.
- Na projektowanych terenach mieszkaniowych należy wskazać scentralizowaną lokalizację i niezbędną rezerwę terenów pod podstawowe usługi publiczne (obiekt szkoły podstawowej, obiekt podstawowej opieki zdrowotnej, obiekt kultury, niezbędny obiekt dla usług komunalnych)
- W scentralizowanej lokalizacji usług w strukturę osiedla mieszkaniowego należy przeznaczać również tereny zarezerwowane na przestrzeń publiczną.
- Ustalając wymagania dla lokalizacji obiektów należy stosować standardy dostępności odległościowej, wskazane dla odpowiedniego typu jednostki zgodnie z podziałem na Miasto intensywne i ekstensywne.

Rekomendacje:

- Typ intensywny jednostki urbanistycznej jest wyposażany w infrastrukturę w standardzie miejskim, przygotowany do realizacji zabudowy mieszkaniowej w większości wielorodzinnej i wyposażony w usługi publiczne i komercyjne z większym udziałem usług o dzielnicowej i ogólnomiejskiej sile oddziaływania. W tych obszarach także występują rejony deficytu usług, w szczególności w rejonach intensywnego budownictwa mieszkaniowego. Deficyt ten należy uzupełniać w pierwszej kolejności, gdyż najczęściej dotyczy znaczącej liczby mieszkańców.
- Typ ekstensywny jednostki urbanistycznej ma zabudowę niskiej intensywności - zabudowę podmiejską, najczęściej ulicową. Wymaga doposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną. Zakłada się, że infrastruktura społeczna w tych rejonach musi oferować usługi publiczne i komercyjne w podstawowym zakresie.
- Hierarchiczna struktura policentrycznej sieci osadniczej oraz odpowiadającej jej, sieci centrów lokalnych i ponadlokalnych, wymaga by przewidywane w planach zagospodarowania przestrzennego zwiększanie dostępności usług publicznych, uwzględniało także hierarchiczną strukturę samych usług, to znaczy istnienie usług podstawowych i usług wyższego rzędu.
- Rekomenduje się wyznaczenie w planie ogólnym gminnych standardów dostępności infrastruktury społecznej zgodnych z zapisami niniejszego dokumentu co najmniej w zakresie standardów dla szkół podstawowych oraz obszarów zieleni publicznej. W przypadku standardów wyznaczonych tylko w dokumencie strategii dla danego elementu infrastruktury społecznej rekomenduje się zastosowanie do wyznaczonych standardów na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Przez zastosowanie się do standardów rozumie się planowanie rezerw

terenowych pod poszczególne obiekty tak aby wyznaczone w danym planie miejscowym tereny mieszkaniowe miały zapewnioną dostępność do infrastruktury społecznej zgodnie z zapisami SRK 2030.2050.

Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

Ustalenia:

- Przy lokalizacji większych instalacji energetycznych uwzględnić m.in. dostęp do sieci, możliwość magazynowania energii i wykorzystanie terenów zdegradowanych.
- Urządzenia powinny być projektowane i lokalizowane tak, aby nie zakłócały lokalnych ekosystemów ani nie pogarszały walorów krajobrazowych.
- Preferowanie lokalizacji, które umożliwiają maksymalizację produkcji energii i minimalizację strat przesyłowych.
- Tereny priorytetowe dla rozwoju OZE: Olszanica, Przylasek Rusiecki, Płaszów, Branice, składowisko odpadów Barycz, składowisko popiołów i żużli Arcelor Mittal Poland SA, ul. Dymarek, teren przy ul. Szymańskiego, obiekty wodno-kanalizacyjne, rzeka Wisła rejon ul. Ciepłowniczej przy elektrociepłowni PGE EC S.A.
- Umożliwienie przyszłej rozbudowy instalacji OZE w miarę wzrostu zapotrzebowania na energię.

Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko¹

Ustalenia:

- Realizacja przedsięwzięć z grupy mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko zawsze wymaga przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko,
- Dla przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko postępowanie w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przeprowadzane jest w przypadku stwierdzenia takiego obowiązku przez organ właściwy do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, na podstawie art. 63 ust. 1 ww. ustawy o *Udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udział społeczeństwa w ochronie środowiska oraz oceny oddziaływania na środowisko*.

Rekomendacje:

- Przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko mogą być lokalizowane na terenie całego Krakowa z uwzględnieniem ograniczeń wynikających m.in. z przepisów odrębnych obowiązujących na określonych obszarach (np.: na terenach

¹ Rodzaje przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko oraz mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, określa rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 roku w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839 ze zm.)

- parków krajobrazowych) oraz przy spełnieniu wymogów ogólnie obowiązującego prawa;
- Przy sporządzaniu APP dopuszcza się wprowadzenie dodatkowych ograniczeń w postaci zawężenia katalogu przedsięwzięć wymienionych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 roku w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839 ze zm.), szczególnie dla terenów o wysokich wartościach przyrodniczych oraz dla terenów o przewadze funkcji mieszkaniowej;
- Ograniczenie katalogu przedsięwzięć w projektach APP nie powinno dotyczyć przedsięwzięć z zakresu komunikacji, infrastruktury przeciwpowodziowej oraz przedsięwzięć występujących na danym obszarze.

Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Ustalenia:

- Tereny strefy produkcji rolniczej określone w modelu SPP wskazuje się do rozwoju rolnictwa poprzez włączenie w Planie Ogólnym do terenów Strefy Produkcji Rolniczej (SR) z profilem dodatkowym teren rolnictwa z zakazem zabudowy oraz analogicznych stref w mpzp.

Rekomendacje:

- Szczegółnej uwagi wymaga planowanie zagospodarowania przestrzennego na terenach rolniczych z dominującym udziałem gleb wysokiej klasy bonitacyjnej, w tym czarnoziemów na lessach w rejonach, które w dalszym ciągu stanowią obszary intensywnej produkcji rolniczo-ogrodniczej, to jest terenach dawnych typowo rolniczych miejscowości: Łuczanowic, Wadowa, Wróżeńic.
- Celowość zajmowania terenów rolnych przez zabudowę należy rozważać również w przypadku cennych gleb brunatnych i płowych w pozostałej, lessowej (północno-zachodniej) części Krakowa. Potrzeba ochrony urodzajnych gleb oraz siedlisk łąkowych wymaga kontynuacji użytkowania gospodarczego. Żyzne gleby wytworzone na materiale lessowym, należą do gleb najwyższej klasy bonitacyjnej.
- Utrzymanie funkcji rolniczych wskazuje się na innych terenach otwartych – użytków rolnych o klasach I – III, w zwartych kompleksach ponad 10 ha - występujących łącznie lub skupiskach, w granicach terenów w dokumentach planistycznych oznaczonych jako chronione przed zabudową. Wytypowane tereny oznaczone zostały w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej w obrębie Priorytetu I zdefiniowanego w Systemie Powiązań Przyrodniczych, jako "strefa produkcji rolniczej".
- Na pozostałych terenach miasta nie dokonuje się wyodrębnienia obszarów ze wskazaniem na funkcjonowanie rolnicze. Rolnictwo i ogrodnictwo zwłaszcza miejskie przybierające obecnie różne formy, może być prowadzone szczególnie na terenach zieleni systemowej zarówno Priorytetu I jak i Priorytetu II, przy czym z zastrzeżeniem, że jako funkcja wiodąca może być ustalana dla terenów Priorytetu I w strefie C.

Leśna przestrzeń produkcyjna

Ustalenia:

- W Planie Ogólnym tereny lasów oraz tereny planowane do zalesień objęte powinny być Strefą Otwartą (SO) lub Strefą Zieleni i Rekreacji z uwzględnieniem w profilu dodatkowym – terenu lasu.

Rekomendacje:

- Tereny istniejących lasów oraz pozostałe, oznaczone w ewidencji gruntów jako tereny leśne (Ls) oraz objęte planami urządzenia lasów, powinny być chronione przez zmianą użytkowania, tak aby obecne funkcje leśne mogły być nadal kontynuowane, w tym przede wszystkim funkcje ochronna i społeczna.
- Urządzanie i gospodarka leśna powinna być prowadzona na warunkach określonych w dokumentach planistycznych dla lasów /plan urządzenia lasu, inwentaryzacja/ z uwzględnieniem ograniczeń związanych z formami ochrony przyrody.
- Zwiększanie lesistości Miasta (lasy planowane) należy realizować zgodnie z obowiązującym Powiatowym Programem Zwiększania Lesistości Miasta Krakowa.

Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego

Ustalenia:

- Wyznaczanie w POG oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego przeznaczenia pod teren usług handlu wielkopowierzchniowego dopuszcza się wyłącznie w istniejących i projektowanych lokalizacjach handlu wielkopowierzchniowego wskazanych na mapie nr 7 *Obszary strategicznej interwencji i kluczowe obszary przekształceń*.
- Ogranicza się dalszy rozwój obiektów handlu wielkopowierzchniowego na rzecz wspierania mniejszych wielofunkcyjnych centrów, w szczególności o charakterze lokalnym, towarzyszącym zabudowie mieszkaniowej, zintegrowanej z tkanką urbanistyczną i osiedlami mieszkaniowymi, realizując ideę Miasta Bliskiego oraz bezpieczeństwa żywnościowego.
- Zmiana przeznaczenia istniejących obiektów handlu wielkopowierzchniowego wymaga opracowania Masterplanu.
- Gabaryty i formę architektoniczną obiektów handlu wielkopowierzchniowego należy dostosowywać do charakteru lokalnej zabudowy i krajobrazu, dbając o ciągłość kompozycyjną miasta oraz wysoką estetykę, trwałość i dostępność, także dla osób z ograniczoną mobilnością.
- Przy planowaniu i realizacji inwestycji w odniesieniu do nowych jak i istniejących obiektów należy uwzględnić potrzeby lokalnych społeczności, w szczególności kreować przestrzenie dostępne i przyjazne dla mieszkańców, sprzyjające aktywności społecznej i rekreacji.

Rekomendacje:

Przy planowaniu i realizacji inwestycji związanych z lokalizacją obiektów handlu wielkopowierzchniowego należy:

- Minimalizować powierzchnię parkingów naziemnych, lokując je wewnątrz obiektu, pod ziemią lub w konstrukcjach nadziemnych, jednocześnie zapewniając dostępność dla osób z niepełnosprawnościami.
- Promować transport zrównoważony oraz minimalizować negatywny wpływ inwestycji na środowisko naturalne.
- Wprowadzać elementy zielonej i błękitnej infrastruktury, takie jak zielone dachy, ściany roślinne, systemy retencji wód opadowych (m.in. niecki, stawy retencyjne, muldy chłonne, ogrody deszczowe), oraz nasadzenia drzew i krzewów.
- Zapewniać rozwiązania poprawiające mikroklimat miejskich przestrzeni, zwiększając bioróżnorodność i odporność miasta na zmiany klimatu.

Zasady zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

Obszary zdegradowane i rewitalizacji, obszary rehabilitacji

Ustalenia:

- Porządkowanie struktury przestrzennej poprzez uczynienie przestrzeni publicznych oraz rozwój funkcji sprzyjających ożywieniu społecznemu i gospodarczemu.
- Prowadzenie działań rewitalizacyjnych ukierunkowanych na modernizację, przebudowę i uzupełnianie istniejącej struktury urbanistycznej.
- Poprawa jakości przestrzeni publicznych, w tym wprowadzanie infrastruktury społecznej w przestrzeń ulic.
- Uzupełnienie obszarów o brakujące elementy infrastruktury społecznej oraz podstawowe usługi.
- Rozwój aktywności społecznej poprzez elementy infrastruktury kulturalnej, w szczególności w budynkach możliwych do adaptacji do nowej funkcji.

Rekomendacje:

- Integracja działań rewitalizacyjnych z planowaniem przestrzennym.
- Prowadzenie działań poprawiających jakość życia mieszkańców obszarów zdegradowanych, w szczególności w zakresie dostępności usług publicznych oraz przestrzeni wspólnych.
- Wspieranie adaptacji istniejącej zabudowy na cele społeczne, kulturalne i edukacyjne.
- Zwiększenie udziału mieszkańców w planowaniu i realizacji działań rewitalizacyjnych.
- Promowanie wielofunkcyjnego wykorzystania przestrzeni publicznych, sprzyjającego integracji społecznej i aktywności lokalnej.
- Poprawa estetyki i bezpieczeństwa przestrzeni ulicznych poprzez zieleni urządzoną oraz elementy małej architektury.
- Monitorowanie efektów działań rewitalizacyjnych.
- Poprawa estetyki i standardu technicznego budynków (m.in. poprzez harmonię w formach i kolorystyce architektury).
- Wprowadzenie zieleni wysokiej oraz kompozycyjnie zorganizowanej zieleni niskiej.
- Wzbogacenie przestrzeni o elementy małej architektury o wysokiej jakości technicznej i estetycznej, infrastrukturę ciągów pieszych, placów i ścieżek rowerowych.
- Podniesienie jakości przestrzeni publicznych poprzez czytelne zasady kompozycji urbanistycznej, wyodrębnienie i uporządkowanie przestrzeni publicznych oraz podniesienie ich atrakcyjności i funkcjonalności.

Obszary o cechach obszarów zdegradowanych

Obszarami o cechach obszarów zdegradowanych są wskazane obszary spełniające przesłanki terenów zdegradowanych.

Ustalenia:

- Poprawa integracji przestrzeni publicznych z infrastrukturą społeczną.

- Opracowanie wytycznych projektowych i koncepcji miejscowego planu rewitalizacji.
- Przygotowanie projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji (bez konieczności sporządzenia diagnozy).

Rekomendacje:

- Wykorzystanie elementów infrastruktury technicznej (np. kładek dla pieszych) do poprawy problemów społecznych.
- Przygotowanie założeń lub zaleceń dot. pierwokupu nieruchomości przez gminę.
- Wzmocnienie charakteru obszaru poprzez zastosowanie elementów kompozycji urbanistycznej.

Obszary wymagające przekształceń w otoczeniu planowanej linii metra

Jako obszary wymagające przekształceń ustala się obszary w otoczeniu planowanej linii metra, w których nastąpi istotna lub częściowa zmiana w strukturze funkcjonalno-przestrzennej celem wykorzystania potencjału jaki generuje wprowadzenie nowego systemu komunikacji szynowej. Przekształcenia są związane z poprawą zagospodarowania przestrzeni z jednoczesnym wykorzystaniem potencjału szybkiego transportu szynowego.

W pojęciu przekształceń mieści się przede wszystkim ukierunkowanie działań na rozwiązywanie problemów urbanistycznych, w tym z uwzględnieniem zmiany podstawowego zagospodarowania terenu, a także wyznaczenie nowych przestrzeni publicznych: ulic, placów, zieleni, co ma zapewnić dalszy harmonijny rozwój obszaru miasta.

Ustalenia:

- Przyszłe stacje metra należy kształtować zgodnie z ustaleniami i rekomendacjami dla węzłów miejskości, określonych w rozdziale "Elementy kształtujące strukturę przestrzenną".
- Wzmocnienie roli obszaru w strukturze przestrzennej miasta poprzez zdefiniowanie kompozycji z uwzględnieniem istniejącego zagospodarowania.
- Zapewnienie w przestrzeniach publicznych odpowiedniej jakości błękitno-zielonej infrastruktury.

Rekomendacje:

Rekomenduje się planowanie zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej w obszarach wymagających przekształceń w podziale na trzy strefy:

A – strefa rozwoju, B- strefa uzupełnień, C – strefa ochrony.

Strefa A - strefa rozwoju. W strefie tej prognozuje się największe przekształcenia dotychczasowego sposobu zagospodarowania terenu, o charakterze kompleksowym, zmierzający w kierunku stworzenia przestrzeni wielofunkcyjnych, realizujących ideę miasta bliskiego:

- Wykonanie koncepcji rozwoju – masterplanów w pierwszej kolejności dla obszarów: Kliny-Opatkowice, otoczenia początkowej stacji metra w Nowej Hucie (OSI Nowa Huta), otoczenia ulicy Bora-Komorowskiego, otoczenia ulicy Zakopiańskiej (OSI Zakopanka Łągiwniki).
- Zdefiniowanie w ww. masterplanach układów urbanistycznych harmonijnie łączących bliskie otoczenie stacji metra z istniejącą tkanką miejską.
- Lokalizowanie bardziej intensywniej zabudowy (o podwyższonych w stosunku do otoczenia wartościach maksymalnych wysokości zabudowy, intensywności lub powierzchni zabudowy) w bezpośrednim otoczeniu stacji metra.

- Wytworzenie przestrzeni publicznych wypełnionych funkcjami o charakterze lokalnego centrum.
- Kształtowanie przestrzeni w sposób umożliwiający wygodne przesiadki pomiędzy środkami transportu publicznego (metro, kolej, tramwaj, autobus) oraz pomiędzy środkami transportu indywidualnego, a metrem (m.in. parkingi typu P&R, miejsca postojowe dla rowerów).

Strefa B - strefa uzupełnień. Zakres przemian strefy uzupełnień koncentrować się będzie na integracji istniejącej tkanki miejskiej z potencjałem płynącym z wprowadzenia nowego środka transportu – metra.

Rekomendacje:

- Wytworzenie wokół stacji metra przestrzeni publicznych wypełnionych funkcjami o charakterze lokalnego centrum.
- Kształtowanie czytelnych powiązań pieszych stacji metra z otoczeniem, w miarę możliwości odseparowanych od ruchu kołowego.
- Kształtowanie przestrzeni w sposób umożliwiający wygodne i bezpieczne przesiadki pomiędzy środkami transportu publicznego (metro, kolej, tramwaj, autobus).
- Prowadzenie stałego monitoringu przemian społeczno-gospodarczych strefy uzupełnień (B), w celu określenia szans i zagrożeń dla jej przyszłego rozwoju opartego o szybki transport.
- Sporządzenie koncepcji funkcjonalno-przestrzennych (w tym koncepcji wyłanianych w drodze urbanistycznych konkursów studialnych) porządkujących przestrzeń i uwzględniających ciężenia w stronę stacji metra poprzez stosowanie rozwiązań przestrzennych maksymalnie skracających czas dojścia.
- Wprowadzanie dominant i akcentów architektonicznych zwiększających atrakcyjność wizualną otoczenia stacji metra.
- W przypadku wymiany substancji kształtowanie układów nowej zabudowy w sposób umożliwiający tworzenie zielonych powiązań pomiędzy istniejącymi i planowanymi terenami zieleni ogólnodostępnej.

Strefa C - strefa ochrony. W strefie tej zachowanie wartości dziedzictwa materialnego i krajobrazu przyjmuje dominującą pozycję wobec możliwości przekształceń wynikających z wprowadzenia nowego środka transportu – metra.

Rekomendacje:

- Nieinwazyjne wpisanie wejść do stacji metra i towarzyszącej im infrastruktury w kontekst miejsca.
- W obszarze Starego Miasta sytuowanie stacji metra zintegrowanych z istniejącymi budynkami.
- W obszarze starej Nowej Huty sytuowanie stacji metra poza obrysem istniejących budynków, gabarytami, materiałem i kolorystyką harmonijnie wpisanych w otoczenie.
- Wyłanianie projektów stacji metra wraz z towarzyszącą im przestrzenią publiczną w drodze konkursów urbanistyczno-architektonicznych.
- Zachowanie możliwie wysokiego udziału funkcji mieszkaniowej w otoczeniu stacji metra w obszarze Starego Miasta.
- Stosowanie identyfikacji wizualnej dróg dojścia do stacji metra szanującej kontekst miejsca i zrozumiałej dla osób różnych języków, w celu maksymalnego ułatwienia znalezienia drogi do miejsca schronienia w sytuacji zagrożenia.

Rycina 21: Rekomendacje dla obszarów wzdłuż linii metra: obszar rozwoju oznaczono kolorem żółtym, a obszar uzupełnień kolorem niebieskim

Obszary strategicznej interwencji

Obszar Strategicznej Interwencji (OSI) to określony w dokumencie Strategii obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych bądź o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne.

Kryteria wyboru i delimitacji

Wybór i delimitacja Obszarów Strategicznej Interwencji opiera się na istniejących aktach prawnych, a ponadto na zdiagnozowaniu oraz określeniu potencjałów i barier rozwojowych, które powinny być uwzględnione w kierunkach działań określanych dla poszczególnych obszarów interwencji.

Potencjały rozwojowe

- Dostępność komunikacyjna - bliskość węzłów transportowych.
- Struktura przestrzenna i funkcjonalna:
 - Obszary o spontanicznie zmieniającej się funkcji terenu;
 - Niewykorzystane tereny, możliwe do zmiany zagospodarowania;
 - Potencjalne subcentra miejskie;
 - Powierzchnia inwestycyjna, umożliwiająca wielkoskalowe przedsięwzięcia;
 - Sąsiedztwo aktywnie rozwijających się obszarów innych gmin;
 - Koncentracja działalności gospodarczej, usługowej lub innowacyjnej;
 - Występowanie terenów o dużej wartości przyrodniczej lub kulturowej dla miasta;
 - Obszary wymagające ochrony środowiska naturalnego.

Barieri rozwojowe

- Chaotycznie zagospodarowane obszary, wymagające skutecznego planu porządkującego przestrzeń i działań inwestycyjnych.
- Występowanie znacznej presji inwestycyjnej.
- Znacznie utrudniona komunikacja spowodowana barierami przestrzennymi.
- Niedobory w zakresie przestrzeni publicznej:
 - Ośrodki aktywności posiadające deficyt przestrzeni publicznych oraz terenów rekreacyjnych;
 - Niskiej jakości zagospodarowanie przestrzeni.

Wyznaczone Obszary Strategicznej Interwencji

Proces wyznaczenia OSI w Strategii Rozwoju Krakowa. Tu chcę żyć. Kraków 2030.2050. składał się z oceny potencjałów i barier rozwojowych wybranych obszarów Krakowa, delimitacji oraz określeniu kierunków interwencji. Wyznaczono sześć OSI na poziomie lokalnym oraz uwzględniono OSI wynikające ze Strategii Rozwoju Województwa Małopolska 2030:

- **OSI Balice;**

- OSI Dolina Wisły i parki rzeczne;
- OSI Nowa Huta;
- OSI Płaszów Rybitwy;
- OSI Wesoła;
- OSI Zakopianka Łagiewniki;
- OSI Swoszowice (jako realizacja wytycznych Strategii Rozwoju Województwa Małopolska 2030).

OSI Balice

Międzynarodowy Port Lotniczy Kraków-Balice wraz z rozległymi terenami zlokalizowanymi w bezpośrednim sąsiedztwie lotniska, położonymi w granicach administracyjnych miasta Krakowa, posiadają istotny potencjał rozwojowy. Miasto powinno dążyć do racjonalnego i skoordynowanego zagospodarowania tych terenów, w sposób umożliwiający przyszłościowe ich wykorzystanie. Rozwój obszaru wskazanego w ramach OSI Balice może przyczynić się do zwiększenia konkurencyjności gospodarki Krakowa oraz wzmocnienia jego powiązań regionalnych i międzynarodowych. W Obszarze Strategicznej Interwencji Balice zrealizowane powinny zostać projekty związane z budową centrum konferencyjnego, parku naukowo-technologicznego oraz zaplecza logistycznego związanego z funkcjonowaniem lotniska. W celu przekształcenia obszaru w miasteczko lotniskowe koniecznym jest wzmocnienie współpracy z gminami ościennymi, stworzenie masterplanu dla skoordynowanego zagospodarowania przestrzennego oraz zwiększenie udziału gminy w działaniach.

OSI Balice – cele operacyjne i kierunki interwencji

Cele operacyjne	Kierunki interwencji
1.2. Zrównoważony system transportu i mobilności	Rozwój efektywnego transportu publicznego, ze szczególnym uwzględnieniem kolei oraz integracja lotniska z systemem transportu miejskiego, regionalnego i kolejowego
	Rozwój zintegrowanego węzła mobilności (airport hub) łączącego transport lotniczy, kolejowy, drogowy i transport zbiorowy.
1.6. Zrównoważone środowisko, mitygacja i adaptacja do zmian klimatu	Kształtowanie stref buforowych w otoczeniu portu lotniczego oraz OSI Balice, opartych na zasobach przyrodniczych, prowadzących do minimalizacji uciążliwości dla środowiska naturalnego, związanych z ich działalnością
2.2. Innowacyjne przedsiębiorstwa i atrakcyjne miejsca pracy	Utworzenie strefy aktywności gospodarczej o znaczeniu metropolitalnym obejmującej funkcje logistyczne, technologiczne i usługowe, w tym obsługę biznesu.
	Rozwój zintegrowanego obszaru gospodarczego typu miasteczko lotniskowe jako nowego bieguna rozwoju gospodarczego Krakowa.
	Tworzenie warunków dla lokalizacji działalności badawczo-rozwojowej oraz inwestycji wysokich technologii, w szczególności w obszarach przemysłu lotniczego, systemów bezzałogowych, elektroniki, cyberbezpieczeństwa, obronności oraz technologii dual-use.
	Tworzenie powiązań pomiędzy biznesem, uczelniami i sektorem B+R, w tym rozwój centrów kompetencji oraz transferu technologii.
	Rozwój zaplecza dla usług specjalistycznych sektora lotniczego oraz działalności produkcyjnej i montażowej komponentów.
	Przygotowanie kompleksowej oferty inwestycyjnej dla podmiotów krajowych i międzynarodowych, wykorzystującej bezpośrednie sąsiedztwo portu lotniczego, włącznie z przejmowaniem, wydzielaniem i uzbrajaniem działek oraz zapewnianiem ich obsługi transportowej.
4.3. Wysoka jakość zarządzania rozwojem	Współpraca z zarządem Międzynarodowego Portu Lotniczego Kraków-Balice w zakresie planowania i realizacji rozbudowy infrastruktury lotniskowej oraz jej powiązań z otoczeniem.

Miasta i przyjazna administracja	Koordinacja planowania przestrzennego i inwestycyjnego w obszarze funkcjonalnym Kraków-Balice, z uwzględnieniem jego znaczenia metropolitalnego.
	Wypracowanie modelu zarządzania rozwojem obszaru, w tym stworzenie masterplanu.
	Tworzenie warunków instytucjonalnych dla realizacji wielkoskalowych projektów inwestycyjnych, w tym w formule partnerstwa publiczno-prywatnego.
4.5. Integrujące partnerstwo w Metropolii Krakowskiej	Współpraca z gminami sąsiednimi w zakresie kształtowania otoczenia lotniska, koordynacji zagospodarowania przestrzennego oraz zapewnienia sprawnej komunikacji i infrastruktury technicznej.
	Budowa zintegrowanego obszaru funkcjonalnego Kraków-Balice jako wspólnego obszaru rozwoju gospodarczego o znaczeniu metropolitalnym.
	Wspólne planowanie przestrzenne i gospodarcze w skali metropolitalnej, w szczególności w zakresie funkcji inwestycyjnych, transportowych i technologicznych.
	Koordinacja działań na rzecz przyciągania inwestycji oraz rozwoju rynku pracy w sektorach lotniczym, technologicznym i kosmicznym.
	Wzmacnianie powiązań funkcjonalnych Krakowa z gminami ościennymi w zakresie transportu, infrastruktury oraz rozwoju gospodarczego.

OSI Dolina Wisły i parki rzeczne

Parki rzeczne wspomagają retencję wód opadowych, przeciwdziałają skutkom miejskiej wyspy ciepła oraz redukują zagrożenie powodziowe, tym samym sprzyjają adaptacji miasta do zmian klimatu. Stanowią one również istotny komponent zielonej i błękitnej infrastruktury. Miasto powinno wykorzystywać tereny nadrzeczne poprzez łączenie ochrony środowiska z funkcjami społecznymi i rekreacyjnymi, integrując mieszkańców i tworząc atrakcyjne przestrzenie publiczne. Koordinacja zarządzania wodami powierzchniowymi wymaga działań w skali zlewni, a zatem zakrojonych planów i współpracy z sąsiednimi gminami.

OSI Dolina Wisły i parki rzeczne – cele operacyjne i kierunki interwencji

Cele operacyjne	Kierunki interwencji
1.1. Wysoka jakość zagospodarowania przestrzeni zgodna z ideą miasta bliskiego	Stworzenie dostępnych dla mieszkańców miejsc rekreacji i wypoczynku na niezagospodarowanych odcinkach doliny Wisły oraz innych parkach rzecznych.
	Wyposażanie powstających parków rzecznych w elementy rekreacyjne oraz edukacyjne.
1.2. Zrównoważony system transportu i mobilności	Tworzenie ciągów pieszych i rowerowych wzdłuż cieków wodnych.
	Budowa nowych kładek, celem lepszego połączenia brzegów rzek (w szczególności Wisły).
1.6. Zrównoważone środowisko, mitygacja i adaptacja do zmian klimatu	Zachowanie doliny Wisły w stanie naturalnym w strefie podmiejskiej.
	Zlewniowe zarządzanie wodami powierzchniowymi i systemami odwodnienia oraz ochrony przeciwpowodziowej
4.5. Integrujące partnerstwo w Metropolii Krakowskiej	Współpraca z gminami sąsiednimi w zakresie koordynacji zagospodarowania przestrzennego oraz zapewnienia sprawnej komunikacji i infrastruktury technicznej.

OSI Nowa Huta

Obszar OSI Nowa Huta stanowi rozległy i zróżnicowany kompleks terenów przemysłowych, poprzemysłowych, inwestycyjnych oraz cennych przyrodniczo i kulturowo. W jego wschodniej części spółka Kraków Nowa Huta Przyszłości prowadzi działania w kierunku stworzenia kluczowego zaplecza dla nowych przedsięwzięć gospodarczych. Znaczącą część obszaru zajmuje dawny kombinat metalurgiczny, którego większość terenu wymagają przeprowadzenia działań

remediacyjnych lub rekultywacyjnych. Na części terenu prowadzona jest aktywna produkcja wyrobów hutniczych oraz ceramicznych. Znaczna część obszaru wykorzystywana jest na funkcje związane z gospodarką komunalną. Pełne wykorzystanie ogromnego potencjału OSI Nowa Huta wymaga skoordynowanych działań i zagospodarowania przestrzeni z uwzględnieniem walorów gospodarczych, środowiskowych i kulturowych.

OSI Nowa Huta – cele operacyjne i kierunki interwencji

Cele operacyjne	Kierunki interwencji
1.1. Wysoka jakość zagospodarowania przestrzeni zgodna z ideą miasta bliskiego	Rozwój podstawowych usług publicznych i społecznych oraz ogólnodostępnych przestrzeni publicznych dostosowanych do funkcji gospodarczych obszaru.
	Kształtowanie przestrzeni sprzyjających funkcji pracy, usług i rekreacji.
	Dywersyfikacja funkcji zagospodarowania terenów dawnego Kombinatu.
	Negocjacje i współpraca z właścicielem gruntów. Zaplanowanie etapowej zmiany funkcji terenów nie wykorzystywanych przez ArcelorMittal.
	Remediacja i wykorzystanie dużej powierzchni terenów przemysłowych 'brown field', na tereny służące nowym inicjatywom rozwijającym gospodarkę miasta.
1.2. Zrównoważony system transportu i mobilności	Rozwój infrastruktury drogowej, szynowej oraz rowerowej i pieszej.
	Budowa nowych układów drogowych w tym uzbrojenie w sieci techniczne.
	Poprawa dostępności i niezawodności transportu publicznego.
	Poprawa powiązań komunikacyjnych.
	Budowa infrastruktury metra.
1.3. Nowoczesna i zrównoważona gospodarka komunalna	Modernizowanie i rozbudowanie infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej oraz odwodnienia.
	Integracja infrastruktury z funkcjami komunalnymi i gospodarczymi.
1.6. Zrównoważone środowisko, mitygacja i adaptacja do zmian klimatu	Stworzenie systemu terenów zieleni oraz zielonych korytarzy, ścieżek edukacyjnych i rekreacyjnych.
	Rekultywacja, remediacja i ponowne wykorzystanie terenów zdegradowanych, w tym dawnej hałdy żużla wielkopiecowego.
	Minimalizacja negatywnych oddziaływań środowiskowych.
	Rozwój terenów zieleni izolacyjnej.
	Etapowe przekształcanie terenów poprzemysłowych typu brown field.
1.7. Wysoki poziom bezpieczeństwa	Wspieranie rozwoju gospodarki lokalnej w tym budowa targowiska oraz giełdy rolnej.
2.2. Innowacyjne przedsiębiorstwa i atrakcyjne miejsca pracy	Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru.
	Stworzenie dobrze zorganizowanego parku przemysłowego.
	Tworzenie warunków do powstawania trwałych i wysokiej jakości miejsc pracy.
	Wspieranie lokalizacji miejsc pracy z sektora przemysłu, logistyki i usług.
	Realizacja Centrum Logistyczno-Przemysłowego.
	Utworzenie strefy aktywności gospodarczej i usług publicznych o znaczeniu metropolitalnym połączonej funkcjonalnie ze strefą na terenie Kombinatu.
	Utworzenie stref aktywności gospodarczej dedykowanych przemysłom przyszłości, w tym przemysłowi 4.0 i 5.0 opartemu na robotyzacji oraz zaawansowanym sektorom produkcyjnym, takim jak elektronika, przemysł kosmiczny, biomedycyna i technologie zaawansowane.
	Przygotowanie terenów pod nowe funkcje gospodarcze i infrastrukturalne, w tym parki przemysłowe i logistyczne, parki przemysłowe związane m.in. z gospodarką odpadami
	Lokalizacja przedsięwzięć gospodarczych o podwyższonych wymaganiach infrastrukturalnych, wymagających dostępu do energii, nowoczesnej infrastruktury technicznej oraz wysokiej mocy obliczeniowej.
	Zmniejszenie bezrobocia, wzrost kwalifikacji i współpraca z uczelniami oraz poprawa jakości życia.

2.3. Zintensyfikowana współpraca: administracja samorządowa-nauka-biznes	Stworzenie przestrzeni dla startupów i instytucji badawczo-rozwojowych, a także strefy kreatywnej oraz dedykowanej przedsiębiorcom z sektora energetyki przyszłości.
	Rozwój współpracy pomiędzy biznesem, nauką i sektorem publicznym.
3.1. Wzmocnione znaczenie kultury dla rozwoju Miasta	Udostępnianie wybranych terenów i obiektów o walorach kulturowych i krajobrazowych (m.in. Pleszów, Branice).
	Budowanie tożsamości miejsca poprzez regenerację i rewaloryzację obszarów historycznych.
	Nadawanie obiektom poprzemysłowym nowych funkcji społecznych, edukacyjnych i kulturalnych.
	Zachowanie i adaptacja wybranych obiektów dawnego Kombinatoru jako elementów dziedzictwa kulturowego Nowej Huty.
4.5. Integrujące partnerstwo w Metropolii Krakowskiej	Współpraca z gminami sąsiednimi w zakresie koordynacji zagospodarowania przestrzennego oraz zapewnienia sprawnej komunikacji i infrastruktury technicznej.

OSI Płaszów Rybitwy

Płaszów i Rybitwy jako obszar o strategicznym znaczeniu dla rozwoju Krakowa, dotąd kojarzony głównie z przemysłem i magazynami, ma stać się nowoczesną wielofunkcyjną dzielnicą umożliwiającą rozwój funkcji mieszkaniowo-usługowej przy pełnym zaspokojeniu potrzeb mieszkańców w usługi publiczne, łączącą interesy gospodarcze przy zachowaniu i tworzeniu nowych miejsc pracy. Przedmiotowy obszar ma stać się wizytówką Krakowa w jego nowoczesnym wymiarze, w oparciu o wytyczne określone w masterplanie dla tego obszaru. Realizacja masterplanu wpisuje się w długofalową politykę Miasta, która zakłada zrównoważony rozwój południowo-wschodniej części Krakowa.

OSI Płaszów Rybitwy – cele operacyjne i kierunki interwencji

Cele operacyjne	Kierunki interwencji
1.1. Wysoka jakość zagospodarowania przestrzeni zgodna z ideą miasta bliskiego	Zlokalizowanie obiektów i instytucji o funkcji miastotwórczej (kulturalnej, oświatowej i administracyjnej). Wyposażenie obszaru mieszkaniowego w usługi publiczne codziennego użytku oraz infrastrukturę sportowo-rekreacyjną.
	Ukształtowanie czytelnego systemu zieleni w tym zieleni o charakterze publicznym oraz przestrzeni publicznych wraz lokalnymi centrami o różnicowanych funkcjach.
1.2. Zrównoważony system transportu i mobilności	Rozbudowa układów komunikacyjnych oraz wewnętrzne skomunikowanie obszaru ciągami pieszo-rowerowymi.
1.3. Nowoczesna i zrównoważona gospodarka komunalna	Zapewnienie przyjaznego środowiska zamieszkania poprzez dalszą hermetyzację oczyszczalni ścieków Płaszów oraz relokację funkcji uciążliwych na inne obszary rozwoju gospodarczego właściwego dla tych funkcji przy wsparciu Miasta.
1.4. Zwiększona dostępność mieszkań	Realizacja inwestycji mieszkaniowych w oparciu o zintegrowane plany inwestycyjne.
2.2 Innowacyjne przedsiębiorstwa i atrakcyjne miejsca pracy	Transformacja terenów poprzemysłowych w kierunku nowoczesnych funkcji produkcyjnych, usługowych i badawczo-rozwojowych.

4.5. Integrujące partnerstwo w Metropolii Krakowskiej	Współpraca z gminami sąsiednimi w zakresie koordynacji zagospodarowania przestrzennego oraz zapewnienia sprawnej komunikacji i infrastruktury technicznej.
--	--

OSI Wesola

Obszar Wesolej zlokalizowany jest w centrum Miasta. Znajdują tu się zabytkowe budynki, które powiązane są z historią użytkowania tego obszaru przez Szpital Uniwersytecki. Obszar Wesolej, z racji swojej lokalizacji oraz walorów architektonicznych i przyrodniczych, może być wykorzystany do zagospodarowania pod nowe inwestycje kulturalne, edukacyjne, nowych technologii oraz rozmaitych działań aktywizujących, w szczególności kierowanych do mieszkańców centralnej części Krakowa. Dla części OSI opracowany został Masterplan, który wskazuje na kompleksową koncepcję rozwoju nakierowaną na przekształcanie terenów poszpitalnych w kierunku zielonej, kreatywnej dzielnicy.

OSI Wesola – cele operacyjne i kierunki interwencji

Cele operacyjne	Kierunki interwencji
1.1. Wysoka jakość zagospodarowania przestrzeni zgodna z ideą miasta bliskiego	Realizacja Masterplanu dla Wesolej jako ogólnodostępnej, zielonej dzielnicy kreatywnej.
	Likwidacja barier przestrzennych.
1.6. Zrównoważone środowisko, mitygacja i adaptacja do zmian klimatu	Zachowanie i rozwój terenów zieleni wraz z wprowadzeniem elementów błękitno-zielonej infrastruktury.
2.2. Innowacyjne przedsiębiorstwa i atrakcyjne miejsca pracy	Udostępnienie przestrzeni dla NGO, spółdzielni oraz fundacji.
	Stworzenie infrastruktury wspomagającej mikroprzedsiębiorczość i działania społeczne.
2.3. Zintensyfikowana współpraca: administracja samorządowa - nauka - biznes	Otwarcie przestrzeni na działania kreatywne, innowacyjne, badawcze i służące rozwojowi miasta. Wesola adresem nowych technologii, połączenie środowisk kreatywnych ze środowiskiem technologii AI.
3.1. Wzmocnienie znaczenia kultury dla rozwoju Miasta	Rozwój i promocja przestrzeni dla twórców, artystów i animatorów kultury oraz instytucji kultury (w tym Centrum Narracji Przyszłości im. S. Lema).
4.1. Równe szanse i spójność społeczna	Działania ukierunkowane na transparentność, współtworzenie i współdzielenie przestrzeni miejskiej oraz uwzględnienie wyników konsultacji społecznych i procesu partycypacyjnego.

OSI Zakopianka Łagiewniki

Obszar dawnych zakładów Solvay i byłych „białych mórz” jest dziś centrum handlu, a jednocześnie centrum pielgrzymkowym i kulturalnym o znaczeniu światowym. Istniejąca forma zabudowy, niski standard architektury w części zachodniej obszaru, ogromne powierzchnie terenów niewykorzystanych i parkingów, tworzą potencjał dla podniesienia jakości i intensywności wykorzystania oraz przyjęcia nowej roli – centrum, integrującego społeczność i wspierającego zrównoważony rozwój przy dobrej dostępności do komunikacji

szynowej. Zakłada się opracowanie masterplanu koordynującego stopniowe przekształcenie tego miejsca w wielofunkcyjną przestrzeń łączącą funkcje handlowe, mieszkaniowe, kulturalne, religijne i rekreacyjne. Obszar „białych mórz” zostanie zagospodarowany jako teren zieleni publicznej.

OSI Zakopianka Łagiewniki – cele operacyjne i kierunki interwencji

Cele operacyjne	Kierunki interwencji
1.1 Wysoka jakość zagospodarowania przestrzeni zgodna z ideą miasta bliskiego	Nadanie tym terenom cech centrum lokalnej aktywności z dostępem do przestrzeni publicznych i kompleksową ofertą usługową, powiązanie w osi wschód-zachód z sąsiadującymi dzielnicami mieszkaniowymi (Ruczaj i Kurdwanów).
	Zmniejszenie powierzchni zajmowanej przez funkcje handlowe na rzecz przestrzeni publicznych, rekreacyjnych. Przestrzeń wielofunkcyjna zachęcająca do aktywności i integracji. Śródmiejska intensywność zabudowy.
1.2. Zrównoważony system transportu i mobilności	Zmniejszenie liczby parkingów naziemnych na rzecz przestrzeni publicznych i zieleni.
	Rozwój i priorytet dla komunikacji szynowej (kolej, tramwaj oraz metro).
	Rozwój ciągów pieszo-rowerowych z uwzględnieniem realizacji kładek nad: Wilgą, linią kolejową, ul. Zakopiańską, ul. Herberta (np. jako przedłużenie osi kompozycyjnej ulicy Wystouchów).
	Rozwój komunikacji w kierunku poprzecznym do ulicy Zakopiańskiej.
1.6 Zrównoważone środowisko, mitygacja i adaptacja do zmian klimatu	Zmiana charakteru ulicy Zakopiańskiej na aleję miejską obsadzoną po obu stronach zielenią. Stworzenie spójnego z aleją systemu zieleni niwelującego efekt miejskiej wyspy ciepła. Kształtowanie spójnej i wysokiej jakości przestrzeni publicznej o znaczeniu ponadlokalnym, zintegrowanej z obiektami sakralnymi w sąsiedztwie z wykorzystaniem rozwiązań błękitno-zielonej infrastruktury wspierających adaptację miasta do zmian klimatu, w tym zmniejszenie miejskiej wyspy ciepła, poprawę mikroklimatu oraz retencję wód opadowych. Stworzenie terenu zieleni publicznej na obszarze „Białych mórz”.
4.1. Równe szanse i spójność społeczna	Stworzenie miejsc sprzyjających aktywizacji i integracji społeczności.
4.5. Integrujące partnerstwo w Metropolii Krakowskiej	Współpraca z gminami sąsiednimi w zakresie koordynacji zagospodarowania przestrzennego oraz zapewnienia sprawnej komunikacji i infrastruktury technicznej.

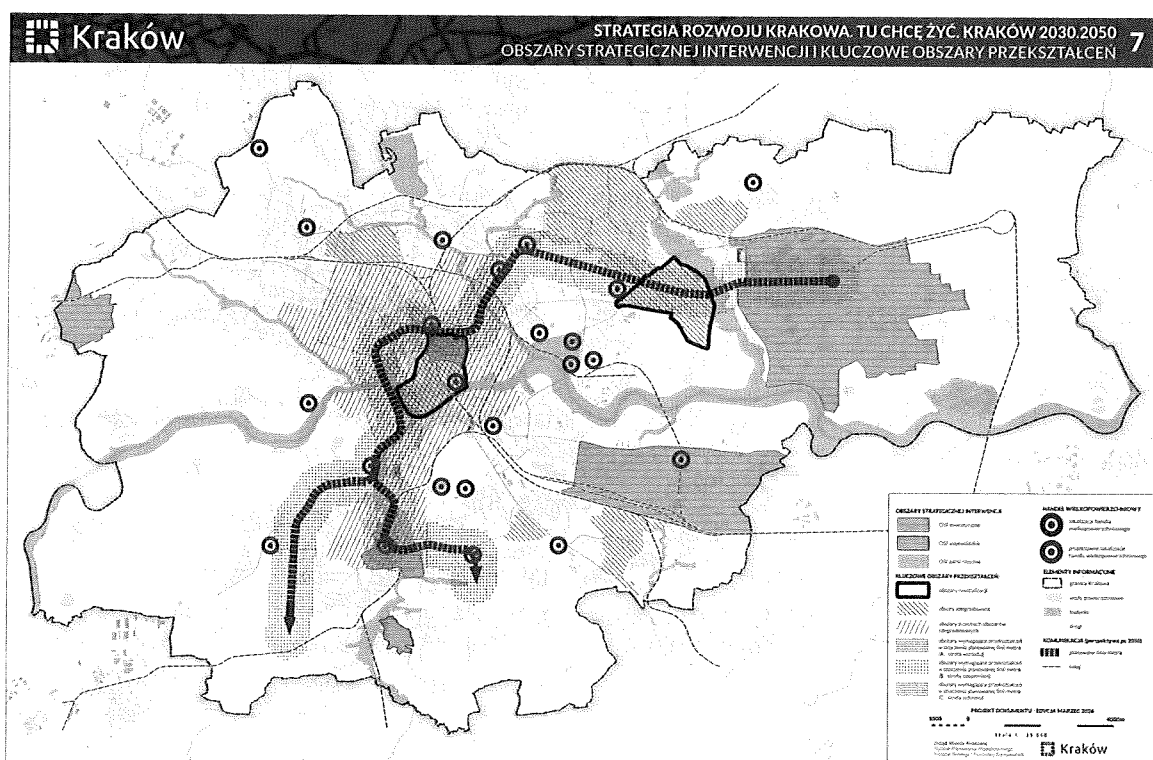
OSI Swoszowice

Obszar został wyznaczony w Strategii Rozwoju Województwa Małopolska 2030. W ramach Uzdrowiska Swoszowice planuje się realizację zadań i zamierzeń inwestycyjnych mających na celu utrzymanie i rozwój funkcji uzdrowiskowych oraz zwiększenie atrakcyjności turystycznej i kulturalnej.

OSI Swoszowice – cele operacyjne i kierunki interwencji

Cele operacyjne	Kierunki interwencji
1.2. Zrównoważony system transportu i mobilności	Rozwój efektywnego transportu publicznego oraz poprawa stanu i bezpieczeństwa istniejącej infrastruktury drogowej wraz z ograniczeniem jej uciążliwości.
	Rozbudowa istniejącego systemu dróg rowerowych.
	Promocja ruchu pieszego i rowerowego.
1.3. Nowoczesna i zrównoważona	Modernizowanie i rozbudowanie infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej oraz odwodnienia.

gospodarka komunalna	
1.5. Upowszechniony zdrowy i aktywny styl życia	Rozwój działalności uzdrowiska Swoszowice. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury uzdrowskiej.
1.6. Zrównoważone środowisko, mitygacja i adaptacja do zmian klimatu	Ochrona i rozwój systemu powiązań i cennych przyrodniczo obszarów.
	Wspieranie bioróżnorodności.
	Realizacja nowych terenów zieleni publicznej oraz modernizacja istniejących.
	Dopełnienie realizacji systemu parków rzecznych.
3.2. Zrównoważone zarządzanie turystyką	Poprawa dostępności i rozwój infrastruktury turystycznej.
4.5. Integrujące partnerstwo w Metropolii Krakowskiej	Współpraca z gminami sąsiednimi w zakresie koordynacji zagospodarowania przestrzennego oraz zapewnienia sprawnej komunikacji i infrastruktury technicznej.

Rycina 24. Obszary Strategicznej Interwencji i Kluczowe Obszary Przekształceń. Źródło: Opracowanie własne UMK

Mapa wielkoformatowa w skali 1:25 000 została umieszczona jako załącznik w Tomie II, oraz znajduje się pod adresem:

https://planowanie.um.krakow.pl/STRATEGIA/POLITYKA_PRZESTRZENNA_TOM_II

Standardy Urbanistyczne

Wyznacza się dwa rodzaje standardów urbanistycznych:

- **Strategiczne standardy dostępności** - są to standardy dla zabudowy mieszkaniowej określone jako maksymalne odległości do obiektów infrastruktury społecznej.
- **Standardy przestrzenne dla zespołów zabudowy mieszkaniowej** - określają minimalne powierzchnie terenów zieleni i terenów szkół dla zespołów mieszkaniowych realizowanych na obszarach masterplanów oraz poprzez procedurę Zintegrowanych Planów Inwestycyjnych.

Strategiczne standardy dostępności

Dla zabudowy mieszkaniowej ustala się strategiczne standardy dostępności do następujących obiektów: szkół podstawowych, zieleni publicznej o sumie powierzchni 3ha, przedszkoli publicznych, ambulatoriów podstawowej opieki zdrowotnej, obiektów kultury (biblioteki i ośrodki kultury) oraz komunikacji publicznej. Strategiczne standardy dostępności stanowią wytyczną polityki przestrzennej Krakowa. Dla obszarów zabudowy mieszkaniowej rekomenduje się zapewnienie dostępności do infrastruktury społecznej poprzez spełnienie strategicznych standardów dostępności.

Zapewnienie dostępności rozumie się jako położenie działki budowlanej w odległościach nie większych niż określone (tabela poniżej) liczonej jako droga dojścia ogólnodostępną trasą dla pieszych od granicy działki do obiektu infrastruktury społecznej. Dla odpowiadających standardów dostępności infrastruktury społecznej ustalonych w planie ogólnym dostępność jest mierzona zgodnie z zasadami zawartymi w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Tabela 7 Standardy dostępności infrastruktury społecznej – zróżnicowanie ze względu na typ jednostki osadniczej

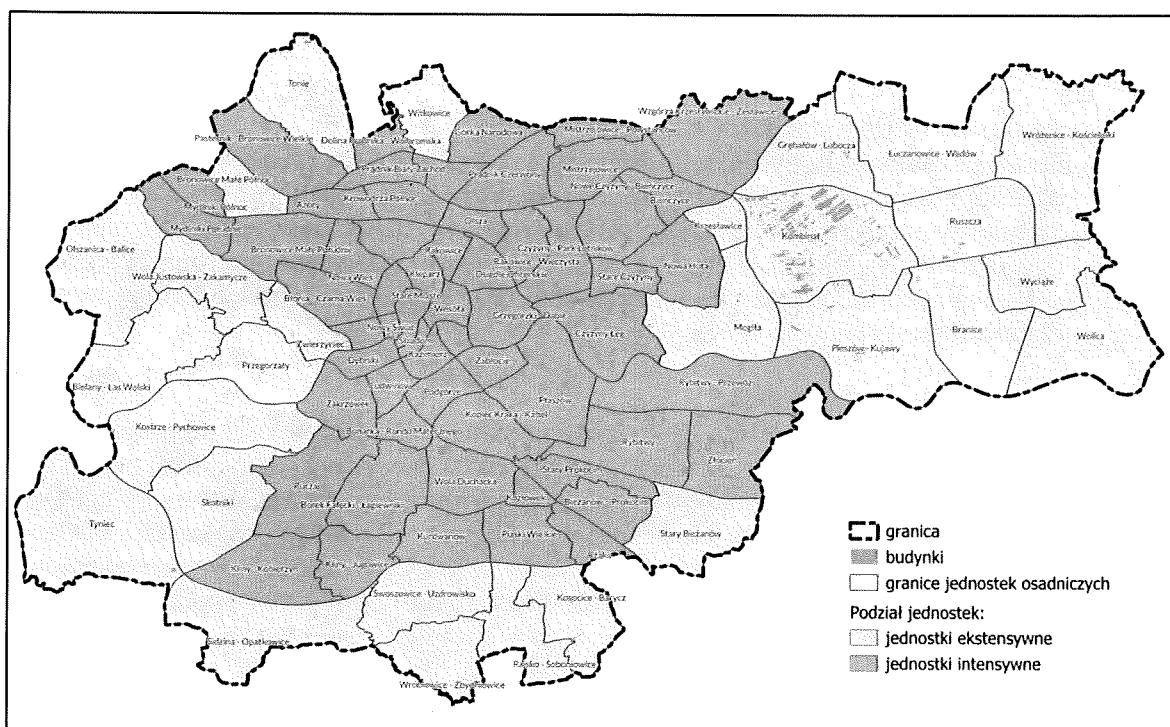
Elementy infrastruktury społecznej	Standard dla jednostek intensywnych	Standard dla jednostek ekstensywnych
	Maksymalna odległość ogólnodostępną trasą dla pieszych od zabudowy mieszkaniowej	
Publiczne szkoły podstawowe	1000 m	2500 m
Obszary zieleni publicznej (pow. 3 ha) ¹	500 m	500 m
Kultura (ośrodki kultury, biblioteki)	1 000 m	2 500 m
Podstawowa opieka zdrowotna		
Przedszkola publiczne		
Przystanek transportu publicznego	500 m	500 m

Na niebiesko zaznaczone standardy przeznaczone do wyznaczenia jako element „gminny standardów dostępności infrastruktury społecznej w planie ogólnym.

¹ Obszary zieleni publicznej (pow. 0,05 ha) o łącznej powierzchni 3ha. Oznacza to, że suma powierzchni zieleni pow. 3 ha w odległości pieszej do 500 m jest równoznaczna z osiągnięciem standardowej dostępności.

Źródło: Opracowanie własne BP z uwzględnieniem analiz SI, lipiec 2025 roku

Dla standardów stosowany jest przedstawiony w modelu funkcjonalno-przestrzennym podział miasta na jednostki osadnicze intensywne i jednostki osadnicze ekstensywne. Wyznacza się odmienne standardy dla tych typów jednostek.

Rycina 25. Podział jednostek osadniczych – standardy dostępności. Źródło: Opracowanie własne UMK

Ponadto przyjęto spójne standardy dostępności dla szkół podstawowych, kultury, przedszkoli, terenów sportu oraz ambulatoriów podstawowej opieki zdrowotnej, aby umożliwić kształtowanie miasta w kierunku struktury policentrycznej. Przyjęcie jednakowych odległości dla tych usług publicznych sprzyja naturalnemu kształtowaniu się centrów lokalnych.

W przypadku zabudowy mieszkaniowej nowo wyznaczanej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego rekomenduje się wskazywanie stosownych rezerw terenowych umożliwiających spełnienie standardów dostępności. W przypadku zabudowy istniejącej w rejonach występowania deficytów infrastruktury społecznej (wskazanych w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej) rekomenduje się stopniowe uzupełnianie brakujących elementów infrastruktury społecznej biorąc pod uwagę wszelkie istotne uwarunkowania w tym finansowe i demograficzne.

Standardy dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

1. W aktach planowania przestrzennego (APP) wskazuje się stosowanie zapisów gwarantujących w rozliczeniu ustalonej wielkości powierzchni biologicznie czynnej, minimum 50% udziału powierzchni biologicznie czynnej do zrealizowania poza obrysem istniejących i projektowanych obiektów (w tym urządzeń budowlanych z nimi związanych) - tzw. realizacja na gruncie rodzimym.

~~W obszarach deficytu terenów zieleni, kluczowych przekształceń urbanistycznych, rewitalizacji i rehabilitacji, inwestycyjnych przekraczających łącznie 5 ha, oraz dla „obiektów zieleni wskazanych do utworzenia” (oznaczonych na modelu SPP) należy zapewnić w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego tereny zieleni, w tym scalony teren zieleni publicznej o powierzchni odpowiadającej 40 m² zieleni na mieszkańca/30 m² na 40 m² powierzchni użytkowej budynków mieszkalnych i usługowych (w tym biur).~~

Propozycja uszczegółowienia standardu:

2. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego o powierzchni większej niż 10 ha

należy zapewnić 30 m² terenów przeznaczonych pod zielen na 40 m² potencjalnej powierzchni użytkowej budynków mieszkalnych i usługowych.

- Tereny przeznaczone pod zielen - należy rozumieć jako tereny o głównym przeznaczeniu teren zieleni urządzonej lub nieurządzonej w których nie dopuszcza się lokalizacji budynków.
- Potencjalną powierzchnie użytkową należy rozumieć jako maksymalną możliwą powierzchnie użytkową mieszkalną na podstawie ustaleń i parametrów wynikających z danego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Standardy dla zespołów zabudowy mieszkaniowej – Standardy dla ZPI oraz Masterplanów

Aby zapewnić zrównoważony rozwój zespołów zabudowy mieszkaniowej, uwzględniający zaspokojenie potrzeb mieszkańców istniejących budynków i nowych kompleksów mieszkaniowych, przyjmuje się wskaźniki określające minimalną powierzchnię wyposażenia w zielen i usługi edukacji. Standardy te dotyczą wymagań wobec inwestycji określanych w masterplanach oraz inwestycji realizowanych przy pomocy Zintegrowanych Planów Inwestycyjnych (ZPI).

Standard w zakresie minimalnej powierzchni terenów zieleni publicznej

Minimalna powierzchnia obszarów zieleni publicznej w tym ogólnodostępnych terenów sportu – **10 m² na 1 mieszkańca lub 10 m² na 33m² powierzchni użytkowej mieszkalnej**. Obszar dla analizy spełnienia minimalnej powierzchni zieleni publicznej wyznacza się w następujący sposób:

- W przypadku masterplanu analizą obejmuje się w całości obszar masterplanu uwzględniając również już istniejącą zabudowę mieszkaniową.
- W przypadku procedury sporządzania ZPI analizą obejmuje się obszar wyznaczony w następujący sposób:
 - Wokół obszaru inwestycji głównej wyznacza się obszar ograniczony krzywą odpowiadającą odległości dojścia pieszego (istniejącą drogą) do obszaru zieleni publicznej wg standardów określonych w planie ogólnym gminy;
 - W tak wyznaczonym obszarze identyfikuje się istniejące obszary zieleni publicznej i następnie od każdego z nich wyznacza się obszar ograniczony krzywą odpowiadającą odległości dojścia pieszego (istniejącą drogą) do obszaru zieleni publicznej wg standardów określonych w planie ogólnym gminy;
 - Obszar objęty analizą stanowi suma obszarów wyznaczonych w krokach opisanych w pkt 1 i 2.

W analizie uwzględnia się:

- Powierzchnię terenów zieleni lub ich części, które mieszczą się w obszarze analizy wyznaczonym w określony wyżej sposób;
- Szacowaną liczbę mieszkańców inwestycji głównej objętej procedurą sporządzania ZPI oraz istniejącej zabudowy mieszczącej się w granicach obszaru analizy lub w przypadku masterplanu: szacowaną docelową liczbę mieszkańców obszaru masterplanu;
- Powierzchnię użytkową mieszkalną inwestycji głównej objętej procedurą sporządzania ZPI oraz szacowaną powierzchnię użytkową mieszkalną istniejącej zabudowy mieszczącej się w granicach obszaru analizy lub w przypadku masterplanu: zakładaną docelową powierzchnię użytkową mieszkalną obszaru masterplanu.

Definicje:

Obszar zieleni publicznej określa się zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 25) u.p.z.p.

W przypadku procedury sporządzania zintegrowanego planu inwestycyjnego (ZPI), gdy

wskaźnik powierzchni obszarów zieleni publicznej w tym ogólnodostępnych terenów sportu jest niższy od standardu określonego w SRK 2030.2050 wypełnienie standardu należy uzyskać poprzez inwestycję uzupełniającą w zakresie zieleni publicznej, realizowaną w obszarze objętym analizą lub poprzez odpowiednie zmniejszenie powierzchni użytkowej mieszkalnej inwestycji głównej.

Niespełnienie standardu minimalnej powierzchni terenów zieleni publicznej lub ogólnodostępnych terenów sportu upoważnia Prezydenta Miasta Krakowa do odstąpienia od negocjacji z inwestorem (zgodnie z art. 37ec ust. 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym).

Standard w zakresie minimalnej powierzchni terenów szkoły podstawowej

Ustala się, że szkoły podstawowe należy realizować na wydzielonych terenach, a nie jako usługi wbudowane w budynki mieszkalne lub usługowe. Wyznacza się standard minimalnej powierzchni terenu szkoły podstawowej – **1,4 m² na mieszkańca** lub **1,4 m² na 33 m² powierzchni użytkowej mieszkalnej** z uwzględnieniem obsługi mieszkańców istniejącej zabudowy.

Obszar dla analizy spełnienia minimalnej powierzchni terenu szkoły podstawowej wyznacza się w następujący sposób:

- W przypadku masterplanu analizą obejmuje się w całości obszar masterplanu uwzględniając również już istniejącą zabudowę mieszkaniową.
- W przypadku procedury sporządzania ZPI analizą obejmuje się obszar wyznaczony w następujący sposób:
 - Wokół obszaru inwestycji głównej wyznacza się obszar ograniczony krzywą odpowiadającą odległości dojścia pieszego (istniejącą drogą) do obszaru terenu szkoły podstawowej wg standardów określonych w planie ogólnym gminy;
 - W tak wyznaczonym obszarze identyfikuje się istniejące tereny szkoły podstawowej i następnie od każdego z nich wyznacza się obszar ograniczony krzywą odpowiadającą odległości dojścia pieszego (istniejącą drogą) do obszaru terenu szkoły podstawowej wg standardów określonych w planie ogólnym gminy;
 - obszar objęty analizą stanowi suma obszarów wyznaczonych w krokach opisanych w pkt 1 i 2.

W analizie uwzględnia się:

- Powierzchnię terenów szkoły podstawowej, które mieszczą się w obszarze analizy wyznaczonym w określony wyżej sposób.
- Szacowaną liczbę mieszkańców inwestycji głównej objętej procedurą sporządzania ZPI oraz istniejącej zabudowy mieszczącej się w granicach obszaru analizy lub w przypadku masterplanu: szacowaną docelową liczbę mieszkańców obszaru masterplanu.
- Powierzchnię użytkową mieszkalną inwestycji głównej objętej procedurą sporządzania ZPI oraz szacowaną powierzchnię użytkową mieszkalną istniejącej zabudowy mieszczącej się w granicach obszaru analizy lub w przypadku masterplanu: zakładaną docelową powierzchnię użytkową mieszkalną obszaru masterplanu.

W przypadku procedury sporządzania zintegrowanego planu inwestycyjnego (ZPI), gdy wskaźnik powierzchni terenów szkoły podstawowej jest niższy od standardu określonego w SRK 2030.2050, wypełnienie standardu należy uzyskać poprzez inwestycję uzupełniającą - budowę szkoły podstawowej (lub partycypację w kosztach jej budowy), realizowaną w obszarze objętym analizą lub poprzez odpowiednie zmniejszenie powierzchni użytkowej mieszkalnej inwestycji głównej. Udział w kosztach budowy szkoły podstawowej określa się według wskaźnika: **2 m²**

terenu szkoły podstawowej/1 mieszkańca inwestycji głównej lub 2 m² terenu szkoły podstawowej/ 33 m² planowanej powierzchni użytkowej mieszkalnej inwestycji głównej.

Niespełnienie standardu minimalnej powierzchni szkoły podstawowej upoważnia Prezydenta Miasta Krakowa do odstąpienia od negocjacji z inwestorem (zgodnie z art. 37ec ust. 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym).

System realizacji Strategii

Celem systemu realizacji Strategii jest zapewnienie skutecznej i efektywnej realizacji działań wskazanych w Planie Strategicznym, będących odpowiedzią na aktualnie zidentyfikowane wyzwania i cele.

Zasady realizacji Strategii

Realizacja strategii odbywać będzie się zgodnie z zasadami:

- Odpowiedzialności samorządu miejskiego za realizację celów strategicznych i operacyjnych.
- Odpowiedzialności samorządu miejskiego za prowadzenie polityki przestrzennej zgodnej ze Strategią Rozwoju Krakowa.
- Odpowiedzialności samorządu miejskiego za zapewnianie usług na wysokim poziomie.
- Zaangażowania urzędników publicznych w realizację zadań własnych gminy oraz rozwiązywanie problemów mieszkańców i innych interesariuszy.
- Wielopasmowego partnerstwa.
- Zarządzania adaptacyjnego.

Zintegrowany System Zarządzania Miastem

Zintegrowany System Zarządzania Miastem obejmuje całość działań samorządu Krakowa, ustrukturyzowanych w dziedziny zarządzania. W jego ramach funkcjonują wszystkie elementy niezbędne do skutecznej realizacji Strategii, w tym:

- Jednostki GMK oraz podmioty zaangażowane w horyzontalną, międzydziedzinową realizację Strategii.
- Podział zadań i odpowiedzialności w strukturze organizacyjnej UMK.
- Procesy i narzędzia służące realizacji Strategii.
- Standardy opracowania dokumentów wykonawczych, obejmujące zasady planowania, monitorowania i sprawozdawczości działań.
- Mechanizmy monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii.

Narzędziem informatycznym wspierającym proces zarządzania jest **STRADOM** (akronim od *STRategia Dużego Obszaru Miejskiego*) – rozwiązanie integrujące procesy planowania budżetowego, planowania wieloletniego oraz planowania strategicznego.

Główni aktorzy

Głównym podmiotem odpowiedzialnym za realizację Strategii jest Samorząd Miasta Krakowa, działający poprzez Prezydenta Miasta Krakowa oraz Radę Miasta Krakowa wspieranych przez Urząd Miasta Krakowa, miejskie samorządowe jednostki organizacyjne oraz spółki, których właścicielem lub współwłaścicielem jest Samorząd Miejski.

Wiodąca rola Samorządu Miejskiego w procesie realizacji Strategii polegać będzie nie tylko na bezpośredniej realizacji programów i projektów służących osiągnięciu wytyczonych w tym dokumencie celów rozwojowych, ale również będzie urzeczywistniana poprzez:

- Mobilizowanie i koordynowanie działań podejmowanych przez partnerów społecznych, gospodarczych i publicznych na rzecz realizacji Strategii.
- Kreowanie warunków wspierających realizację Strategii.
- Pozyskiwanie zewnętrznych zasobów finansowych (ze źródeł krajowych i międzynarodowych) wspierających osiągnięcie celów strategicznych.

- Promowanie Strategii.

W ramach Samorządu Miejskiego nadzór nad realizacją Strategii sprawował będzie Prezydent Miasta Krakowa (lub wskazany przezeń jego zastępca). W obrębie struktur miejskiej administracji koordynującą rolę w zakresie realizacji, monitorowania i ewaluacji tego dokumentu odgrywać będzie wydział Urzędu Miasta Krakowa właściwy do spraw Strategii rozwoju. Zakres zadań poszczególnych komórek organizacyjnych i jednostek miejskich (wydziałów UMK, miejskich samorządowych jednostek organizacyjnych, spółek komunalnych) w zakresie realizacji Strategii oraz procedury, zgodnie z którymi powinny działać, uszczegółowione zostaną w drodze odrębnego zarządzenia Prezydenta Miasta Krakowa.

Powodzenie realizacji celów Strategii jest silnie uwarunkowane skutecznym włączeniem w ten proces partnerów:

- **Społecznych**, zwłaszcza mieszkańców, organizacji pozarządowych i ruchów miejskich.
- **Gospodarczych**, w szczególności przedsiębiorców, ich zrzeszeń oraz instytucji otoczenia biznesu.
- **Publicznych**, w tym Metropolii Krakowskiej, Samorządu Województwa Małopolskiego, pozostałych jednostek samorządu terytorialnego, administracji rządowej oraz szkół wyższych.
- **Sektora nauki i szkolnictwa wyższego.**

Ranga oraz złożoność interwencji publicznej opisanej w Strategii sprawiają, iż dla jej skutecznego wdrożenia konieczne jest zaprojektowanie systemu instrumentów i procedur uszczegółowiających jej zapisy, a tym samym operacjonalizujących jej realizację. Z punktu widzenia skuteczności i efektywności działań podejmowanych na rzecz osiągania celów rozwojowych Krakowa niezwykle istotne jest, aby system realizacji Strategii był:

- **Hierarchiczny i spójny** – opierał się na zasadzie zgodności poszczególnych elementów systemu z dokumentem nadrzędnym.
- **Zintegrowany** – zapewniał przestrzenne powiązanie różnego rodzaju interwencji, czego wyrazem będzie uspołnienie interwencji w wymiarze społeczno-gospodarczym oraz polityki przestrzennej.
- **Zgodny ze standardami przyjętymi w GMK**, wynikającymi z przepisów ustawowych oraz metodyk wewnętrznych.

W celu zoptymalizowania zarządzania Strategią ustanawia się zintegrowany system instrumentów i procedur. System ten ma przyczynić się zarówno do sprawniejszej realizacji celów określonych w dokumencie, jak i do bardziej racjonalnego wykorzystania zasobów ludzkich, finansowych i organizacyjnych. W proces ten zaangażowany jest samorząd Miasta Krakowa oraz partnerzy społeczni, gospodarczy i publiczni. System obejmuje trzy wzajemnie powiązane komponenty: programowy, przestrzenny oraz finansowy.

Komponent programowy – Strategia realizowana będzie poprzez Plan strategiczny obejmujący dokumenty względem niej wykonawcze, za przygotowanie i realizację których odpowiedzialne będą właściwe komórki organizacyjne Urzędu Miasta Krakowa oraz miejskie samorządowe jednostki organizacyjne. Plan strategiczny realizowany będzie za pomocą Instrumentów Zarządzania Strategicznego (IZS), obejmujących następujące narzędzia:

- **Polityki** – dokumenty kierunkowe, określające kluczowe priorytety i kierunki działań, zasady i wartości, które powinny być traktowane jako wytyczne przy opracowywaniu Programów, Portfeli projektów i projektów. Polityka z reguły nie zawiera wymiernych celów, wskaźników realizacji ani katalogu zadań i projektów.

- **Programy, Portfele projektów** – grupy powiązanych projektów lub działań realizowanych w określonym obszarze tematycznym lub terytorialnym, które razem mają osiągnąć wspólny cel. Powinny mieć jasno określony zakres, koszty, harmonogram, wskaźniki oraz jednostki odpowiedzialne. Stanowią narzędzia koordynacji i monitorowania, zapewniające spójność działań z kierunkami rozwoju miasta.
- **Projekty** – przedsięwzięcia ukierunkowane na realizację konkretnego Produktu końcowego w określonym czasie i budżecie, mają jasno zdefiniowany cel, zakres, koszty, harmonogram i wskaźniki efektów.

Komponent finansowy zapewnia mechanizmy i źródła finansowania działań umożliwiające skuteczne wdrażanie przyjętych założeń i został ujęty w części dokumentu określającej ramy finansowe i źródła finansowania.

Komponent przestrzenny systemu realizacji Strategii określa kierunki gospodarowania przestrzenią gminy, wspierające realizację celów Strategii i został ujęty w częściach dokumentu określających model struktury funkcjonalno-przestrzennej, ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie oraz obszary strategicznej interwencji. Plan ogólny gminy oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (w tym ich szczególne formy) uwzględniają politykę przestrzenną zapisaną w strategii rozwoju gminy, a za uzgodnienie sposobu uwzględnienia polityki przestrzennej odpowiada komórka organizacyjna odpowiedzialna za tworzenie, wdrażanie i monitorowanie strategii.

Zasady realizacji polityki przestrzennej

Skuteczna realizacja polityki przestrzennej wymaga zastosowania spójnych i komplementarnych mechanizmów wdrażania, zapewniających konsekwentne przełożenie ustaleń i rekomendacji określonych w dokumencie na działania podejmowane w praktyce. Zasady realizacji polityki przestrzennej określają kluczowe instrumenty oraz zasady organizacyjne i instytucjonalne służące realizacji przyjętej polityki przestrzennej, w tym rolę dokumentów planistycznych i innych narzędzi wspierających planowanie, podział kompetencji oraz formy współpracy pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w kształtowanie zagospodarowania przestrzennego. Przyjęte rozwiązania zapewniają operacyjne domknięcie części „Polityka przestrzenna” oraz wspierają osiąganie celów strategicznych, pozostając spójne z systemem realizacji całej Strategii.

Strategia wraz z zawartą w niej polityką przestrzenną i modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej stanowi akt kierownictwa wewnętrznego, a tym samym jej realizacja stanowi obowiązek całego Urzędu.

Instrumenty realizacji polityki przestrzennej

Najważniejszymi instrumentami realizacji polityki przestrzennej Krakowa są APP - dokumenty prawa miejscowego.

Wartości wyrażone poprzez model struktury funkcjonalno-przestrzennej, ustalenia i rekomendacje oraz standardy urbanistyczne uwzględnione będą w zapisach APP w skali całego miasta. Dzięki temu planowanie przestrzenne będzie skoordynowane wobec jednolitej polityki zawartej w strategii.

Niektóre z zapisów dotyczących standardów odnoszą się natomiast wyłącznie do masterplanów lub ZPI.

Istotnym instrumentem realizacji polityki przestrzennej będą masterplany. Ponieważ nie są one

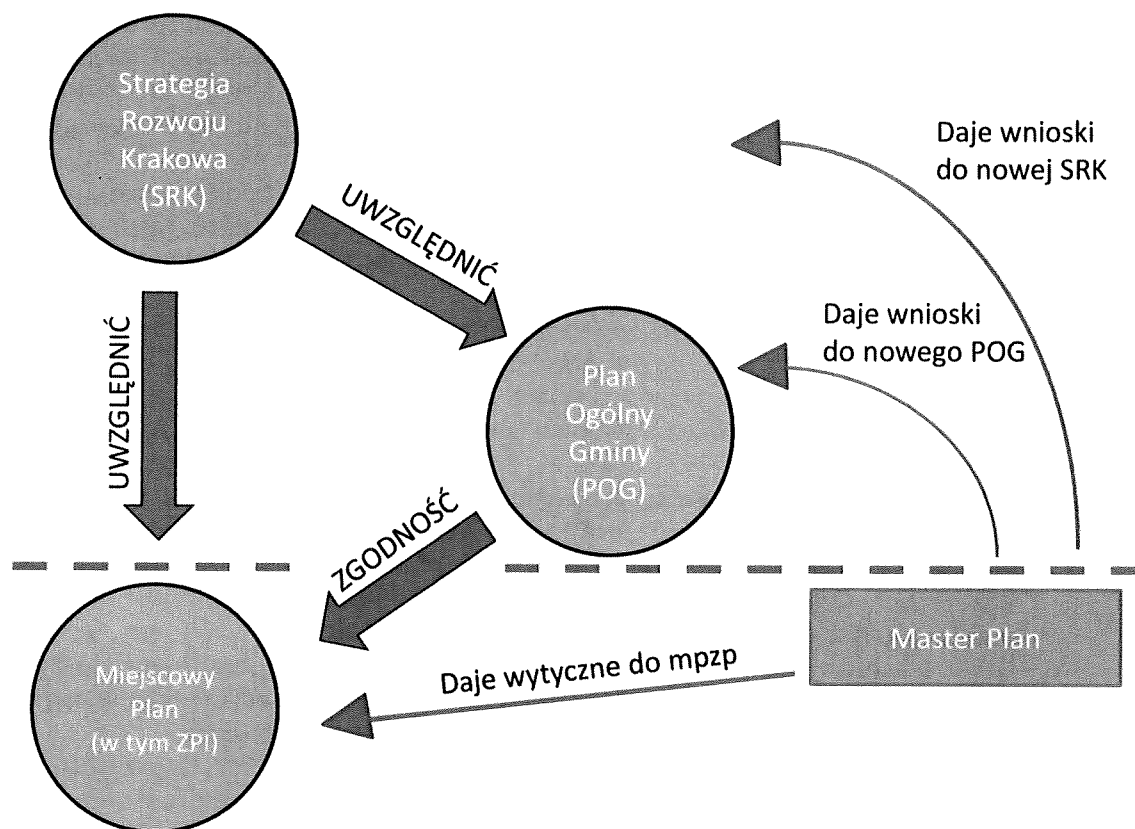
przewidziane i zdefiniowane w polskim prawodawstwie, określa się ich definicję:

Masterplan – dokument kierownictwa wewnętrznego gminy, zawierający wizję rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego obszaru, wraz z koncepcją urbanistyczną, wskazaniem zadań inwestycyjnych gminy, kosztów i oczekiwanych skutków ich realizacji.

Dla masterplanu, ustala się, że:

1. Masterplan służy do zachowania spójności wizji urbanistycznej, a także koordynacji działań inwestycyjnych i prognozowania wydatków dla budżetu gminy. Powinien zawierać uproszczoną ocenę wydatków dla budżetu gminy związanych z docelowym zagospodarowaniem.
2. Masterplan składa się z części tekstowej i graficznej. Część graficzną opracowuje się na mapie, w skali w zależności od potrzeb: 1:500-1:5000.
3. Masterplan opracowuje gmina w ramach zadań własnych związanych z planowaniem i zagospodarowaniem przestrzennym, uwzględniając zwłaszcza wymagania ładu przestrzennego.
4. Masterplan opracowują osoby uprawnione na podstawie art. 5 u.p.z.p.
5. Część graficzna masterplanu określa zasady: kompozycji przestrzennej, przestrzeni publicznych (w tym w kwestii urządzenia zieleni), koncepcję organizacji ruchu na drogach publicznych. Część graficzna może zawierać dodatkowe rysunki, szkice, wizualizacje, przekroje ulic, itp.
6. Część tekstowa masterplanu musi zawierać wytyczne dot. kształtowania przestrzeni oraz wnioski. Wnioski zawarte w masterplanie stanowią podstawowe wytyczne dla analizy zasadności przystąpienia do sporządzania planu miejscowego.
7. Dla masterplanu przeprowadza się konsultacje społeczne, z których przygotowuje się raport i zamieszcza w tekście masterplanu, wraz z odniesieniem do problemów i uwag.
8. Ogólna koncepcja urbanistyczna jest uwzględniana i uszczegóławiana na etapie sporządzania planu miejscowego, o ile wykazana zostanie zasadność jego sporządzania.

Masterplan realizuje Strategię Rozwoju Krakowa. Tu chcę żyć. Kraków 2030.2050 oraz może dawać wytyczne do zmiany Strategii Rozwoju Gminy oraz Planu Ogólnego Gminy. Masterplan jest opracowywany z uwzględnieniem otoczenia obszaru, w szczególności w kwestii powiązań kompozycyjnych, komunikacyjnych oraz społecznych min. w skali jednostki osadniczej w której jest on zlokalizowany.

Rycina 26. Wzajemna relacja Masterplanu oraz dokumentów Strategii, Planu Ogólnego Gminy oraz mpzp.

Mechanizmy wdrażania polityki przestrzennej

Najskuteczniejszym mechanizmem realizacji polityki przestrzeni jest zapisanie jej w postaci prawa lokalnego – poprzez plan ogólny oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Miasto musi dążyć do objęcia całego swojego obszaru miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (uwzględniając politykę przestrzenną określoną strategią).

Ponadto, polityka przestrzenna zapisana w Strategii realizowana będzie poprzez dalsze analizy oraz opracowania prowadzące do tworzenia lub zmian obowiązujących dokumentów prawa miejscowego, a następnie implementacje ich ustaleń w przestrzeni. Zmiana planów powinna nastąpić w obszarach:

- Masterplanów, zawierających wytyczne do zmiany obowiązujących dokumentów planistycznych,
- Strategicznej Interwencji, w miejscach, gdzie sporządzane analizy wykażą konieczność takich zmian,
- Elementów kształtujących strukturę przestrzenną, w szczególności miejsc węzłowych i ciągów komunikacyjnych, wskazanych w kierunkach zmian w strukturze przestrzennej,
- Wskazanych w ramach obszarów wymagających przekształceń (np. obszarze przebiegu linii metra po zatwierdzeniu i decyzji dot. jego realizacji) po wykonaniu niezbędnych opracowań precyzujących i dookreślających te procesy.
- Które zostaną wskazane w ramach cyklicznych analiz przestrzennych wykonywanych przez gminę na podstawie ustawy o planowaniu (w ramach której dokonuje się oceny aktualności planów miejscowych oraz planu ogólnego).
- Dla których możliwe jest wykorzystanie ZPI celem poprawienia struktury przestrzennej miasta i wyznaczenia przestrzeni publicznych.

Priorytety w realizacji polityki przestrzennej

Jako priorytety w realizacji polityki przestrzennej określa się:

1. Inicjowanie działań planistycznych na podstawie wniosków z oceny aktualności planu ogólnego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, o której mowa w art. 32 u.p.z.p.
2. Zabezpieczenie i kształtowanie systemu terenów zieleni poprzez ochronę istniejących obszarów przyrodniczych, rozwój powiązań ekologicznych oraz zapewnienie ciągłości i dostępności przestrzeni zielonych w strukturze Krakowa.
3. Koncentrację działań w wyznaczonych Obszarach Strategicznej Interwencji: OSI Balice, OSI Dolina Wisły i parki rzeczne, OSI Nowa Huta, OSI Płaszów–Rybitwy, OSI Wesola, OSI Zakopianka–Łagiewniki.
4. Opracowywanie masterplanów dla Obszarów Strategicznej Interwencji, obszarów wymagających przekształceń oraz terenów wokół planowanych stacji metra (m.in. Płaszów–Rybitwy, Kliny).
5. Wdrażanie idei miasta bliskiego poprzez zapewnienie dostępności infrastruktury społecznej (szkoły, przedszkola, usługi podstawowe) w zasięgu dojścia pieszego oraz systemowe uzupełnianie deficytów w jej rozmieszczeniu.
6. Kształtowanie zagospodarowania przestrzennego w powiązaniu z rozwojem transportu szynowego poprzez koncentrację intensywności zabudowy w rejonach obsługiwanych transportem publicznym oraz dostosowanie intensywności nowej zabudowy do dostępności infrastruktury transportowej i społecznej.
7. Tworzenie warunków dla rozwoju gospodarczego, w tym dla innowacyjnego i przyjaznego środowisku przemysłu, poprzez wyznaczanie i porządkowanie terenów inwestycyjnych oraz ograniczanie konfliktów funkcjonalnych z terenami mieszkaniowymi i przyrodniczymi.
8. Wdrożenie transparentnych zasad dla Zintegrowanych Planów Inwestycyjnych (ZPI) jako szczególnej formy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego uchwalanego na wniosek inwestora dla konkretnej inwestycji, po zawarciu umowy urbanistycznej określającej zakres i warunki realizacji inwestycji oraz zobowiązania stron.
9. Utrzymanie ochronnego charakteru uchwały krajobrazowej dotyczącej sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, z możliwością wprowadzania wyłącznie zmian doprecyzowujących i usprawniających jej stosowanie w uzasadnionych przypadkach, bez liberalizacji obowiązujących zasad.
10. Wykorzystywanie wszelkich dostępnych narzędzi urbanistycznych, które mogą służyć planowaniu i naprawie struktury przestrzennej miasta, rewitalizacji oraz dla wspólnego dobra mieszkańców Krakowa - wspólnej przestrzeni.
11. W ramach działań GMK należy dążyć do wyznaczenia centrów lokalnych dla jednostek osadniczych.

Wytyczne do sporządzania Instrumentów Zarządzania Strategicznego

IZS powinien posiadać co najmniej następujące elementy:

- Podstawowe parametry identyfikujące Instrument oraz jego horyzont czasowy.
- Zwięzłą diagnozę obszaru objętego Instrumentem.
- Powiązanie z celami operacyjnymi Strategii oraz określenie głównego celu operacyjnego dla tego Instrumentu.

Ponadto Program, Portfel projektów i Projekt powinny posiadać następujące elementy:

- Deklarację wyników, określającą cel ogólny Instrumentu, kluczowe działania związane z jego realizacją oraz najważniejsze cele szczegółowe obrazujące korzyści z realizacji Instrumentu.
- Wskaźniki oceny stopnia realizacji celów szczegółowych Instrumentu.
- Powiązania z zadaniami wraz z planem wydatków i źródłami finansowania.
- Wykaz ryzyk dotyczących celów szczegółowych Instrumentu.
- Określenie struktury zarządzania Instrumentem, w tym systemu monitorowania i ewaluacji.

Wymagania i standardy, jakie muszą spełniać IZS określa odrębne zarządzenie Prezydenta Miasta Krakowa.

Reguły wypracowywania decyzji

Samorząd Krakowa przyjmuje na siebie zobowiązanie działania zgodnie z następującymi regułami:

- Wprowadzone zostaną procedury wewnętrzne określone zarządzeniami Prezydenta, które ustalą tryb postępowania - standardowe procesy decyzyjne:
 - w odniesieniu do inwestycji: procedura wyboru priorytetów w oparciu o listę kryteriów odpowiadających kategorii inwestycji;
 - w odniesieniu do działań bieżących: procedura okresowej oceny kluczowych zadań bieżących od strony efektów działalności i struktury jej kosztów.
- W każdym procesie decyzyjnym, na każdym poziomie administracji należy wskazać:
 - punkty decyzyjne pozwalające na przejście do dalszego etapu;
 - stanowiska upoważnione do podejmowania decyzji w punktach decyzyjnych danego procesu;
 - narzędzia oceny wagi i pilności zadania, z punktu widzenia wielu kryteriów dobranych odpowiednio dla danej kategorii przypadku.
- Przyjmuje się kryteria wyboru zadań priorytetowych, które muszą obejmować następujące składowe oceny:
 - efekt ekonomiczny, społeczny i ekologiczny (zgodnie z celami zrównoważonego rozwoju ONZ) i zestaw odpowiednich wskaźników rezultatu i efektów finansowych, społecznych i środowiskowych;
 - kryteria zgodności z celami operacyjnymi i aktami planowania przestrzennego;
 - wpływ na standardy usług publicznych w zakresie jakościowym i finansowym;
 - wpływ na gminne standardy urbanistyczne i ład zintegrowany, w tym przestrzenny;
 - koszt całości, koszty jednostkowe i realność źródeł finansowania;
 - istnieją procesy, dla których kryteria wyboru ustalają odrębne akty prawa. Stosowanie kryteriów ustawowych jest obowiązkowe.

Monitoring

Skuteczność realizacji Strategii i wdrażających ją Instrumentów Zarządzania Strategicznego warunkowana będzie wnioskami płynącymi z obserwacji postępów w jej realizacji, czemu służyć będzie monitoring.

Monitoring Strategii będzie prowadzony z wykorzystaniem wskaźników ujętych w Strategii. Lista wskaźników jest zbiorem otwartym i może zostać zmodyfikowana w trakcie realizacji Strategii. Wnioski z niego będą prezentowane raz w roku w Raporcie o Stanie Gminy oraz co dwa lata w formie Raportu z realizacji Strategii, który Prezydent Miasta Krakowa będzie przekazywać

Radzie Miasta Krakowa. Monitoring Strategii będzie koncentrował się na analizie skuteczności i efektywności podejmowanych działań, w oparciu o zestawy wskaźników.

Ewaluacja

Ocenie efektów i jakości działań związanych z wdrażaniem Strategii służyć będzie jej okresowa ewaluacja, prowadzona zarówno w trakcie realizacji Strategii, jak i na koniec założonego horyzontu czasowego. Podstawowymi źródłami informacji dla ewaluacji będą Raporty o Stanie Gminy, Raporty z realizacji Strategii oraz inne opracowania.

Ewaluacja Strategii będzie dokonywana raz na cztery lata - na podstawie jej wyników możliwa będzie rewizja i aktualizacja wybranych elementów Strategii.

Ewaluacja Strategii prowadzona będzie w trybie partycypacyjnym, a jej wynikiem będzie Raport.

Ramy finansowe SRK2030.2050

Przyjęcie i realizacja właściwie określonych ram finansowych warunkuje realność zamierzeń Strategii.

Regułą finansową Strategii jest zasada uzyskiwania najlepszych efektów i rezultatów z dostępnych nakładów finansowych (zgodnie z art. 44 ust. 3 ustawy o finansach publicznych).

W kontekście Strategii Rozwoju Krakowa oznacza to priorytetowe finansowanie działań, w szczególności projektów inwestycyjnych, które w największym stopniu przyczyniać się będą do rozwoju miasta w wymiarze społecznym, gospodarczym i środowiskowym.

Pomiar wpływu inwestycji na rozwój miasta dokonywany będzie za pomocą wielokryterialnej oceny kosztów i korzyści z wykorzystaniem pogłębionej analizy danych miejskich. Analiza kosztów działań rozwojowych obejmować będzie bezpośrednie nakłady inwestycyjne, jak również koszty utrzymania infrastruktury i działalności operacyjnej.

Wielkość dostępnych środków na finansowanie rozwoju miasta określana będzie po wcześniejszej analizie kwoty wydatków bieżących niezbędnej dla sfinansowania Usług publicznych w Dziedzinach zarządzania. W tym celu proces rocznego i wieloletniego planowania finansowego uwzględniać będzie następujące etapy:

- Dokonywanie podziału środków bieżących na Dziedziny zarządzania zgodnie z kierunkami polityki władz Miasta, z uwzględnieniem przyjętych standardów Usług publicznych oraz potrzeb wynikających z zakresu świadczenia usług.
- Określenie wielkości środków inwestycyjnych możliwych do przeznaczenia na rozwój w Gminie Kraków w celu ustalenia rocznych i wieloletnich limitów wydatków na potrzeby planowanych przedsięwzięć rozwojowych. Określenie wielkości nadwyżki operacyjnej oraz dostępnej kwoty środków bezzwrotnych oraz akceptowalnej kwoty do pozyskania z wykorzystaniem instrumentów dłużnych.
- Analiza scenariuszy rozwojowych miasta w ramach dostępnych środków inwestycyjnych. Ustalenie listy strategicznych zadań rozwojowych, uszeregowanych według istotności dla rozwoju Miasta; z wykorzystaniem wyników i wniosków z wielokryterialnej analizy kosztów i korzyści oraz realności finansowania zgodnie z harmonogramem planowanej realizacji. Lista strategicznych zadań rozwojowych określać będzie szacunkowe, całkowite nakłady inwestycyjne i utrzymaniowe, które będą analizowane w Scenariuszach WPF z punktu widzenia możliwości ich sfinansowania ze środków miasta.
- Wskazanie z jakich źródeł, w jakiej wysokości i w jakiej formule organizacyjnej będą finansowane te przedsięwzięcia.

Źródła finansowania

Działania rozwojowe finansowane będą z wielu możliwych, dostępnych źródeł takich jak:

- Nadwyżka operacyjna.
- Przychody na sfinansowanie deficytu budżetu miasta.
- Środki zewnętrzne ze źródeł nie podlegających zwrotowi – krajowe i zagraniczne.
- Środki spółek miejskich przeznaczone na programy i projekty rozwojowe.
- Środki z budżetu Państwa, spółek Skarbu Państwa i innych instytucji publicznych realizujących przedsięwzięcia rozwojowe na terenie Krakowa.
- Środki prywatne inwestowane w ramach projektów i przedsięwzięć ZPI, PPP, innych porozumień publiczno-prywatnych.

Nadwyżka operacyjna

Nadwyżka operacyjna budżetu Miasta warunkuje poziom zdolności samorządu Krakowa do trwałego finansowania rozwoju.

W celu umożliwienia finansowania inwestycji rozwojowych ze środków własnych Gmina Kraków powinna generować nadwyżkę operacyjną na poziomie nie mniejszym niż 20%. Taki poziom nadwyżki operacyjnej pozwoliłby na stopniową realizację projektów rozwojowych bez nadmiernego zadłużania miasta. Według uchwały w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej z grudnia 2025 roku nadwyżka operacyjna osiągnie ten poziom w roku 2028 i w kolejnych latach utrzymywać się ma na poziomie oscylującym między 10% a 11%. Zwiększenie kwoty nadwyżki operacyjnej powinno korzystnie wpłynąć na poprawę kondycji finansowej miasta i zmniejszenie zadłużenia.

Poziom wydatków rozwojowych samorządu Krakowa w najbliższych latach zostanie określony przez przyszłą możliwość spełnienia granicznych warunków, które zabezpieczają Gminę przed wpadnięciem w spiralę zadłużenia:

- Nadwyżka operacyjna budżetu powinna co najmniej pokrywać koszt obsługi zadłużenia i udział własny w inwestycjach rozwojowych, aby nie powiększać kwoty długu.
- Instrumenty dłużne nie powinny finansować wydatków bieżących, a wyłącznie wydatki majątkowe. W szczególności nie należy planować deficytu budżetu, w sytuacji, gdy musi być finansowany z długu.
- Głównym nośnikiem kosztów w Gminie jest poziom wydatków bieżących związanych z realizacją usług publicznych oraz wydatki inwestycyjne niezwiązane z wymiennie i klarownie określonymi celami i korzyściami rozwojowymi miasta. Wśród wydatków bieżących najwięcej środków przeznaczanych jest na Dział Oświata i wychowanie oraz Transport. Gmina Miejska Kraków będzie dążyć do racjonalizacji i poprawy efektywności realizacji usług publicznych przy jednoczesnym dążeniu do utrzymania – o ile to możliwe – ich standardów jakościowych.

Dla uzyskania pożądanego poziomu nadwyżki operacyjnej kluczowe znaczenie ma wielkość dochodów bieżących. Największe znaczenie dla dochodów bieżących mają kwoty udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT) oraz od osób prawnych (CIT). W budżecie miasta na 2026 rok udziały w PIT i CIT wynoszą ponad połowę wszystkich dochodów. Łatwo w tym miejscu dostrzec zatem synergię między wzrostem dochodów miasta i rozwojem gospodarczym, który wspierać będzie m.in. realizacja celu strategicznego 2 „Miasto innowacyjnej gospodarki i wiedzy”. Jednocześnie, wraz ze wzrostem znaczenia dochodów z PIT i CIT, maleje znaczenie subwencji i dotacji z budżetu państwa.

Dla utrzymania odpowiedniego poziomu dochodów miasta bardzo ważne są dochody własne, stanowiące powyżej 30% dochodów Krakowa. Wśród nich najważniejszy jest podatek od nieruchomości. Z punktu widzenia celów Strategii istotne znaczenie dla zwiększenia dochodów z tytułu podatku od nieruchomości będą miały cele strategiczne i operacyjne związane z zapewnieniem dostatecznej liczby dostępnych mieszkań (cel operacyjny 1.4 oraz działania na rzecz innowacyjnych przedsiębiorstw i miejsc pracy w wybranych działach gospodarki cel operacyjny 2.2). Wzrost powierzchni mieszkaniowej - w szczególności wielorodzinnej - oraz wzrost powierzchni budynków związanych z działalnością usługową i nowoczesnym przemysłem wpłynie korzystnie na poziom dochodów miasta, rekompensując z nadmiarem utratę części dochodów majątkowych z tytułu sprzedaży mieszkań komunalnych.

Równolegle do zwiększania dochodów miasta prowadzone będą działania zmierzające do maksymalizacji pozyskiwania środków bezzwrotnych ze źródeł zewnętrznych, w tym z budżetu Państwa, Unii Europejskiej i pozostałych krajów Europejskiego Obszaru Gospodarczego należących do EFTA.

Środki ze źródeł zewnętrznych pozyskiwane będą również w związku z realizacją Strategii Rozwoju Metropolii Krakowskiej i związanej z nią Strategii ZIT. Część obszaru metropolitalnego Krakowa tworząca Stowarzyszenie Metropolia Krakowska jest Obszarem Strategicznej Interwencji wskazanym w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego. W ramach Strategii Rozwoju Krakowa oraz Strategii Rozwoju Metropolii Krakowskiej realizowane będą wspólne projekty metropolitalne finansowane w formule ZIT.

Istotnym kluczem do realizacji zadań rozwojowych w mieście jest angażowanie kapitału prywatnego do realizacji zadań publicznych na znacznie większą skalę. Ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju wskazuje, że polityka rozwoju może być prowadzona również na podstawie instrumentów prawnych i finansowych określonych w odrębnych przepisach.

Dotacje jakie Kraków planuje pozyskać, mogą przyjmować formę refundacji poniesionych kosztów przez miasto lub partnera prywatnego w ramach Partnerstwa Publiczno-Prywatnego oraz niskooprocentowanych pożyczek z możliwością umarzania.

Inwestycje spółek miejskich

Spółki miejskie pełnią bardzo ważną rolę z punktu widzenia rozwoju miasta, zapewnienia jakości życia, w tym realizacji kluczowych Usług publicznych. Część nakładów inwestycyjnych spółek, takich jak Krakowski Holding Komunalny (KHK), Wodociągi Miasta Krakowa (WMK), Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej (MPEC), czy Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania (MPO) finansują utrzymanie i rozwój miejskiej infrastruktury technicznej, kluczowej dla prawidłowego funkcjonowania miasta. Spółki z tej grupy uzyskują przychody własne z opłat za usługi i sprzedaż energii (KHK) i generują dochód, z którego finansują inwestycje rozwojowe.

Równocześnie w Krakowie funkcjonują jednoosobowe spółki gminne lub z udziałem gminy powołane do realizacji określonych zadań, jak Kraków Nowa Huta Przyszłości, Trasa Łagiewnicka, czy Agencja Rozwoju Miasta Krakowa. Spółki z tej grupy generują dochody, które nie pozwalają im na finansowanie działalności operacyjnej i inwestowanie. Realizują one projekty rozwojowe finansowane z budżetu miasta w formie dokapitalizowania lub rekompensaty w ramach mechanizmów pomocy publicznej uznanej za zgodne z rynkiem wewnętrznym Unii Europejskiej.

Działania spółek miejskich objęte będą analizą strategiczną w celu identyfikacji priorytetów rozwojowych miasta i optymalizacji sposobów ich finansowania i realizacji.

Fundusze Unii Europejskiej

Kraków systematycznie pozyskuje fundusze unijne od chwili pojawienia się środków przedakcesyjnych takich jak ISPA i Phare. Od tamtej chwili do zakończenia ostatniej pełnej perspektywy finansowej Unii Europejskiej (2014-2020) zrealizowano 421 projektów ze wsparciem budżetu UE (185 inwestycyjnych i 236 nieinwestycyjnych). Pozyskano 5,25 mld zł dofinansowania przy łącznej wartości projektów wynoszącej 9,76 mld zł. Wartość udziału funduszy UE w projektach inwestycyjnych stanowiła blisko 90% wartości wszystkich pozyskanych w tym okresie środków.

W obecnej perspektywie finansowej 2021-2027 do końca 2025 roku pozyskano 1,41 mld złotych z budżetu Unii Europejskiej przy łącznej wartości projektów wynoszącej 2,62 mld zł.

Realizowano bądź zrealizowano 83 projekty, zarówno inwestycyjne, jak i nieinwestycyjne, a dofinansowanie projektów inwestycyjnych stanowiło 95% wartości pozyskanych środków.

Obecnie środki Unii Europejskiej dostępne dla jednostek samorządu terytorialnego funkcjonują w warunkach równoległego oddziaływania kilku perspektyw i instrumentów finansowych. Obejmują one zarówno środki w ramach wieloletnich ram finansowych Unii Europejskiej na lata 2021–2027, jak i instrumenty nadzwyczajne, w tym Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO). Jednocześnie uruchamiane są nowe mechanizmy finansowe, takie jak Społeczny Fundusz Klimatyczny, wspierające transformację energetyczną oraz łagodzenie jej skutków społecznych.

Równolegle trwają prace nad kolejną perspektywą finansową Unii Europejskiej oraz nad opracowaniem strategicznego dokumentu – Planu Partnerstwa Krajowego i Regionalnego (PPKR) na lata 2028–2034, który będzie fundamentem programowania inwestycji i określi przyszłe kierunki wsparcia. Komisja Europejska zaproponowała 123 mld zł euro dla Polski, szczegółowy podział środków wymaga obecnie dalszych prac, a przewidywania wskazują, że ostateczna struktura budżetu zostanie zatwierdzona na początku 2027 roku. Do czerwca 2027 roku Komisja Europejska ma również zatwierdzić programy operacyjne umożliwiające korzystanie ze środków Unii Europejskiej.

System finansowania europejskiego ma charakter wieloźródłowy i dynamiczny. Miasto Kraków przyjmuje podejście zakładające utrzymanie szerokiego dostępu do różnych instrumentów finansowych oraz ich komplementarne wykorzystywanie. W praktyce oznacza to konieczność stałego monitorowania dostępnych mechanizmów wsparcia, elastycznego dostosowywania się do zmieniających się uwarunkowań oraz przygotowywania projektów umożliwiających aplikowanie o środki w ramach różnych programów.

Podejście to pozwoli na bieżące wykorzystywanie pojawiających się możliwości finansowania oraz zapewni zdolność do łączenia środków z różnych źródeł w celu maksymalizacji efektów realizowanych inwestycji i działań rozwojowych miasta.

Realizacja celów określonych w niniejszej Strategii będzie możliwa w dłuższej perspektywie, pod warunkiem pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania.

Wśród priorytetowych kierunków pozyskiwania środków są m.in.:

- Łagodzenie zmian demograficznych poprzez: zwiększenie dostępności mieszkań komunalnych, tworzenie warunków sprzyjających rodzicielstwu, działania na rzecz dobrego zdrowia i aktywnego starzenia się.
- Tworzenie warunków dla konkurencyjnej i sprawiedliwej gospodarki, z poszanowaniem środowiska i klimatu poprzez: rozwój mobilności oraz infrastruktury transportowej, transformację energetyczną, działania na rzecz ochrony środowiska i adaptacji do zmian klimatu, działania wpływające na jakość życia mieszkańców.
- Wzmocnienie bezpieczeństwa i odporności poprzez: wzmocnienie bezpieczeństwa żywnościowego, odporność i przeciwdziałanie cyberatakami skierowanym na infrastrukturę miejską, oraz rozwój i modernizację infrastruktury ochronowej jako elementu ochrony ludności w sytuacjach kryzysowych.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

W okresie budżetowym 2014-2020 Unii Europejskiej wprowadzono nowy instrument ułatwiający realizację projektów indywidualnych ze wsparciem finansowym środków UE,

niewybieranych w trybie konkursowym i odpowiadających w lepszy sposób na potrzeby samorządów w dłuższej perspektywie czasowej. Głównym celem Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych również w perspektywie finansowej 2021-2027 jest ułatwienie efektywnego wykorzystania dostępnych środków europejskich przez lokalne samorządy, w tym umożliwienie realizacji połączonych przedsięwzięć w miejskich obszarach funkcjonalnych. Jednocześnie takie podejście przenosi na samorządy prawo do decydowania o tym, jakie projekty będą realizowane oraz odpowiedzialność za powodzenie zaproponowanych przez siebie projektów. Rozwiązanie to umożliwia samorządom realizację tych zadań, które najlepiej odpowiadają na lokalne potrzeby, a decyzje w sprawie ich realizacji nie są znacząco uzależnione od postanowień podejmowanych na szczeblu krajowym.

Korzystanie z instrumentu rozwoju terytorialnego, którym są Zintegrowane Inwestycje Terytorialne wymaga spełnienia dwóch kluczowych warunków: zawiązania zinstytucjonalizowanej formy partnerstwa z gminami Metropolii Krakowskiej – w przypadku Gminy Miejskiej Kraków jest to Stowarzyszenie Metropolia Krakowska, a także opracowania Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych – dokumentu określającego cele, zadania i środki realizacji wraz z listą projektów, przedsięwzięć różnych tematycznie, ale wzajemnie powiązanych i komplementarnych.

Mogą być one realizowane przez samorządy samodzielnie, muszą jednak być funkcjonalnie powiązane z pozostałą częścią obszaru oraz zgodne ze strategicznymi wyborami dokonanymi przez wszystkich sygnatariuszy dokumentu.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne jako mechanizm wsparcia w ramach perspektywy finansowej są zatem szansą zarówno dla Krakowa, jak i dla całego obszaru funkcjonalnego na powodzenie planowanych przedsięwzięć.

Funkcjonowanie Stowarzyszenia Metropolia Krakowska i tworzenie Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych określają ramy prawne zdefiniowane w:

- Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z 24 czerwca 2021,
- Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności (art. 9, art. 11),
- Umowie Partnerstwa,
- Ustawie z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027.

Tworzenie obecnej Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Metropolii Krakowskiej na lata 2021-2027 opiera się na ścisłej współpracy samorządów, pracach forów tematycznych, koordynacji procesu konsultacji dokumentu w obrębie jednostek organizacyjnych Gminy Miejskiej Kraków, a także partycypacji w Zespole Zadaniowym ds. współpracy metropolitalnej, którego prace mają wpływ na kształt dokumentu. Strategia ZIT w lutym 2025 roku uzyskała pozytywną opinię Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej oraz Zarządu Województwa Małopolskiego w drodze uchwały. Dokument ten podlega jednocześnie cyklicznej aktualizacji, aby w jak najlepszym stopniu reagować na bieżące wyzwania i osiągać założone cele.

W odniesieniu do Gminy Miejskiej Kraków Strategia ZIT stanowi narzędzie dla realizacji zadań ze współfinansowaniem środków zewnętrznych: Programu Fundusze Europejskie dla Małopolski na lata 2021-2027 oraz Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat Środowisko na lata 2021-2027.

Plan finansowy obowiązującej Strategii ZIT zakłada całkowitą wartość dofinansowania realizacji zadań Stowarzyszenia Metropolia Krakowska w formule ZIT na poziomie:

- 155 mln euro w ramach projektów realizowanych w Programie Fundusze Europejskie dla Małopolski na lata 2021-2027 w podziale na: 111 mln euro ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i 44 mln euro ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus.
- 450 mln zł w ramach projektów realizowanych w Programie Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko na lata 2021-2027.

Przedsięwzięcia z obszaru Gminy Miejskiej Kraków obejmujące wdrażanie projektów realizujących takie wspólne cele Strategii jak:

- efektywna gospodarka energetyczna i wysoka jakość powietrza,
- sprawny system gospodarowania przestrzenią, uwzględniający dążenie do neutralności klimatycznej,
- wysoka dostępność infrastruktury zrównoważonej mobilności i integracja różnych form transportu,
- atrakcyjna oferta kształcenia, dostosowana do oczekiwań rynku pracy,
- dostępne i wysokiej jakości usługi społeczne oraz skoordynowana i aktywna współpraca w obszarze ochrony zdrowia

uzyskały łącznie 61 mln euro dofinansowania ze środków Programu Fundusze Europejskie dla Małopolski na lata 2021-2027 według zaopiniowanej pozytywnie 18 lipca 2025 roku przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej Strategii ZIT.

Na koniec 2025 roku projekty z obszaru Gminy Miejskiej Kraków posiadały umowy o dofinansowanie dla ponad 62% środków wskazanej alokacji, około 25% stanowiły środki zapewnione dla projektów wybranych do dofinansowania, a kolejne blisko 5% zaplanowano w złożonych wnioskach aplikacyjnych.

Projekty z zakresu transportu miejskiego z obszaru Gminy Miejskiej Kraków współfinansowane i planowane do współfinansowania ze środków Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat Środowisko na lata 2021-2027 będące zdaniem komplementarnymi mogą uzyskać łącznie 398 mln zł dofinansowania. Zadania te obejmują rozwój infrastruktury tramwajowej, inteligentnych systemów transportowych i zakup taboru tramwajowego. Zgodnie ze stanem na koniec 2025 roku z tej kwoty zakontraktowano środki o wartości ponad 225 mln zł.

Zintegrowane Plany Inwestycyjne

Potencjalnym źródłem finansowania zadań rozwojowych Gminy, szczególnie w zakresie uzupełniania infrastruktury technicznej i społecznej mogą być Zintegrowane Plany Inwestycyjne. Ze względu na ustawową procedurę negocjacyjną nie ma z góry ustalonego, zryczałtowanego udziału inwestycji uzupełniających w inwestycji głównej.

W projekcie każdej negocjowanej umowy urbanistycznej, Kraków ustali odpowiedni przedział wartościowy uwzględniający wykonywaną przez Gminę symulację wskaźnika ROI (Return on Investment, zwrot z inwestycji) dla inwestycji głównej oraz opłatę planistyczną, o ile grunt zostanie zbyty przed upływem 5 lat od wejścia w życie zmienionego planu miejscowego.

Kluczowym elementem negocjacji w ramach ZPI, jest wiedza po stronie GMK jakie będzie trzeba ponieść koszty inwestycji publicznych, wynikające z realizacji przedsięwzięcia proponowanego przez inwestora. Nie chodzi zatem wyłącznie o gratyfikacje wynikające ze zgody na zmianę zapisów planu na zasadzie udziału w zyskach z przedsięwzięcia głównego czy jednorazowej inwestycji publicznej, lecz w pierwszym rzędzie o to, że każdy zapis planu dopuszczający zabudowę, niesie za sobą konieczność realizacji przez Gminę wielu zadań dotyczących infrastruktury technicznej i społecznej, które muszą zostać zwymiarowane po stronie GMK przed podjęciem negocjacji z inwestorem prywatnym.

Partnerstwo Publiczno-Prywatne

Partnerstwo Publiczno-Prywatne (PPP) jest jedną z możliwych alternatyw realizacji zadań publicznych w stosunku do modelu publicznego opartego o prawo zamówień publicznych. Do najważniejszych korzyści PPP można zaliczyć zapewnienie dodatkowego kapitału, zapewnienie alternatywnych umiejętności w zakresie zarządzania i wdrażania, zapewnienie wartości dodanej konsumentowi i ogółowi społeczeństwa, zapewnienie lepszego określenia potrzeb i optymalnego wykorzystania zasobów. Korzyści te są zazwyczaj zadaniami sektora prywatnego, jednakże, aby mogły one zaistnieć wymagają one spełnienia szeregu warunków związanych z projektowaniem, wdrażaniem i zarządzaniem przez partnera publicznego. Istotną okolicznością jest podział ryzyka między stroną publiczną i prywatną. Miasto Kraków opierając się na dotychczasowych doświadczeniach, jak parking podziemny przy Placu na Groblach (pierwszy w Polsce obiekt budowany w trybie koncesji w ramach PPP), modernizacja oświetlenia ulicznego czy realizowana obecnie budowa tramwaju do Mistrzejowic, będzie ze szczególną uwagą analizować koszty, korzyści oraz ryzyka w zakresie opłacalności realizacji projektów rozwojowych pod względem opłacalności finansowej, korzyści społecznych, ekonomicznych i środowiskowych oraz wpływu tych projektów na poziom deficytu i długu publicznego miasta. W celu uniknięcia zagrożenia zaklasyfikowania zobowiązań z tytułu umowy PPP do kategorii spłaty zobowiązań i wydatków na obsługę długu, należy tak kształtować stosunki w obrębie partnerstwa, aby większość ryzyk spoczywała na stronie prywatnej.

Zgodność z politykami wyższego rzędu

Zgodność z Agendą 2030 ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju

Fundamenty Strategii Rozwoju Krakowa oparto na globalnym kompasie, jakim jest Agenda 2030 i jej 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju (SDGs), przyjętych przez wszystkie państwa członkowskie ONZ. Integracja celów zrównoważonego rozwoju w miejskim planowaniu strategicznym ma kluczowe znaczenie. Cele te stanowią punkt odniesienia dla miasta o międzynarodowym znaczeniu, jednocześnie pozwalając na skuteczne projektowanie działań poprawiających jakość życia mieszkańców, zapewniających dostęp do podstawowych usług (edukacja, zdrowie, mieszkalnictwo) oraz ochronę środowiska. Agenda 2030, której cele obejmują obszary 5xP (ludzie, planeta, dobrobyt, pokój, partnerstwo), pozwala miastu m.in. na zwiększenie efektywności w zakresie:

- Walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym.
- Budowania bardziej sprawiedliwej i inkluzywnej społeczności.
- Zwiększenie prestiżu i atrakcyjności Krakowa dla mieszkańców, inwestorów i turystów;
- Ułatwienie pozyskania wsparcia finansowego i partnerstw z instytucjami krajowymi i międzynarodowymi.

Uwzględnienie koncepcji NEB - Nowy Europejski Bauhaus

Strategia Rozwoju Krakowa. Tu chcę żyć. Kraków 2030.2050. jest oparta na wartościach wskazanych w ramach Nowego Europejskiego Bauhausu. Nowy Europejski Bauhaus to koncepcja oparta na trzech wartościach: pięknie, zrównoważeniu i wspólnocie. Działania NEB upowszechniające zrównoważony styl życia, łączące design, ekologię, dostępność społeczną i cenową oraz inwestycje koncentrują się w 4 głównych osiach tematycznych, w odniesieniu do konkretnych miejsc, środowiska sprzyjającego innowacji oraz perspektyw i sposobu myślenia:

- Powrót do natury.
- Odzyskanie poczucia przynależności.
- Nadanie priorytetu miejscom i osobom, które tego najbardziej potrzebują.
- Transformacja w stronę długoterminowej wizji, opartej na cyklu życia, odejście od myślenia przemysłowego.

Spodziewane rezultaty inicjatywy obejmują trzy sfery – przekształcanie miejsc w praktyce, transformację otoczenia sprzyjającego innowacjom i upowszechnianie nowych znaczeń poprzez edukację i kulturę.

Strategia Rozwoju Polski do 2035 roku

Przyjęta przez Radę Ministrów RP Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego (KSRR 2030) to dziś obowiązujący formalnie dokument strategiczny polityki regionalnej Państwa.

Strategia Rozwoju Krakowa 2030.2050. jest zgodna z KSRR2030 we wszystkich wymiarach celów i kierunków interwencji odnoszących się do sytuacji Krakowa.

W roku 2024 rząd zaprezentował Koncepcję Rozwoju Kraju 2050 i Strategię Rozwoju Polski do 2035, która wskazuje aktualne priorytetowe kierunki:

- Poszukiwanie odpowiedzi na zmiany demograficzne, sytuacja rodzin i zwiększenie dostępności mieszkań.
- Utrzymanie konkurencyjności gospodarki,
- Reforma systemu opieki zdrowotnej i edukacji.

Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”

Strategia Rozwoju Krakowa 2030.2050. uwzględnia wiążące dla gminy Kraków wskazania strategii małopolskiego województwa samorządowego, w tym wskazuje Obszar Strategicznej Interwencji Swoszowice.

Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” (SRW) identyfikuje sześć typów OSI, w tym obszary o wyjątkowym potencjale wynikającym ze szczególnych warunków rozwojowych oraz obszary wzrostu. Kraków w SRW został zaliczony do następujących OSI:

- Związanych z obszarami wzrostu: miasta i gminy współpracujące w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych.
- Związanych z obszarami o wyjątkowym potencjale: miejscowości uzdrowiskowe oraz gminy, na terenie których zlokalizowany jest obszar prawnie chroniony.

Strategia Metropolia Krakowska 2030

Strategia Rozwoju Krakowa 2030.2050. uwzględnia wiążące elementy obowiązującego dokumentu „Strategia Metropolia Krakowska 2030” przyjętego przez Stowarzyszenie Metropolia Krakowska.

W „Strategii Metropolia Krakowska 2030” wskazano główne elementy struktury funkcjonalnej metropolii krakowskiej, w tym centrum Krakowa jako najważniejszy z ośrodków krystalizujących jej strukturę oraz 8 obszarów centrotwórczych na terenie miasta. Przewodnia myśl Strategii Rozwoju Krakowa w zakresie Miasta Bliskiego oraz tworzenia i wzmacniania hierarchii lokalnych centrów, podkreśla wskazane w Strategii Metropolii Krakowskiej 2030 elementy struktury funkcjonalnej.

Załączniki do polityki przestrzennej - Mapy wielkoformatowe

Spis map:

MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ oraz USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ*

- 1A Struktura sieci osadniczej
- 1B Rola i hierarchia jednostek osadniczych
- 1C Elementy kształtujące strukturę osadniczą
- 1 D Struktura wysokości zabudowy
- 2 System powiązań przyrodniczych
- 3A Główne korytarze i elementy sieci transportowych – komunikacja drogowa
- 3B Główne korytarze i elementy sieci transportowych – komunikacja szynowa
- 3C Główne korytarze i elementy sieci transportowych – komunikacja rowerowa i piesza
- 4A Infrastruktura techniczna i komunalna – infrastruktura wodno-kanalizacyjna
- 4B Infrastruktura techniczna i komunalna – pozostała infrastruktura
- 4C Główne elementy infrastruktury społecznej
- 5 Walory krajobrazowe
- 6 Ochrona dziedzictwa kulturowego i zabytków
- 7 Obszary strategicznej interwencji i kluczowe obszary przekształceń

/skala map: 1:25 000 z wyjątkiem mapy nr 1A, która jest w skali 1:10 000/

[https://planowanie.um.krakow.pl/STRATEGIA/POLITYKA PRZESTRZENNA TOM II](https://planowanie.um.krakow.pl/STRATEGIA/POLITYKA_PRZESTRZENNA_TOM_II)

